

Bulletin Slovenskej advokácie

Problematický výkon správy nebytových domov

Vylúčenie zvoleného obhajcu z obhajoby svojho klienta v trestnom konaní

Výkladový princíp contra proferentem

Črty kontradiktórnosti prípravného konania vo vybraných európskych krajinách

Investičné arbitráže na základe zmlúv o ochrane investícií medzi štátmi EÚ

Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávanie výkonu rozhodcovských rozsudkov

AKTUÁLNE**ROZHOVOR**

- 2 Teší ma, že o prácu v Centre sa zaujímajú aj advokáti

DISKUSIA

- 4 (Ne)mlčí koncipient rovnako ako advokát?

ČLÁNKY, ŠTÚDIE

- 6 Problematický výkon správy nebytových domov (alebo úvahy nad kogentnosťou a dispozitívnosťou jednej právnej normy) – 1. časť
JUDr. Marek Valachovič
- 17 Vylúčenie zvoleného obhajcu z obhajoby svojho klienta v trestnom konaní – teória či prax?
JUDr. Miloš Maďar, PhD., LL.M.
- 24 Výkladový princíp contra proferentem
JUDr. Ing. Dušan Tomka, Mgr. Radoslava Lajšová
- 30 Črty kontradiktórnosti prípravného konania vo vybraných európskych krajinách
JUDr. Daniela Harkabusová
- 39 Investičné arbitráže na základe zmlúv o ochrane investícií medzi členskými štátmi EÚ (Najnovší vývoj v kontrovereznej otázke vzťahu týchto dohôd a práva EÚ)
JUDr. Peter J. Heriban
- 44 Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávanie výkonu rozhodcovských rozsudkov
JUDr. Alexander Škrinár, CSc.
- JUDIKATÚRA**
- 62 Aval riaditeľa štátneho podniku
JUDr. Branislav Jablonka, PhD.
- 65 Primeranosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy a jej funkcie
Mgr. Tatiana Frištková

ADVOKÁCIA**SAK**

- 68 Pýta(j)te sa predsedníctva
- 68 Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie
- 70 Prezident SR prijal predstaviteľov SAK
- 72 Konferencia advokátov 2013
- 77 Novozvolené orgány SAK
- 80 Spoločné rokovanie predsedníctiev
- 81 Slovenská asociácia trestných obhajcov (SATO)
- 82 Vrátenie odmeny advokáta klientovi zaplatenej advokátovi na základe zrušeného súdneho rozhodnutia

ZAHRANIČIE

- 85 Povinnosť advokáta informovať klienta o zákonnej lehote na podanie žaloby
- 87 Správa z júnového zasadnutia Stáleho výboru CCBE
- 88 Druhá návšteva archívu Budapeštianskej advokátskej komory a Maďarského národného archívu
- 90 *Bulletin advokacie* prináša...

ZAUJÍMAVOSTI

- 92 ... dva pohľady na jednu knižku
- 94 Blb nového typu

Milé kolegyně a kolegovia,

opätovne sa teším z možnosti prihovoriť sa k Vám za obzvlášť príjemných okolností, z ktorých jednou je dovolenkové obdobie prinášajúce určitú úľavu a oddych zo zabehnutého stereotypu všedných a veľmi náročných dní advokáta a druhou prvé dvojčíslo bulletinu po najvýznamnejšej udalosti v živote advokácie, ktorou je nesporne naša konferencia.

Každá významná udalosť nesie v sebe silný atribút očakávania a tiež zmeny. V prípade konferencie advokátov sú to nielen zmeny v oblasti našich stavovských predpisov, ale aj zmeny v obsadení orgánov komory, teda v osobách, ktoré nás advokátov reprezentujú navonok i dovnútra advokácie ako takej.

Na stránkach tohto dvojčísla bulletinu predstavujeme kolegov, ktorí sa uchádzali o Vaše hlasy ako kandidáti do samosprávnych orgánov a podarilo sa im získať si Vašu dôveru v to, že budú advokáciu a advokátov reprezentovať dôstojne a s úprimným záujmom o našu profesiu a jej dobré meno.

Ako jedna z nich by som sa Vám rada podakovala za Váš záujem o dianie v advokácii, o nadšenie pre výkon samosprávy a osobnú účasť na voľbe členov orgánov a schvaľovaní stavovských predpisov, aj keď si to od každého vyžadovalo ukrojiť si z drahocenného pracovného času, ktorého má advokát vždy nedostatok. Verím, že prejavenu dôveru nesklameme a aj keď nie je možné vyhovieť všetkým očakávaniam, dovoľujem si vysloviť presvedčenie, že všetci novozvolení kolegovia majú úprimné zanievanie a lásku k profesii advokáta a všetky ich počiny a rozhodnutia budú motivované práve týmto pocitom.

Osobne by som veľmi rada poznamenala, že za svoj najväčší úspech považujem, keď sa mi podarí u kolegov zvýšiť pocit hrdosti na advokátsky stav, upevnenie pocitu spolupatričnosti. Nik nás a naše advokátske ťažkosti nevie pochopiť lepšie, než ten, kto chodí v rovnakých topánkach, aj napriek tomu, že ho považujeme za konkurenta v boji o chlieb náš každodenný.

Mgr. Viktória Hellenbart
podpredsedníčka SAK

K fotografii na obálke

V konferenčnej sále – prvý rokovací deň Konferencie advokátov 2013. Viac na s. 72.
Foto Vladislav Zigo

ROZHOVOR

Teší ma, že o prácu v Centre sa zaujímajú aj advokáti

V letnom dvojčísle bulletinu sa rozprávame s riaditeľkou Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže, držiteľkou titulu Slovenka roka 2012 v kategórii „Biznis a manažment“ **JUDr. Andreou Cisárovou**.

■ **Ako advokátka ste boli v minulom roku vymenovaná za riaditeľku Centra pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže. Čo pre Vás táto funkcia znamená?**

Menovanie bolo pre mňa výzvou, ktorú som zvažovala dlhšie. Nevedela som si dosť dobre predstaviť, čo sa stane ak odídem z advokácie. Napokon som sa rozhodla, že to skúsim. Hneď prvý mesiac po nástupe som musela urobiť rýchle rozhodnutia, ktoré boli nevyhnutné. Mnohí mi vyčítali, že riešim veci príliš rýchlo, a štátna správa je založená na iných princípoch ako

súkromná sféra. Rozhodovanie v štátnej správe má byť vraj pomalšie. Advokácia ma naučila riešiť veci ihneď, lebo klient bol prvoradý. Prvoradé v Centre sú deti a im sú podriadené všetky rozhodnutia tak v národnom i nadnárodnom meradle. A čo pre mňa znamená funkcia? Tá asi nie je podstatná, ale rada by som vďaka funkcii dosiahla predovšetkým výsledky. Ľudia prichádzajú do funkcií a neskôr z nich odchádzajú. Väčšina prichádza s predsavzatím niečo zmeniť, skvalitniť či zefektívniť. Ja by som chcela, aby za mnou ostali výsledky, ktoré dokážu pomôcť aj iným. Som veľmi akčný človek, mnohí priatelia ma nabádajú, aby som sa snažila do výšky svojho tabuľkového platu. To však neviem, lebo mne nehovorí nič pracovný čas od ôsmej do pol štvrtej. Pokiaľ práca nie je dokončená a termíny tlačia, nemôžem byť úradníkom, ale musím byť manažérom svojho času ako aj času mojich kolegov.

■ **Je to práca, ktorá Vás naplňuje?**

V Centre pre medzinárodnoprávnu ochranu je veľký priestor na mnoho inovácií. Časť z nich sme už zaviedli a už ich aj realizujeme a ďalšia časť čaká na odobrenie vrcholnými predstaviteľmi ministerstva. Je to ale predovšetkým práca s ľuďmi, s ktorými by mal byť vytvorený tím, na ktorý sa dá spoľahnúť, pretože človek sám toho veľa nedokáže. Po roku pôsobenia v Centre už viem, ktorý pracovník na čo má, na koho sa môžem spoľahnúť. Rovnako viem, kto prácu berie len ako prácu a práca navyše je tá, ktorá je už mimo jeho opisu štátnozamestnaneckého miesta ako odôvodnenie, že zákon o štátnej službe toto nedovoľuje.

■ **Venovali ste sa danej problematike v advokátskej praxi?**

Tejto problematike som sa venovala v advokátskej praxi takmer desať rokov. Rodinnoprávne prípady s medzinárodným prvkom som začala riešiť v roku 2003 a následne sa ich počet začal zvyšovať. Bolo to dôsledkom návratu mnohých mladých slovenských dievčat späť na Slovensko, pretože začali mať problémy vo vzťahoch s partnerom – cudzincom. Samozrejme, v cudzine žili bez podpory rodiny, priateľov, zväčša

boli na materskej dovolenke, odtrhnuté od sociálneho života v spoločnosti, pretože starostlivosť o dieťa prevyšoval všetky ostatné záujmy. Takýto spôsob života nemohli uniesť a „utiekli“ z krajiny obvyklého pobytu naspäť na Slovensko. Bez peňazí, bez možnosti vlastného bývania a s dieťaťom v náručí. Mnohé z nich netušili, že boj o prežitie začal práve ich príchodom na Slovensko. Návrh na nariadenie návratu, medzinárodný zatykač, nemožnosť získania trvalej práce na Slovensku a tým aj pravidelný príjem, pretože väčšina z nich sa musela vrátiť do krajiny obvyklého pobytu dieťaťa. Dlhé súdne konania, nutnosť komunikácie so zahraničnými advokátmi a zväčša insolventnosť týchto dám predurčoval, že na trhu nebudú veľmi lukratívnymi klientmi. A, samozrejme, v týchto prípadoch hralo veľkú rolu najmä psychické rozpoloženie matiek detí.

■ V čom sú najvýraznejšie rozdiely medzi prácou v Centre a výkonom advokácie?

Hm, ja nepoznám pracovný čas 8 hodín a nepoznám ani pojem „to sa nedá“. Niekedy mám pocit, že striktné porušujem zákon o štátnej službe. Nepoznám lehoty na vybavenie 3 mesiace. U mňa je lehota ihneď. V advokácii boli pre mňa tieto veci absolútnou samozrejmosťou, kedy sa pre klienta museli veci riešiť okamžite a predovšetkým kvalitne. Následne sa stávalo, že materiál, ktorý klient dostal nepotreboval až tak rýchlo a niekedy sa nedalo domôcť ani odplaty za túto činnosť. Pre mňa je preto nesmierne dôležité, pokiaľ ide o deti, aby sa konalo rýchlo, hneď a najmä, aby prebiehala komunikácia so všetkými oprávnenými subjektmi, ktoré si v týchto otázkach majú čo povedať. Ide o naše ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny, ministerstvo zahraničných vecí, ministerstvo vnútra, ministerstvo spravodlivosti, kde vždy nájdem podporu v tých veciach, ktoré potrebujem pre rýchlu a efektívnu pomoc pre našu cieľovú skupinu. Teší ma fakt, že o prácu v Centre sa začali zaujímať aj advokáti nielen v otázke spolupráce, ale mnohí z nich sa pýtajú aj priamo na prácu v Centre. Teší ma to, lebo aj napriek tomu, že mám pozastavený výkon advokácie, stále si myslím, že som advokát. No a keďže v kancelárii som robila aj sporovú agendu, kontakt so súdmi sa snažím preniesť aj na Centrum v tom zmysle, že Centrum sa zúčastňuje na pojednávaniach súvisiacich s únosmi.

■ Považujete medzinárodnoprávnú ochranu detí v podmienkach SR za dostatočne efektívnu?

Slovenská republika je viazaná medzinárodnými dohovormi a na základe nich nastavila aj vnútroštátne predpisy tak, aby boli v súlade. Konečné slovo však majú súdy, ktoré cez judikáty dávajú smer celej medzinárodno-právnej ochrane detí. Aplikácia prax je niekedy odlišná od striktnej definície zákonov resp. legálneho výkladu medzinárodných dohovorov. Naše súdy v týchto otázkach rozhodujú citlivo, ale treba si uvedomiť, že vždy je polovica účastníkov nespokojných, pretože len jeden môže vyhrať. Mojou teóriou je, že v popredí všetkých sporov je dieťa a to by malo určovať smer. Mnohokrát si rodičia cez dieťa riešia nedoriešené problémy. Tak ako v advokácii a o to viac v Centre sa snažím nabádať rodičov k dohode, aby si uvedomili, že súdy nevyriešia ich problémy. Problémy

si musia vyriešiť medzi sebou. Veľakrát je čas najlepší lekár. Deti potrebujú oboch rodičov hneď a nie po 5 či 6 rokoch naťahovania sa po súdoch. Každé dieťa má dvoch rodičov. Obaja rodičia majú svoje práva aj povinnosti, a preto je asi potrebné vzdať sa svojich, niekedy mám pocit egoistických nálad, v prospech dieťaťa. Dieťa určite dokáže vykompenzovať veľa, ak zistí, že obaja rodičia chcú jeho dobro.

■ Stojí v ceste niektorým vhodným riešeniam nevhodná právna úprava? Je tu priestor na vylepšenie legislatívy?

Právna úprava a zmeny sa dajú robiť vždy. Je však potrebná aj vôľa na zmeny, ako aj schopnosť presadiť ich. Pre mňa je podstatné, aby všetky zmeny šli ruka v ruku po konzultácii s odbornou verejnosťou a, samozrejme, najmä s ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny a ministerstvom spravodlivosti. Po tom, čo som sa po roku obzrela za sebou, zistila som, že treba začať pracovať s odbornou verejnosťou na zmenách v legislatíve. Všetky prípady, ktoré sa dotýkajú detí prenechávam tímu ľudí, ktorí sú v Centre, a viem, že ich pohľad nie je len cez prizmu tabuľkového platu, ale predovšetkým cez osudy ľudí, ktorí sú bezbranní a potrebujú pomoc. Preto je tu Centrum, aby ako rozpočtová organizácia štátu pomáhala predovšetkým im. Chcem začať rokovania so Slovenskou advokátskou komorou o tom, ktorí advokáti by mali záujem spolupracovať s Centrom a vytvoríť databázu týchto advokátov.

■ Je pre centrum vo všeobecnosti významnou práca advokáta?

Či je pre centrum významnou práca advokáta, to určite neviem posúdiť ja osobne. To je otázka na iných. A verím, že odpovede by boli rôznorodé, pretože niekomu je sympatické, že v Centre je advokát, iní môžu zas namietajú, že advokát nevie pochopiť štátnu správu. Pre mňa osobne je dôležité, aby bol v Centre človek, ktorý je aspoň trochu empatický a dokáže pomáhať tým, ktorí to potrebujú.

■ Vyhrali ste Slovenku roku 2012 v kategórii „Biznis a manažment“. má to pozitívny dopad aj na Vašu prácu?

Bolo to milé oživenie v hektickom živote. Veľmi ma však potešila SMS od predsedu komory, ktorý mi pogrataloval medzi prvými a tak som si povedala, že advokáti ma ešte spomedzi seba nevytlúčili. Potešil ma aj minister Ján Richter, ktorý mi osobne poblahoželel a, samozrejme, všetci, ktorí mi posielali svoje hlasy. Som presvedčená, že stojím pevne nohami na zemi a borím sa s ťažkosťami aj s malými úspechmi, ale pri odbornej diskusii, argument, že som bola Slovenkou roka v kategórii biznis a manažment nikto nereflektuje. Dôležité sú výsledky...

■ Uvažujete o prípadnom návrate k výkonu advokátskeho povolania?

Ja som začala ako advokát a stolička, na ktorej sedím, má svoje časové ohraničenie a jediné, čo viem robiť je advokácia, takže keď skončím vrátim sa domov, to je k tomu, čo viem aspoň trochu robiť alebo aspoň si myslím, že viem robiť. To opätovne musia posúdiť iní.

DISKUSIA

(Ne)mlčí koncipient rovnako ako advokát?

Svoje námety na nové témy, krátke glosy, prípadne stručné a heslovité poznámky do kontaktnej rubriky zasielajte na e-mailovú adresu **office@sak.sk**.
Vaše podnety publikačne spracuje JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

V letnom dvojčísle Bulletinu slovenskej advokácie sa v rámci tejto rubriky opäť vraciame ku konkrétnemu podnetu advokáta, pre vznik ktorého skrsla myšlienka v pojednávacej miestnosti. *In mediis res*: Z dôvodov, ktoré nie sú pre toto fórum významné, vznikol spor o zaplatenie časti zmluvnej odmeny za poskytnuté právne služby medzi advokátom a jeho bývalým klientom. Nakoľko zmierlivé riešenie sa javilo ako krajne nepravdepodobné, pristúpil advokát k uplatneniu svojho nároku návrhom na vydanie platobného rozkazu. Súd prvého stupňa návrhu vyhovel a uložil bývalému klientovi advokáta peňažnú povinnosť.

V odpore proti platobnému rozkazu žalovaný okrem iného namietal, že pôvodne fakturované právne služby neboli poskytnuté v žalobcom tvrdenom rozsahu a že v konečnom dôsledku nie je v omeškaní so žiadnym plnením v prospech advokáta. V rámci objasňovania skutkového stavu v konaní navrhol advokát doplniť dokazovanie výsluchom advokátskeho koncipienta, ktorý bol v rozhodnom čase poverený niektorými spornými úkonmi pri poskytovaní právnych služieb. Pre úplnosť je vhodné uviesť, že navrhovaný svedok bol medzičasom zapísaný do zoznamu advokátov Slovenskej advokátskej komory a vykonáva individuálnu advokátsku prax.

Proti vykonaniu tohto dôkazu nemal žalovaný žiadne námietky. Pred samotným výsluchom však bývalého zamestnanca a advokátskeho koncipienta žalobcu súd konfrontoval s otázkou, či nebude jeho výsluch v rozpore s § 124 OSP („Dokazovanie treba vykonávať tak, aby sa zachovala povinnosť mlčanlivosti o utajovaných skutočnostiach chránených podľa osobitných zákonov a iná zákonom ustanovená alebo štátom uznaná povinnosť mlčanlivosti. V týchto prípadoch možno vykonávať výsluch len vtedy, ak vyslúchaného oslobodil od povinnosti mlčanlivosti príslušný orgán alebo ten, v ktorého záujme má túto povinnosť. To platí primerane i tam, kde sa vykonáva dôkaz inak ako výsluchom.“). Následný dopyt súdu na žalovaného, či v tejto súvislosti oslobodzuje svedka

od povinnosti zachovávať mlčanlivosť, skončil zo zrejmych pohnútok negatívne. Na základe tejto skutočnosti súd navrhovaný dôkaz nevykonal, argumentujúc jeho neprípustnosťou v nadväznosti na citovaný § 124 OSP a § 23 ZoA.

Na bezprostredné námietky žalobcu, že jeho výsluch ako účastníka konania súd nepodmieňoval predchádzajúcim pozbavením povinnosti zachovávať mlčanlivosť reagoval súd odkazom na znenie § 23 ods. 5 ZoA, podľa ktorého advokát nemá povinnosť zachovávať mlčanlivosť v konaní pred súdom alebo iným orgánom, ak predmetom konania je spor medzi ním a klientom alebo jeho právnym nástupcom. Súčasne dodal, že na advokátskeho koncipienta sa povinnosť zachovávať mlčanlivosť vzťahuje rovnako ako na advokáta [§ 23 ods. 8 písm. a) ZoA], avšak bez zákonnej výnimky podľa citovaného § 23 ods. 5 ZoA. Pričom spor medzi advokátskym koncipientom a klientom je podľa súdu a priori vylúčený, pretože vždy ide o klienta samotného advokáta, teda vo vzťahu ku koncipientovi o klienta jeho škooliteľa ako tretej osoby. Ak by šlo o spor medzi advokátom a klientom, ako v tomto prípade, už to nie je spor koncipienta, na ktorý by mala dopadať výnimka v zmysle § 23 ods. 5 ZoA.

Úspešná kritika načrtnutej interpretácie a aplikácie práva, tak z hľadiska jej východísk ako aj z hľadiska jej rigidných záverov, by zrejme nebola náročná. Namiesto toho možno okrajovo spomenúť, že advokát bol v konaní úspešný aj napriek tomu, že výsluch jeho bývalého koncipienta súd nepripustil.

Nie je nevyhnutné zdôrazňovať, že samotná povinnosť mlčanlivosti advokáta je jedným zo základných princípov výkonu advokátskeho povolania a pokrýva všetky jeho prejavy. Výnimkou je iba spor medzi klientom a advokátom, čo ustanovuje zákon v spomínanom § 23 ods. 5 ZoA. Ako uvádza aktuálny komentár k ZoA, táto výnimka je v záujme „rovnosti zbraní“ (OLEJ, J. – KEREČMAN, P. – KALATA, P. a kol.: **Zákon o advokácii. Komentár**. Bratislava : C. H. Beck 2013, s. 220). Ten istý zákon však súčasne uvádza, že povinnosť advokáta

zachovávať mlčanlivosť sa rovnako vzťahuje aj na jeho zamestnancov, vrátane advokátskeho koncipienta [§ 23 ods. 8 písm. a) ZoA]. To je okrem iného prirodzeným dôsledkom skutočnosti, že advokát nemá povinnosť zachovávať mlčanlivosť voči osobe, ktorú poveruje vykonaním jednotlivých úkonov právnych služieb, ak je táto osoba sama povinná zachovávať mlčanlivosť podľa osobitných predpisov (§ 23 ods. 4 ZoA). Vyžaduje to kontinuita advokátskeho tajomstva, resp. nevyhnutnosť jeho zachovania.

Súčasne ide aj o vyjadrenie toho, že povinnosť zachovávať mlčanlivosť má rovnaký obsah vo vzťahu k advokátovi, aj vo vzťahu k advokátskemu koncipientovi. To musí nevyhnutne platiť nielen o konkrétnych pravidlách, ale aj o zákonných výnimkách z týchto pravidiel. Mlčanlivosť advokátskeho koncipienta sa totiž nepochybne odvodzuje od mlčanlivosti ad-

vokáta a je vylúčené, aby sa povinnosť na jej zachovanie spravovala odlišnými pravidlami a zásadami.

Preto ak advokát na základe § 23 ods. 5 ZoA nie je v spore s klientom viazaný mlčanlivosťou, nevzťahuje sa povinnosť mlčanlivosti ani na advokátskeho koncipienta (či už súčasného alebo bývalého), ktorý má v takomto spore svedecky vypovedať o okolnostiach súvisiacich s poskytovaním právnych služieb klientovi advokátom. Na prípustnosť takéhoto výsluchu teda § 124 OSP nedopadá. Opak by viedol k dvom absurdným záverom. Predovšetkým by mal za následok samoučelný vznik osobitného druhu mlčanlivosti advokátskeho koncipienta, čo je vo svojej podstate iracionálne, a vytváral by priestor pre špekuláciu klienta, ktorý by v takýchto prípadoch mohol „zmariť“ výsluch koncipienta, čo vo vzťahu k advokátovi vylučuje § 23 ods. 5 ZoA. ■

Oznam

Slovenská advokátska komora organizuje pre advokátov a advokátskych koncipientov

Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum

22. – 23. novembra 2013 v Trnave

Hlavná téma:

Pracovné právo – prístup slovenských a českých podnikateľov, živnostníkov a zamestnancov na pracovný trh Nemeckej spolkovej republiky

Čiastkové témy:

Cezhraničné poskytovanie služieb

Možnosti vysielania zamestnancov a registračné povinnosti

Porovnanie nemeckého, českého a slovenského pracovného práva

Chyby slovenských a českých klientov v konaniach pred nemeckými súdmi

Slovenská advokátska komora je od roku 2011 členom Nemecko-česko-slovenského advokátskeho fóra. Tento rok sa podujatie zamerané na výmenu vzájomných poznatkov a praktických skúseností z jednotlivých právnych odvetví s kolegami z Česka a Nemecka s akcentom na rozmer cezhraničnej spolupráce prvý raz uskutoční na Slovensku. Reagujúc na požiadavky prednesené na regionálnych stretnutiach so slovenskými advokátmi sa predsedníctvo komory rozhodlo presunúť túto aktivitu do historickej Trnavy. Dôvodom výberu pracovného práva ako nosnej témy je sprístupnenie pracovného trhu v Nemecku pre slovenské a české subjekty. Jednotlivé témy odprezentujú prednášatelia zo všetkých partnerských komôr s možnosťou následnej širšej diskusie. Na fóre bude zabezpečené simultánne tlmočenie z nemeckého jazyka.

Informácie o organizačných náležitostiach a o prípadných zmenách tém budú zverejnené v komunikačných prostriedkoch komory po sfinalizovaní programu a personálnom obsadení prednášok.

Bližšie informácie: **Mgr. Lucia Lackovičová** (odbor medzinárodných vzťahov), 02/204 227 44, lackovicova@sak.sk.

Problematický výkon správy nebytových domov (alebo úvahy nad kogentnosťou a dispozitívnosťou jednej právnej normy)

I. časť

JUDr. Marek Valachovič

Podnetom na napísanie tohto článku boli naše praktické skúsenosti s aplikáciou noriem obsiahnutých v príslušných ustanoveniach zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov (ďalej len „ZoVB“), ako aj interpretačné problémy s tým spojené. Napriek pomerne jednoznačnému zneniu normatívneho textu zákona, sú faktické dôsledky aplikácie príslušných právnych noriem, ktorých sa tento príspevok týka pre väčšinu z jej adresátov neočakávane nepriaznivé, čo potvrdzuje aj nám dostupná rozhodovacia činnosť všeobecných súdov v tejto oblasti. Keďže predmet tohto príspevku sa týka pomerne veľkého množstva subjektov (vlastníkov bytov a nebytových priestorov, správcov či tretích osôb), považujeme za potrebné a vhodné na túto tému upozorniť aj širšiu odbornú verejnosť.¹

Pôsobnosť ZoVB, predmet a rozsah jeho úpravy stanovuje jednak §1 ods. 1 ZoVB,² avšak rovnako ich vymedzuje aj § 24 ods. 1 ZoVB, ktorý znie nasledovne: „Ustanovenia tohto zákona **s výnimkou § 6 až 8b**, § 29 a § 29a ods. 1 **sa primerane vzťahujú aj na budovy, ktoré nemajú charakter bytového domu.**“

JUDr. Marek Valachovič

je absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity z roku 2004. Na tej istej univerzite v roku 2007 úspešne vykonal rigoróznú skúšku

v rámci ktorej obhájil svoju rigoróznú prácu na tému „Výkon záložného práva“. Od roku 2004 pôsobí v advokácii, pričom advokátom so sídlom v Bratislave je od

roku 2008. Popri výkone advokátskej praxe príležitostne prednáša a publikuje na rôzne témy z oblasti občianskeho a obchodného práva. Je členom skúšobného senátu pre advokátske skúšky a od júla 2012 je aj členom Komisie pre rekodifikáciu Občianskeho zákonníka zriadenej Ministerstvom spravodlivosti SR. V súčasnosti je tiež externým doktorandom na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v študijnom programe občianske právo.

Hoci sa to na prvý pohľad nezdá, toto ustanovenie možno v súčasnosti považovať za jedno z najdôležitejších a najkontroverzejších v celom ZoVB aj napriek tomu, že je systematicky zaradené až do spoločných ustanovení, ktoré nájdeme vo štvrtej časti tohto zákona.

Zákon sa teda v zmysle citovaného ustanovenia **vzťahuje primerane aj na budovy, ktoré nemajú charakter bytového domu** (ďalej len „nebytové domy“), s výnimkou § 6 – 8b, § 29 a § 29a ods. 1 ZoVB, t. j. okrem ustanovení o povinnom výkone správy domu a povinnosti niektorých pôvodných vlastníkov domov previesť byty alebo nebytové priestory v dome na jeho nájomcu, na základe jeho žiadosti.

Ustanovenie § 24 ods. 1 ZoVB možno interpretovať rôzne, pričom absurdným výkladom by sme dospeli k záveru, že tento zákon sa (okrem vybraných ustanovení) vzťahuje na všetky budovy bez rozdielu (t. j. nielen

¹ Na úvod chceme uviesť, že tento príspevok, resp. jeho podstatnú časť sme mali pripravený na publikáciu už začiatkom roku 2011, avšak pod vplyvom prebiehajúcich súdnych konaní sme sa rozhodli na jeho publikáciu počkať až do právoplatného skončenia väčšiny týchto sporov na všeobecných súdoch. Dôvodom bolo jednak to, že právna argumentácia uvedená v tomto príspevku bola z časti použitá aj v prebiehajúcich súdnych konaniach, pričom procesné protistrany boli zastúpené advokátmi, ale zároveň sme chceli nami prezentované názory konfrontovať aj s výsledkami rozhodovacej praxe všeobecných súdov. To však bolo možné až po právoplatnom skončení týchto sporov.

2 „Tento zákon upravuje spôsob a podmienky nadobudnutia vlastníctva bytov a nebytových priestorov v bytovom dome, práva a povinnosti vlastníkov týchto bytových domov, práva a povinnosti vlastníkov bytov a nebytových priestorov, ich vzájomné vzťahy a práva k pozemku.“

3 Podľa tohto ustanovenia: „Bytovým domom (ďalej len dom) sa na účely tohto zákona rozumie budova, v ktorej je viac ako polovica podlahovej plochy určená na bývanie a má viac ako tri byty a v ktorej byty a nebytové priestory sú za podmienok ustanovených v tomto zákone vo vlastníctve alebo spoluvlastníctve jednotlivých vlastníkov a spoločné časti domu a spoločné zariadenia tohto domu sú súčasne v podielovom spoluvlastníctve vlastníkov bytov a nebytových priestorov.“

4 ZIMMERMANN, J. – ZIMMERMANNOVÁ, J.: **Zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov s komentárom.** Žilina: Poradca, č. 2, 2008, s. 202.

5 V tejto súvislosti odkazujeme na stanovisko ÚGK a K SR publikované v katastrálnom bulletinu č. 1/2010 ako odpoveď na otázku č. 10, ktorý je dostupný na web stránke www.skgeodesy.sk.

6 MELZER, F.: **Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace.** 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 119.

na bytové domy, ale aj budovy, ktoré nie sú bytovými domami t. z. aj na výrobné haly, sklady, obchodné centrá, hotely, reštaurácie atď.). Správny výklad tohto ustanovenia by však mal byť podľa nášho názoru taký, ktorý vychádza z legálnej definície bytového domu obsiahnutej v § 2 ods. 2 ZoVB³ a tam uvádzanej charakteristiky, samozrejme, v rámci ústavnej konformity interpretácie právnych noriem.

Charakterom bytového domu je *a priori* jeho určenie na bývanie, takže ustanovenia tohto zákona by sa mali vzťahovať aj na iné budovy, ktoré neslúžia na bývanie alebo na tento účel slúžia len v malom rozsahu. Môže ísť o rôzne obchodné a administratívne centrá, či polyfunkčné objekty (ktorých najmä v poslednom desaťročí na Slovensku značne pribudlo), ako aj o tzv. garážové domy (tzv. hromadné garáže), v ktorých sa nachádzajú jednotlivé garážové boxy ako nebytové priestory zapísané v katastri nehnuteľností vo vlastníctve rôznych vlastníkov. Podstatným znakom týchto budov musí byť to, aby mali spoločné časti, spoločné zariadenia, spoločný pozemok pre všetkých vlastníkov a vlastníci by na nich mali určitý spoluvlastnícky podiel, ktorého výšku určuje zákon (§ 5 ods. 1 písm. b) ZoVB). Tento záver podporuje nielen odborná literatúra,⁴ ale aj stanovisko Úradu geodézie kartografie a katastra SR (ďalej len „ÚGK a KSR“), podľa ktorého „príslušné ustanovenia tohto zákona sa vzťahujú aj na iné budovy, ktoré neslúžia na bývanie alebo na tento účel slúžia len v malom rozsahu. Podstatou však je, aby tieto iné budovy bolo možné deliť na jednotky – nebytové priestory a k nim príslúchajúci spoluvlastnícky podiel na spoločných častiach, spoločných zariadeniach a na pozemku, na ktorom je dom postavený a na príslušnom pozemku.“⁵

Kľúčovou právnou otázkou v nami nastolenej problematike, ktorú zatiaľ nevyriešila jednoznačne ani súdna prax, je práve miera primeranosti aplikácie ustanovení ZoVB na právne vzťahy v nebytových domoch, najmä v súvislosti s tzv. povinnou správou nebytového domu. Pre správne pochopenie všetkých nejasností a problémov je potrebné spomenúť historický vývoj predmetnej právnej normy.

Historický výklad § 24 ZoVB

V zmysle § 24 ZoVB platného a účinného od 1. 9. 1993 (t. j. od nadobudnutia účinnosti celého zákona) až do 30. 6. 2007 platilo, že „ustanovenia tohto zákona sa primerane vzťahujú aj na budovy, ktoré nemajú charakter bytového domu“.

Dňa 1. 7. 2007 nadobudol účinnosť zákon č. 268/2007 Z. z., ktorým bol zmenený a doplnený ZoVB vo viacerých jeho ustanoveniach. Okrem iných právnych noriem sa zmena dotkla aj § 24 ods. 1 ZoVB, ktorý bol zmenený tak, že za slovo „zákona“ sa vložili slová „s výnimkou § 6 až 8b a § 29“. Od 1. 7. 2007 tak predmetné zákonné ustanovenie bolo v nasledovnom znení: „Ustanovenia tohto zákona s výnimkou § 6 až 8b a § 29 sa primerane vzťahujú aj na budovy, ktoré nemajú charakter bytového domu.“ Pre úplnosť uvádzame, že novelou ZoVB č. 70/2010 Z. z. bol z výslovnnej aplikácie na nebytové budovy vyňatý aj § 29a ods. 1 ZoVB.

Dôvodová správa k novele ZoVB č. 268/2007 Z. z. konkrétne k zmene § 24 ods. 1 ZoVB uviedla že: „Navrhovaná úprava spresňuje úpravu prevodu vlastníctva bytov v iných budovách, ako v bytových domoch, vo vlastníctve obce a to v prípade, že na vlastníka sa inak vzťahuje povinnosť previesť vlastníctvo bytu v bytovom dome. Je plne na rozhodnutí vlastníka budovy, či byt odpredá a budovu tak ju rozdelí na byty a nebytové priestory, ktoré budú samostatnými predmetmi občianskoprávných vzťahov alebo nepristúpi k prevodu vlastníctva bytu a budovu odpredá ako celok.“

Z uvedeného je zjavné, že predkladateľ novely ZoVB č. 268/2007 Z. z. (Ministerstvo financií SR) zmenu predmetného ustanovenia odôvodnil len vo vzťahu k § 29 tohto zákona, ktoré upravuje podmienky prevodu bytu, garáže alebo ateliéru v bytovom dome do vlastníctva nájomcu. Podľa predkladateľa novely sa touto úpravou malo docieľiť, aby sa na prevod bytov, garáží alebo ateliérov v iných budovách ako v bytových domoch nevzťahovala povinnosť previesť tieto priestory do vlastníctva nájomcu podľa tohto ustanovenia.

Predkladateľ návrhu zákona, ktorého v zmysle subjektívne historického výkladu možno subsumovať pod pojem „zákonodarca“⁶ však v dôvodovej správe k zmene predmetnej právnej normy vôbec neuviedol, prečo vylúčil z primeranej aplikácie na právne vzťahy vlastníkov v nebytových domoch aj § 6 až § 8b upravujúci správu bytového domu.

Problematická aplikácia § 24 ods. 1 ZoVB po 1. 7. 2007

Jedným z kľúčových problémov, ktorý prijatie novely ZoVB č. 268/2007 Z. z. v praxi vyvolalo je práve aplikácia zmeneného § 2 ods. 2 v spojení s § 24 ods. 1 ZoVB na právne vzťahy v tzv. nebytových domoch. Išlo o domy, ktoré od 1. 7. 2007 v zmysle legálnej definície podľa § 2 ods. 2 ZoVB nespĺňajú charakter bytových domov a v ktorých sa do 30. 6. 2007 vykonávala správa v súlade s § 6 až 8b ZoVB. Inak povedané, ide o budovy, v ktorých existovali byty a nebytové priestory vo vlastníctve viacerých osôb, ako aj spoločné časti a spoločné zariadenia domu, avšak **nebola** splnená niektorá z nasledovných zákonných podmienok v zmysle § 2 ods. 2 ZoVB a to:

- viac ako 50% celkovej podlahovej plochy všetkých bytov a nebytových priestorov v objekte je určených na bývanie;
- existencia aspoň 4 bytov alebo nebytových priestorov v dome;
- tieto byty a nebytové priestory sú za podmienok ustanovených v tomto zákone vo vlastníctve viacerých vlastníkov;
- v dome sa zároveň nachádzajú aj spoločné časti domu a spoločné zariadenia, ktoré sú súčasne v akcesorickom podielovom spoluvlastníctve vlastníkov bytov a nebytových priestorov.

Ak sú všetky tieto podmienky kumulatívne splnené, ide o bytový dom, v ktorom **ex lege** vzniká jeho vlastníkom povinnosť povinnej správy. Len na spresnenie uvádzame, že správa bytového domu sa podľa § 6 ods. 1 ZoVB môže vykonávať len jednou z dvoch zákonom prípustných foriem správy a to buď **(i) spoločenstvom vlastníkov** alebo **(ii) správcom**.

V rámci našej advokátskej praxe sme boli oboznámení s viacerými podnetmi a sťažnosťami fyzických a právnických osôb na problémy vznikajúce pri aplikácii § 24 ods. 1 ZoVB v znení účinnom od 1. 7. 2007, najmä v súvislosti s právnym vykonávaním správy týchto nebytových domov. Ide najmä o pripomienky vlastníkov bytov a nebytových priestorov v týchto nebytových budovách, ale aj sťažnosti spoločenstiev vlastníkov a správcov týchto objektov, ktorí do 30. 6. 2007 bez akýchkoľvek právnych problémov podľa pôvodného znenia § 2 ods. 2 ZoVB⁷ a § 24 ZoVB vykonávali pre vlastníkov bytov a nebytových priestorov v týchto domoch správu v zmysle ZoVB.⁸ Od správy vlastníctva v oblasti súkromnoprávných vzťahov treba odlíšiť správu majetku v oblasti verejného práva, ktorá sa v našom právnom poriadku vyskytuje v niektorých osobitných predpisoch (napr. zákon č. 278/1993 Z. z. o správe majetku štátu v platnom znení).

Primárnym problémom výkladu a aplikácie § 24 ods. 1 ZoVB nie je len **explicitné vylúčenie** ustanovení o tzv. povinnej správe v týchto domoch (§ 6 až 8b ZoVB), ale aj skutočnosť, že **zákonodarca nedostatočne upravil v prechodných a záverečných ustanoveniach zákona č. 268/2007 Z. z., aké právne účinky spôsobí táto novela na právne vzťahy už vzniknuté pred nadobudnutím jej účinnosti**.

V zmysle § 32c ods. 1 ZoVB, ktorý bol prijatý predmetnou novelou, spoločenstvá, ktoré vznikli podľa doterajších predpisov v budovách a ktoré nie sú bytovými domami, **sa nepovažujú za spoločenstvá** podľa tohto zákona a správny orgán ich do 31. decembra 2007 vyčiarkne z registra. Tento následok sa však dodnes v praxi úplne nerealizoval, pretože ešte k dnešnému dňu možno nájsť v registri spoločenstiev také spoločenstvá, ktoré už *de iure* k 1. 1. 2008 nemali existovať.

Zároveň zákonodarca v § 32c ods. 2 ZoVB uložil vlastníkom bytov a nebytových priestorov v dome, správcovi a predsedom spoločenstiev **uviesť zmluvy o výkone správy alebo zmluvy o spoločenstve uzatvorené do 1. júla 2007 do súladu s týmto zákonom do 31. decembra 2007**. Sankciou za nesplnenie tejto povinnosti bola **absolútna neplatnosť** tých častí zmlúv o výkone správy alebo zmlúv o spoločenstve, ktoré boli v rozpore s ustanoveniami tohto zákona, sú po uplynutí tejto lehoty. Tomuto problému sa budeme bližšie venovať v druhej časti tohto príspevku.

Podľa článku 20 ods. 1 veta druhá Ústavy SR „**vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.**“ Imanentnými znakmi výkonu vlastníckeho práva je podľa § 123 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení (ďalej len „OZ“) súbor jednotlivých práv, v rámci ktorých je vlastník oprávnený v medziach zákona predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním. V rámci týchto oprávnení je v súkromnoprávných vzťahoch každému vlastníkovi umožnené vykonávať si správu svojho majetku buď samostatne alebo vlastník môže prenechať svoj majetok do správy tretiemu subjektu (správcovi) za dohodnutú odplatu, prípadne bezodplatne. V kontexte právneho režimu ZoVB sa

7 V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že do účinnosti spornej novely ZoVB č. 268/2007 bola aj legálna definícia bytového domu iná než je tomu v súčasnosti (viď definíciu uvedenú v poznámke č. 2). Do 30. 6. 2007 sa totiž nevyžadovala podmienka existencie aspoň 4 bytov a nebytových priestorov, nakoľko bez ohľadu na počet bytov a nebytových priestorov muselo ísť o dom určený na bývanie. Zákon pritom pri definícii bytového domu od svojej účinnosti, t. j. od 1. 9. 1993 až do 30. 6. 2004 nevyžadoval ani túto podmienku (určenie domu na bývanie), ale stačili len predpoklady bytového domu uvedené v texte pod písm. c) a d).

8 Podľa ust. § 6 ods. 2 ZoVB Správa domu je obstarávanie služieb a tovaru, ktorými správca alebo spoločenstvo zabezpečuje pre vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome

- prevádzku, údržbu, opravy a udržiavanie spoločných častí domu, spoločných zariadení domu, príslušenstva a príslušenstva,
- služby spojené s užívaním bytu alebo nebytového priestoru,
- vedenie účtu domu v banke,
- vymáhanie škody, nedoplatkov vo fonde prevádzky, údržby a opráv a iných nedoplatkov,
- iné činnosti, ktoré bezprostredne súvisia s užívaním domu ako celku jednotlivými vlastníkami bytov a nebytových priestorov v dome.

pod pojmom správa spoločného majetku rozumejú najmä **spoločné časti a spoločné zariadenia domov, ich príslušenstvo a príľahlý pozemok**, ktoré zákon definuje v § 2 ods. 4, 5, a 6 ZoVB. Okrem toho však ide aj o správu spoločných prostriedkov na účtoch vlastníkov, na ktoré sú všetci vlastníci v dome bez výnimky povinní pravidelne prispievať v zmysle § 10 ZoVB.

Od 1. 9. 1993 až do 30. 6. 2007 tak nevznikli žiadne pochybnosti o tom, že by sa inštitút tzv. povinnej správy domu, ktorú vlastníci bytov a nebytových priestorov vykonávajú buď formou **spoločenstva** alebo prostredníctvom **správcu** neaplikoval aj na nebytové domy. Nadobudnutím účinnosti novely ZoVB č. 268/2007 Z. z. však neodôvodneným zásahom zákonodarcu boli tieto objekty vyňaté z režimu správy podľa § 6 až 8b, a preto je na mieste otázka, či má predmetné ustanovenie kogentný alebo dispozitívny charakter.

Kogentnosť alebo dispozitívnosť právnej úpravy

V praxi je teda spornou právnou otázkou to, (i) či sa ustanovenia ZoVB týkajúce sa správy domu vzťahovali aj na správu nebytových domov pred účinnosťou novely č. 268/2007 Z. z., resp. (ii) či súčasné znenie § 24 ods. 1 ZoVB je kogentné alebo dispozitívne. Inak povedané, od 1. 7. 2007 je diskutabilná možnosť vlastníkov odchyliť sa od tohto ustanovenia v tom smere, že by si títo zriadili režim správy ich domu (jednou zo zákonom stanovených foriem správy) podľa ZoVB aj v tzv. nebytových budovách. Pokiaľ už takýto režim vlastníci mali založený pred 1. 7. 2007, otázne je, či v ňom vlastníci mohli, resp. môžu nerušene a v súlade so zákonom pokračovať aj naďalej alebo či je takýto postup *ex lege* zakázaný.

Na prvú otázku možno v zásade odpovedať kladne, o čom svedčí nielen samotné znenie § 24 ZoVB účinné od 1. 9. 1993 do 30. 6. 2007, ale aj názor jednej z autoriek tohto zákona prezentovaný v rámci jej komentára k § 24. V ňom sa uvádza, že „*pri prevode vlastníctva nebytových priestorov a pri výkone správy týchto nebytových priestorov sa postupuje rovnako ako pri prevode vlastníctva bytov*“.⁹ Dôvodová správa k pôvodnému zneniu § 24 ZoVB tiež len stroho uvádzala, že „*podľa ustanovení tohto zákona sa postupuje aj pri predaji samostatných nebytových priestorov v budovách, ktoré nemajú charakter obytného domu napr. kancelárie v bývalých administratívnych budovách.*“ Napriek tomu sme v praxi zaregistrovali aj opačný názor, podľa ktorého sa § 6 až 8b o povinnej správe, týkajú výlučne správy bytových domov a nikdy neboli určené aj na nebytové domy. Je však prekvapujúce, že takéto stanovisko paradoxne zaujalo v roku 2010 aj Ministerstvo financií SR, v jednom svojom verejne nepublikovanom stanovisku, s ktorým sme sa mali možnosť oboznámiť. V tejto súvislosti pripomíname, že práve Ministerstvo financií SR malo ZoVB pôvodne vo svojej gescii,¹⁰ pričom zhodou okolností JUDr. Zányiová v mene tohto ministerstva prezentovala toto protichodné a rozporné stanovisko, s ktorým sa nestotožňujeme.

Hoci správa domov bola pri koncipovaní tohto zákona nepochybne len okrajovou oblasťou (pôvodné znenie zákona jej venovalo len § 6, § 7 a § 8), je nepochybne, že tento inštitút sa nevzťahoval len na bytové domy. Stanovisko Ministerstva financií SR je podľa nášho názoru nesprávne, pretože súčasné § 6 až 8b nielenže neboli v pôvodnom znení ZoVB obsiahnuté, ale žiadne zákonné ustanovenie explicitne nevyklúčovalo správu nebytových domov v režime ZoVB. Vychádzať len z toho, že legislatívna skratka „dom“ je použitá v celom zákone pre bytový dom definovaný v § 2 ods. 2 ZoVB nepovažujeme to, vzhľadom na existenciu § 24 ZoVB, za dostatočný argument pre retroaktívne vylúčenie správy v nebytových domoch aj pred účinnosťou novely ZoVB č. 268/2007 Z. z.

Práve naopak, prax jednoznačne potvrdzovala potrebu a účelnosť takejto správy aj v nebytových budovách spĺňajúcich charakteristiky uvedené vyššie. Z judikatúry Ústavného súdu SR navyše vyplýva smerom k orgánom aplikácie práva požiadavka, aby v prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, bol uprednostnený výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom (napr. nález ÚS SR spis. zn. III. ÚS 341/07 z 1. 7. 2008). Pod predpokladom racionálneho zákonodarcu pritom musíme rozumieť požiadavku „interpretovať“ tak, aby interpretačný výsledok čo najviac rešpektoval existujúci právny poriadok a spoločenské podmienky.¹¹

9 ZÁNYIOVÁ, J.: **Odborný komentár k novelizovanému zákonu o vlastníctve bytov a nebytových priestorov s príkladmi, vzormi a súvisiacimi predpismi**, Bratislava: EPOS, 1995, s. 93.

10 V súčasnosti však už táto typicky občianskoprávna agenda prináleží v zmysle § 13 zák. č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácii ústrednej štátnej správy v platnom znení Ministerstvu spravodlivosti SR. Tento fakt sa však v praxi často opomína a aj napriek jednoznačnému zneniu „kompetenčného zákona“ sa Ministerstvo financií SR stále považuje za gestora tvorby legislatívy v tejto oblasti, čo je z nášho pohľadu zjavne nesprávne. V tejto súvislosti nemožno opomenúť aj ústavnoprávnu zásadu legality zakotvenú v čl. 2 ods. 2 Ústavy SR podľa ktorej štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

11 Dielo cit. v poznámke č. 6, s. 86 – 87.

Pokiaľ ide o druhú nastolenú otázku, či predmetné ustanovenie (§ 24 ods. 1 ZoVB) obsahuje kogentnú alebo dispozitívnu právnu normu, odpoveď na túto otázku nie je jednoduchá. Keďže v občianskom práve nie sú kogentné normy taxatívne uvedené v zákone, ako je to napr. obchodnom práve (pozri § 263 Obchodného zákonníka), podľa nášho názoru je potrebné v tomto prípade vychádzať najmä zo základných princípov a požiadaviek, ktoré pri rozlišovaní medzi týmito kategóriami právnych noriem vyplývajú z teórie práva.¹² Tá totiž jednoznačne konštatuje, že v prípade, ak bude cieľom právnej úpravy najmä ochrana určitého právneho statku, tak bude v ochrannom predpise prirodzene prevládať kogentný charakter právnych noriem (to však neplatí nevyhnutne, nakoľko, aj dispozitívne pravidlá by mohli sledovať ochranné ciele).

Podľa V. Knappa právnici v praxi vždy poznajú kogentné normy, a to jednoducho intuíciou, ktorá nie je nejakou nadprirodzenou, metafyzickou intuíciou, ale veľmi prirodzenou, opierajúcou sa o všeobecný základ právnického vzdelania a ním získaného právnického spôsobu myslenia a tiež o niektoré všeobecné teoretické poznatky, ktoré sa ukladajú v „zásobárni“ ľudskej mysli. Ako zástanca širšieho poňatia dispozitívnosti prof. Knapp dodáva, že dispozitívna norma dovoľuje nie to, aby sa ľudia určitým spôsobom správali po práve, ale to, aby si sami svoje právo *inter partes* vytvorili.¹³

Naproti tomu ďalší významný európsky právnik E. Ehrlich už v úvode k svojej prevratnej práci¹⁴ uvádza, že je zásadne potrebné opustiť myšlienku, že súkromné právo je vo všeobecnosti dispozitívne. Takýto predpoklad podľa neho nehovorí ani v prospech dispozitívnosti ani kogentnosti právnej úpravy. Túto otázku treba preskúmať a zodpovedať v každom konkrétnom prípade osobitne.

Odhliadnuc od ústavne garantovanej slobody konať všetko to, čo zákon nezakazuje (čl. 2 ods. 3 Ústavy SR), z § 2 ods. 3 OZ¹⁵ možno vyvodiť, že **pravidlom je možnosť odlišnej dohody účastníkov, teda dispozitívnosť právnych noriem a zákaz odchylnej dohody je iba výnimkou.** Inak povedané, iba vtedy nie je možné sa dohodnúť, ak to zákon zakazuje. Kogentné normy tak potrebujú určité odôvodnenie svojej kogentnosti. Ako dôvod pre kogentnú úpravu býva často uvádzaný dôvodný ochrany hodný verejný záujem, ochrany hodné záujmy jednej zmluvnej strany¹⁶ alebo tretích osôb, právna istota atď. **Možnosť odchýlenia sa od právnej normy nemusí byť v texte zákona výslovne uvedená. Postačí i mlčanie zákona.**¹⁷

Podstatou teoreticko-právneho rozlišovania právnych noriem kogentnej a dispozitívnej povahy je hľadisko teleologické. V prípade ak právna norma výslovne pravidlo o možnosti odchýlenia sa neobsahuje, je nevyhnutným skúmanie, kedy z obsahu právnej normy vyplýva, že sa od nej nemožno odchýliť.¹⁸ Ak neexistuje žiaden dôvod na kogentnosť normy, je potrebné normu považovať za dispozitívnu.

Kogentnosť právnej normy je výrazom určitého záujmu na jeho záväznosti. Je otázne, či je v konkrétnom prípade možné, aby tento záujem ustúpil individuálnemu záujmu, ktorý by dokázal lepšie presadiť kogentný cieľ. Ide vlastne o otázku, či je abstraktne kogentné ustanovenie vždy kogentným. Snaha zákonodarcu vymedzením niektorých kogentných noriem sledovať ochranné ciele je určite legitímna a efektívna, najmä ak sa ňou vytvárajú predpoklady pre samotné uskutočnenie zmluvnej slobody. Súčasne ale nesmie bez rozumného dôvodu neprimerane obmedzovať ústavnú slobodu subjektov.

Vo všeobecnosti sa v občianskom práve uplatňuje princíp zmluvnej autonómie (slobody vôle alebo zmluvnej voľnosti). Práve súkromné právo je svojou povahou a inštitútni usporiadané tak, aby sa uvedená slobodná iniciatíva mohla uskutočňovať vo sfére jeho spôsobenía. Preto väčšina noriem súkromného práva má dispozitívny charakter (*ius dispositivum*), to znamená, že subjekty nielenže slobodne vstupujú do súkromnoprávných vzťahov, ale v prevažnej miere majú možnosť utvárať a formovať svoje vzájomné práva a povinnosti podľa vlastnej slobodnej vôle, pokiaľ nie sú v tomto správaní viazané kogentnými normami. To znamená, že platí predovšetkým to, čo si účastníci zmluvy dohodli, pokiaľ to zákon výslovne nezakazuje alebo pokiaľ z povahy príslušného zákonného ustanovenia nevyplýva, že sa od neho nemožno odchýliť.

Zvlášť v oblasti občianskeho práva, t. j. v oblasti zmluvného práva platí toto tzv. *lex contractus*, v dôsledku čoho sa dohoda účastníkov stáva rovnako záväznou ako sám zákon. Zmluvné strany tak legitímne urobili preto, lebo im zákonom navrhovaná štandardná úprava z nejakých dôvodov nevyhovuje. Pri tejto úprave sa vychádza z dlhoročných skúseností a poznatkov, ktoré svedčia o tom, že sú to samy subjekty občianskoprávných vzťahov (fyzické a právnické osoby), ktoré na základe slobodného rozhodovania a sebaurčenia o tom, aké povinnosti zmluvou prevezmú,

12 Napr. KNAPP, V.: **O právu kogentným a dispozitívným (a také o právu heteronomným a autonómým)**, Právnik, č. 1, 1995, s. 1–11; alebo KNAPP, V.: **Teorie práva. 1. vydání.** Praha : C. H. Beck, 1995, s. 52 – 55.

13 Tamtiež, s. 2 a 4.

14 EHRlich, E.: **Das zwingende und nichtzwingende Recht.** Jena : Gustav Fischer, 1899, s. 9.

15 „Účastníci občiansko-právnych vzťahov si môžu vzájomné práva a povinnosti upraviť dohodou odchýlenou od zákona, ak to zákon výslovne nezakazuje a ak z povahy ustanovení zákona nevyplýva, že sa od neho nemožno odchýliť.“

16 Napr. ochrana spotrebiteľa, nájomcu, zamestnanca, ale aj ochrana v obchodnoprávných vzťahoch, napr. ako ochrana dlžníka v rámci § 371 Obchodného zákonníka.

17 TŮMA, P.: **Smluvní licence v autorském právu. 1. vydání.** Praha : C. H. Beck, 2007, s. 17.

18 WEYR, F.: **Teorie práva.** Brno – Praha. Orbis 1936, s. 194 a prvé dielo cit. v poznámke č. 12 s. 2.

aké práva si zmluvou založia, akých práv sa eventuálne vzdajú atď. Len tak môžu najlepšie uplatniť svoje individuálne záujmy a potreby a tak si vytvárať predpoklady nielen pre rozvoj svojho súkromného života, ale jeho prostredníctvom zároveň cestu k prosperite celej spoločnosti. Preto sa štát má v súlade s garanciou ústavného poriadku (čl. 4 ods. 4 Listiny základných ľudských práv a slobôd) zásadne zdržovať všetkých zbytočných intervenčných (reglementačných) zásahov do súkromnoprávnej oblasti a tým do slobodného súkromného rozhodovania a sebaurčenia fyzických a právnických osôb.

V tejto súvislosti je potrebné opätovne zdôrazniť, že čím je menej zásahov štátu v súkromnoprávnej oblasti, tým viac sa uplatní sloboda fyzických a právnických osôb. Ak však subjekty občianskoprávných vzťahov už raz, podľa vlastného uváženia a sebaurčenia, určitú zmluvu (či už pomenovanú alebo nepomenovanú) uzavrujú, majú povinnosť túto zmluvu plniť a dodržiavať v zmysle zásady *pacta sunt servanda* a to i keď by sa plnenie pre niektorú stranu stalo následne nevýhodným. Štát by do týchto vzťahov nemal zasahovať bez toho, aby na to mal vážny dôvod. Uvedená zásada *pacta sunt servanda* sa stáva jednou z ďalších občianskoprávných zásad vyplývajúcich z čl. 2 ods. 3 Listiny základných ľudských práv a slobôd, ktorá musí byť v občianskoprávnom styku dôsledne rešpektovaná.¹⁹

Vzhľadom na uvedené preto nemožno vylúčiť kombináciu prvkov zmlúv zákonom upravených (pomenovaných) so zmluvami zákonom neupravenými (nepomenovanými). V takom prípade sa zmluva bude spravovať, okrem dojednania zmluvných strán, prvkami pomenovanej zmluvy, ako aj ustanoveniami Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú občianskoprávne vzťahy, ktoré sú v zostávajúcej časti obsahom najbližšie (§ 853 OZ). Inak povedané, ak účastníci občianskoprávneho vzťahu využili priestor daný im § 2 ods. 3 OZ, majú ich zmluvné dohody prednosť pred dispozitívnymi ustanoveniami zákona. Ak tento priestor nevyužili, platí podporne na ich právny vzťah dispozitívna právna norma.²⁰

Česká judikatúra dospela k záveru, že ak nie je priamo v právnom predpise obsiahnutý zoznam kogentných ustanovení (napr. § 263 Obchodného zákonníka), treba usudzovať na kogentnosť či dispozitívnosť so zreteľom na súvisiace ustanovenia právneho predpisu, príp. právneho poriadku.²¹

Domnievame sa, že by bolo v rozpore s ústavne garantovaným princípom zmluvnej autonómie, aby zákon kogentne vylučoval možnosť vlastníkov bytov a nebytových priestorov v nebytových domoch založiť si na účel správy spoločenstvo vlastníkov alebo zvoliť si správcu ako tretiu osobu, ktorá bude spravovať ich majetok a hájiť ich záujmy, t. z. upraviť svoj vzájomný vzťah v intenciách ZoVB tak, ako to bolo možné počas 14 rokov jeho platnosti, resp. do účinnosti spornej novely č. 268/2007 Z. z.

Pripustením opačnej argumentácie by sme dospeli k popretiu základných ústavných princípov zmluvnej voľnosti, rovnosti subjektov občianskoprávných vzťahov, ako aj ochrany a rovnakého obsahu vlastníckeho práva vlastníkov v nebytových domoch v porovnaní s vlastníkmi v bytových domoch (bližšie k tomu odkazujeme na druhú časť tohto príspevku).

Na podporu našich názorov uvádzame aj stanovisko Najvyššieho súdu SR prezentované v rozhodnutí spis. zn. 2 Cdo 274/2004 v zmysle ktorého: „**Medzi základné zásady súkromného práva, predstavujúce pravidlá aj pre legislatívne orgány, subjekty súkromného práva aj orgány aplikácie práva, patrí zásada individuálnej autonómie, resp. autonómie vôle (možnosť urobiť právny úkon, zvoliť si jeho obsah a formu), zásada, že je dovolené všetko, čo nie je výslovne zakázané, zásada, že zmluvy sa majú dodržiavať (pacta sunt servanda) a zásada, že sa možno odchyliť od právnej úpravy.**“

K tomuto základnému princípu súkromného práva Ústavný súd SR už dávnejšie v náleze PL. ÚS 43/95 uviedol, že článok 12 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR obsahuje ústavné právo na autonómiu vôle strán. Obsahovým prvkom autonómie vôle strán (niekedy tiež označovaného ako právo na sebaurčenie, samo dispozíciu) je aj právo jedinca, aby svoje hmotné a procesné práva uplatňoval v rôznych štátnych orgánoch, a teda aj na súde (čl. 46 ods. 1 Ústavy SR). K uvedeným názorom možno podporne poukázať aj na rozhodnutie Ústavného súdu ČR, ktorý zohľadnil aj medzinárodnú ochranu princípu zmluvnej voľnosti vo svojom náleze spis. zn. I. ÚS 546/03.

Právne normy sú teda v zásade dispozitívne. V pochybnostiach je potrebné dať, v súlade so zásadami, ktorými je občianske právo ovládané, prednosť záveru, že norma má dispozitívny charakter (*favor contractus*).²² Nezmeniteľný charakter získavajú, ak existuje dostatočný

19 ŠVESTKA, J., SPÁČIL, J., ŠKÁROVÁ, M., HULMÁK, M. akol.: **Občiansky zákonník Komentár. 1. vydání.** Praha : C. H. Beck 2009, s. 55 – 57 (vzťahujúci sa k ust. § 2 ods. 3 Občianskeho zákonníka).

20 FEKETE, I.: **Občiansky zákonník 1. Veľký komentár.** Bratislava : Eurokodex 2011, s. 46.

21 Rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 23 Cdo 2307/2000 z 25. 10. 2000 vnadväznosti na nález Ústavného súdu ČR sp. zn. II. ÚS 236/1997 zo 4. 11. 1998.

22 Dielo cit. v poznámke č. 20, s. 47.

dôvod na ich kogentnosť. Dostatočným dôvodom môže byť ochrana verejného poriadku, iného verejného záujmu, ochrana určitej osoby, právna istota atď.

V danom prípade nie je, sledujúc v zmysle právnej teórie teleologický prístup pri zisťovaní charakteru právnej normy zakotvenej v § 24 ods. 1 ZoVB, ani v dôvodovej správe k novele ZoVB č. 268/2007 Z. z., zákonodarcom nijako odôvodnená potreba úplne obmedziť režim správy podľa ZoVB v nebytových domoch na úkor vlastníkov bytov a nebytových priestorov v týchto domoch. Dôvodová správa k novelizovanému § 24 ods. 1 ZoVB v tomto smere doslova mlčí. Neexistuje teda žiadny verejný záujem, ani ochrana tretích osôb, pretože právny vzťah je v tomto prípade založený výlučne medzi vlastníkami ako subjektami občianskoprávných vzťahov a správcom ako podnikateľom, pričom ten na základe zmluvne dohodnutých podmienok spravuje v mene a na účet vlastníkov spoločné časti a spoločné zariadenia domu ako aj majetok vlastníkov najmä v podobe finančných prostriedkov na účte fondu prevádzky, údržby a opráv.

Vzhľadom na dikciu § 2 ods. 2 ZoVB v praxi naozaj nastávajú prípady, keď je v dome viac bytov ako nebytových priestorov, ale ich celková výmera je nižšia ako jeden, či dva nebytové priestory nachádzajúce sa v tomto dome. Rovnako nie je uspokojivo zákonodarcom vyriešený ani postup v prípade **prekvalifikovania nebytového priestoru na byt**, v dôsledku čoho sa zvýši celkový podiel bytov v dome (podlahová plocha určená na bývanie) na celkovej podlahovej ploche všetkých bytov a nebytových priestorov v budove.

V dôsledku tejto skutočnosti vzniká zo zákona povinnosť výkonu správy podľa § 6 a nasl. ZoVB. Zákonodarcu však neupravil, ktorý subjekt by mal v takomto prípade vykonávať potrebné úkony smerujúce k začatiu výkonu správy takto vzniknutého bytového domu, resp. ani to, ako by sa malo postupovať v prípade, ak sa takáto správa vykonávať nezačne. Obdobný deficit v explicitnej právnej úprave nastane aj v opačnom prípade (t. j., ak dôjde k prekvalifikovaniu bytu na nebytový priestor, v dôsledku čoho sa z bytového domu s existujúcou a fungujúcou správou zrazu stane nebytový dom).

Dôkazom, že novela zákona č. 268/2007 Z. z. bola vo viacerých rovinách a aspektoch nekonceptná, nespravodlivá a v niektorých častiach na hranici ústavnosti svedčí aj dôvodová správa k predposlednej novele ZoVB, ktorá bola vykonaná zákonom č. 70/2010 Z. z.²³

Domnievame sa, že by bolo upieraním subjektívnych práv vlastníkov v nebytových domoch a v rozpore s čl. 2 ods. 3 a čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, ak by im bola zákonom vylúčená možnosť určiť si osobu správcu, ktorá bude ich majetok spravovať, resp. rozhodnúť sa o pokračovaní vo výkone správy, ako aj o poverení správcu zastupovať ich pred príslušnými orgánmi verejnej správy, či súdom so všetkými dôsledkami, ktoré z toho vyplývajú tak, ako tomu bolo do 1. 7. 2007. Ak raz zákonodarcu umožnil takýto režim pre všetky domy od účinnosti ZoVB a tento režim platil takmer 14 rokov, niet rozumného a legitímneho dôvodu, pre ktorý by táto možnosť mala byť zákonom pre určitú skupinu vlastníkov vylúčená.

Od 1. 7. 2007 teda vznikla absurdná situácia, keď správcovia riadne vykonávajúci správu v objektoch spadajúcich do kategórie nebytových domov by pri prijatí ústavne nekonformného výkladu o striktnej kogentnosti interpretovanej právnej normy ďalej nemohli vykonávať správu podľa ZoVB so všetkými oprávneniami a právnymi dôsledkami, ktoré sú s tým pre vlastníkov bytov a nebytových priestorov v takýchto domoch spojené (napr. spoločná správa majetku vrátane fondu prevádzky, údržby a opráv, zjednodušené vymáhanie pohľadávok od vlastníkov v dome vrátane zastupovania v súdnych konaniach, uzatváranie právnych úkonov s tretími osobami atď.).

Podľa nášho názoru by bolo v rozpore s *rationem legis* zákonodarcu, aby ZoVB kogentne vylučoval možnosť vykonávania správy podľa tohto zákona aj v budovách, ktoré nemajú charakter bytového domu. O tomto svedčí historický, systematický i logický výklad predmetného ustanovenia. Už z dôvodovej správy k pôvodnému zneniu zákona, účinnému od 1. 9. 1993 implicitne vyplýva, že úmyslom zákonodarcu pri prijatí pôvodnej formulácie § 24 (ktorý platil v nezmenenej podobe až do 30. 6. 2007) bolo zahrnúť pod režim tohto zákona nielen bytové domy spĺňajúce definíciu § 2 ods. 2 ZoVB, ale aj iné ako bytové domy. To však len za predpokladu, že charakteristickým znakom týchto budov bolo, že byty a nebytové priestory sa v nich nachádzajúce sú za podmienok ustanovených týmto zákonom vo vlastníctve alebo spoluvlastníctve jednotlivých vlastníkov a spoločné časti a spoločné zariadenia tohto domu sú súčasne v podielovom spoluvlastníctve vlastníkov bytov a nebytových priestorov v dome.

Vzhľadom na rozmach trhového hospodárstva a výstavby nových administratívnych a obchodných centier, rôznych polyfunkčných objektov, ako aj garážových domov existuje aj v súčasnosti

23 Napriek tomu, že v predkladateľ tejto novely v úvode jej dôvodovej správy uviedol, že: „pri aplikácii ostatnej novely zákona o vlastníctve bytov a nebytových priestorov č. 268/2007 Z. z., ktorá sa stala účinnou od 1. 7. 2007 dochádza v praktickej činnosti správcov k nejasnému výkladu a niekedy aj dvojakému výkladu právnych noriem v novele obsiahnutých, pričom nejednoznačné výklady sťažujú postavenie oboch účastníkov záväzkového vzťahu pri realizácii výkonu správy bytového domu“, ust. § 24 ods. 1 ZoVB sa žiadna výrazná zmena novelou č. 70/2010 Z. z. neuskutočnila a nami spomínaný nedostatok v platnej právnej úprave stále pretrváva.

dôvodná potreba na riadnej správe týchto objektov, ktoré síce nemusia byť primárne určené len na bývanie, ale spĺňajú základné kritérium, ktoré sa vyžaduje na aplikáciu ZoVB. Tento záver podporuje tak odborná literatúra ako aj stanovisko Úradu geodézie kartografie a katastra SR prezentované v úvode tohto príspevku.

V tejto súvislosti treba zdôrazniť aj fakt, že v praxi sa nezriedka vyskytujú aj také domy, v ktorých sú napr. dva tak veľké nebytové priestory, ktoré majú väčšiu podlahovú plochu ako desať a viac bytov spolu. Pre vlastníkov bytov najčastejšie v najvyšších podlažiach týchto objektov je teda súčasná právna úprava nevýhodná, nakoľko po účinnosti novely č. 268/2007 Z. z. je starostlivosť o spoločné časti a spoločné zariadenia, ako sú napr. strecha, či výťah, chýbajúca alebo značne skomplikovaná. V týchto prípadoch sa obligatórna správa len bytových domov stala ochranou vlastníkov v týchto domoch. *Vice versa* pri tzv. hromadných garážových domoch, či rôznych administratívnych centrách s veľkým počtom nebytových priestorov (spravidla obchodných prevádzok) vlastníci týchto nebytových priestorov argumentujú, že oproti vlastníkom v bytových domoch nemajú rovnakú ochranu a možnosti spoločnej správy ich majetku, ktorá im bola poskytovaná do účinnosti novely č. 268/2007 Z. z.

Reštriktívnym výkladom § 24 ods. 1 ZoVB v spojení s § 32c ZoVB je v praxi upierané právo vlastníkov bytov a nebytových priestorov v nebytových domoch nechať si spravovať vlastný majetok správcom, či spoločenstvom vlastníkov zriadeným na tento účel. Zároveň sa tým vlastníkom podstatne sťažila možnosť vymáhať svoje pohľadávky na súde. Vlastníci síce môžu uzavrieť s takýmto subjektom nepomenovanú zmluvu o výkone správy, či príkaznú (mandátnu) zmluvu, avšak tým nebudú požívať všetky výhody, ktoré vyplývajú z ustanovení o povinnej správe domu. Tými sú napr. zastupovanie v zmluvných vzťahoch *ex lege*, jednoduchšie nakladanie so spoločnými finančnými prostriedkami vlastníkov, povinnosť správcu vykonať ročné vyúčtovanie fondu prevádzky, údržby opráv ako aj úhrad za plnenia v stanovenej lehote, singulárna sukcesia nových vlastníkov do všetkých práv a povinností vyplývajúcich zo zmluvy o výkone správy a zmluvy o spoločenstve atď. Účelom prijatia § 6 až 8b do zákona bolo okrem iného aj zjednodušiť proces vymáhania nedoplatkov jednou splnomocnenou a na tento účel zriadenou osobou (spoločenstvo alebo správca) vykonávajúcou mandát, či už vo svojom mene alebo v mene a na účet vlastníkov.

Zastupovanie vlastníkov bytov a nebytových priestorov v nebytových domoch na súde

Osobitné a závažné problémy vznikajú v praxi najmä pri zastupovaní vlastníkov bytov a nebytových priestorov správcami v budovách, ktoré nemajú charakter bytového domu po novele ZoVB č. 268/2007 Z. z. v občianskom súdnom konaní.

Vzhľadom na súčasnú dikciu § 24 ods. 1 ZoVB totiž prevláda v súdnej praxi²⁴ názor, že vlastníci v týchto domoch si nemôžu na výkon správy založiť spoločenstvo vlastníkov, ani nemôžu založiť zmluvný vzťah so správcom na základe zmluvy o výkone správy podľa príslušných ustanovení ZoVB. Títo správcovia boli pritom v znení ZoVB platnom a účinnom do 30. 6. 2007 v súlade s § 8b ods. 1 tohto zákona oprávnení zastupovať vlastníkov vo vlastnom mene vo všetkých veciach týkajúcich sa správy vrátane vymáhania nedoplatkov spojených s úhradami platieb do fondu prevádzky, údržby a opráv, ktoré sú všetci vlastníci povinní platiť podľa § 10 ods. 1 ZoVB, náhrady škôd, či iných pohľadávok (pozri § 6 ods. 2 ZoVB).

Od toho je, samozrejme, odvodená aj **aktívna legitímácia správcov** podávať návrhy na začatie súdnych a iných konaní podľa § 8b ods. 1 ZoVB (napr. iniciovať súdne konanie voči neplatičom na vymáhanie pohľadávok ostatných vlastníkov vzniknutých pri správe domu, podávať návrh na exekučné konania, či návrhy na vykonanie dobrovoľnej dražby pri výkone zákonného záložného práva podľa § 15 ZoVB, zastupovať vlastníkov v stavebnom konaní atď.).

V súdnej praxi však za uplynulé obdobie (od 1. 1. 2008) možno sledovať, že všeobecné sudy si nevedia dostatočne ústavnokonformne poradiť s týmto problémom v konaniach, v ktorých vystupoval správca (nebytového objektu) ako žalobca vymáhajúci vzniknuté nedoplatky v mene a na účet vlastníkov bytov a nebytových priestorov v týchto domoch. Zatiaľ čo do 30. 6. 2007 mohli správcovia (v bytových a nebytových domoch) uplatňovať práva vlastníkov **vo vlastnom mene** na súde *ex lege*, od 1. 7. 2007 tak, podľa právnej úpravy prijatej zákonom č. 268/2007 Z. z.,

24 V ďalšej časti budeme naše úvahy prezentovať na základe obsahu niekoľkých súdnych rozhodnutí týkajúcich sa skúmanej problematiky, ktoré sú nám známe z našej advokátskej praxe alebo rozhodnutí, ktoré sú verejne dostupné.

už môžu urobiť **len správcovia v bytových domoch a to v mene a na účet vlastníkov** (v zmysle § 8b ods. 1 a 2 ZoVB), pričom zákonodarca vôbec nevyriešil právne účinky novely vo vzťahu k už uplatneným právam vlastníkov do prijatia novely č. 268/2007 Z. z.

V praxi tak všeobecné sudy vykladajú § 24 ods. 1 ZoVB, v spojení s § 24 a § 26 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v platnom znení (ďalej len „OSP“) tak, že hoci správca ako žalobca bol legitimovaný na podanie žaloby vo svojom mene a na účet vlastníkov do 30. 6. 2007 (do účinnosti zákona č. 268/2007 Z. z.), po tomto dátume túto svoju procesnú legitimáciu stratil. Všeobecné sudy tak žalobcom, ktorých správcovia takto postupovali odmietajú poskytovať právnu ochranu. Podobne, podľa našich poznatkov, postupovali takto všeobecné sudy aj v prípadoch, kedy pohľadávky vlastníkov bytov a nebytových priestorov uplatnili v súdnych konaniach vo svojom mene spoločenstvá vlastníkov zriadené v nebytových domoch, ktoré však zásahom zákonodarcu od 1. 1. 2008 prestali *ex lege* existovať, pretože zanikli v zmysle § 32c ods. 1 ZoVB. V týchto prípadoch v dôsledku zániku spoločenstiev zo zákona bez právneho nástupcu museli všeobecné sudy konania v zmysle 107 ods. 4 OSP zastaviť.

Takéto závažné nedostatky v právnej úprave tak hmotného ako aj procesného práva ovplyvňujúce subjektívne práva a povinnosti vlastníkov bytov a nebytových priestorov v nebytových domoch ohrozujú ústavné práva týchto subjektov v zmysle čl. 20 ods. 1, 12 ods. 2, v spojení s čl. 46 ods. 1 Ústavy SR ako aj ústavné princípy právnej istoty a zmluvnej autonómie upravené v čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 3 Ústavy SR.

V neposlednom rade ide predovšetkým aj o **plynutie premlčacej doby** vo vzťahu k pohľadávkam vlastníkov vzniknutých pri výkone správy, ktoré uplatňovali do 30. 6. 2007 správcovia alebo spoločenstvá na súdoch voči neplatiteľom vo vlastnom mene. Po nevyhnutnom zastavení súdnych konaní (pre zánik spoločenstiev *ex lege*) alebo pri zamietnutí žalôb z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitimácie správcov v nebytových domoch (zánik ich oprávnenia vystupovať v mene vlastníkov na súde podľa § 8b ods. 1 ZoVB) potom nastáva stav predpokladaný v § 112 OZ²⁵ a *contrario*. V oboch prípadoch sa totiž pri nárokoch uplatní hypotéza § 112 OZ, podľa ktorého hmotnoprávny nárok nebol na súde riadne uplatnený, hoci v čase podania žaloby na súde bol uplatnený oprávnenou osobou. To má za následok, že premlčacia doba však počas súdneho konania ani neprestala plynúť a uplatnená pohľadávka vlastníkov sa tak mohla medzičasom premlčať.

Pri nároku uplatnenom spoločenstvom ako žalobcom je to z dôvodu zastavenia konania pre zánik právnej subjektivity spoločenstva vlastníkov, ktorá jeho zánikom na vlastníkov neprechádza. Pri nároku uplatnenom správcom nebytového domu zasa 3-ročná všeobecná premlčacia doba podľa § 101 OZ uplynie z dôvodu, že nárok neuplatnila osoba oprávnená v mene vlastníkov tento nárok vymáhať v čase vyhlásenia rozsudku (§ 154 ods. 1 OSP). Táto skutočnosť má za následok zamietnutie žaloby pre nedostatok aktívnej legitimácie na strane správcu. Tu treba povedať, že sudy takto rozhodujú aj pri pohľadávkach, ktoré v čase podania žalôb (t. j. pred 1. 7. 2007) boli uplatnené aktívne legitimovaným správcom nebytového domu, avšak v čase rozhodnutia súdu (po 1. 7. 2007) už správca *ex lege* aktívnou legitimáciou nedisponuje.

Konkrétny prípad z praxe, na ktorý by sme v tejto súvislosti chceli poukázať je situácia, kedy vlastníci nebytových priestorov v nebytovom dome prejavili vôľu, aby ich v súdnych sporoch začatých už pred 1. 7. 2007 zastupoval aj naďalej ich doterajší správca – právnická osoba, ktorú si zvolili na základe väčšinového rozhodnutia prijatého v súlade s ust. § 14 ZoVB. Tomuto správcovi vlastníci udelili aj osobitné písomné plnomocenstvo, nakoľko vzhľadom na právnu úpravu § 24 ods. 1 ZoVB po 1. 7. 2007, všeobecné sudy odmietali správcov v nebytových domoch uznať za spôsobilých zástupcov vlastníkov v zmysle § 8b ods. 1 a ods. 2 ZoVB.

Vzhľadom na dikciu § 24 OSP²⁶ a § 26 ods. 5 OSP²⁷ však podľa väčšiny všeobecných súdov (nachádzajúcich sa v bratislavskom kraji), na ktorých správca v nami spomínanom prípade uplatnil práva vlastníkov, takéto zastupovanie nie je prípustné. V dôsledku prijatia tohto záveru vyplývajúceho z aplikácie príslušných noriem, **sú vlastníci v nebytových domoch zákonom nepriamo nútení, aby si na uplatňovanie svojich práv v občianskom súdnom konaní zvolili len fyzickú osobu spôsobilú na právne úkony alebo advokátsku kanceláriu, ktorá je právnickou osobou.**

Vyššie uvedený postup všeobecných súdov je pritom v rozpore s rozhodnutím **Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 180/08**,²⁸ ktorý sa tejto problematike (aktívnej legitimácii správcu v súdnych sporoch) výslovne zaoberal. Najvyšší súd SR v rámci podrobného rozboru relevantných ustanovení ZoVB uviedol: **„Keďže právna úprava účinná od 1. júla 2004 oprávnenie (a povinnosť)**

25 „Ak veriteľ v premlčacej dobe uplatní právo na súde alebo u iného príslušného orgánu a v začatom konaní riadne pokračuje, premlčacia doba od tohto uplatnenia po dobu konania neplynie. To platí aj o práve, ktoré bolo právoplatne priznané a pre ktoré bol na súde alebo u iného príslušného orgánu navrhnutý výkon rozhodnutia.“

26 „Ak nejde o zastupovanie podľa § 26, môže si účastník zvoliť za zástupcu len fyzickú osobu.“

27 „Iná právnická osoba ako v odsekoch 1 až 4 môže na základe plnomocenstva v konaní zastupovať účastníka, len ak tak ustanoví osobitný zákon.“

28 Rozhodnutie bolo publikované v časopise Zo súdnej praxe č. 6/2009 pod č. 63.

správca neviazala iba na práva, ktoré vzniknú v budúcnosti, toto oprávnenie sa týkalo aj práv nadobudnutých vlastníkami bytov a nebytových priestorov pred účinnosťou novely uskutočnenej zákonom č. 367/2004 Z. z. Ak teda začalo súdne konanie pred 1. júlom 2004, v ktorom ako žalobca bol označený správca a súd žalobu z dôvodu nedostatku aktívnej legitímácie zatiaľ nezamietol, od 1. júla 2004 už tak nemohol urobiť v dôsledku zmeny právnej úpravy. Na týchto záveroch nemení nič ani právna úprava zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov vykonaná zákonom č. 268/2007 Z. z., účinná od 1. júla 2007.

Uvedený výklad zodpovedá zmyslu výkonu správy bytov a nebytových priestorov v zmysle ustanovení zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov; prípadná nedôslednosť (nejednoznačnosť) právnej úpravy nemôže mať za následok odňatie práv, resp. nemožnosť reálne sa ich domôcť len vzhľadom na závažné procesné prekážky, na ktoré poukazuje dovolateľ v dovolaní, a ktorých odstránenie sledovala práve novela uskutočnená zákonom č. 367/2004 Z. z.“

Na uvedenom právnom závere NS SR nič nemení ani skutočnosť, že predmetný judikát sa týkal vymáhania pohľadávky správcom v bytovom dome, pretože, ako sme už uviedli, v zmysle § 24 ZoVB platného a účinného do 30. 6. 2007 sa celý zákon vzťahoval na bytové a nebytové domy vrátane inštitútu povinnej správy.

Ústavný súd SR už viackrát uviedol, že „slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité aj v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v tomto čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a nasl. ústavy“²⁹

Rovnako Európsky súd pre ľudské práva pri rozhodovaní o porušení čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd skúma okrem iného i dodržiavanie procesných pravidiel príslušnými orgánmi (III. ÚS 328/05).

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že primárnu zodpovednosť za súčasný vzniknutý stav nesie zákonodarca, ktorý prijatím takejto nejednoznačnej právnej úpravy spôsobil, že súčasné znenie zákona zneužíva vo svoj prospech určitá skupina vlastníkov bytov a nebytových priestorov v niektorých nebytových domoch, ktorá neuznáva existujúcich správcov týchto nebytových domov. Hoci títo vlastníci majú uzavretú so správcom platnú zmluvu, neuhrádzajú ani pravidelné príspevky do fondu prevádzky, údržby a opráv vedomí si toho, že tieto nedoplatky nebude môcť správca na základe zákonného zmocnenia úspešne vymáhať. Títo vlastníci svojím správaním postupujú často v rozpore so zákonom a zároveň škodia ostatným vlastníkom bytov a nebytových priestorov v nebytových domoch, ktorí si riadne plnia svoje povinnosti vyplývajúce zo zákona, ako aj platnej zmluvy o výkone správy. ■

29 Nález Ústavného súdu SR
sp. zn. I. ÚS 23/01
z 15. 7. 2003.

RESUMÉ

Problematický výkon správy nebytových domov

Autor sa v článku zaoberá praktickými problémami výkonu správy v nebytových domoch, ktoré v praxi nastali po novele zákona č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov účinnou od 1.7.2007. V prvej časti príspevku autor uvádza výklad príslušných právnych noriem a na základe teoretickej koncepcie delenia právnych noriem na kogentné a dispozitívne prezentuje argumenty v prospech dispozitívnosti právnej úpravy týkajúcej sa predmetu článku. Opačný názor zastávaný niektorými súdmi autor konfrontuje s ďalšími hmotnoprávnymi i procesnými normami i vybranými rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR a Ústavného súdu SR. Za podpory relevantnej judikatúry autor v druhej časti príspevku poukazuje aj na ústavnoprávny rozmer platnej právnej úpravy, pričom v súvislosti s jej prijatím a aplikáciou naznačuje porušenie viacerých ústavných princípov.

SUMMARY

Problematic Building Management of Non-Residential Premises

The author deals with practical problems related to the building management of non-residential premises which have arisen in practice after the amendment to Act No. 182/1993 Coll. on the Ownership of Flats and Non-Residential Premises effective as from 1 July 2007. In the first part of his article the author interprets relevant legal rules and on the basis of the theoretical concept of the classification of legal rules as mandatory and optional, he provides arguments in favour of the optional nature of legal rules applicable to the subject of this article. The author compares opposing views taken by some courts with other substantive and procedural norms and selected judgements of the Supreme Court of the Slovak Republic and Constitutional Court of the Slovak Republic. With the support of relevant case-law, the author in the second part of the article also points to the constitutional dimension of the applicable legislation, whereas he implies a breach of several constitutional principles in connection with its adoption and application.

ZUSAMENFASSUNG

Problematische Verwaltung von Nichtwohnhäusern

Der Autor befasst sich im Artikel mit den praktischen Problemen bei der Ausübung der Verwaltung von Nichtwohnhäusern, die nach der Novelle des Gesetzes Nr. 182/1993 der Gesetzsammlung über das Wohnungs- und Gewerberäumeigentum vom 1.7.2007 in der Praxis aufgetreten sind. Im ersten Teil des Beitrages werden vom Autor die betreffenden Rechtsnormen ausgelegt und aufgrund der theoretischen Konzeption der Einteilung von Rechtsnormen in kogente und dispositive werden in Bezug auf den Gegenstand dieses Artikels Argumente zu Gunsten der dispositiven Rechtsregelung angeführt. Die von einigen Gerichten vertretene abweichende Anschauung konfrontiert der Autor mit weiteren materiellrechtlichen und prozessualen Normen und mit ausgewählten Entscheidungen des Obersten Gerichtes der SR und des Verfassungsgerichtes der SR. Mittels der relevanten Rechtssprechung weist der Autor im zweiten Teil seines Beitrages auf das verfassungsrechtliche Ausmaß der geltenden Rechtsregelung hin, wobei in Zusammenhang mit deren Erlassung und Anwendung die Verletzung von mehreren Verfassungsgrundsätzen angedeutet wird.

Vylúčenie zvoleného obhajcu z obhajoby svojho klienta v trestnom konaní – teória či prax?

JUDr. Miloš Maďar, PhD., LL.M.

Perex Vylúčenie zvoleného obhajcu z obhajovania svojho klienta v trestnom konaní s poukazom na § 36 ods. 3 Tr. por., je problematika, ktorej sa doteraz v praxi a ani v právnej teórii nevenovalo veľa pozornosti. Ide však o tému, ktorá je svojím obsahom veľmi zaujímavá a svojimi dôsledkami nepochybne kontroverzná. Účelom článku je analyzovať uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn.: PL. ÚS 112/2011-7 z 23. 11. 2011 a podrobiť drobnohľadu základné východiskové myšlienky, ktoré Ústavný súd SR viedli pri formovaní názoru. Získané závery sme následne konfrontovali s ustálenými výkladovými pravidlami zásady práva na obhajobu v trestnom konaní.

Úvod

Prostredníctvom kolegu advokáta sa mi nedávno dostalo do rúk zaujímavé rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej v texte aj „ÚS SR“), ktoré sa zaoberá veľmi raritnou, ale oto viac citlivou problematikou. Pojednáva o možnosti vylúčenia zvoleného obhajcu z obhajovania v trestnom konaní s poukazom na § 36 ods. 3 Tr. poriadku, t. j. v prípade, ak má obhajca v trestnom konaní vypovedať ako svedok a z tohto titulu nemôže vykonávať svoje práva priznané mu nielen Trestným poriadkom.

Niet pochýb, že ide o problematiku, ktorá je svojím obsahom vo vzťahu k obhajobe v trestnom konaní kontroverzná. V cyklických dišputách sa obhajcom veľmi ťažko hľadajú racionálne argumenty, ktoré by ospravedlnili imperatívny zásah štátu do „exkluzívneho“ práva obvineného zvoliť si podľa jeho vlastného uváženia osobu, ktorá ho bude obhajovať. Je preto potrebné precízne vyformovať pravidlá, ktoré budú dávať jednoznačnú a praxou nespochybniteľnú odpoveď, kedy je možné ospravedlniť zásah do práva na voľbu obhajcu v trestnom konaní a z akých výnimočných dôvodov sa tak v konečnom dôsledku môže stať. Na túto otázku nám nedáva odpoveď veľmi koncízny § 36 ods. 3 Tr. poriadku, pričom niektoré odpovede nám ponúka nižšie citované rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky.

JUDr. Miloš Maďar, PhD., LL.M.

je absolventom Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela. V súčasnosti pôsobí ako advokát so sídlom v Banskej Bystrici. Súčasne pôsobí

ako odborný asistent na Katedre verejného práva, Oddelenie trestného práva, kriminológie, kriminalistiky a penológie Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Ban. Bystrici.

1. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 112/2011-7 z 23. 11. 2011

Genéza aplikačnej diskusie na túto problematiku sa začala 13. júna 2011, kedy bol Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd“) doručený návrh Okresného súdu Zvolen (ďalej aj „okresný súd“ alebo „navrhovateľ“) na začatie konania o súlade § 36 ods. 3 prvej vety zákona

č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Trestný poriadok alebo Tr. por.“) s čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústava“) a čl. 6 ods. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej aj „Dohovor“).

Okresný súd vo Zvolene vo svojom návrhu namietal neústavnosť § 36 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku, pričom vo svojej argumentácii vychádzal z toho, že Trestný poriadok ustanovuje zásadu priority voľby obhajcu, a preto jeho § 36 ods. 3 prvá veta, ktoré umožňuje zasiahnuť do práva obvineného na zvolenie si obhajcu, pokiaľ bol obhajca svedkom prejednávaneho skutku, je v rozpore s čl. 50 ods. 3 Ústavy a čl. 6 ods. 3 Dohovoru.

Podľa § 36 ods. 3 Trestného poriadku obhajcom nemôže byť advokát, ktorý už bol pribratý ako znalec, tlmočník alebo prekladateľ alebo, ktorý bol ako svedok prejednávaneho skutku. Obhajca nemôže byť vypočúvaný ako svedok o skutočnostiach, ktoré sa dozvedel pri výkone obhajoby. Z uvedeného ustanovenia teda vyplýva, že § 36 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku ustanovuje nezlučiteľnosť funkcie obhajcu v konaní s postavením znalca, tlmočníka, prekladateľa alebo svedka prejednávaneho skutku, čím obmedzuje právo obvineného na obhajcu podľa vlastného výberu, resp. právo na zvolenie si obhajcu zaručené čl. 50 ods. 3 Ústavy a čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru.

Ústavný súd v odôvodnení svojho rozhodnutia však konštatuje, že právo na obhajcu podľa vlastného výberu nemôže byť považované za absolútne. Zmenu v osobe obhajcu počas konania je možné považovať za výrazný zásah do práva na obhajobu, a preto každý takýto zásah musí regulovať zákon a spočívať na závažných dôvodoch sledujúcich naplnenie legitímnych cieľov. Obmedzenie práva na zvolenie si obhajcu, resp. práva na obhajobu musí byť vždy spojené s prijatím opatrení zabraňujúcich zásahu do práva obvineného na spravodlivý proces.

V napadnutom ustanovení zákona bola podľa Ústavného súdu SR jasne uprednostnená vo vzťahu k osobe advokáta jeho funkcia svedka v trestnom konaní pred funkciou obhajcu. Svedok je fyzická osoba rozdielna od obvineného, ktorú orgán činný v trestnom konaní vyzval, aby ako svedok vypovedala o skutočnostiach dôležitých pre trestné konanie, ktoré sama vnímala svojimi zmyslami. Svedok je teda osobou nezastupiteľnou v konaní a jeho bezprostredné vnímanie určitej skutočnosti dôležitej pre trestné konanie znamená vznik určitého vzťahu, resp. pomeru k veci, pre ktorý nemôže byť vo veci považovaný za nezaujatého. Naproti funkcii svedka je v napadnutom ustanovení postavená funkcia obhajcu, ktorého úlohu však môžu splniť viacerí advokáti, resp. osoby zapísané do zoznamu advokátov, pretože Trestný poriadok pre obhajcu určuje jedinú podmienku, že musí byť advokát (§ 36 ods. 1 Trestného poriadku). Advokát je povinný poskytovať obvinenému potrebnú právnu pomoc, na obhajovanie jeho záujmov účelne využívať prostriedky a spôsoby obhajoby uvedené v zákone, najmä starať sa o to, aby boli v konaní náležité a včas objasnené skutočnosti, ktoré obvineného zbavujú viny alebo jeho vinu zmierňujú (§ 44 ods. 2 Trestného poriadku). Z uvedeného vyplýva, že každý advokát ako obhajca obvineného v konaní v plnom rozsahu garantuje zachovanie obhajobných práv obvineného.

Ústavný súd ďalej dôvodí, že účelom trestného konania je náležité zistenie trestných činov a spravodlivé potrestanie ich páchatelov v súlade so zákonom a za súčasného rešpektovania základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb. V zhode s týmto účelom je koncipovaný aj § 36 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku, ktorý prispieva k zabezpečeniu objektivity a spravodlivosti trestného konania, t. j. k naplneniu práva na spravodlivé konanie, ktorého súčasťou je aj právo na zvolenie si obhajcu. Nezastupiteľnosť osoby vo funkcii svedka, ktorá v rámci dokazovania môže ovplyvniť dosiahnutie účelu trestného konania, a tým aj naplnenie práva na spravodlivé konanie, možno považovať za legitímny dôvod oprávňujúci, resp. dostatočne odôvodňujúci zásah do práva na obhajobu, resp. práva na zvolenie si obhajcu. **Inak povedané, realizáciu práva na obhajobu podľa názoru Ústavného súdu SR § 36 ods. 3 Trestného poriadku neznemožňuje alebo neobmedzuje do takej miery, aby mohla spôsobiť zásah do práva na spravodlivé súdne konanie. Ani samotná podstata základného práva na obhajobu nie je týmto ustanovením dotknutá, keďže zásah do tohto práva je zhojený zvolením si nového obhajcu obvineným, a na druhej strane podporuje dosiahnutie verejného záujmu na odhalení trestných činov a potrestaní ich páchatelov.**

Pre úplnosť však Ústavný súd SR poukazuje aj na skutočnosť, že obhajca nie je povinný vypovedať o skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s poskytovaním právnych služieb, t. j. v prípade, ak by svojou výpoveďou porušil zákonom ustanovenú povinnosť mlčanlivosti (§ 129 ods. 2 Trestného poriadku).

Ústavný súd si ďalej pomáha rozhodovacou praxou Európskeho súdu pre ľudské práva, keď ďalej uvádza, že tento už v rámci svojej judikatúry konštatoval, že právo na obhajobu nie je absolútne a možnosť jeho obmedzenia dokazuje aj jeho judikatúra. V rámci nej už vyslovil, že čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru zaručuje, že konanie proti obvinenému sa neuskutoční bez adekvátneho zastúpenia obhajoby, ale nedáva obvinenému právo rozhodnúť, akým spôsobom by jeho obrana mala byť zabezpečená. Rozhodnutie, ktorá zo zmienených alternatív zastupovania obvineného by mala byť vybratá, konkrétne sťažovateľovo právo obhajovať sa sám alebo byť zastúpený ním zvoleným zástupcom alebo za určitých okolností obhajcom ustanoveným súdom, závisí od aplikovateľnej legislatívy alebo pravidiel súdu (pozri X. v. Norway, č. 5923/72, rozhodnutie Komisie z 30. mája 1975). Napriek nevyhnutnosti dôvery vo vzťahu medzi advokátom a klientom, právo zvoliť si obhajcu nemôže byť považované za absolútne. Nevyhnutne podlieha určitým obmedzeniam s ohľadom na prípady bezplatnej právnej pomoci a tiež s ohľadom na prípady, v ktorých je vecou súdu rozhodnúť, či záujem spravodlivosti požaduje, aby obvineného obhajoval ním menovaný obhajca. Pri menovaní obhajcu súd musí určite zohľadniť prania obvineného ako obhajovaného. Súd však môže tieto prania obísť, pokiaľ existujú relevantné a dostatočné dôvody na prijatie záveru, že je to nevyhnutné v záujme spravodlivosti (Croissant v. Germany, rozsudok z 25. septembra 1992, § 29).

Ustanovenie § 36 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku obmedzenie výberu obhajcu limituje možnosťou vylúčenia advokáta z výkonu obhajoby z dôvodov sledujúcich dosiahnutie legitímneho cieľa. Obvinený si môže v konaní zvoliť za svojho obhajcu akéhokoľvek iného advokáta, aby ho zastupoval. Ústavný súd preto v tejto súvislosti konštatuje, že samotné trestné konanie tak netrpí žiadnou nevýhodou obhajoby alebo nespravodlivosťou, v dôsledku ktorej by obvinenému bolo znemožnené predložiť súdu svoje argumenty v záujme ochrany svojich práv. Ústavný súd preto dospel k záveru, že § 36 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku umožňujúce vylúčiť obhajcu zo zastupovania obvineného je v súlade so základným právom podľa čl. 50 ods. 3 Ústavy, ako aj právom podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) Dohovoru.¹

V preskúmvanej veci Ústavný súd SR tak už pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že napadnutý § 36 ods. 3 prvej vety Trestného poriadku nesignalizuje skutočnosti, ktoré by boli po prijatí návrhu na ďalšie konanie spôsobilé na vyslovenie nesúladu napadnutého ustanovenia s Ústavou a dohovorom a vzhľadom na to návrh navrhovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnený.

Z uvedeného rozboru vyššie citovaného uznesenia Ústavného súdu SR vyplýva vo vzťahu k diskutovanej problematike elementárna premisa, v zmysle ktorej treba dať prednosť svedeckej povinnosti pred právom obvineného zvoliť si obhajcu podľa vlastného uváženia. V rámci zvolenej argumentácie Ústavný súd SR na jednej strane popisuje, z akých dôvodov uprednostnil u jednej a tej istej osoby procesný status svedka pred obhajcom, na strane druhej však podľa nášho názoru chýba taká detailná vysvetľujúca argumentácia, ktorá by zrozumiteľným a v budúcnosti nepochybným spôsobom definovala presné a jednoznačné pravidlá, za ktorých sa tak môže stať.

Na túto problematiku je teda potrebné sa pozrieť, prirodzene rešpektujúc vyššie analyzované uznesenie Ústavného súdu SR, aj z iného uhla, ktorý by však v nastavenom zrkadle mal priniesť rovnaký obraz – fair proces.

2.

Právo na obhajobu v kolízii s iným základným právom či slobodou – čo má prednosť?

Výkon obhajoby je dôležitou spoločenskou funkciou nielen v prospech konkrétnej osoby – obvineného, ale aj v prospech a v záujme celej spoločnosti, ktorý treba vidieť vtom, že v našom trestnom konaní sa dodržiavajú základné ľudské práva, zabezpečuje sa obhajoba občana, ktorej cieľom je garantovať, že bez preskúmania okolností, ktoré obvinený uvádza na svoju obhajobu, bez zistenia skutkového stavu, o ktorom nie sú dôvodné pochybnosti, nemožno občana uznať za vinného a uložiť mu trest. V trestnom konaní je teda právo na obhajobu najvýznamnejšou zárukou toho, že nevinná osoba, napriek tomu, že vznikne voči nej podozrenie zo spáchania trestného činu a že bude obvinená, nebude odsúdená.²

1 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 112/2011-7 z 23. 11. 2011

2 Ivor, J. akol.: **Trestné právo procesné.** Iura edition. Bratislava. 2006. s. 226

Jednou zo základných zásad trestného konania je, že ten, proti ktorému sa konanie vedie, musí byť v každom období konania poučený o právach umožňujúcich mu plné uplatnenie obhajoby a o práve zvoliť si obhajcu, pričom všetky orgány činné v trestnom konaní, ako aj súd, sú povinné umožniť mu uplatnenie jeho práv.

Právo na obhajobu je jedným z najdôležitejších základných práv osôb, proti ktorým je trestné konanie vedené a smeruje k dosiahnutiu spravodlivého rozhodnutia, vydaného nielen v záujme trestne stíhanej osoby, ale nepochybne aj v záujme demokratického právneho štátu, založeného na úcte k právam a slobodám človeka a občana. Štát preto musí zabezpečiť také podmienky, aby uvedené princípy bolo možné realizovať cestou príslušných procesných záruk postavenia obhajcu aj obvineného. Právo na obhajobu upravujú všetky základné medzinárodné dokumenty, zaoberajúce sa základnými ľudskými právami a slobodami.³

Medzinárodný pakt o občianskych a politických právach v článku 14 ods. 3 písm. d) upravuje právo každého, kto je obvinený z trestného činu byť súdený za svojej prítomnosti a obhajovať sa osobne alebo prostredníctvom obhajcu, ktorého si sám zvolí; má byť poučený o svojich právach a má mu byť poskytnutá právna pomoc v každom prípade, keď to záujmy spravodlivosti vyžadujú, bez toho, aby v takomto prípade sám platil náklady, ak nemá dostatočné prostriedky na úhradu.

Podľa článku 37 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej aj „Listiny“) každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy, a to od začiatku konania. Podľa článku 40 ods. 3 Listiny má obvinený právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd stanovuje v článku 6 ods. 3 písm. b) a c), že každý, kto je obvinený z trestného činu, má okrem iného právo na primeraný čas a možnosť na prípravu svojej obhajoby a právo obhajovať sa osobne alebo s pomocou obhajcu podľa vlastného výberu. Uvedené ustanovenia zakotvujú niektoré základné procesné záruky práva na spravodlivé konanie, ktoré sú neopomenuteľnou súčasťou pojmu právneho štátu.

Ústavne zaručené právo na obhajobu (článok 37 ods. 2, článok 40 ods. 3 Listiny) spolu s prezumpciou neviny (článok 40 ods. 2 Listiny) sú základnými podmienkami spravodlivého trestného procesu (článok 36 ods. 1 Listiny); tieto ústavné záruky sa premietajú aj do príslušného procesného predpisu, do Trestného poriadku (§ 34 ods. 1 TP), ktorý je v zhode s Ústavou budovaný celkom zreteľne na zásade priority voľby obhajcu (§ 34 ods. 1, § 39 ods. 5 TP), ktorú je obvinený (obžalovaný) oprávnený uplatniť v ktoromkoľvek štádiu neskončeného konania (§ 39 ods. 5 TP); je preto zásadne vecou obvineného (obžalovaného), kedy a koho z osôb oprávnených na poskytovanie právnej pomoci v trestnom konaní (§ 39 TP) svojou obhajobou poverí, prípadne či svojho práva voľby vôbec využije. Ak si však obvinený obhajcu sám zvolí, môže štát do jeho slobodného výberu zasiahnuť iba za splnenia zákonom stanovených podmienok, ktoré je nutné vždy vykladať restriktívne s ohľadom na jeho ústavne zaručené práva.⁴

Môže teda dôjsť k obmedzeniu práva na voľbu svojho obhajcu v trestnom konaní tak, ako to implikuje odôvodnenie uznesenia Ústavného súdu SR? K obmedzeniu základných práv a slobôd, aj keď ich obmedzenie ústavná úprava nepredpokladá, môže dôjsť, a to v prípade ich kolízie. V týchto situáciách je však nutné stanoviť podmienky, za splnenia ktorých má prioritu jedno základné právo či sloboda, a za splnenia ktorých iné. Základná je v tejto súvislosti maxima, podľa ktorej základné právo či slobodu je možné obmedziť iba v záujme iného základného práva či slobody. Pri posudzovaní možnosti obmedzenia základného práva či slobody v prospech iného základného práva resp. slobody možno stanoviť tieto podmienky:

Prvou podmienkou je ich vzájomný pomer a druhou je požiadavka skúmania podstaty a zmyslu obmedzovaného základného práva resp. slobody (čl. 4 ods. 4 Listiny základných práv a slobôd). Vzájomný pomer vo vzájomnej kolízii stojacich základných práv a slobôd spočíva v nasledujúcich kritériách:

- prvým je kritérium vhodnosti, teda odpoveď na otázku, či inštitút, ktorý obmedzuje určité základné právo, umožňuje dosiahnutie sledovaného cieľa – t. j. ochranu iného základného práva.
- kritérium potrebnosti – spočíva v porovnaní legislatívneho prostriedku obmedzujúceho základné právo resp. slobodu s inými opatreniami umožňujúcimi dosiahnuť rovnakého cieľa, avšak nedotýkajúce sa základných práv a slobôd.
- tretím kritériom je porovnanie závažnosti oboch v kolízii stojacich základných práv.⁵

3 Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 3. 4. 2008, sp. zn.: II. ÚS 2445/07

4 Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 3. 4. 2008, sp. zn.: II. ÚS 2445/07 (upravené znenie)

5 Nález Ústavného súdu ČR Pl. ÚS 16/98, [25/1999 USn.]

Pokiaľ ústavný poriadok pripúšťa prelom do ochrany základných práv a slobôd, je tak možné urobiť iba a výlučne v záujme demokratickej spoločnosti, prípadne v záujme ústavne zaručených základných práv a slobôd iných, **sem spadá predovšetkým nevyhnutnosť daná všeobecným záujmom na ochranu spoločnosti pred trestnými činmi a na tom, aby takéto trestné činy boli zistené a potrestané.** Pri úvahe o prioritách jedného z dvoch v kolízii sa vyskytujúcich základných práv je pritom nutné skúmať, či boli využité všetky možnosti minimalizácie zásahu do základného práva druhého. Pri strete základných práv, ktoré sú na rovnakej úrovni, bude vždy vecou nezávislých súdov, aby s prihliadnutím na okolnosti každého jednotlivého prípadu starostlivo posúdili, či jednému právu nebola poskytnutá neodôvodnená prednosť pred právom druhým. Tak to napokon upravuje i čl. 4 ods. 4 Listiny, ktoré ukladá orgánom aplikujúcim právo, aby pri tejto aplikácii skúmali podstatu a zmysel základných práv.⁶

6 Nález Ústavného súdu
I. ÚS 191/05,
[161/2006 USn.]

3. Záujem na riadnom výkone obhajoby a ustanovenie § 36 ods. 3 Tr. poriadku

V súvislosti s § 36 ods. 3 Tr. poriadku, ako aj v súvislosti s vyššie uvedeným uznesením Ústavného súdu SR, treba nahlas vypovedať jednu zo základných obáv obhajcov, že snaha získať obhajcu ako svedka v trestnom konaní sa nesmie stať zo strany orgánov v tomto konaní činných napríklad aj priamo nezamýšľaným prostriedkom na to, aby doterajší obhajca prestal v tejto procesnej funkcii vo veci pôsobiť, nahradil ho obhajca iný.⁷ Je nevyhnutné toto pravidlo preniesť do procesu rozhodovania otom, či dôjde k uplatneniu § 36 ods. 3 Tr. por., pretože práve prílišný dôraz na formalizmus (t. j. bezvýhradné rešpektovanie textu súčasného § 36 ods. 3 Tr. por.) môže mať za následok, že dôjde k vylúčeniu obhajcu z obhajovania s odkazom na nevyhnutnosť/povinnosť jeho vypočutia ako svedka v príslušnom trestnom konaní. Následne sa však môže v rovine vecnej zistiť, že jeho výpoveď má pre objasnenie veci nulovú výpovednú hodnotu a teda že kvalita tohto dôkazu je natoľko slabá, že na obsah výpovede nebude súd pri úvahách v zmysle § 2 ods. 12 Tr. por. resp. § 168 ods. 1 Tr. por. vôbec prihliadať, alebo tak urobí iba v zanedbateľnej miere. Takáto situácia sa určite bude vymykať kautelám spravodlivého procesu.

7 Uznesenie Mestského
súdu v Prahe zo dňa
26. februára 2003,
sp. zn.: 5 To 552/2002

Analyzujúc prezentované argumenty môžeme sumarizovať, že Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí konštatuje, že aplikáciu § 36 ods. 3 Tr. por. riadi postulát, že svedok je vo svojej pozícii v trestnom konaní nezastupiteľný, pričom na druhej strane obhajobu obvineného môže vykonávať aj iný obhajca, či už zvolený alebo súdom ustanovený. Zdanlivo neprelomiteľná logika tohto súdu je však podľa nášho názoru presvedčivo negovaná obvyklým motívom obvineného pri voľbe obhajcu v trestnom konaní.

Pokiaľ obvineného riadia štandardné pohnútky, keďže má možnosť si vybrať, volí si obhajcu, ktorý je predovšetkým po odbornej stránke natoľko fundovaný a právne zdatný, že môže od neho za dohodnutú odmenu očakávať procesne efektívny a hmotnoprávne úspešný výkon obhajoby v trestnom konaní. Okrem toho nepochybne pri výbere obhajcu zohráva významnú úlohu aj stránka ľudská, ktorá dokonca v niektorých prípadoch vyváži stránku odbornú. Voľba obhajcu teda nie je zvyčajne jednoduchý či krátky proces a často vychádza z viacerých odporúčaní či osobnej empirie. No a ak do tohto procesu voľby obhajcu podľa vlastného uváženia, posväteného vnútroštátnou aj medzinárodnou právnou úpravou, má zasiahnuť akýkoľvek orgán, treba si uvedomiť, že z pohľadu obvinenej osoby je aj zvolený obhajca pre neho (zvyčajne) nezastupiteľný.

8 Nález Ústavného súdu
Českej republiky
z 25. 9. 1996,
sp. zn.: III. ÚS 83/96

9 Nález Ústavného súdu
Slovenskej republiky
z 8. decembra 2011,
sp. zn.: II. ÚS 452/2010-125

Ďalej je potrebné si uvedomiť, že za uskutočnenú voľbu obhajcu nesie zodpovednosť sám obvinený a súd, prípadne orgán činný v trestnom konaní nie je oprávnený posudzovať „kvalitu“ obhajoby či „nečinnosť“ samotného obhajcu.⁸ Vyplyva to zo skutočnosti, že advokácia je nezávislá od štátu a výkon obhajoby je predovšetkým otázkou vzťahu medzi obvineným a obhajcom. Ak teda štát nenesie zodpovednosť za „kvalitu“ obhajoby obhajcom v trestnom konaní (a to ani ustanoveného, pokiaľ si tento formálne plní svoje zákonné povinnosti),⁹ a táto je v plnom rozsahu na pleciach obvineného, aj z tohto dôvodu **je potom potrebné pristúpiť k uplatneniu § 36 ods. 3 Tr. poriadku výlučne len ako k prostriedku ultima ratio, ak nie je možné skutočnosti, ktoré sa majú dokazovaním zistiť, objasniť inými dôkaznými prostriedkami, pričom súčasne ide**

ookolnosti, ktoré sú pre rozhodnutie závažné. Je teda potrebné uplatniť zásadu primeranosti prostriedkov vo vzťahu k zamýšľanému cieľu a zásadu zdržanlivosti s ohľadom na potrebu zabezpečiť ústavne zaručenú zásadu práva na slobodnú voľbu obhajcu.¹⁰

Problematická na dôsledné preskúmanie môže byť aj druhá veta § 36 ods. 3 Tr. poriadku, v zmysle ktorej obhajca nemôže byť vypočúvaný ako svedok o skutočnostiach, ktoré sa dozvedel pri výkone obhajoby. Táto reštrikcia je dôsledkom zákonnej povinnosti mlčanlivosti advokáta zakotvenej v § 23 zák. č. 586/2003 Z. z. o advokácii, avšak prakticky sa môže ukázať ako nepreskúmateľné, či poznatok advokáta, ku ktorému má byť vypočutý, bol získaný sprostredkované od klienta (a teda viaže sa naň zákonná povinnosť mlčanlivosti), alebo ho získal advokát sám svojimi zmyslami napríklad v rámci skutkového deja, ktorý je predmetom trestného stíhania.

4. Rozhodovanie o vylúčení obhajcu z obhajovania vtrestnom konaní

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti je potom ďalej žiaduce, aby rozhodovanie v zmysle § 36 ods. 3 Tr. por. bolo zverené výlučne do rozhodovacej právomoci súdu. Proti uzneseniu súdu prvého stupňa by mal byť prípustný opravný prostriedok s odkladným účinkom, pretože jedine tak možno podľa nášho názoru garantovať, že sa vytvoria dostatočné zákonné predpoklady, aby dôvody citlivého zásahu do práv obvineného na zvolenie obhajcu boli náležite preskúmané a zodpovedne posúdené, okrem iného napríklad aj v zmysle vyššie prezentovaných kritérií. ■

Zoznam použitej literatúry

- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 112/2011-7 z 23. 11. 2011
- Ivor, J. a kol.: **Trestné právo procesné**. Iura edition. Bratislava. 2006. s. 226
- Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 3. 4. 2008, sp. zn.: II. ÚS 2445/07
- Nález Ústavného súdu ČR zo dňa 3. 4. 2008, sp. zn.: II. ÚS 2445/07 (upravené znenie)
- Nález Ústavného súdu ČR Pl. ÚS 16/98, [25/1999 USn.]
- Nález Ústavného súdu I. ÚS 191/05, [161/2006 USn.]
- Uznesenie Mestského súdu v Prahe zo dňa 26. februára 2003, sp. zn.: 5 To 552/2002
- Nález Ústavného súdu České republiky z 25. 9. 1996, sp. zn.: III. ÚS 83/96
- Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 8. decembra 2011, sp. zn.: II. ÚS 452/2010-125
- Uznesenie Mestského súdu v Prahe zo dňa 26. februára 2003, sp. zn.: 5 To 552/2002

¹⁰ Uznesenie Mestského súdu v Prahe zo dňa 26. februára 2003, sp. zn.: 5 To 552/2002

RESUMÉ

Vylúčenie zvoleného obhajcu z obhajoby svojho klienta v trestnom konaní – teória či prax?

Problematika vylúčenia zvoleného obhajcu z obhajoby v trestnom konaní je veľmi citlivá a pravdepodobne si veľa fanúšikov medzi obhajcami nenájde. Faktom však ostáva, že ustanovenie § 36 ods. 3 prvej vety Tr. por. je súčasťou nášho právneho poriadku a napriek tomu, že je nenápadne „skryté“ medzi ostatnými ustanoveniami, ktoré sa využívajú omnoho častejšie, je potrebné ho rešpektovať. Tento rešpekt by však mal byť riadený prísnyimi pravidlami, na ktoré sme sa snažili poukázať v tomto článku. Účelom pritom nebolo pateticky polarizovať názory na praktické uplatnenie tohto inštitútu v trestnom konaní, skôr naopak, zmyslom bolo zamyslieť sa nad podmienkami jeho aplikácie, pretože tieto Trestný poriadok detailne nerozvádza. Vylúčenie zvoleného obhajcu z obhajovania v trestnom konaní je totiž nielen obsoletná teória, ale aj prax...

SUMMARY

Disqualification of Defence Counsels Acting under the Powers of Attorney from the Defence of Their Clients in Criminal Proceedings – Theory or Practice?

Disqualification of defence counsels acting under the powers of attorney in criminal proceedings has been rather a sensitive issue and it most likely will not find many fans among defence counsels. However, the truth is that Sec. 36(3) first sentence of the Criminal Procedure Code is a part of our legal system and despite the fact it is unobtrusively “hidden” among other provisions, which are applied much more frequently, it must be respected and complied with. However, this respect should be governed and regulated by strict rules to which the author points in this article. The article did not aim to pathetically polarize opinions on practical application of this concept in criminal proceedings, but on the contrary, the author aimed to think about the terms and conditions of its application because the Criminal Procedure Code does not deal therewith in a detail. Disqualification of defence counsels acting under the powers of attorney in criminal proceedings is not only an obsolete theory, but also an obsolete practice.

ZUSAMENFASSUNG

Die Ausschließung eines Wahlverteidigers von der Verteidigung seines Kunden im Strafverfahren – Theorie oder Praxis?

Die Problematik des Ausschlusses eines gewählten Verteidigers von der Verteidigung im Strafverfahren ist sehr heikel und findet vermutlich unter den Verteidigern nicht viele Fans. Es bleibt jedoch als Tatsache, dass die Bestimmung § 36 Abs. 3 erster Satz der Strafprozessordnung ein Bestandteil unserer Rechtsordnung ist und obwohl diese unter den sonstigen Bestimmungen, die viel öfters zur Anwendung kommen, „versteckt“ ist, ist es erforderlich, sie wahrzunehmen. Diese Beachtung sollte allerdings strengen Regeln, auf die wir in diesem Artikel hinweisen möchten, unterliegen. Der Zweck war dabei nicht, die Anschauungen auf die praktische Anwendung dieses Instrumentes im Strafverfahren pathetisch zu polarisieren, im Gegenteil, der Sinn war die Besinnung über die Bedingungen seiner Anwendung, weil diese in der Strafprozessordnung nicht detailliert ausgeführt sind. Der Ausschluss eines Wahlverteidigers von der Verteidigung im Strafverfahren ist nämlich nicht nur eine obsolette Theorie, sondern auch Praxis...

Výkladový princíp *contra proferentem*

JUDr. Ing. Dušan Tomka
Mgr. Radoslava Lajšová

Jasné zmluvy robia dobrých priateľov (lat. Clara pacta boni amici).

Ide o staré rímske príslovie, v zmysle ktorého formulovaním zmlúv s jasným a určitým obsahom možno predchádzať vzniku sporov medzi zmluvnými stranami. K sporom totiž často dochádza až po uzatvorení zmluvy, v priebehu jej plnenia, kedy nastane situácia, ktorú je potrebné riešiť a ukáže sa, že zmluva vznik takejto situácie buď nerieši alebo rieši, avšak nejasným či nezrozumiteľným spôsobom. Ako teda postupovať, ak zmluva obsahuje pojem, či ustanovenie pripúšťajúce rôzny výklad a tento nemožno dosiahnuť ani pomocou bežných výkladových pravidiel?

Definícia a vznik princípu *contra proferentem*

„Prejav vôle, ktorý obsahuje výraz pripúšťajúci rôzny výklad, treba pri pochybnostiach vykladať na ťarchu strany, ktorá ako prvá v konaní tento výraz použila.“¹

Contra proferentem (lat. tiež *contra stipulatorem*, ang. *against the offeror* alebo *against the party who proffers*) je princíp zmluvnej interpretácie, podľa ktorého sa majú pojmy, slovné spojenia, či celé ustanovenia použité pri formulovaní zmluvy, vykladať v neprospech (na ťarchu) tej zmluvnej strany, ktorá tento pojem použila po prvý raz, resp. na ťarchu strany, ktorá trvala na jeho zahrnutí do obsahu zmluvy.

Princíp *contra proferentem* spolu s ďalšími právnymi princípmi, ktoré majú dodnes uplatnenie nielen v slovenskom právnom poriadku, má svoj pôvod v rímskom práve.² V stredoveku boli dve špecifické pravidlá (*ambiguitas contra stipulatorem* a *ambiguitas contra venditorem/locatorem*) zovšeobecnené do dnešnej podoby princípu: v *pochybnostiach v neprospech navrhovateľa*. Už v období stredoveku (podobne ako dnes) bolo toto pravidlo vykladané v duchu aplikácie v neprospech strany, v záujme ktorej bolo nejednoznačné ustanovenie doplnené. Išlo tiež o pravidlo „poslednej inštancie“, ktorého aplikácia mala prichádzať do úvahy, až keď všetky ostatné interpretačné pravidlá zlyhajú.

V súčasnom zmluvnom práve možno nájsť verzie tohto princípu v jurisdikcii *common law* (UK, USA, Kanada, India a i.), ale aj v iných (Francúzsko, Belgicko, Rakúsko, niektoré latinskoamerické občianske zákonníky), kde je upravené ako všeobecné pravidlo zmluvného práva. Až do konca 19. storočia bolo toto výkladové pravidlo zahrnuté vo všetkých európskych kodifikáciách. Vo všeobecných ustanoveniach o zmluvnom práve neskorších zákonníkov bol princíp *contra proferentem* upravený len pre všeobecné zmluvné typy; neskôr sa, najmä pod vplyvom európskych smerníc, stal **základom pre každú spotrebiteľskú zmluvu**.³

Účelom tohto princípu je motivovať zmluvnú stranu, ktorá navrhuje určitý, nie celkom štandardný, či jednoznačný pojem v zmluve použiť, formulovať jej znenie tak explicitne, jasne a zrozumiteľne, ako je možné a vziať pritom do úvahy situácie, ktoré môžu nastať. Navrhovateľ znenia zmluvy by tak mal byť motivovaný k čo najväčšej obozretnosti a poskytnúť čo možno najviac detailov o jednotlivých povinnostiach zmluvných strán.⁴

Ďalším dôvodom pre aplikáciu tohto princípu je, že pri formulovaní obsahu zmluvy by nikto nemal mať úžitok z vlastného pochybenia navrhnuť obsah zmluvy čo najjasnejšie a najzrozumiteľnejšie, a to pre obe zmluvné strany. Zmluvná strana, ktorá formulovala obsah zmluvy, by mala byť zodpovedná za jednotlivé ustanovenia či pojmy, ktoré do zmluvy vniesla, nakoľko aj

1 § 266 ods. 4 zákona číslo 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Obchodný zákonník**“).

2 Celsus, Digesta.

3 Cserne, P.: **Policy consideration in contract interpretation: the contra proferentem rule from a comparative law and economics perspective**. ICFAI University Press, 2009, s. 7 – 14 (dostupné na: http://works.bepress.com/peter_cserne/28/).

4 Posner, E. A.: **There Are No Penalty Default Rules in Contract Law**. 33 Florida State University Law Review, s. 563 – 587, podľa: Cserne, P.: **Policy consideration in contract interpretation: the contra proferentem rule from a comparative law and economics perspective**. ICFAI University Press, 2009, s. 14 (dostupné na: http://works.bepress.com/peter_cserne/28/).

5 Cserne, P.: **Policy consideration in contract interpretation: the contra proferentem rule from a comparative law and economics perspective.** ICFAL University Press, 2009, s. 11 – 12 (dostupné na: http://works.bepress.com/peter_cserne/28/).

6 Príkladom sú spotrebiteľské či adhézne zmluvy.

7 Pozri napr. Ringwood, A.: **Terminating a contract.** New Zealand: New Zealand Law Journal, 1996 (dostupné na: http://www.bellgully.com/resources/pdfs/Terminating_a_contract.pdf) alebo Cserne, P.: **Policy consideration in contract interpretation: the contra proferentem rule from a comparative law and economics perspective.** ICFAL University Press, 2009, s. 14 (dostupné na: http://works.bepress.com/peter_cserne/28/).

8 Zákon číslo 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Občiansky zákonník**“).

9 § 35 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka.

nejednoznačnosť môže mylne prinútiť druhú zmluvnú stranu uzavrieť zmluvu,⁵ ktorú by za iných okolností odmietla. Ak teda zmluva obsahuje také ustanovenie či pojem, ktoré pripúšťa viaceré možné výklady, výklad menej priaznivý pre stranu, ktorá takéto ustanovenie navrhla, má mať prednosť.

Jasné a jednoznačné formulovanie obsahu zmlúv má aj svoj ekonomický význam. Optimálny stupeň zrozumiteľnosti zmluvného jazyka minimalizuje výdavky na riešenie sporov, ktoré by mohli vzniknúť neskôr. Náklady na prevenciu tak môžu byť niekoľko násobne nižšie ako náklady na riešenie následných sporov.

Podľa názorov viacerých právnych teoretikov, aj napriek tomu, že sa princíp *contra proferentem* chápe často ako ochrana „slabšieho“ (najmä pri uzatváraní zmlúv, kde jedna zo zmluvných strán je v postavení, kedy nemôže podstatne ovplyvniť samotný text zmluvy),⁶ jeho uplatnenie by sa nemalo zužovať len na tieto prípady a mal by sa plne uplatňovať aj pri zmluvách, ktorých zmluvné strany majú rovnakú schopnosť a možnosť ovplyvniť obsah zmluvy.⁷

Výkladový princíp *contra proferentem* v slovenskom právnom poriadku a jeho vzťah k ostatným výkladovým princípom

Výklad vôle všeobecne

Jedným zo základných predpokladov platnosti právneho úkonu je jeho **dostatočná určitosť**. Aj napriek tomu môžu niektoré právne úkony (natoľko určité, že nie sú pochybnosti o ich platnosti) vykazovať určité znaky neurčitosti, ktoré je potrebné odstrániť pomocou ustálených výkladových pravidiel.

Všeobecné výkladové pravidlá upravuje Občiansky zákonník.⁸ Osobitnú právnu úpravu pre oblasť obchodnoprávných vzťahov, ktorými sú špecifické majetkové, osobné i osobnomajetkové vzťahy späté s podnikaním a obchodovaním, upravuje Obchodný zákonník.

Občiansky zákonník dáva jednoznačne dôraz na **jazykový výklad**: „Právne úkony vyjadrené slovami treba vykladať nielen podľa ich jazykového vyjadrenia, ale najmä tiež podľa vôle toho, kto právny úkon urobil, ak táto vôľa nie je v rozpore s jazykovým prejavom. Právne úkony vyjadrené inak než slovami sa vykladajú podľa toho, čo spôsob ich vyjadrenia obvykle znamená. Pritom sa prihliada na vôľu toho, kto právny úkon urobil, a chráni sa dobromyselnosťou toho, komu bol právny úkon určený.“⁹

Naopak, § 266 Obchodného zákonníka uprednostňuje pred jazykovým výkladom predovšetkým subjektívne kritérium a kladie dôraz na **úmysel konajúcej strany**. Ide pritom o kogentné ustanovenie, od ktorého sa zmluvné strany nemôžu odchýliť ani vzájomnou dohodou.

Pri obchodnoprávnej úprave je dnes už zrejmy príklon k praxi, podľa ktorej, ak nemožno prejav vôle objasniť pomocou pravidiel upravených v Obchodnom zákonníku, použijú sa (aj keď ide o obchodnoprávny vzťah) podporne ustanovenia Občianskeho zákonníka.

JUDr. Ing. Dušan Tomka

je zakladateľom a spoločníkom advokátskej kancelárie DT LEGAL, s. r. o. Je absolventom Právnickej fakulty Univerzity Komenského

v Bratislave a Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave. Jeho rozsiahla právna prax zahŕňa korporátne a obchodné transakcie, oblasť nehnuteľností, privatizačné projekty, štátnu pomoc a štruktúrovanie investícií na domácom a zahraničnom trhu. V minulosti aktívne prednášal a zúčastňoval sa seminárov a medzinárodných konferencií, zameraných najmä na európske právo.

Mgr. Radoslava Lajšová

je advokátskou koncipientkou v advokátskej kancelárii DT LEGAL, s. r. o. Absolvovala štúdium na Právnickej fakulte Univerzity

Komenského v Bratislave a ako súčasť právneho tímu uplatňuje svoje vedomosti najmä na poli obchodného, občianskeho a pracovného práva.

Je vhodné uviesť do pozornosti skupinu rozhodnutí Ústavného súdu, ktoré signalizujú odklon od mechanického jazykového výkladu, nezohľadňujúceho účel zákona, právne princípy alebo ústavné hodnoty; napríklad: „Vo všeobecnej rovine nemožno presne vyjadriť hierarchiu jednotlivých interpretačných argumentov ani špecifikovať okolnosti, za ktorých má mať jednotlivý argument prednosť pred argumentom iným. ... Súd musí prihliadať k vzájomným vzťahom jednotlivých do úvahy pripadajúcich argumentov a ich úlohu v konkrétnom prípade vyvážiť s ohľadom na špecifikum danej kauzy, a nie tieto kritériá iba mechanicky aplikovať.“¹⁰

Domnievame sa preto, že ak nie je možné dospieť výkladom podľa ustanovení Obchodného zákonníka k jednoznačným záverom, je možné využiť právny rámec Občianskeho zákonníka, aj keby malo ísť „len“ o podporný argument typu *a contrario*.¹¹

Osobitosťou obchodnoprávnej úpravy výkladu prejavu vôle je tiež stanovená hierarchia (usporiadanie) jednotlivých výkladových princípov (princíp uvedený v konkrétnom odseku má prednosť pred princípom, ktorý nasleduje za ním, t. j. princíp uvedený v prvom odseku má prednosť pred princípom uvedeným v druhom odseku, atď.):

1) zohľadňuje sa úmysel konajúcej osoby, a to za predpokladu, že bol tento známy druhej strane: „Prejav vôle sa vykladá podľa úmyslu konajúcej osoby, ak tento úmysel bol strane, ktorej je prejav vôle určený, známy alebo jej musel byť známy;“¹²

2) pokiaľ nie je možné vychádzať zo znalosti úmyslu konajúcej osoby (ad i.), vykladá sa prejav vôle podľa „významu, ktorý by mu spravidla prikladala osoba v postavení osoby, ktorej bol prejav vôle určený. Výrazy používané v obchodnom styku sa vykladajú podľa významu, ktorý sa im spravidla v tomto styku prikladá.“¹³

Pri oboch vyššie uvedených spôsoboch výkladu je potrebné taktiež zohľadniť:

3) všetky okolnosti súvisiace s prejavom vôle, vrátane rokovaní, ktorých výsledkom bolo uzatvorenie tej ktorej zmluvy, a praxe, ktorú strany medzi sebou zaviedli, ako aj ich následného správania za predpokladu, že to povaha vecí pripúšťa;¹⁴

4) až keď ani po dôslednom zvážení a použití uvedených výkladových pravidiel a postupov obsah prejavu vôle nie je dostatočne určitý, nastupuje princíp *contra proferentem*, ktorý je bližšie analyzovaný v ďalšej časti.

Výkladový princíp *contra proferentem*

Obchodnoprávna úprava

Princíp *contra proferentem* slovenský právny poriadok upravuje ako špeciálne výkladové pravidlo v Obchodnom zákonníku a jeho použitie prichádza do úvahy iba vtedy, ak nemožno dosiahnuť výklad prejavu vôle podľa tých výkladových pravidiel, ktoré majú z hľadiska systematiky právnej úpravy prednosť.¹⁵ Je upravený ako všeobecný výkladový princíp *prejavu vôle*. Hoci Obchodný zákonník zrejme nerozlišuje, o aké právne úkony ide, je nepochybné, že sa týka predovšetkým dvoj- a viacstranných právnych úkonov, teda najmä zmlúv,¹⁶ keďže hovorí o prejave vôle strán¹⁷ v konaní. Nie je však vylúčené, aby uvedený výkladový princíp bol primerane aplikovaný aj v prípade sporného výkladu jednostranných právnych úkonov.

Podľa právnej teórie nejde iba o špeciálne výkladové pravidlo, ale aj o určitý druh sankcie pre toho, kto takýto výraz použil, alebo sa usiloval o jeho začlenenie do zmluvy s vedomím, že neskôr bude môcť využiť nejednoznačnosť či dvojnásobnosť tohto výrazu. Ide o sankciu, ktorá by mala plniť preventívnu funkciu pred porušením povinnosti formulovať zmluvu jasne a zrozumiteľne.¹⁸

Výkladovým princípom *contra proferentem*, ako všeobecne platným princípom, argumentuje aj Ústavný súd Slovenskej republiky v jednom zo svojich rozhodnutí, podľa ktorého: „Ak sú v zmluve použité formulácie a pojmy, ktoré možno vykladať rozdielne, javí sa byť spravodlivým vykladať ich v neprospech toho, kto ich do zmluvy vložil. Zmyslom tohto princípu je neumožniť strane naformulovať v zmluve ustanovenie pripúšťajúce viacvýznamový výklad a následne v zlej viere zneužiť mnohoznačnosť tohto ustanovenia na úkor záujmov druhej zmluvnej strany.“ V prípade, ak tvorca zmluvy argumentuje neurčitým ustanovením, ktoré sám v zmluve naformuloval, mal by podľa uvedeného rozhodnutia „sám preukázať, že nekoná v zlej viere a že medzi stranami bol skutočne konsenzus na tvorcom zmluvy tvrdenom význame, a nie naopak, tak ako to ustálili všeobecné súdy.“¹⁹

K výkladu nejasných ustanovení princípom *contra proferentem* sa v jednom zo svojich rozhodnutí prikláňa aj Ústavný súd Českej republiky tvrdiac, že ak sú v zmluve použité formulácie

10 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 19. 6. 2008, spisová značka: I ÚS 243/07-25.

11 Najmä v prípadoch, kde nie je možné vyriešiť spor čisto analýzou prejavenej vôle, rokovaní o uzavretí zmluvy alebo praxe (§ 266 Obchodného zákonníka), avšak z jazykového výkladu (§ 35 Občianskeho zákonníka) je možné určiť aspoň to, čo **nemôže** byť chápané pod vôľou strán, a to výklad vôle, ktorý je v rozpore s jazykovým prejavom.

12 Pozri § 266 ods. 1 Obchodného zákonníka.

13 Pozri § 266 ods. 2 Obchodného zákonníka (ani takýto ustálený výklad, ktorý sa spravidla používa v obchodnom styku, však nesmie byť v rozpore so všeobecným výkladovým princípom podľa § 35 Občianskeho zákonníka).

14 Pozri § 266 ods. 3 Obchodného zákonníka.

15 § 266 ods. 4 Obchodného zákonníka: „Prejav vôle, ktorý obsahuje výraz pripúšťajúci rôzny výklad, treba pri pochybnostiach vykladať na ťarchu strany, ktorá ako prvá v konaní tento výraz použila.“

16 Pre lepšiu prehľadnosť budú viacstranné právne úkony v texte ďalej označované len ako „zmluva“.

17 „ak tento úmysel bol **strane**, ktorej je prejav vôle určený, známy alebo jej musel byť známy“, „včítane rokovania o uzavretí **zmluvy** a praxe, ktorú **strany** medzi sebou zaviedli, ako aj následného správania **strán**“, „pri pochybnostiach vykladať

na *řarchu strany*, ktorá ako prvá v konaní tento výraz použila“ (§ 266 ods. 1, 3 a 4 Obchodného zákonníka).

18 Pelikánová, I.: **Komentář k obchodnímu zákonníku.**

Praha : Linde Praha a. s.
– Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 1998, s. 63 – 64.

19 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 19. 6. 2008, spisová značka: I ÚS 243/07-25.

20 Rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky zo dňa 30. 11. 2001, spisová značka: IV. ÚS 182/01.

21 Fekete, I.: **Občiansky zákonník. Komentár.**
Bratislava: Vydavateľstvo epos, 2007, s. 201.

22 Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 3. 7. 2008, spisová značka: I ÚS 242/07-29.

23 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 12. 4. 2007, spisová značka: II ÚS 148/06.

24 Rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 1. 7. 2010, spisová značka: 8Sžp 1/2010, číslo rozhodnutia: R 102/2011.

a pojmy, ktoré možno vykladať rozdielne, mali by sa tieto vykladať v neprospech toho, kto ich do zmluvy zahrnul.²⁰

Občianskoprávna úprava

Taktiež Občiansky zákonník upravuje princíp *contra proferentem*, avšak len pre oblasť spotrebiteľských zmlúv, a to v § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka: „V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.“

Občiansky zákonník v tomto prípade vychádza z predpokladu, že väčšinu spotrebiteľských zmlúv vopred pripravuje dodávateľ a spotrebiteľ má možnosť danú zmluvu iba prijať bez akejkoľvek (resp. pri minimálnej) možnosti ovplyvniť jej obsah, resp. neprijať (tzv. *adhézne zmluvy*). Ak teda dodávateľ využije „slabšie“ postavenie spotrebiteľa a zahrnie do zmluvy nejasné, nejednoznačné alebo dvojzmyselné ustanovenie, toto by sa malo vykladať v jeho neprospech, t. j. v prospech spotrebiteľa, ktorého postavenie pri ovplyvňovaní zmluvy malo zjavne nevýhodnejší charakter.

Obdobnú úpravu obsahuje aj § 266 ods. 5 Obchodného zákonníka: „Pri pochybnostiach o obsahu právnych vzťahov medzi dodávateľom a spotrebiteľom, ktoré sa spravujú týmto zákonom, sa použije výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.“ Podľa nášho názoru však ide o nadbytočnú právnu úpravu, duplicitnú k § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Kritériom vymedzenia spotrebiteľských zmlúv sú totiž subjekty, pričom, podľa § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka je spotrebiteľskou zmluvou „každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom“. Súčasne platí, že všetky ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa použijú vždy, ak je to na prospech spotrebiteľa.

Ďalej sa otvára otázka, či je možné toto výkladové pravidlo aplikovať na všetky občianskoprávne vzťahy, nielen na vzťahy vyplývajúce zo spotrebiteľských zmlúv (na obchodnoprávne vzťahy sa aplikuje výkladový princíp v zmysle samostatnej právnej úpravy obsiahnutej v Obchodnom zákonníku). Zastávame názor, že princíp *contra proferentem* (ako všeobecné výkladové pravidlo) by mal byť jednoznačne aplikovateľný na všetky občianskoprávne vzťahy. Uvedené potvrdzuje aj právna teória, podľa ktorej môžu sudy toto výkladové pravidlo použiť v zmysle analógie práva (*analogia iuris*) aj na občianskoprávne vzťahy, ako to urobili české sudy.²¹

Výklad právnych noriem a *contra proferentem*

Interpretácia zmluvných textov je do istej miery porovnateľná s výkladom právnych predpisov. Ako spoločný faktor pôsobí, podľa rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky, fakt, že oboje, zmluva i právny predpis, zakladajú právo. Pri výklade oboch taktiež platí, že jazykový výklad má prioritne prednosť, keďže predstavuje prvotné priblíženie sa k samotnému obsahu právneho predpisu, rovnako, ako je tomu pri výklade zmlúv. Doslovný jazykový výklad však nemusí vždy zodpovedať tomu, čo bolo skutočne mienené. Interpretácia zmlúv má v tomto smere niekoľko špecifik. Pri interpretácii zmlúv treba vždy zohľadniť vôľu účastníkov zmluvy pri jej uzatváraní. Keďže vôľa ako vnútorný stav konajúcej osoby nie je prístupná druhej strane, túto treba hľadať v širších súvislostiach, v správaní osoby navonok, vo všetkých súvislostiach, ktoré mali vplyv a význam pre prijatie danej zmluvy. Pri nachádzaní vôle v prípade zákonodarcu je nutné prihliadať na skutočnosť, že ide o kolektívny orgán, ktorý túto vôľu kreuje, a preto jej nachádzanie môže byť komplikovanejšie.²² Ak pri uplatnení štandardných metód výkladu prichádzajú do úvahy rôzne výklady súvisiacich právnych noriem, je potrebné, aby bol uprednostnený ten, ktorý zabezpečí plnohodnotnú realizáciu Ústavou Slovenskej republiky garantovaných práv fyzických alebo právnických osôb.²³

V súvislosti s výkladom a aplikáciou právnych noriem v duchu obdobnom princípu *contra proferentem* sa ako veľmi významné javí rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 1. 7. 2010, podľa ktorého „**nejasné a neurčité právne normy nemožno aplikovať a vykladať na řarchu adresáta právnej normy, ale vždy na řarchu tvorcu právnej normy**“, pričom uvedené spája s požiadavkou uplatňovania princípu právneho štátu, s ktorým sú spojené požiadavky všeobecnosti, platnosti, trvácnosti, stability, racionálnosti a spravodlivého obsahu právnych noriem.²⁴ Základným atribútom právneho štátu je ochrana základných práv jednotlivca, do ktorej je štátna

moc oprávnená zasahovať len vo výnimočných prípadoch, a aj preto právna norma nemôže byť v prípade neurčitosti vykladaná v neprospech jednotlivca,²⁵ ale na ťarchu štátnej moci.

Záver

Výkladový princíp *contra proferentem* nie je v slovenskom právnom poriadku žiadnou novinkou a hoci existuje a uplatňuje sa už dlhší čas, mnohí si jeho význam a dôležitosť jeho dopadu, najmä pre postavenie navrhovateľa zmluvy, neuvedomujú.

Výklad nejasných alebo neurčitých ustanovení či pojmov zmluvy v neprospech zmluvnej strany, ktorá ich naformulovala či trvala na ich začlenení do zmluvy, stavia navrhovateľa znenia zmluvy do neľahkej pozície, avšak za „cenu“ nespornej výhody spočívajúcej v lepšom poznaní a orientácii sa v ním navrhovanom texte. Práve navrhovateľ totiž nesie v zmysle výkladového princípu *contra proferentem* zodpovednosť za akékoľvek prípadné spory, ktoré by mohli vzniknúť v súvislosti s nejasnosťou či neurčitostou jej znenia. Navrhovateľ je taktiež nositeľom dôkazného bremena, že pri formulovaní obsahu zmluvy panovala medzi zmluvnými stranami zhoda v tom, ako sa bude konkrétny pojem vykladať, a že nekonal so zlým úmyslom uviesť druhú zmluvnú stranu v tomto smere do omylu.

Formulovanie jasných a určitých zmlúv má teda ďalekosiahlejšie dôsledky, ako sa na prvý pohľad môže zdať. Ide predovšetkým o prípadné spory medzi zmluvnými stranami, ktorých riešenie môže trvať aj niekoľko rokov, a o negatívne finančné dôsledky, ktoré so sebou každý takýto spor prináša. Dôraz na prevenciu a predchádzanie nielen súdnym, ale akýmkoľvek sporom formulovaním zmlúv s jasným a určitým obsahom, by tak nemal byť braný na ľahkú váhu. ■

25 Aj neprimerane extenzívne alebo nad rámec kompetencií zverených všeobecne záväznými právnymi predpismi Slovenskej republiky.

RESUMÉ

Výkladový princíp *contra proferentem*

Článok reflektuje predovšetkým na situácie, ak zmluva obsahuje pojem, či dokonca celé ustanovenie, ktorého neurčitosť pripúšťa rôzny výklad, a tento nemožno dosiahnuť ani pomocou bežných výkladových pravidiel. V zmysle výkladového princípu *contra proferentem* (zjednodušene povedané) sa majú takéto nejednoznačné, nejasné alebo medzi účastníkmi zmluvy sporné pojmy, či formulácie, vykladať v neprospech zmluvnej strany, ktorá ich navrhla, či trvala na ich začlenení do zmluvy. Pre pochopenie významu tohto princípu je uvedená jeho stručná história a samotná podstata, ako aj vzťah k ostatným výkladovým princípom.

SUMMARY

Interpretation Doctrine *Contra Proferentem*

The article deals mainly with situations where a contract contains a term or even a whole provision the ambiguity of which allows different interpretations and which cannot be explicitly interpreted by applying standard interpretation rules. The interpretation doctrine *contra proferentem* provides (simply speaking) that such unambiguous, unclear or disputable terms, expressions or provisions should be interpreted against the interests of the party who proposed the clause or who insisted that the clause be included in the contract. To understand the meaning of this doctrine, the authors provide its brief history and deal with its very essence as well as with its relationship to other interpretation doctrines and principles.

ZUSAMENFASSUNG

Auslegungsgrundsatz *contra proferentem*

Im Artikel sind insbesondere solche Fälle reflektiert, wenn im Vertrag ein Begriff oder sogar eine ganze Bestimmung enthalten ist, deren Unbestimmbarkeit diverse Auslegung zulässt und eine eindeutige Auslegung kann auch mit Hilfe von üblichen Auslegungsregeln nicht erzielt werden. Im Sinne des Auslegungsgrundsatzes *contra proferentem* (einfach gesagt) sollten solche nicht eindeutigen, unklaren oder zwischen den Vertragsparteien strittigen Begriffe oder Formulierungen zu Ungunsten jener Partei, die diese vorgeschlagen hat, oder an ihrer Eingliederung in den Vertrag bestanden hat, ausgelegt werden. Der Erfassung dieses Grundsatzes wegen ist auch seine kurze Geschichte und sein Meritum sowie das Verhältnis zu sonstigen Auslegungsgrundsätzen, angeführt.

Črty kontradiktórnosti prípravného konania vo vybraných európskych krajinách

JUDr. Daniela Harkabusová

Kontradiktórnosť trestného konania sa stáva čoraz viac diskutovanou problematikou aj v odbornej verejnosti v Slovenskej republike. Aplikčné problémy spôsobujú niektoré otázky súvisiace s účasťou obhajcu, resp. obvineného na vyšetrovacích úkonoch vykonávaných v rámci prípravného konania, najmä na výsluchoch svedkov. Riešenie týchto otázok môže mať podstatný význam pre ďalší vývin trestnej veci aj z pohľadu obhajcu. Zachovanie princípu rovnosti zbraní v celom priebehu trestného konania môže ovplyvniť prípustnosť dôkazov, resp. možnosť použiť tieto dôkazy pri samotnom rozhodnutí súdu o vine obžalovaného. Z tohto pohľadu ide o dôležité otázky vedenia obhajoby v trestnej veci. Účelom tohto príspevku je aspoň v stručnosti opísať základné črty vybraných zahraničných úprav a právnu prax v iných štátoch v uvedených otázkach, čo môže prispieť k šírke odbornej diskusie o kontradiktórnosti trestného konania, najmä v jeho predsúdnom štádiu. V tomto príspevku sa budem venovať najmä kontradiktórnosti prípravného konania vo vybraných krajinách, pretože vo fáze súdneho konania sa v podstate vo všetkých európskych krajinách rozvíja kontradiktórnosť naplno. Tam, kde to je vhodné sa snažím porovnať zahraničné právne úpravy aj so slovenskou právnou úpravou. Čitateľa by som rada upozornila, že všetky preklady cudzojazyčných právnych textov v tomto príspevku sú mojím pracovným prekladom a nejde o ich oficiálny preklad.

Kontradiktórnosť prípravného konania v právnom poriadku a praxi Spolkovej republiky Nemecko

Princíp rovnosti zbraní medzi obhajobou a prokurátorom sa aj v nemeckom právnom systéme uplatňuje prostredníctvom právneho zakotvenia práva obvineného a obhajcu byť prítomný pri vykonávaní dôkazov vo všetkých štádiách trestného konania a práva obvineného vyhľadávať dôkazy v trestnom konaní.

Právna úprava práva obvineného a obhajcu byť prítomný pri úkonoch trestného konania v prípravnom konaní je odlišná od slovenskej právnej úpravy.¹ Je tomu tak napriek faktu, že aj nemecký trestný proces je založený na tradičnom kontinentálnom princípe hľadania materiálnej pravdy, čo sa prejavuje povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní vyhľadávať dôkazy svedčiace tak v neprospech, ako aj v prospech obvineného.

V zmysle § 168c odsek 2 nemeckého Trestného poriadku prokurátorovi, obvinenému a obhajcovi je umožnené byť v prípravnom konaní prítomný pri výsluchu svedka a znalca, ale len vtedy, ak ho vykonáva sudca.² V danom prípade právo zúčastniť sa na výsluchu svedka alebo znalca vykonávaného sudcom prináleží obvinenému a jeho obhajcovi, a to každému z nich samostatne. Výsluch svedka v prípravnom konaní je vyhradený pre sudcu napríklad vtedy, ak prokurátor požiada, aby bol výsluch vykonaný pod prísahou, pretože nemecké trestné právo rozlišuje prísažné a neprísažné výpovede svedkov (§ 161a ods. 1 nemeckého Trestného poriadku).

Naša právna úprava a aplikčná prax umožňuje obvinenému a obhajcovi právo zúčastniť sa aj na úkonoch prípravného konania vykonávaných policajtom. Právo obvineného byť účastníkom na vyšetrovacích úkonoch prípravného konania viaže slovenský zákonodarca na rozhodnutie policajta v zmysle § 213 ods. 1 zákona č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov (ďalej len

1 V našom Trestnom poriadku je táto problematika explicitne riešená v § 213.

2 § 168c ods. 2 nemeckého Trestného poriadku: *Prokurátor, obvinený a obhajca môžu byť prítomní pri súdnom výsluchu svedka alebo znalca.*

„Trestný poriadok“). Zároveň výslovné právo byť prítomným pri vyšetrovacích úkonoch v právnom konaní náš Trestný poriadok priznáva len obhajcovi v zmysle § 213 ods. 2 Trestného poriadku. Podstatným rozdielom nemeckej právnej úpravy oproti slovenskej je to, že v zmysle nemeckého Trestného poriadku obvinený a obhajca disponujú právom byť prítomným iba pri tých výsluchoch svedkov a znalcov, ktoré sú vykonávané sudcom pre prípravné konanie, nie policajtom alebo prokurátorom.

Zaujímavým prvkom nemeckej právnej úpravy je aj § 168c ods. 4 nemeckého Trestného poriadku, podľa ktorého, ak obvinený, ktorý nie je stíhaný na slobode, má obhajcu, obvinený má právo zúčastniť sa iba na tých výsluchoch, ktoré sa vykonávajú v mieste, kde je obvinený držaný vo väzbe.³ Uvedené ustanovenie pôsobí relatívne prakticky, nakoľko v prípade, že obvinený, ktorý je stíhaný väzobne, má obhajcu, tento jeho práva môže vykonávať v plnom rozsahu a prítomnosť obvineného nie je nevyhnutne potrebné zabezpečovať na tých úkonoch, ktoré sa vykonávajú mimo miesta jeho pobytu vo väzbe, čo zefektívňuje priebeh celého trestného konania.

V zmysle § 168c ods. 3 nemeckého Trestného poriadku sudca môže vylúčiť účasť obvineného (nie však obhajcu – pozn. autorky) pri výsluchu, ak by jeho prítomnosť mohla ohroziť účel vyšetrovania. Toto ustanovenie sa použije najmä, ak existuje dôvodné podozrenie, že svedok nebude vypovedať pravdu v prítomnosti obvineného.⁴

Sporným a právnymi normami nemeckého trestného práva explicitne neregulovaným právom obhajcu je jeho právo v trestnom konaní preverovať skutočnosť, najmä právo vyhľadávať dôkazy, vypočúvať svedkov, získavať dôkazy prostredníctvom znalcov a poveriť vyšetrovaním tretiu osobu. Uvedené právo nie je explicitne právne regulované, avšak vychádza zo základného práva na spravodlivý súdny proces, z princípu rovnosti zbraní a z pozície obhajcu ako orgánu systému trestného súdnictva.⁵

Aj napriek tomu, že trestný proces Nemeckej spolkovej republiky nespočíva na klasickom koncepte kontradiktórneho systému (ako má k tomu tendenciu napríklad právna úprava trestného procesu v Slovenskej republike), určité aspekty kontradiktórnosti sa prejavujú v rozhodovacej činnosti nemeckých súdov v záujme zabezpečenia práva obvineného na spravodlivý súdny proces v súlade s článkom 6 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Európsky dohovor“), ktorého zmluvnou stranou je aj Nemecká spolková republika.

Ako už bolo vyššie poukázané, procesné postavenie obhajcu v prípravnom konaní v nemeckom trestnom konaní je podstatne odlišné od postavenia obhajcu v prípravnom konaní podľa nášho Trestného poriadku. Okrem toho, že obhajca má právo byť prítomným v prípravnom konaní iba pri výsluchu svedkov vykonávaným súdom, obhajca nemá v tomto štádiu trestného konania právo navrhnúť súdne výsluchy svedkov. Toto právo obhajcovi prináleží až v súdnom konaní, nie však v prípravnom štádiu trestného konania. V tomto smere má prokurátor odlišné procesné postavenie od obhajcu, nakoľko v súlade s § 162 ods. 1 nemeckého Trestného poriadku môže súdu navrhnúť výsluchy svedkov a znalcov už v štádiu prípravného konania, teda môže požadovať, aby niektoré vyšetrovacie úkony vykonal súd.⁶

Vzhľadom na vyššie popísané postavenie obhajcu v prípravnom konaní nemeckého trestného konania, obhajca má právo realizovať tzv. súkromné vyšetrovanie prostredníctvom detektívnych kancelárií, resp. ďalších poverených osôb, pričom jeho voľnosť je v tomto smere limitovaná iba dodržiavaním zákonnosti v súlade s normami nemeckého trestného poriadku a stavovskými predpismi. Štát však nemá povinnosť akokoľvek podporovať súkromné vyšetrovanie, napr. poskytnutím miestností na úkony. V praxi však obhajcovia súkromné vyšetrovanie nevyužívajú často, prevažne iba v závažných trestných veciach. Táto situácia je daná tým, že súdy pristupujú k dôkazom získaným súkromným vyšetrovaním s nedôverou a predsudkami, čo odrádza obhajcov a obvinených vynakladať financie a čas na súkromné vyšetrovanie.⁷

3 § 168c ods. 4 nemeckého Trestného poriadku:

Ak má obvinený, ktorý nie je stíhaný na slobode obhajcu, má právo byť prítomný len pri výsluchoch vykonávaných v mieste jeho väzby.

4 § 168c ods. 3, druhá veta nemeckého Trestného poriadku:

Toto ustanovenie sa použije najmä vtedy, ak je obava, že svedok nebude v prítomnosti obvineného vypovedať pravdu.

5 Cape E. – Namoradze Z.: **Effective criminal defence in Europe.**

Antwerp-Oxford-Portland: Intersentia, 2010, s. 294.

6 § 162 ods. 1 nemeckého Trestného poriadku:

Ak prokurátor považuje vykonanie súdneho vyšetrovania za potrebné, môže o to požiadať súd, ktorý sa nachádza v mieste jeho sídla, alebo sídla pobočky jeho úradu, ktorá podáva žiadosť.

7 K tomu pozri

Cape E. – Namoradze Z.: **Effective criminal defence in Europe.**

Antwerp-Oxford-Portland: Intersentia, 2010, s. 294.

JUDr. Daniela Harkabusová

je absolventkou Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici (2010), kde zložila aj rigoróznú skúšku (2010).

Od ukončenia štúdia pôsobí ako advokátsky koncipient v advokátskej kancelárii v Martine. Je externým doktorandom na Katedre trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Okrem toho sa venuje aj prednášateľskej a publikačnej činnosti.

Ako už bolo naznačené, nemecký trestný proces je postavený na tzv. inkvizičnom princípe, resp. princípe materiálnej pravdy. Súdny, polícia a prokuratúra sú orgány, ktoré zhromažďujú, zabezpečujú a vykonávajú dôkazy za účelom zistenia skutkového stavu veci a preukázania viny, resp. nevinu obvineného. Obvinený, resp. obhajca má právo navrhovať vykonanie dôkazov v každom štádiu trestného konania s určitými obmedzeniami v prípravnom konaní (napr. obhajoba nemôže navrhovať vykonanie dôkazu sudcom v prípravnom konaní). V zmysle § 163a ods. 2 nemeckého Trestného poriadku ak obvinený navrhuje na svoju obhajobu vykonať určitý dôkaz, prokurátor takýto dôkaz vykoná v prípade, že ho bude považovať za dôležitý (v prípravnom štádiu – pozn. autorky). V konaní pred súdom môžu byť návrhy obvineného a obhajcu na vykonanie dôkazov odmietnuté výlučne z taxatívne uvedených dôvodov v súlade s § 244 ods. 3-5 nemeckého Trestného poriadku. V praxi sa nemecké vnútroštátne sudy stavajú k návrhom obhajoby na vykonanie dôkazov nie veľmi pozitívne s tendenciou zamietania predložených návrhov na vykonanie dokazovania.⁸

Kontradiktórnosť prípravného konania v právnom poriadku a praxi Fínskej republiky

Fínsky trestný proces upravujú viaceré zákonné predpisy, z ktorých každý je relevantný pre určitú oblasť trestného konania. Pre prípravné konanie sú najvýznamnejšími predpismi Vyšetrovací poriadok č. 449/1987 (do anglického jazyka prekladaný ako *Criminal Investigations Act*), Zákon o donucovacích opatreniach č. 450/1987 (do anglického jazyka prekladaný ako *Coercive Measures Act*) a Zákon o väzbe č. 615/1974 (do anglického jazyka prekladaný ako *Detention Act*).

Vo Fínsku má podozrivý právo na obhajobu a právo zvoliť si obhajcu počas predsúdneho (prípravného) konania už od jeho samotného počiatku. Fínsky trestný systém nerozlišuje medzi postavením obvineného a podozrivého, čím je značne zjednodušené celé trestné konanie vzhľadom na neexistenciu potreby opakovania procesných úkonov po vznesení obvinenia, ako je tomu v zmysle nášho Trestného poriadku.

Úloha a možnosti obhajcu vo fáze predsúdneho konania sú značne limitované. Kým v Slovenskej republike má obhajca právo zúčastniť sa prakticky na každom výsluchu svedka už v prípravnom konaní, vo Fínsku mu takúto účasť môže policajt umožniť. Nie je možné teda hovoriť o práve obhajcu na účasť na výsluchoch svedkov už v prípravnom konaní. Policajt môže takúto účasť umožniť aj podozrivému alebo inej strane konania (poškodenému).⁹ Kým znenie § 213 ods. 1 Trestného poriadku umožňuje viaceré možnosti jeho výkladu zakladajúce pochybnosť o tom, či obvinený má právo na účasť na vymedzenom rozsahu úkonov prípravného konania, fínsky zákonodarca toto rozhodnutie plne ponecháva na policajtovi ako súčasť taktiky vyšetrovania, a to nielen vo vzťahu k podozrivému, ale aj poškodenému. Naproti tomu prokurátor má právo zúčastniť sa na každom vyšetrovacom úkone vykonávanom policajtom. Pokiaľ ide o právo obhajoby vykonať kritickú previerku výpovede svedka v zmysle článku 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru, rozhodnutie policajta umožniť, resp. neumožniť účasť obhajoby na výsluchu svedka môže byť kľúčové v prípade, ak sa svedka nepodarí vypočuť pred súdom po podaní obžaloby.

Obhajca má právo predkladať návrhy na vykonanie dôkazov už v štádiu vyšetrovania, ktoré vykonáva príslušný policajný orgán. Takéto dôkazy však v zmysle § 12 fínskeho *Criminal Investigations Act* budú vykonané len vtedy, ak majú relevanciu pre objasnenie vyšetrovaného skutku a nebudú znamenať neúmerné navýšenie nákladov konania.

Zaujímavosťou fínskeho právneho poriadku je právo obvineného vybrať si osobu, ktorá ho bude v trestnom konaní zastupovať. V praxi sa uplatňuje duálny systém obhajoby, t. j. verejní obhajcovia platení štátom a súkromní obhajcovia platení podozrivým. Podozrivý si však nemusí zvoliť obhajcu, ale môže si vybrať inú osobu, ktorá mu bude s obhajobou pomáhať, táto osoba nemusí mať ani právnické vzdelanie. V konaní pred súdom však môže byť obžalovaný zastúpený len advokátom s právnickým vzdelaním. Podozrivý je poučený o práve na obhajcu len v prípade obmedzenia jeho osobnej slobody.¹⁰

Vo Fínsku je praxou, že v prípravnom konaní obvinených vo väčšine prípadov nezastupuje advokát. Obvinení, resp. podozriví vyhľadávajú právnu pomoc advokáta v prípade obmedzenia

8 K tomu pozri viac:

Cape E. – Namoradze Z.:

Effective criminal defence in Europe.

Antwerp-Oxford-Portland: Intersentia, 2010, s. 298.

9 § 32 ods. 1 fínskeho *Criminal Investigations Act*: *Vyšetrovateľ môže povoliť, aby sa strana konania, jej zástupca, obhajca a podporná osoba zúčastnili výsluchu inej strany alebo svedka, ak takýto postup neohrozí objasnenie skutku.*

10 Bližšie pozri: Tolvanen M.: **Effective Defence Rights in the Finnish Criminal.** Finnish Country Report Procedure. University of Eastern Finland, s. 4 – 7 a nasl.

- 11 Cape E. – Namoradze Z.:
Effective criminal defence in Europe.
Antwerp-Oxford-Portland:
Intersentia, 2010, s. 187.
- 12 Pozri § 156 ods. 1 francúzskeho Trestného poriadku: *Výšetrovací sudca alebo súd môže nariadiť znalecké dokazovanie, ak sa vyskytne technická otázka, buď na návrh prokurátora, z vlastného podnetu alebo na návrh niektorej zo strán. Prokurátor alebo strana, ktorá navrhuje znalecký posudok môže špecifikovať v návrhu otázky, ktoré žiada znalcovi položiť.*
- 13 Cape E. – Namoradze Z.:
Effective criminal defence in Europe.
Antwerp-Oxford-Portland:
Intersentia, 2010, s. 238.
- 14 Cape E. – Namoradze Z.:
Effective criminal defence in Europe.
Antwerp-Oxford-Portland:
Intersentia, 2010, s. 235.
- 15 § 102, prvá veta francúzskeho Trestného poriadku: *Svedkovia sú vypočúvaní vyšetrovacím sudcom jednotlivito za prítomnosti súdneho úradníka a bez prítomnosti obvinenej osoby, výsluch je zaznamenaný do zápisnice.*
- 16 Článok 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru: *Každý, kto je obvinený z trestného činu má tieto minimálne práva: d) vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov proti sebe a dosiahnuť predvolanie a výsluch svedkov vo svoj prospech za rovnakých podmienok, ako svedkov proti sebe;*

ich osobnej slobody počas trestného stíhania. V roku 2007 vyhľadali podozriví v prípravnom konaní právnu pomoc advokáta vo veciach, kde bolo trestné stíhanie vedené na slobode len v 7 prípadoch, kým vo väzobných veciach to bolo 2 205 prípadov.¹¹

Ostáva otáznym, ako táto prax ovplyvňuje kvalitu právnej pomoci pri obhajobe podozrivých v prípravnom konaní. Treba však poukázať na limitovanú úlohu obhajcu v prípravnom konaní vo Fínsku, kde umožnenie jeho účasti na vyšetrovacích úkonoch závisí len od rozhodnutia policajta. V porovnaní so slovenskou právnou úpravou je takáto úprava flexibilná, jednoduchá a určite urýchľuje prípravné konanie. Kontradiktórny proces ako taký sa vyhradzuje až pre súdne konanie. Zabezpečenie kontradiktórneho prvku spočívajúceho v povolení účasti obhajcu alebo podozrivého na výsluchu svedka v prípravnom konaní pre prípad, že ide o svedka, u ktorého je obava, že nebude môcť byť na súde vypočutý je plnou zodpovednosťou policajta realizujúceho prípravné konanie.

Kontradiktórnosť prípravného konania v právnom poriadku a praxi Francúzskej republiky

Rovnosť zbraní medzi prokurátorom a obhajcom sa v právnej úprave Francúzska postupne rozvíjala a s tým bolo spojené právne zakotvenie väčšieho vplyvu obhajcu na trestné konanie, rozsah a spôsob vykonávania dôkazov.

V predsúdnej fáze konania má v zmysle § 82 ods. 1 francúzskeho Trestného poriadku strana konania (teda aj obvinený a obhajca) právo písomnou odôvodnenou žiadosťou požiadať vyšetrovacieho sudcu o vykonanie akéhokoľvek vyšetrovacieho úkonu, aj výsluchu svedka. Zaujímavosťou je, že ak vyšetrovací sudca mieni túto žiadosť odmietnuť, musí tak urobiť do jedného mesiaca od jej podania odôvodneným rozhodnutím.

Obvinený a obhajca majú právo navrhovať vykonanie dôkazov v trestnom konaní vrátane návrhov na znalecké dokazovanie. V zmysle § 156 ods. 1 francúzskeho Trestného poriadku súd môže nariadiť znalecké dokazovanie tam, kde sa objavia odborné otázky, a to na základe návrhu prokurátora, bez návrhu alebo na základe návrhu strán konania (obvineného, obhajcu poznámka autorky).¹² Zaujímavosťou je, že obhajca má priamo v zákone zakotvenú možnosť určiť otázky, ktoré majú byť znalcovi položené.

Aj napriek tomu, že obhajca má právo navrhovať výsluchy svedkov podľa svojho uváženia, v poslednom období sa pod vplyvom tlaku ministerstva spravodlivosti vo Francúzsku redukuje počet svedkov, ktorí sú v súdnom konaní vypočutí osobne vzhľadom na potrebu redukcie dĺžky súdnych konaní.¹³

Vo Francúzsku obhajoba nevykonáva často súkromné vyšetrovanie trestných vecí po svojej línii. Ustanovení obhajcovia, ktorí sú v trestných konaniach ustanovení *ex offio*, a ktorí zároveň poskytujú obhajobu vo väčšine trestných vecí vo Francúzsku, nie sú motivovaní profesionálne ani finančne vykonávať časovo a finančne náročné osobitné súkromné vyšetrovanie. Jedným z dôvodov je aj fakt, že zákonná výška trov právneho zastúpenia sa určuje väčšinou fixne na trestnú vec, nie podľa počtu hodín strávených pri právnom zastúpení.¹⁴

Pokiaľ ide o účasť obhajcov a obvinených na výsluchoch svedkov v prípravnom konaní, francúzska právna úprava rieši tieto otázky sčasti podobne, ako slovenský Trestný poriadok. Rozdielom oproti našej právnej úprave je skutočnosť, že v prípravnom konaní vo Francúzsku je účasť obvineného na výsluchu svedka v prípravnom konaní vždy vylúčená.¹⁵ V zmysle § 120 francúzskeho Trestného poriadku výsluchy osôb v prípravnom konaní vykonáva vyšetrovací sudca, na týchto úkonoch sa môžu zúčastniť prokurátor, obhajca obvineného, ako aj právny zástupca poškodeného, ktorí môžu klásť svedkom otázky po tom, ako im to vyšetrovací sudca umožní. V prípade neodkladných úkonov môže vyšetrovací sudca vykonať výsluch svedka aj bez upovedomenia týchto osôb.

Vnútroštátne francúzske trestné súdy v rámci svojej rozhodovacej činnosti rešpektujú popri vnútroštátnej právnej úprave trestného procesu aj článok 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru¹⁶ a konštantnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu (ďalej len „ESLP“). Judikatúra vnútroštátnych trestných súdov má tendenciu rozhodovať v súlade s pravidlom ustá-

leným ESLP, v zmysle ktorého, odsúdenie nemožno založiť výlučne alebo v rozhodujúcej miere na výpovedi svedka, ktorého nemal možnosť vypočuť obvinený alebo jeho obhajca v žiadnom štádiu trestného konania.¹⁷

Kontradiktórnosť prípravného konania v právnom poriadku a praxi Poľskej republiky

Kontradiktórnosť prípravného konania aj v poľskom trestnoprávnom systéme charakterizuje určité obmedzenie v porovnaní s rovnosťou zbraní medzi prokurátorom a obhajobou v konaní pred súdom. Aj v poľskom trestnoprávnom systéme však dochádza k postupnému zavádzaniu a uplatňovaniu kontradiktórnych prvkov v prípravnom štádiu trestného konania. V zmysle § 301, prvá veta poľského Trestného poriadku obhajca má právo byť prítomný pri výsluchu obvineného na jeho žiadosť. Obhajca ma tiež právo zúčastniť sa na všetkých výsluchoch aj v prípravnom konaní pri rozhodovaní o väzobnom stíhaní obvineného. Poľský Trestný poriadok rieši pomerne všeobecne právo obvineného a obhajcu zúčastniť sa na výsluchoch svedkov (a iných vyšetrovacích úkonov) v prípravnom konaní, pričom toto právo priznáva aj iným stranám konania.¹⁸

Podobne ako vo Francúzsku, ani v Poľsku nedochádza k častému uplatňovaniu práv obhajoby už v štádiu prípravného konania. Obhajcovia zostávajú pasívni v prípravnom konaní, nepodieľajú sa iniciatívne na predkladaní návrhov na dokazovanie, nezúčastňujú sa na výsluchoch svedkov v prípravnom konaní. Ak v prípravnom konaní vystupuje obhajca aktívne, ide predovšetkým o zvoleného, nie ustanoveného obhajcu. Postoj obhajcov zostať pasívnymi v prípravnom konaní je ešte pozostatkom komunistického režimu, pričom aj v súčasnosti u obhajcov pretrváva presvedčenie, že takticky je lepšie, pokiaľ v prípravnom konaní zostanú pasívni, aby „nenahnevali“ prokurátora alebo, aby predčasne neprezradili taktiku naplánovanej obhajoby. Podobne ako vo Francúzsku, aj v Poľsku nastáva problém s tým, že pasivitu obhajcov v prípravnom konaní nie je vždy možné kompenzovať v ďalších štádiách trestného konania.¹⁹

Obvinený ako aj obhajca majú právo už v prípravnom konaní navrhovať dôkazy, ktoré chcú v trestnom konaní vykonať. Tieto návrhy predkladajú tomu orgánu, ktorý aktuálne trestné konanie vedie a vykonáva vyšetrovanie. Konajúci orgán je povinný návrhom na vykonanie dôkazov obhajoby vyhovieť s výnimkou taxatívne vymedzených dôvodov odmietnutia uvedenými v § 170 ods. 1 poľského Trestného poriadku, ktorými sú neprípustnosť vykonania dôkazu, ide o irelevantný fakt alebo fakt už dokázaný, nemožnosť vykonať dôkaz. Ak konajúci orgán rozhodne o odmietnutí vykonať navrhovaný dôkaz (výsluch svedka), obhajoba nemá zákonné možnosti proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok. V zmysle § 170 ods. 4 poľského Trestného poriadku je možné odmietnutý dôkaz navrhnúť opätovne bez toho, aby došlo k zmene skutočností, za ktorých bol navrhnutý dôkaz odmietnutý.

V zmysle § 315 poľského Trestného poriadku podozrivý a obhajca, ako aj poškodený a jeho zástupca majú právo navrhovať dôkazy, ktoré požadujú vykonať v rámci vyšetrovania. Strane, ktorá dôkaz navrhla vrátane jej obhajcu a zástupcu, nemôže byť odmietnuté zúčastniť sa na dokazovaní, ak to požadujú. V prípade tzv. neopakovateľných úkonoch trestného konania v prípravnom konaní majú obvinený a obhajca právo byť prítomní pri ich uskutočňovaní s výnimkou situácie, ak by odklad uskutočnenia týchto úkonov viedol k znemožneniu ich vykonania, resp. k skresleniu výpovednej hodnoty dôkazu. Uvedené platí aj v prípade obvineného, ktorý má obmedzenú osobnú slobodu a hrozí odklad uskutočnenia trestných úkonov s uvedenými dôsledkami.

V zásade možno konštatovať, že v predsúdnom štádiu trestného konania v Poľsku je kontradiktórnosť upravená širšie ako v našom Trestnom poriadku. V zmysle § 317 poľského Trestného poriadku stranám, obhajcovi alebo zástupcom strán bude umožnené zúčastniť sa na ostatných vyšetrovacích úkonoch (tých, ktorých vykonanie sami nenavrhl, poznámka autorky), ak o to požiadajú.

V tejto súvislosti chcem porovnať § 213 nášho Trestného poriadku, najmä odsek 1 predmetného ustanovenia, ktoré otázku participácie obvineného na vyšetrovacích úkonoch upravuje nejednoznačne, avšak určite menej absolútne, ako je tomu napríklad v poľskej právnej úprave. Nejednoznačnosť § 213 ods. 1 Trestného poriadku spôsobuje jednak fakultatívna slovná konštrukcia

17 Rozsudok ESLP zo dňa 13. 11. 2003 vo veci Rachdad vs. Francúzsko, č. sťažnosti 71846/01, rozsudok ESLP zo dňa 20. 9. 1993 vo veci Saidi vs. Francúzsko.

18 § 171 ods. 2 poľského Trestného poriadku:
Okrem orgánu, ktorý vedie výsluch, majú právo výsluchu aj strany konania, obhajca, splnomocnenec a znalec. Otázky sú kladené priamo vypočúvanej osobe, pokiaľ orgán, ktorý vedie výsluch nerozhodne inak. § 317 poľského Trestného poriadku rieši obdobne účasť na iných vyšetrovacích úkonoch.

19 Cape E. – Namoradze Z.:
Effective criminal defence in Europe.
Antwerp-Oxford-Portland : Intersentia, 2010, s. 463.

„policajt môže povoliť účasť obvineného....“, a zároveň obligatórna slovná konštrukcia „postupuje tak najmä vtedy....“, ktorou zákonodarca vymedzuje rozsah fakultatívnej kompetencie, ktorú dal orgánu činnému v trestnom konaní v predchádzajúcej vete. Ustanovenie § 213 ods. 1 nášho Trestného poriadku umožňuje výklad predmetného ustanovenia ako jedného z procesných práv obvineného alebo len ako ustanovenie upravujúce taktiku postupu orgánu činného v trestnom konaní v rámci vyšetrovania. Aj napriek širšej poľskej právnej úprave participácie obvineného a obhajcu na vyšetrovacích úkonoch predsúdneho konania, títo, ako už bolo vyššie uvedené, svoje práva nevyužívajú a v predsúdnom konaní zostávajú pasívni.

Aj napriek princípu bezprostrednosti, na ktorom spočíva poľský trestný proces, vnútroštátne súdy umožňujú použitie svedeckých výpovedí vykonaných v prípravnom konaní na hlavnom pojednávaní. Súdy však v tomto smere rešpektujú, že predmetný dôkaz nemôže byť jediným ani rozhodujúcim dôkazom pri rozhodovaní o vine v súlade s konštantnou judikatúrou ESĽP. Európsky súd pre ľudské práva vyslovil porušenie práva obvineného na spravodlivý proces v zmysle čl. 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru vo veci, v ktorej išlo o prípad znásilnenia 17-ročnej poškodenej, ktorú vypočul v prípravnom konaní súd a podozrivý mal právo sa na ňom zúčastniť (podľa hore uvedených ustanovení). Na výsluchu sa však nezúčastnil, pretože v čase jeho konania bol na úteku pred políciou. Následne v konaní pred súdom bola výpoveď poškodenej prečítaná a bola rozhodujúcim usvedčujúcim dôkazom voči obžalovanému. ESĽP však poľskú právnu úpravu neaplikoval mechanicky, ale uviedol, že u podozrivého nemohlo ísť o vzdanie sa práva na účasť na výsluchu, pretože v čase jeho konania o ňom ani nemohol vedieť a z tohto dôvodu konštatoval porušenie práva na spravodlivý proces.²⁰

20 Rozsudok ESĽP zo dňa
4. 11. 2008 vo veci
Demski vs Poľsko,
č. sťažnosti 22695/03.

Kontradiktórnosť prípravného konania v právnom poriadku a praxi Anglicka

Trestno-procesný systém Anglicka, ako aj iných krajín *common law* nie je založený na jednotnom kódexe trestného konania. Skladá sa z viacerých súdnych precedensov, v poslednom čase sa však do popredia dostáva aj zákonná legislatívna regulácia vybraných oblastí prostredníctvom množstva zákonných predpisov. Preto v prípade krajín *common law*, na rozdiel od krajín kontinentálneho systému práva, nie je jednoduché identifikovať konkrétne ustanovenia upravujúce kontradiktórne prvky trestného konania.

Vzhľadom na angloamerický systém práva, na ktorom je založený právny systém Anglicka (a iných krajín Veľkej Británie), neexistuje explicitne písomne upravená zásada rovnosti zbraní medzi obhajobou a prokurátorom, avšak v praxi je formálne uznávaná. Jej význam a rozsah uplatnenia závisí od množstva faktorov, vrátane konkrétneho štádia trestného konania.

V zásade obvinený a jeho obhajca nemajú právo vyhľadávať dôkazy, vypočúvať svedkov a podobne, avšak toto právo systém *common law* uznáva, pri obhajcoch aj z titulu ich profesionálnych a stavovských povinností. Judikatúra vnútroštátnych súdov upozorňuje na to, aby príslušné konajúce policajné orgány nezasahovali do pokusov obhajoby vypočúvať svedkov napríklad tým, že budú svedkov varovať, aby neodpovedali obhajcovi a podobne. Obhajoba môže požiadať policajný orgán, aby prešetril navrhnuté aspekty prípadu, pričom je povinnosťou polície preveriť všetky odôvodnené línie požiadavky obhajoby.²¹

21 Criminal Procedure and
Investigations Act 1996
– článok 23.

V predsúdnom tzv. vyšetrovacom konaní má obvinený a jeho obhajca právo byť prítomný pri niektorých vyšetrovacích úkonoch, avšak nie všetkých a bez ďalšieho. Obvinený má pri svojom výsluchu pred policajtom právo na prítomnosť obhajcu, obvinený a obhajca majú právo byť prítomní pri určitých identifikačných metódach v rámci úkonov prípravného konania. Na druhej strane obvinený a obhajca nemajú právo byť prítomní pri výsluchu svedkov vykonávaných policajtom. V krajinách systému *common law* teda nie je ani veľmi možné hovoriť o kontradiktórnosti prípravného konania, ale o skutočnej kontradiktórnosti až v súdnej fáze trestného konania. Ide o prejav takého nastavenia trestného procesu, v ktorom sa kontradiktórnosť má uplatniť až v konaní pred súdom, pričom fáza vyšetrovania slúži v zásade len na identifikáciu dôkazov, ktoré budú „naplno“ vykonané pred súdom, kde je daná možnosť podrobiť kritickej previerke dôkazy usvedčujúce obvineného. V praxi v britskom trestnom právnom systéme má obhajoba značne

zúžené možnosti vo vyšetrovacom štádiu trestného konania v porovnaní s krajinami kontinentálneho systému práva. Policajné orgány nemajú povinnosť informovať obvineného a obhajcu o plánovaných úkonoch trestného konania (vrátane výsluchov svedkov). Svedkovia nemajú povinnosť odpovedať obhajobe na položené otázky. Na druhej strane obhajobe nič nebráni vyhľadávať dôkazy po vlastnej línii na účely eventuálneho súdneho konania. Podobne, ako v praxi niektorých vyššie uvedených krajín kontinentálneho právneho systému (Nemecko, Francúzsko), aj v Anglicku nezohrávajú obhajcovia v predsúdnom konaní aktívnu úlohu. Jedným z dôvodov tohto pasívneho prístupu je aj systém odmeňovania ustanovených obhajcov fixnou sumou, nie podľa počtu vykonaných úkonov v trestnom konaní. Podľa výskumu vykonaného v deväťdesiatych rokoch dvadsiateho storočia sa obhajcovia nesprávajú v trestnom konaní dostatočne aktívne v prospech svojich klientov.²²

Pri opísanom nastavení trestného procesu neexistuje možnosť pre orgány činné v trestnom konaní „poistiť“ si prípustnosť výsluchu svedka v prípade jeho neúčasti v súdnom konaní tým, že obhajcovi, príp. obvinenému umožnia klásť svedkovi otázky už vo fáze vyšetrovania. Keďže aj Veľká Británia je signatárom Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, relevantné právo upravuje naznačené otázky, ktoré všeobecne spadajú pod oblasť regulácie dokazovania nazývaného *hearsay evidence*. V kontexte analyzovanej problematiky nejde len o svedectvo „z počutia“ v užšom zmysle, ale o akékoľvek vykonanie dôkazu pred súdom, ktorý nie je vykonávaný ústne a bezprostredne (ide teda aj o pripustenie prečítania výpovede svedka z prípravného konania).

V súvislosti s rozhodovacou činnosťou ESĽP ohľadne čl. 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru anglická *Law Commission* pripravila v 90-tych rokoch reformu anglického práva upravujúceho problematiku *hearsay evidence*. Pôvodne *Law Commission* dospela k presvedčeniu, že v prípade, ak je odsúdenie založené len na „prečítaných“ dôkazoch, existuje vážne riziko porušenia Európskeho dohovoru. Komisia považovala toto riziko za tak vážne, že v takomto prípade by mal byť sudca povinný automaticky trestné stíhanie zastaviť. Tento názor sa však stretol s odbornou kritikou, že je príliš opatrný a spôsobí praktické ťažkosti. V roku 1997 sa komisia rozhodla upustiť od tohto záveru a korigovala ho tak, že ochrana práv obvineného by mala byť zachovaná aj vtedy, ak bude mať sudca právomoc zastaviť trestné konanie alebo prikázať oslobodenie obžalovaného v prípade, ak budú nekontradiktórne dôkazy nepresvedčivé a odsúdenie založené do rozhodujúcej miery na nich by nebolo „bezpečné“.²³

Výsledkom reformného procesu bolo prijatie zákona nazvaného *Criminal Justice Act* v roku 2003. Problematiku *hearsay evidence* rieši 2. kapitole 11. časti tohto zákona v článkoch 114 – 136. Všeobecne platí pravidlo, že *hearsay evidence* je každé tvrdenie, ktoré nebolo urobené pred súdom ústne. Pravidlá pre prípustnosť takéhoto dôkazu sú presne stanovené, pričom jedným z prípadov jeho prípustnosti v zmysle čl. 114 ods. 1 písm. d) jej aj presvedčenie súdu, že si jeho pripustenie vyžadujú záujmy spravodlivosti.²⁴

Z niektorých relevantných rozhodnutí je zrejmé, že anglické súdy sa zdráhajú automaticky aplikovať pravidlo stanovené ESĽP, že odsúdenie nesmie byť výlučne alebo do rozhodujúcej miery založené na výpovediach svedkov, ktorých obžalovaný nemal možnosť vypočúvať.²⁵

V zásade anglický trestný proces odborná literatúra charakterizuje ako zápas medzi dvoma rovnakými stranami, ktoré hľadajú riešenie ich sporu pred v spore pasívnym a nestranným sudcom s porotou, ktorá sa vyslovuje o pravdivosti verzie skutkového stavu.²⁶ Rovnosť zbraní v anglickom trestnom systéme nepožíva ten istý rozsah v každom štádiu trestného konania. Aplikácia rovnosti zbraní je obmedzená v prípravnom štádiu trestného konania, kde oproti obmedzeným možnostiam obhajoby stojí celá sila vyšetrovacích orgánov. Jedinou úlohou polície v prípravnom konaní nie je hľadať objektívnu pravdu, ale poskytnúť čo najviac usvedčujúcich dôkazov proti obvinenému. Vzhľadom na zvyšovanie špeciálnych vyšetrovacích techník a inštrumentov, je na mieste, aby sa zvyšoval aj rozsah práv obhajoby v prípravnom štádiu trestného konania, čím by bola procesne zachovaná rovnosť medzi stranami aj keď v obmedzenom rozsahu.²⁷

Z prezentovaného základného prehľadu zahraničných právnych úprav kontradiktórnosti prípravného konania je zrejmé, že aj v rámci Európy sa trestnoprávne systémy v týchto otázkach značne odlišujú. Tieto odlišnosti existujú aj v krajinách kontinentálneho systému práva. Vybrané trestnoprávne systémy sa pohybujú od faktickej neexistencie kontradiktórnosti v prípravnom konaní

22 Pozri bližšie: Cape E. – Namoradze Z.: **Effective criminal defence in Europe**. Antwerp-Oxford-Portland : Intersentia, 2010, s. 143 – 145.

23 The Law Commission: *Evidence in Criminal Proceedings: Hearsay and Related Topics* (1997), odsek 5.40

24 Táto úvaha však nie je ponechaná len na sudcovi, ale *Criminal Justice Act* (2003) v čl. 114 ods. 2 stanovuje kritériá pre takýto záver, ktorými sú:

- a) miera dôkaznej hodnoty dôkazu vo vzťahu k predmetu konania, príp. jeho prospešnosť pre hodnotenie iných dôkazov,
- b) či je možné dôkaz podporiť ďalšími dôkazmi,
- c) ako je dôkaz dôležitý v kontexte celého prípadu,
- d) okolnosti, za ktorých bola dôkaz zabezpečený,
- e) ako dôveryhodný sa javí pôvodca dôkazu,
- f) ako dôveryhodný je dôkaz o postupe zabezpečenia tohto dôkazu,
- g) či môže byť tento dôkaz vykonaný aj priamo ústne, ak nie, prečo,
- h) ako obtiažne je spochybniť tento dôkaz,
- i) miera do akej môže byť spôsobená ujma na právach osobe, ktorá má ťažkosti so spochybnením tohto dôkazu.

25 Vid' napríklad R. v. Sellick and Sellick (2005), R. v. Davis (2008) a iné.

26 N. Jörg, S. Field, Ch. Brants: **Are Inquisitorial and Adversarial Systems Converging? In Criminal Justice of Europe. A Comparative study**, (ed.) P. Fennell, Ch. Harding, N. Jörg, B. Swart, Oxford 1995, s. 42.

27 Malgorzata, Wasek, Wiaderek: **The Principle**

of „equality of Arms“ in Criminal Procedure Under Article 6 of the European Convention on Human Rights and Its Functions in Criminal Justice of Selected European Countries, Leuven University Press, 2000, s. 44.

(napr. Anglicko) cez účasť obhajoby na úkonoch v prípravnom konaní závisiacu od rozhodnutia polície (napr. Fínsko) až po právo obhajcu a obvineného zúčastniť sa na výsluchoch svedkov už v prípravnom konaní (napr. Poľsko). Nastavenie trestného procesu je otázkou stanovenia trestnej politiky konkrétnej krajiny. Je zjavné, že rešpektovaniu právu obvineného vypočúvať alebo dať vypočúvať svedkov v zmysle čl. 6 ods. 3 písm. d) Európskeho dohovoru najlepšie zodpovedá právny nárok obhajoby na vypočúvanie svedkov už v prípravnom konaní, čím sa predchádza nemožnosti podrobiť výpoveď svedka kritickej preverke v prípade jeho neúčasti v konaní pred súdom. Na druhej strane tieto oprávnenia majú negatívny vplyv na rýchlosť a efektívnosť prípravného konania, pričom je na každom štáte, aby svoje trestné konanie organizoval spôsobom súladným so všetkými zárukami spravodlivého procesu v zmysle čl. 6 Európskeho dohovoru. ■

Zoznam použitých prameňov:

Právne predpisy:

Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd z 4. 11. 1950 v znení protokolu č. 14
Zákon č. 301/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov Trestný poriadok
Fínsky Criminal Investigations Act
Francúzsky Trestný poriadok
Nemecký Trestný poriadok
Poľský Trestný poriadok

Odborná knižná a iná literatúra:

Cape E. – Namoradze Z.: **Effective criminal defence in Europe.**
Antwerp-Oxford-Portland : Intersentia, 2010, s. 187.
N. Jörg – S. Field – Ch. Brants: **Are Inquisitorial and Adversarial Systems Converging? In Criminal Justice of Europe. A Comparative study,** (ed:) P. Fennell – Ch. Harding – N. Jörg – B. Swart,
Oxford 1995.
The Law Commission: Evidence in Criminal Proceedings: Hearsay and Related Topics (1997).
Małgorzata, Wasek, Wiaderek: **The Principle of “equality of Arms” in Criminal Procedure Under Article 6 of the European Convention on Human Rights and Its Functions in Criminal Justice of Selected European Countries,** Leuven University Press, 2000.
Tolvanen, M.: **Effective Defence Rights in the Finnish Criminal. Finnish Country Report Procedure.**
University of Eastern Finland.

Rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach:

Rozsudok ESĽP zo dňa 13. 11. 2003 vo veci Rachdad vs. Francúzsko, č. sťažnosti 71846/01
Rozhodnutie ESĽP zo dňa 20. 9. 1993 Saidí proti Francúzsku (č. sťažnosti 14647/89)
Rozsudok ESĽP zo dňa 4. 11. 2008 vo veci Demski vs Poľsko, č. sťažnosti 22695/03
Rozhodnutia anglických súdov vo veciach R. v. Sellick and Sellick (2005), R. v. Davis (2008)

RESUMÉ

Črty kontradiktórnosti prípravného konania vo vybraných európskych krajinách

Autorka sa v prezentovanom príspevku zaoberá stručnou charakteristikou a základnými črtami kontradiktórnosti najmä prípravného trestného konania v právnych poriadkoch Nemecka, Francúzska, Fínska, Poľska a Anglicka. Príspevok sa snaží o rozšírenie odbornej diskusie o postavení a úlohe obvineného a obhajcu v prípravnom konaní, najmä pokiaľ ide o ich právo zúčastniť sa na výsluchu svedkov. Autorka na vhodných miestach porovnáva zahraničné právne úpravy s príslušnými ustanoveniami slovenského Trestného poriadku, pričom dospieva k záveru, že v analyzovaných otázkach existujú značné rozdiely medzi jednotlivými právnymi úpravami.

SUMMARY

The features of adversarial principle in pre-trial proceedings of selected European countries

The author of this contribution briefly characterizes and describes basic features of adversarial principle in the pre-trial stage of criminal proceedings in legal orders of Germany, France, Finland, Poland and England. The contribution endeavours to enrich the specialized debate on the role of the accused and his defence counsel in the pre-trial stage, mainly as far as taking part in witnesses examination is concerned. Where suitable, the author compares foreign legal regulations with the relevant provision of the Slovak Code of Criminal Procedure. The author reaches a conclusion showing that significant differences exist between particular legal regulations.

ZUSAMENFASSUNG

Merkmale der Kontradiktion im Vorverfahren in ausgewählten europäischen Ländern

Die Autorin befasst sich im präsentierten Beitrag mit einer kurzen Charakteristik und den grundlegenden Merkmalen der Kontradiktion insbesondere im Vorverfahren in den Rechtsordnungen Deutschlands, Frankreichs, Finnlands, Polens und Englands. Im Beitrag wird die Erweiterung der Fachdiskussion über den Status und die Aufgabe des Beschuldigten und des Verteidigers im Vorverfahren, insbesondere um deren Recht auf die Teilnahme an der Zeugenvernehmung, angestrebt. Die Autorin vergleicht an geeigneten Stellen die ausländischen Rechtsregelungen mit den zutreffenden Bestimmungen der Slowakischen Strafprozessordnung und sie kommt dabei zur Schlussfolgerung, dass bei den analysierten Fragen beträchtliche Differenzen zwischen den einzelnen Rechtsregelungen bestehen.

Investičné arbitráže na základe zmlúv o ochrane investícií medzi členskými štátmi EÚ (Najnovší vývoj v kontroverznej otázke vzťahu týchto dohôd a práva EÚ)

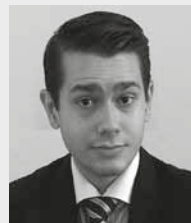
JUDr. Peter J. Heriban

Zmluvy o ochrane investícií, vrátane tých, ktoré uzatvorili členské štáty EÚ medzi sebou, okrem iného poskytujú investorom možnosť domáhať sa svojich práv v prípade sporu vyplývajúceho z takejto zmluvy v rámci medzinárodnej investičnej arbitráže. Investori, ktorí sa domnievajú, že ich investície boli poškodené, často volia túto možnosť, najčastejšie z dôvodu rýchlosti a nestrannosti arbitrážneho konania. Arbitrážne tribunály pravidelne rozhodujú vo veľkých medzinárodných sporoch o ochrane investícií aj v rámci zmlúv medzi jednotlivými členskými štátmi EÚ navzájom. Toto je však v protiklade s oficiálnym názorom Európskej komisie, podľa ktorého tieto zmluvy boli zrušené prístupom príslušných krajín k EÚ a ESD má výlučnú právomoc rozhodovať v týchto sporoch. Na oboch stranách zaznievajú presvedčivé argumenty, názor ohľadom právomoci arbitrážnych tribunálov podporuje aj nedávne rozhodnutie súdu členského štátu v súvislosti s arbitrážou začatou proti Slovenskej republike. Pokiaľ však jednotlivé BIT medzi členskými štátmi nebudú riadne zrušené, existuje predpoklad, že arbitrážne tribunály budú pokračovať v zavedenej praxi a opätovne potvrdzovať svoju právomoc s konečnou platnosťou rozhodovať v investičných sporoch podľa BIT.

BIT – Zmluvy o ochrane investícií

Bilaterálne zmluvy o ochrane investícií (Bilateral Investment Treaties, „BIT“) sú zmluvami medzi dvomi krajinami o vzájomnej podpore a ochrane investícií na území príslušnej krajiny. Signatári týchto zmlúv sa zaväzujú poskytovať investíciám z druhej krajiny na svojom území záruky a ochranu v snahe atraktívniť sa v očiach investorov a podporovať rozvoj investícií. Investovanie v inej krajine so sebou prináša riziká, ktoré majú tieto dohody za cieľ eliminovať – vyvlastnenie, obmedzenia v oblasti prevodu ziskov do domovskej krajiny investora, diskriminácia v porovnaní s domácimi subjektmi a iné poškodzovanie ich hospodárskych záujmov.

Prvá známa BIT bola uzatvorená medzi Nemeckom a Pakistanom v roku 1959, odvtedy bolo uzatvorených a ostávajú v platnosti tisíce takýchto dohôd medzi prakticky všetkými krajinami sveta navzájom. Ešte pred niekoľkými rokmi BIT s členskými štátmi EÚ nepriťahovali veľkú pozornosť, pretože na jednej strane stáli jednotlivé európske štáty a na druhej strane väčšinou tretie krajiny. Následné pristúpenie nových členských krajín k EÚ odhalilo vzťah BIT medzi členskými štátmi únie navzájom (ďalej aj vnútroeurópske BIT) s európskym právom.¹ Slovenská republika uzatvorila dvadsaťjeden takýchto zmlúv s členskými štátmi.

JUDr. Peter J. Heriban

je absolventom Fakulty práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave (2011), kde vykonal aj rigoróznú skúšku.

V súčasnosti pôsobí vo viedenskej pobočke advokátskej kancelárie Skadden, Arps, Slate, Meagher & Flom, kde sa okrem iného zameriava na medzinárodné investičné arbitráže.

1 Söderlund, C.: **Intra-EU BIT Investment Protection and the EC Treaty.** Transnational Dispute Management, 2007

Obsah a forma jednotlivých BIT sa líši podľa jednotlivých krajín, ktoré zmluvu uzatvorili. Ich neoddeliteľnou súčasťou je však vymedzenie pojmov ako sú *investor*, *investícia*, *územie* dotknutých krajín a pod. Príkladom môže byť nedávno ukončená arbitráž proti Slovenskej republike na základe BIT uzavretej medzi ČSFR a Holandskom v prípade sporu o zákaze zisku zdravotných poisťovní.² Na účely tejto konkrétnej dohody sa za investíciu považuje investícia vykonaná priamo alebo skrz investora tretieho štátu (...). Vzhľadom na to, že predmetná investícia, zdravotná poisťovňa, je dcérskou spoločnosťou inej slovenskej spoločnosti, ktorú ovláda žalobca, arbitrážny tribunál rozhodol, že nejde o investíciu v zmysle príslušného ustanovenia československo-holandskej BIT a teda jej neprináleží ochrana na základe tejto dohody.

Ďalší obsah BIT a rozsah ochrany, ktorú investorom z druhého zmluvného štátu poskytuje, sa tiež od seba navzájom odlišujú, no typicky sa zmluvné strany zaväzujú poskytnúť investorom štandard zaobchádzania a ochrany ich investícií nie horší ako ten, ktorý poskytuje svojim vlastným investorom; ochranu pred vyvlastnením bez primeranej náhrady; záruku voľného prevodu ziskov; zásadu *fair and equitable treatment*; alebo tzv. doložku najvyšších výhod (doložka *MFN*, *Most Favored Nation clause*). Podľa poslednej menovanej sa štáty zaväzujú investorom z druhej zmluvnej krajiny poskytnúť zaobchádzanie, ktoré nie je voči investorom menej priaznivé ako to, ktoré poskytuje investorom akejkoľvek tretej krajiny.

Arbitrážna doložka

Veľmi dôležitou súčasťou BIT sú ustanovenia o riešení eventuálnych sporov. Investori, ktorí sa domnievajú, že ich investície hostiteľský štát poškodil a bola porušená príslušná BIT medzi ich domovskou a hostiteľskou krajinou, sa spravidla môžu s riešením sporu obrátiť na medzinárodnú investičnú arbitráž pred arbitrážnym tribunálom, ktorý vo veci s konečnou platnosťou rozhodne. Takýto postup má pre investorov množstvo výhod, medzi ne patrí rýchlosť a nezáujatosť arbitrážneho konania v porovnaní s konaním pred národnými súdmi, jednoinštančnosť konania; možnosť priamej žaloby investora proti hostiteľskej krajine; zabezpečenie výkonu arbitrážnych rozhodnutí, buď na báze newyorskej konvencie³ alebo iných multilaterálnych zmlúv.

Vymenovanie členov tribunálu, ako aj pravidiel, ktorými sa bude arbitrážne konanie riadiť, závisí od znenia konkrétnej BIT. Väčšina takýchto sporov sa koná buď podľa pravidiel ICSID⁴ alebo UNCITRAL.⁵ Bilaterálne zmluvy o ochrane investícií stanovujú pre sporové strany aj určitú lehotu, typicky 6 mesiacov, počas ktorej sa majú usilovať o zmierne vyriešenie sporu. V prípade, že sa strany na takomto riešení sporu nedohodnú, investor má možnosť hostiteľský štát žalovať v rámci arbitráže.

Len v roku 2011 bolo investormi z krajín po celom svete začatých minimálne štyridsaťšesť investičných arbitráží na základe BIT. Vzhľadom na to, že nie všetky tieto konania a rozhodnutia v nich sú verejné, toto číslo môže byť oveľa vyššie. Zahájenie arbitrážneho konania nie je ani vo vzťahu k Slovensku ničím výnimočným. Práve naopak, podľa nedávnej publikácie⁶ Konferencie Spojených národov pre obchod a rozvoj (UNCTAD) sa Slovensko v deväťdesiatmiestnom zozname krajín podľa počtu proti nim známych zahájených arbitráží umiestnilo na pätnástom mieste. Pre porovnanie, Česká republika sa nachádza dokonca na piatom mieste tohto zoznamu.

Arbitrážne konanie

Po iniciovaní arbitrážneho konania zo strany investora sa použitím príslušných pravidiel v súlade so znením konkrétnej BIT a príslušných pravidiel arbitrážneho konania ustanoví arbitrážny tribunál a miesto konania. Tribunál v niektorých prípadoch rozhoduje priamo v merite sporu, v niektorých prípadoch, na podnet žalovanej strany, najprv rozhoduje o svojej vlastnej právomoci rozhodovať v danom spore. V prípade, že rozhodne, že príslušná BIT sa nevzťahuje na nároky žalobcu, arbitráž sa končí v jurisdikčnej fáze a o merite sporu tribunál nerozhoduje. To bol okrem iných aj prípad nedávneho rozhodnutia *ad hoc* tribunálu v investičnom spore vedenom proti Slovenskej republike⁷ podľa slovensko-švajčiarskej BIT.

2 HICEE B.V. v. Slovenská republika, prípad PCA 2009-11, UNCITRAL, *Partial Award*, 23. máj 2011

3 Dohovor o uznaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí, uzavretý v New Yorku v r. 1958, publ. v zbierke zákonov pod č. 74/1959 Zb.

4 Medzinárodné centrum pre riešenie investičných sporov pri Svetovej banke

5 Komisia OSN pre medzinárodné obchodné právo

6 UNCTAD, IIA Issues Note, No. 1, Apríl 2012, dostupné na <http://unctad.org/diae>

7 Alps Finance and Trade AG v. Slovenská republika

8 Blackaby, N., Partasides, C., Redfern, A., Hunter, J. M. H.: Arbitration under Investment Treaties, in: **Redfern & Hunter on International Arbitration**. Oxford University Press, 2009, ods. 8.47, str. 482

9 pozri komuniké IP/12/1362, dostupné na <http://europa.eu/>

10 ESD C-205/06, Komisia v. Rakúsko, C-249/06, Komisia v. Švédsko a C-118/07, Komisia v. Fínsko

11 Eureko B. V. v. Slovenská republika [od 1. 1. 2012 Achmea B. V. v. Slovenská republika] (ďalej aj „**Eureko**“), PCA 2008-13, *Award on Jurisdiction, Arbitrability and Suspension*, 26. 10. 2010, ods. 177

12 *ibid.*, ods. 187

Nie všetky BIT obsahujú ustanovenia týkajúce sa hmotného práva, ktoré má vymenovaný arbitrážny tribunál použiť na rozhodnutie v merite sporu. Tie BIT, ktoré takéto ustanovenia obsahujú, obvykle odkazujú na ustanovenia BIT, princípy medzinárodného práva a domáce právo hostiteľského štátu, pričom neustanovujú, ktoré má prednosť a ako sa majú v konkrétnom prípade použiť.⁸ Niektoré BIT rozhodné právo výslovne neurčujú, ale iba spôsob voľby tribunálu. Väčšina poriadkov rozhodcovských súdov potom sama obsahuje príslušné ustanovenia.

Príkladom môžu byť pravidlá ICSID, jedny z najpoužívanejších v rámci BIT. V článku 42 odkazujú na použitie hmotného práva, na ktorého použitie sa sporové strany dohodli, v prípade neexistencie takejto dohody je to právo štátu, ktorý je účastníkom v spore a jeho kolízne normy a aplikovateľné pravidlá medzinárodného práva.

Po tom, ako tribunál rozhodol v merite sporu, sa jeho rozhodnutie stáva právoplatným a pre sporové strany záväzným. Po ukončení rozhodcovského konania spravidla nasleduje jeho výkon, ktorý je väčšinou dobrovoľný – arbitrážne tribunály, na rozdiel od národných súdov, nemajú prostriedky na nútený výkon rozhodnutia. Po skončení konania, v prípade, že jedna zo strán odmietne konať tak, ako arbitrážny tribunál rozhodol, druhá strana je nútená obrátiť sa na národné súdy, spravidla v mieste, kde sa víťaz arbitráže domáha plnenia. Napríklad podľa Konvencie ICSID sú súdy príslušného štátu povinné k rozhodnutiu tribunálu prihladať tak, ako by to bolo platné a konečné rozhodnutie súdu v tomto štáte.

Konflikt vnútroeurópskych BIT s európskym právom

V rámci BIT členských štátov EÚ treba rozlišovať dve skupiny týchto zmlúv – BIT členských štátov s tretími krajinami a už spomínané vnútroeurópske BIT. V súvislosti s BIT členských štátov s tretími krajinami a ich rozporom s európskym právom prijali Európsky parlament a Rada návrh nariadenia,⁹ ktoré po prijatí Lisabonskej zmluvy zakladá výlučnú kompetenciu Komisie uzatvárať tzv. EÚ BIT zmluvy. Postoj orgánov EÚ a snaha získať monopol v tejto oblasti sú známe aj z konaní o porušení povinnosti vtedy prístupujúcich krajín (Rakúsko, Švédsko a Fínsko¹⁰) v súvislosti s ich BIT zmluvami s tretími krajinami. Súd rozhodol o potrebe zmeny dotknutých BIT tak, aby sa dostali do súladu s európskym právom.

V súvislosti s BIT medzi členskými štátmi Únie navzájom je dlhodobo známy odmietavý postoj Európskej komisie. Podľa nej totiž okrem iného predstavujú hrozbu diskriminácie, ktorá je v rámci EÚ neprípustná – teoreticky môže byť investor zo štátu A, ktorý má uzavretú BIT so štátom B, vo výhodnejšej pozícii ako investor zo štátu C, ktorého BIT zmluva so štátom B mu zaručuje menej priaznivé podmienky. Ďalej podľa názoru Komisie môžu vnútroeurópske BIT viesť k arbitráži, v rámci ktorej relevantné otázky európskeho práva nebudú predložené na posúdenie ESD, s možným výsledkom nerovnakého zaobchádzania s investormi naprieč členskými štátmi. Vo svojich pripomienkach v rámci nedávno iniciovanej arbitráže proti Slovenskej republike¹¹ označila Komisia vnútroeurópske BIT v tejto súvislosti za „anomáliu v rámci vnútorného trhu EÚ“.

Na druhej strane však BIT predstavujú platné zmluvy medzi príslušnými štátmi, uzavreté v súlade s medzinárodným právom a s Viedenským dohovorom o zmluvnom práve (ďalej aj „Viedenský dohovor“, alebo „Dohovor“), ktoré sú pre štáty záväzné. Článok 59 Viedenského dohovoru stanovuje, že ak zmluvné strany uzavrujú neskoršiu zmluvu o tom istom predmete a z neskoršej zmluvy vyplýva, že úmyslom strán bolo upraviť daný predmet touto zmluvou, predchádzajúca zmluva sa považuje za zaniknutú. Toto ustanovenie ale nemožno aplikovať na vnútroeurópske BIT v súvislosti s prístupím jednotlivých štátov k EÚ. Konkrétne v prípade Eureko napríklad samotná Komisia vo svojich poznámkach priznáva, že Zmluva o prístupí k Európskej únii z roku 2003 neobsahovala úmysel nových členských štátov zrušiť svoje predchádzajúce BIT, a „celá holandsko-slovenská BIT nebola výslovne zrušená alebo prerušená podľa Článku 59 Viedenského dohovoru“.¹² Rovnaký záver možno vyvodiť v prípade všetkých ostatných strán Zmluvy o prístupí k EÚ a desiatok vnútroeurópskych BIT.

Komisia sa k tejto otázke v spore Eureko vyjadrila na žiadosť tribunálu, pretože Slovensko vzneslo námietku neaplikovateľnosti arbitrážnej doložky. Komisia použila rovnaké argumenty ako v prípade *Eastern Sugar*, kde bola takáto námietka Českej republiky rovnako ako v prípade Eureko zamietnutá. Odvolávala sa najmä na (i) diskrimináciu európskych investorov z rozdielnych

členských štátov, ktorá nie je v súlade s európskym právom, (ii) na znenie článku 344 ZFEÚ, ktoré zakladá výlučnú právomoc ESD na rozhodovanie vo veciach európskeho práva a na to, že (iii) aj keď holandsko-slovenská BIT nebola zrušená vcelku podľa článku 59 Viedenského dohovoru, rozporné ustanovenia skoršej zmluvy podľa článku 30, ods. 3 Dohovoru nahrádzajú ustanovenia neskoršej zmluvy.

Rozhodnutie národného súdu v prípade Eureko

V prípade Eureko bolo miestom arbitráže Nemecko. Po tom, ako arbitrážny tribunál zamietol argumenty Slovenska a Komisie a potvrdil svoju právomoc, slovenská strana toto rozhodnutie napadla pred miestne príslušným súdom vo Frankfurte, keďže v tomto prípade bolo iniciované arbitrážne konanie na základe holandsko-slovenskej BIT podľa pravidiel UNCITRAL. Pre porovnanie, ICSID rekurz k národným súdom nepripúšťa. Arbitrážne konanie v prípade Eureko medzičasom ďalej pokračovalo, v súlade s ustanoveniami nemeckého práva ako *lex loci arbitri*.

V tomto prípade sa však po prvý raz stalo, že štát napadol BIT pred súdom členského štátu. Súd argumenty Slovenska vo svojom rozhodnutí¹³ v celom rozsahu zamietol a potvrdil tak prípustnosť arbitráží medzi investormi a členskými štátmi. Slovensko sa proti rozhodnutiu odvolalo, konanie o právomoc v súčasnosti pokračuje pred nemeckým najvyšším súdom aj napriek tomu, že arbitrážny tribunál medzičasom vydal meritórne rozhodnutie vo veci.

Slovenská strana pred súdom argumentovala podobným spôsobom, ako sa v rámci arbitrážneho konania vyjadriala Komisia. Súd všetky jej argumenty zamietol. V súvislosti s námietkou výlučnej právomoci ESD zastal názor, že ustanovenie článku 344 ZFEÚ je aplikovateľné iba na spory medzi členskými štátmi navzájom, a nie na spory medzi investormi a štátmi. V súvislosti s namietanou diskrimináciou arbitrážnej doložky uviedol, že „predstavuje pre investorov rozšírenú formu právnej ochrany z procesného hľadiska a znevýhodňuje tak tých, ktorým zostáva takýto prístup [k arbitráži] odmietnutý.“ Zároveň však konštatuje, že sa z toho v žiadnom prípade nedá odvodiť neplatnosť arbitrážnej doložky v holandsko-slovenskej BIT, v rámci ochrany dobrej viery holandských investorov, diskrimináciu možno naopak odstrániť „rozšírením práv ostatných investorov.“ Súd rovnako odmietol aj námietku neplatnosti arbitrážnej doložky podľa čl. 30, ods. 3 Viedenského dohovoru, s poukazom na neexistenciu akejkoľvek inej normy európskeho práva, ktorá by pojednávala o arbitráži medzi členským štátom a investorom, rovnako, ako sa na taký prípad nevzťahuje čl. 344.

13 OLG Frankfurt,
26 SchH 11/10
z 10. 5. 2012

Záver

Európska Komisia je známa svojím názorom proti arbitrážam podľa vnútroeurópskych BIT. Na podporu svojho postoja používa na prvý pohľad logické argumenty, ktoré však arbitrážne tribunály v investičných arbitrážach pravidelne odmietajú a potvrdzujú svoju právomoc napriek námietkam nesúlady s európskym právom zo strany žalovaných štátov. Faktom ostáva, že aj vnútroeurópske BIT sú platné medzinárodné zmluvy, od ktorých arbitrážne tribunály odvodzujú svoju právomoc, a zrejme ju potvrdzovať aj naďalej budú, pokiaľ BIT nebudú zrušené.

V liste Komisie českému ministrovi financií z roku 2006 v súvislosti s prípadom Eastern Sugar v. Česká republika, citovanom v rozhodnutí tribunálu v tomto prípade, kde bola tiež vznesená námietka nesúlady s európskym právom, sa okrem iného uvádza, že:

„...prednosť komunitárneho práva nezakladá súčasne automaticky ukončenie príslušných BIT, alebo nevyhnutné neaplikovanie všetkých ich ustanovení.

Bez ohľadu na prednosť komunitárneho práva, členské štáty by na zrušenie [vnútroeurópskych BIT] museli dôsledne dodržať príslušné procedurálne ustanovenia obsiahnuté v tejto súvislosti v samotných zmluvách.“

Teoreticky by mohol v tejto veci rozhodnúť ESD – najbližšie k takémuto rozhodnutiu je zatiaľ prípad Eureko. Ako už bolo uvedené, v tomto prípade po prvý raz štát napadol BIT pred súdom členského štátu. Napriek tomu, že arbitrážny tribunál už vydal vo veci meritórne rozhodnutie,

v prípade Eureko sa pred nemeckým najvyšším súdom o právomoci stále koná. V prípade, že by najvyšší súd mal pochybnosti týkajúce sa európskeho práva, bol by povinný obrátiť sa na ESD s prejudiciálnou otázkou. V prípade, že ESD rozhodne o neplatnosti arbitrážnych doložiek vo vnútroeurópskych BIT, arbitrážne tribunály síce takýmto rozhodnutím *de facto* nebudú viazané, no rozhodnutie by bolo záväzné pre národné súdy v rámci konaní o právomoci, či v prípade konaní o výkone arbitrážnych rozhodnutí, čo by malo v konečnom dôsledku na vykonateľnosť rozhodnutí tribunálov rovnaký efekt.

Záverom možno konštatovať pravdepodobnosť, že arbitrážne tribunály budú aj naďalej pokračovať v súlade s doterajšou praxou – potvrdzovať svoju právomoc a rozhodovať v investičných sporoch v rámci vnútroeurópskych BIT. Aj napriek námietkam orgánov Európskej únie a ich snahe o hlbšiu integráciu, a to až do doby, kedy budú všetky vnútroeurópske BIT zmluvy riadne zrušené, alebo nahradené iným mechanizmom ochrany investícií. ■

RESUMÉ

Investičné arbitráže na základe zmlúv o ochrane investícií medzi členskými štátmi EÚ

Najnovší vývoj v kontroverznej otázke vzťahu týchto dohôd a práva EÚ

Príspevok sa zaoberá otázkou zmlúv o ochrane investícií (*Bilateral Investment Treaties*, BIT) medzi členskými štátmi a ich potenciálnym konfliktom s právom EÚ. Na jednej strane, oficiálny názor Európskej komisie je ten, že BIT boli nahradené prístupom jednotlivých krajín k EÚ. Na druhej strane, arbitrážne tribunály pravidelne rozhodujú na základe arbitrážnych doložiek týchto zmlúv. Príspevok sa zaoberá aj nedávnym rozhodnutím súdu členského štátu, ktorý potvrdil prípustnosť iniciovania sporov investormi podľa BIT uzatvorených medzi členskými štátmi.

SUMMARY

Investment arbitrations based on Intra-EU investment protection treaties

Recent developments in the controversial question of the relation of these BITs and the EU law

This contribution deals with the issue of Bilateral Investment Treaties between EU Member States (Intra-EU BITs) and their potential conflict with the EU law. On one side, the official opinion held by the European Commission is that the Intra-EU BITs were superseded by the respective Member State's accession to the EU. On the other hand, arbitration tribunals do often settle disputes based on the arbitration clauses of such treaties. This contribution also deals with the recent ruling of a Member State's court, which upheld the admissibility of initiation of disputes by investors under the Intra-EU BITs.

ZUSAMENFASSUNG

Investitionsschiedsverfahren unter Investitionsschutzverträge zwischen EU-Mitgliedsstaaten

Die letzten Entwicklungen in der kontroversen Frage der Beziehung zwischen diesen Investitionsschutzverträge und dem Europarecht

Dieser Beitrag befasst sich mit dem Thema der bilateralen Investitionsschutzverträgen zwischen EU-Mitgliedsstaaten und jenem potenziellen Konflikt mit dem Unionsrecht. Einerseits ist die offizielle Meinung der Europäischen Kommission, dass die Investitionsschutzverträge zwischen EU-Mitgliedsstaaten durch den Beitritt der jeweiligen Staaten zur EU aufgehoben wurden. Andererseits regeln die Schiedsgerichtstribunale oftmals die Streitigkeiten nach den Schiedsklauseln dieser Verträge. Dieser Artikel befasst sich auch mit der aktuellen Entscheidung des Gerichtes eines EU-Mitgliedsstaates, die die Zulässigkeit der Eröffnung von Investitionsschiedsverfahren nach den Investitionsschutzverträge zwischen EU-Mitgliedsstaaten aufrechterhalten hat.

Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávanie výkonu rozhodcovských rozsudkov

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

Rozhodcovské konanie je v súčasnom období významnou alternatívou rozhodovania sporov oproti rozhodovaniu všeobecných súdov. Liberalizácia možnosti zakladania rozhodcovských súdov viedla k založeniu veľkého množstva stálych rozhodcovských súdov (v súčasnom období je ich okolo 130).

Niektoré z nich sa zameriavajú na riešenie sporov zo špecifickej problematiky. Množstvo rozhodcovských súdov však znamená, že neexistuje medzi nimi vnútorná previazanosť a najmä nie je publikovaná judikatúra, ktorá by zjednotila ich rozhodovaciu činnosť. Nie je zverejňovaná ani judikatúra súdov, ktoré rozhodujú žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku. Táto skutočnosť je niekedy prekážkou pri dojednávaní rozhodcovských doložiek alebo rozhodcovských zmlúv vyplývajúcej z určitej nedôvery v rozhodovaciu činnosť rozhodcovských súdov.

V príspevku sa zameriavame na niektoré otázky súvisiace s aplikáciou ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní pri podaní žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku, najmä v súvislosti s porušením zásady rovnosti v rozhodcovskom konaní a dôsledkov na zrušenie rozhodcovského rozsudku pri jej porušení. Poukazujeme aj na problémy s dojednaním rozhodcovskej doložky v spotrebiteľských zmluvách a ich posúdením ako neprijateľnými podmienkami podľa § 53 OZ aj vo svetle judikatúry Súdneho dvora Európskych spoločností.

Problémy vznikajú aj v súvislosti s výkonom rozhodcovského rozsudku pri rozhodnutí o zastavení exekúcie podľa § 45 písm. c) zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní (ďalej len „ZoRK“) a aj v súvislosti s rozdielnym postupom exekučných súdov v niektorých prípadoch.

Aplikácia zásady rovnosti v rozhodcovskom konaní

Zásada rovnosti účastníkov rozhodcovského konania je vyjadrená v § 17 zákona tak, že účastníci rozhodcovského konania majú v rozhodcovskom konaní rovné postavenie. Každému účastníkovi rozhodcovského konania sa má poskytnúť rovnaká možnosť na uplatnenie jeho práv a na ich ochranu.

V prípade, že sa účastníci rozhodcovského konania dohodnú na predložení svojho sporu na prerokovanie stálemu rozhodcovskému súdu v zásade platí, že **sa podrobujú predpisom tohto súdu**. Podľa § 14 ods. 2 ZoRK upravujúceho náležitosti rokovacieho poriadku, rozhodcovský súd postupuje v ňom neupravených otázkach podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní.

Okrem toho podľa § 51 ods. 3 ZoRK sa na rozhodcovské konanie primerane použijú ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, ak zo zákona o rozhodcovskom konaní nevyplýva niečo iné.

Rovnaké postavenie účastníkov konania sa musí prejavovať v **procesnom postupe súdu od podania žaloby až po vydanie rozhodcovského rozsudku, ktorý obom stranám** umožní predkladať návrhy na vykonanie dôkazov, podanie vzájomnej žaloby, návrhy na doplnenie žaloby a najmä právo vyjadriť sa k predloženým dôkazom druhej strany.

Dôležitou aplikáciou zásady rovnosti je rovnaké postavenie oboch strán pri dohode o spôsobe ustanovenia rozhodcu, alebo ak ide o viacerých rozhodcov, tak dohoda o postupe pri ich ustanovení.

Dohoda strán o ustanovení rozhodcu alebo viacerých rozhodcov spravidla vyplýva z rozhodcovskej zmluvy uzavretej medzi účastníkmi konania. Problémy pri ustanovení rozhodcov však vznikajú, ak strany uzavreli len rozhodcovskú doložku, v ktorej riešili okruh majetkových sporov, ktoré sa budú podľa vzájomnej dohody rozhodovať v rozhodcovskom konaní a o otázke ustanovenia rozhodcov neuzavreli žiadnu dohodu. Ak má ísť o rozhodovanie sporu rozhodcom ad hoc, účastníci konania by sa mali dohodnúť na spôsobe dodatočného určenia rozhodcu, ak sa na jeho osobe nedohodli priamo v rozhodcovskej doložke alebo zmluve.

Ak ide o rozhodovanie na Stálom rozhodcovskom súde **pri ustanovení rozhodcov sa vychádza z rokovacieho poriadku súdu.**

Zmluvné strany by mali predvídať situáciu pri ustanovení viacerých rozhodcov na rozhodovanie sporu, pri ktorej každá zo strán navrhne jedného rozhodcu. Z § 8 ods. 2 ZoRK vyplýva všeobecné pravidlo na ustanovenie rozhodcov, ak ide o rozhodovanie sporu tromi rozhodcami, podľa ktorého každá zo strán navrhne jedného rozhodcu a ustanovení rozhodcovia sa dohodnú na treťom predsedajúcom rozhodcovi. V prípade, že nedôjde medzi nimi k dohode o osobe predsedajúceho rozhodcu, do 30 dní od ich ustanovenia ho na žiadosť zmluvnej strany ustanoví vybraná osoba alebo súd.

V rozhodcovskej zmluve by sa preto mali dohodnúť na spôsobe ustanovenia rozhodcov a najmä postupu pri ustanovení predsedajúceho rozhodcu. Mali by dohodnúť postup pri ustanovení predsedajúceho rozhodcu, ak sa nevedia na jeho osobe dohodnúť. Pri rozhodovaní sporu na stálom rozhodcovskom súde sa pri ustanovení rozhodcov bude vychádzať z postupu upravenom rokovacím poriadkom tohto súdu.

V prípade rokovania na Stálom rozhodcovskom súde je spravidla v ich rokovacích poriadkoch uvedený postup, kto rozhoduje o osobe predsedajúceho rozhodcu, ak sa na ňom účastníci konania nedohodli. Spravidla to býva predsedníctvo Stáleho rozhodcovského súdu alebo jeho predseda.

Problémy môžu vzniknúť v prípade, ak rokovací poriadok Rozhodcovského súdu neobsahuje ustanovenie, podľa ktorého, ak nedôjde k dohode účastníkov konania o predsedajúcom rozhodcovi, nie je v ňom uvedený, kto má o ňom rozhodnúť. V rokovacích poriadkoch však spravidla býva uvedený postup, ako sa rieši ustanovenie rozhodcov, ak nedôjde k dohode účastníkov konania o predsedajúcom rozhodcovi.

Pravidlá na rozhodovanie sporu uvedené v rozhodcovskej zmluve sú dôležité najmä pri rozhodovaní sporu rozhodcom ustanoveným ad hoc. Účastníci rozhodcovského konania pred zvoleným rozhodcom by v rozhodcovskej zmluve mali dohodnúť procesné podmienky, podľa ktorých bude rozhodca ad hoc v konaní postupovať. V neupravených otázkach bude rozhodca postupovať podľa zákona o rozhodcovskom konaní.

V niektorých **rozhodcovských doložkách**, alebo zmluvách sa vyskytlo, že okrem dohody o prerokovaní sporu v rozhodcovskom konaní je v nej priamo **uvedené aj meno rozhodcu**. V prípade, že obe strany rozhodcovskú doložku v takomto znení podpísali, svojím podpisom vyslovili súhlas s prerokovaním sporu pred rozhodcom ustanoveným už v rozhodcovskej doložke. Sporová strana mohla už pri podpise rozhodcovskej doložky alebo zmluvy vysloviť nesúhlas s osobou uvedeného rozhodcu a mala možnosť navrhnúť na rozhodovanie iného rozhodcu. Ak bola rozhodcovská doložka alebo zmluva jasne a určite formulovaná aj s uvedením mena

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

absolvoval Právnickú fakultu UK Bratislava, kde získal hodnosť kandidát vied. Od roku 1992 bol členom predsedníctva Komory

komerčných právnikov, po zlúčení komôr bol členom predsedníctva a revíznej komisie.

Je rozhodcom na viacerých rozhodcovských súdoch. V súčasnosti pôsobí ako advokát a vyučuje na Trnavskej univerzite na katedre občianskeho a obchodného práva. Je členom Redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie, spracoval viac monografií s problematikou obchodného práva, je spoluautorom komentára k Obchodnému zákonníku a autorom odborných článkov publikovaných v odborných časopisoch a zborníkoch z konferencií.

rozhodcu a podpísaná zástupcami oboch strán, každá z nich mala možnosť vzniesť námietky voči uvedenej osobe rozhodcu. V takomto prípade sa domnievame, že **nedošlo k porušeniu zásady rovnosti v rozhodcovskom konaní pri menovaní osoby rozhodcu**, lebo druhá strana sa **rozhodla slobodne o podpísaní doložky** a mala možnosť vyjadriť nesúhlas s jej menovaním.

Z hľadiska postavenia účastníkov rozhodcovského konania pri **podávaní námietky predpojatosti** je však **pri ustanovení rozhodcu priamo v rozhodcovskej doložke** dôležité, aby strana, ktorá má pochybnosti o nestrannosti rozhodcu takto navrhnutého, vzniesla svoje námietky o predpojatosti rozhodcu už pri podpisovaní dohody o rozhodcovskej doložke, alebo vyslovila nesúhlas s ustanovením tejto osoby za rozhodcu. Z § 9 ZoRK vyplýva, že predpojatost rozhodcu, ktorého strany ustanovili, môže potom účastník namietať len z dôvodov, o ktorých sa **dozvedel po jeho ustanovení** do funkcie rozhodcu.

Ustanovený rozhodca je **povinný oznámiť** zmluvným stranám všetky okolnosti, pre ktoré by mohol byť z prerokovania a rozhodovania veci vylúčený pre svoj vzťah k predmetu sporu alebo zmluvným stranám.

V takomto prípade môže každá strana použiť postup podľa § 9 ZoRK a vzniesť námietku predpojatosti voči rozhodcovi, o ktorých sa dozvedela buď z oznámenia rozhodcu o vzťahu k veci alebo k stranám, alebo z iných dôvodov, o ktorých sa dozvedeli **po ustanovení rozhodcu**.

Ide o prípady, ak po ustanovení osoby rozhodcu, s ktorým súhlasila, sa druhá strana dozvedela o určitých skutočnostiach, ktoré bránia rozhodcovi nezaujato a spravodlivo spor rozhodnúť.

Ak ide o písomné podanie, žalobu alebo žalobnú odpoveď, prípadne vyjadrenie žalobcu k žalobnej odpovedi, povinnosťou účastníka konania je predložiť všetky písomné dôkazy preukazujúce jeho tvrdenia, ktoré má k dispozícii.

V prípade, že účastník nevyužije právo na podanie žalobnej odpovede alebo nenavrhne dôkazy, ktoré sa majú v konaní vykonať a druhá strana predloží návrhy na vykonanie dôkazov, **nemôže neskôr namietať, že sa v konaní porušila zásada rovnosti účastníkov v konaní**.

Ústne pojednávanie alebo písomné konanie

Prioritnou otázkou rozhodcovskej zmluvy by mala byť dohoda o spôsobe rozhodcovského konania, či sa uskutoční formou ústneho pojednávania, alebo bude mať formu písomného konania. Ak dohoda zmluvných strán neobsahuje dohodu o forme konania, rozhodne o nej rozhodcovský súd. Otázkou formy rozhodcovského konania spravidla rieši **rokovací poriadok rozhodcovského súdu, z ktorého sa bude vychádzať pri určení formy konania**. Účastník konania môže **navrhnuť prerokovanie sporu na ústnom pojednávaní** aj po začatí rozhodcovského konania. Z dikcie znenia § 26 ZoRK vyplýva, že **rozhodcovský súd je v takomto prípade povinný nariadiť ústne pojednávanie vo veci**.

Účastníci, ktorí sa dohodnú na riešení svojho sporu na rozhodcovskom súde by sa mali oboznámiť s rokovacím poriadkom tohto Stáleho rozhodcovského súdu, aby zistili, aké pravidlá na rozhodovanie sporov obsahuje. Ak rokovací poriadok neumožňuje prerokovanie sporu na ústnom pojednávaní, ale výlučne len v písomnej forme, musia sa rozhodnúť, či s takýmto postupom súhlasia a vyhovuje im.

Spravidla rokovacie poriadky Stálych rozhodcovských súdov obsahujú možnosť prerokovania sporov **v ústnej alebo písomnej forme**. Rozhodcovský súd o forme konania rozhodne podľa toho, či ústne pojednávanie navrhnu obe strany, alebo aspoň jedna z nich. Ak účastníci konania nenavrhnú, akou formou sa má konanie vykonať, rozhodne o tom rozhodca (rozhodcovia). V písomnej forme uskutoční konanie, ak z predložených vyjadrení a dôkazov považuje skutkový stav za objasnený a nepotrebuje ústne pojednávanie a vypočutie strán. Rozhodca je však povinný vykonať navrhnuté dôkazy aj v prípade písomného konania a riadne odôvodniť, prečo niektorý z navrhnutých dôkazov nepovažuje za potrebné uskutočniť.

K porušeniu zásady rovnosti môže dôjsť, ak rozhodcovský súd má vo svojom rokovacom poriadku ustanovenie o možnosti prerokovania návrhu na ústnom pojednávaní alebo v písomnom konaní a na návrh niektorej strán na uskutočnenie prerokovania sporu na ústnom pojednávaní, návrhu nevyhoví, napriek tomu, že účastník na tomto spôsobe prerokovania sporu trvá.

Ak však účastník rozhodcovského konania na Stálom rozhodcovskom súde, ktorý má v štatúte úpravu, podľa ktorej zásadne rozhoduje písomnou formou rozhodovania sporu, nenavrhuje, aby sa spor prerokoval v ústnej forme, nemôže neskôr účinne namietať, že spor s ním nebol riadne prerokovaný. Takýto spôsob rozhodovania platí pre obe strany, takže účastník nemôže namietať, že došlo k porušeniu zásady rovnosti pri prerokovaní a rozhodovaní sporu.

Dokazovanie

Stály rozhodcovský súd je **pri dokazovaní viazaný návrhmi sporových strán**. Navrhnuté dôkazy účastníkmi konania nemusia v plnom rozsahu vykonať, musí však v odôvodnení rozsudku uviesť, z akých dôvodov sa nimi nezaoberal, prípadne prečo považuje ich vykonanie za nadbytočné.

Pokiaľ ide o dokazovanie v rozhodcovskom konaní v § 27 ZRK sa uvádza, že rozhodcovský súd **vykoná len dôkazy** navrhnuté účastníkmi rozhodcovského konania. Platí, že výber a spôsob vykonania dôkazov zväží rozhodcovský súd, ktorý pritom vychádza z hodnotenia dôkazu z hľadiska jeho prínosu na objasnenie sporu. Postupuje sa obdobne ako v občianskom súdnom konaní, v ktorom podľa § 120 O. s. p. platí, že súd rozhodne, ktoré z označených dôkazov vykoná, pričom výnimočne môže vykonať aj iný dôkaz. Nie je však vylúčené, aby si aj rozhodcovský súd v prípade potreby riadneho zistenia skutkového stavu pre správne rozhodnutie sám zaobstaral dôkaz, obdobne, ako to môže urobiť všeobecný súd, ktorý môže vykonať aj iné dôkazy ako navrhnuť účastníci, ak je ich vykonanie nevyhnutné pre rozhodnutie sporu. Dôležité však bude, aby rozhodcovský súd pri výbere dôkazov postupoval nestranne a v záujme správneho rozhodnutia sporu.

Účastník by však mal návrh na vykonanie dôkazu riadne odôvodniť najmä z hľadiska, aký vplyv na rozhodnutie sporu môže mať vykonanie určitého dôkazu a čo ním sleduje. Pôjde najmä o dôkazy, ktoré účastník nemá k dispozícii, ale vie o nich a navrhol ich zadováženie rozhodcom (rozhodcami).

Námietku porušenia zásady rovnosti môže účastník v súvislosti s dokazovaním vzniesť, ak sa mu v konaní **neumožní navrhnuť vykonanie dôkazov**, alebo ním navrhnuté dôkazy rozhodcovský súd bez odôvodnenia nevykoná. Využitie tohto práva a aktívna účasť účastníkov pri príprave rozhodovania sporu je dôležitá najmä preto, lebo rozhodcovský súd je viazaný návrhmi účastníkov konania a v zásade **vykonáva len dôkazy**, ktoré mu navrhli.

Ak však účastníci rozhodcovského konania navrhnu vykonanie dôkazov, rozhodca je povinný sa zaoberať s navrhnutými dôkazmi a rozhodnúť sa, či ich všetky vykoná, alebo vykoná len niektoré z nich. V prípade zamietnutia návrhu na vykonanie navrhnutých jednotlivých dôkazov rozhodcom musí **v rozhodcovskom rozsudku podrobne odôvodniť, prečo nepovažoval vykonanie niektorého dôkazu za potrebné**. Zamietnutie návrhu môže odôvodniť napríklad tým, že už vykonané dôkazy potvrdzujú zistené skutočnosti a nie je potrebné vykonanie ďalšieho dôkazu na ich preukázanie.

Porušením zásady rovnosti by bolo, ak rozhodcovský súd akceptuje návrhy jedného účastníka v plnom rozsahu a druhého nie, pričom ide o dôkazy preukazujúce rozhodujúce skutočnosti v konaní.

Z tohto pohľadu je inštruktívny rozsudok Najvyššieho súdu ČR, ktorý zrušil rozsudok rozhodcovského súdu z dôvodu, že na jednej strane zamietol návrh žalobkyne na vykonanie dôkazu a na druhej strane zamietol žalobu z dôvodu, že žalobkyňa nepredložila tento dôkaz súdu.

Došlo preto **k porušeniu zásady rovnosti rozhodcovským súdom** v rozhodcovskom konaní. Pozri Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 23 Cdo 3749/2008 zo dňa 26. júna 2010.¹

Ochrana spotrebiteľa v rozhodcovskom konaní

Ochrana spotrebiteľa bola v našom právnom poriadku premietnutá vydaním zákona číslo 250/2007 Z. z., ale najmä novelizáciou OZ vykonanej zákonom č. 568/2007 Z. z., podľa ktorej došlo k zmene zákona, najmä v časti týkajúcej sa spotrebiteľských zmlúv.

1 Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 23 Cdo 3749/2008 zo dňa 28. 6. 2008 „Rozhodcovskému súdu je potrebné vytknúť, že v rozpore s citovanou judikatúrou nedostatočne odôvodnil prečo navrhnutý dôkaz žalovanou, s odkazom na jeho nadbytočnosť nevykoná, keď následne v rozhodcovskom náleze uzavrel, že práve tento dôkaz bol pre neho kľúčový. Ak rozhodcovský návrh na vykonanie dôkazu potrebného na tvrdenie žalobkyne pre jeho nadbytočnosť odmietol a následne zamietol žalobu s dôvodu, že tento dôkaz žalobkyňa nepredložila, má dovolací súd za to, že za uvedenej situácie nebola týmto postupom žalujúcej strane poskytnutá možnosť na preukázanie jej tvrdenia.“

V súvislosti s rozhodcovským konaním je dôležitá úprava neprijateľných zmluvných podmienok v zmluvách uzavieraných so spotrebiteľmi a ich doplnenie, že sa za neprijateľné považujú podmienky, ak sa v spotrebiteľskej zmluve vyžaduje od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní (z hľadiska našej témy v § 53 ods. 4 písm. r) OZ).²

Právna úprava neprijateľných podmienok vychádza zo Smernice Rady 93/13/EHS z 5. 4. 1993. Treba uviesť, že článok 6 ods. 1 smernice má kogentnú povahu, čo vyslovil Súdny dvor ES v spore Asturcom Telecomunicaciones SL c/a Cristina Rodriguez Nogueira pod číslom C 40/083/.³

Pred Súdnym dvorom ES v súvislosti s neprijateľnými podmienkami v spotrebiteľských zmluvách bola riešená otázka skupiny sporov, v ktorých poskytovateľ služieb alebo predávajúci uplatnil svoje právo na rozhodcovskom súde podľa uzavretej rozhodcovskej doložky.

Vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu **na nútený výkon** právoplatného rozhodcovského rozsudku musí, ak má nevyhnutné informácie o právnom a skutkovom stave, aj **bez návrhu posúdiť** neprijateľnosť rozhodcovskej doložky obsiahnutej v zmluve uzavretej predávajúcim alebo poskytovateľom so spotrebiteľom, ak je možné vykonať takéto posúdenie v rámci obdobných konaní na základe vnútroštátneho práva.

V prípade, ak ide o neprijateľnú doložku náleží tomuto súdu vyvolať všetky dôsledky, ktoré z toho vyplývajú podľa vnútroštátneho práva, aby sa ubezpečil, že tento spotrebiteľ nebude uvedenou doložkou viazaný.

Pritom išlo o spor, pri rozhodovaní ktorého bol spotrebiteľ nečinný a nezúčastnil sa na pojednávaní. Vznikla preto otázka, či sa konajúci exekučný súd má vo vzťahu k spotrebiteľovi ako účastníkovi konania zaoberať aj bez návrhu, či bola v spotrebiteľskej zmluve dohodnutá neprijateľná zmluvná podmienka.

Rovnaký problém bol v rozhodnutiach Súdneho dvora ES uvedený v prípade podania žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku, ak sa týkali spotrebiteľa ako žalovaného v spore.

Z rozhodnutia Súdneho dvora EÚ spomínaného v poznámke č. 3 však nevyplýva, že by **konajúci súd mal pri dojednaní rozhodcovskej doložky v zmluvných vzťahoch medzi predávajúcim a spotrebiteľom automaticky vysloviť, že ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku.**

Otázku, či pri dojednaní rozhodcovskej doložky ide o neprijateľnú podmienku treba posudzovať na jednej strane podľa vnútroštátnych právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa a na druhej strane z pohľadu judikatúry Súdneho dvora Európskej únie najmä v súvislosti s ochranou spotrebiteľov ako slabšej strany.

Súd by mal skúmať všetky skutkové okolnosti dojednania rozhodcovskej doložky v sporoch vedených medzi dodávateľom a spotrebiteľom. **Základným kritériom na posudzovanie**, či ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku preto bude hodnotenie súdu vychádzajúc z § 53 ods. 1 OZ, či v zmluvách uzavretých dodávateľom so spotrebiteľom sú ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (neprijateľná podmienka).

Táto úprava platí na všetky neprijateľné podmienky vymenované v § 53 ods. 4.

Pre náš výklad dojednania rozhodcovskej doložky ako neprijateľnej podmienky je dôležitá druhá veta § 53 ods. 1 OZ, podľa ktorej, ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané, nepovažujú sa za neprijateľnú podmienku.

Na druhej strane sa podľa § 53 ods. 2 OZ nebudú považovať za individuálne dojednané zmluvné ustanovenia obsiahnuté v návrhu zmluvných podmienok s pripojenými všeobecnými obchodnými podmienkami, ktoré dodávateľ pripravil vopred a pri ktorých spotrebiteľ síce mal možnosť oboznámiť sa s ich obsahom pred podpisom zmluvy, **ale nemohol ovplyvniť ich obsah. Spotrebiteľ bol v tomto prípade v postavení, že mal na výber len, či predložený vopred pripravený návrh zmluvy podpíše alebo odmietne podpísanie návrhu zmluvy.**

V súvislosti s rozhodnutím Súdneho dvora EÚ v spore Asturcom Telecomunicaciones SL proti Cristina Rodrigues Nogueira spomína Zámožík. „Rozhodnutie sa vôbec netýka posudzovania, či rozhodcovská doložka v spotrebiteľskej zmluve je alebo nie je nekalou podmienkou. Z rozhodnutia teda vôbec nevyplýva, že by každá rozhodcovská doložka obsiahnutá v spotrebiteľskej zmluve bola nekalou podmienkou, ale iba to, že súd musí aj *ex officio*, ak sú splnené ďalšie podmienky, skúmať nekalosť (neprijateľnosť) rozhodcovskej doložky aj v konaní o výkon rozhodcovského rozhodnutia.“⁴

Krajčo takisto nepovažuje rozhodcovskú doložku automaticky za neprijateľnú zmluvnú podmienku. „Pod výlučným riešením v rozhodcovskom konaní nie je možné rozumieť stav, ktorý

2 § 53 ods. 4 písm. r) OZ: vyžadujú v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní.

3 Článok 6 ods. 1 smernice Rady EHS: „Členské štáty ustanovia, že neprijateľné podmienky použité v zmluve uzavretej predávajúcim alebo poskytovateľom so spotrebiteľom nie sú podľa ich vnútroštátnych právnych predpisov pre spotrebiteľa záväzná a že zmluva zostáva pre strany záväznou za rovnakých podmienok, ak môže naďalej existovať bez dotknutých neprijateľných podmienok“

Pozri Rozsudok Súdneho dvora Asturcom Telecomunicaciones SL c/a Cristina Rodriguez Nogueira pod číslom C 40/08, v ktorom súd riešil predbežnú otázku, či sa má vnútroštátny súd zaoberať dohodnutím neprijateľnej podmienky aj v prípade nekonania žalovaného. V tomto rozhodnutí vyslovil, že vnútroštátny súd sa musí otázkou neprijateľnej zmluvnej podmienky zaoberať aj bez návrhu.

4 Zámožík, J.: **Ochrana spotrebiteľa v rozhodcovskom konaní – pár poznámok k aktuálnemu vývoju právnej úpravy a rozhodovacej činnosti súdov**, s. 203, in *Súkromné právo v európskej perspektíve*, eds Novotná, M., Jurčová, M., Trnava 2011, ISBN 978-80-8082-477-8

5 Krajčo, J.: **Spotrebiteľská zmluva v aplikačnej praxi v SR a EÚ**, EUROUNION, 2011, s. 194 – 196

umožňuje spotrebiteľovi dosiahnuť nápravu prípadného nesprávneho rozhodcovského rozsudku procesnými prostriedkami v ZoRK a okrem toho, že možno dosiahnuť nápravu aj procesným postupom exekučného súdu a to odmietnutím vykonať rozsudok rozhodcovského súdu. Znenie § 53 ods. 4 písm. r) OZ nevylučuje dojednanie rozhodcovských doložiek vo veciach spotrebiteľských zmlúv.⁵

Je možné súhlasiť s tým, že právna úprava neprijateľných zmluvných podmienok upravených v Občianskom zákonníku je prísnejšia ako rozhodovacia prax Súdneho dvora EÚ, podľa ktorej sa vyžaduje, aby spotrebiteľ mal podľa vnútroštátnych predpisov právo na súdnu ochranu a možnosť nápravy rozhodcovského rozsudku všeobecným súdom, čo je dané v zákone o rozhodcovskom konaní pri podaní žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40, ako aj možnosťami podania námietok pri výkone rozhodcovského rozsudku v exekučnom konaní podľa § 45 ZoRK.

Podľa nášho názoru sa súd musí zaoberať skúmaním, či v spotrebiteľskej zmluve bola dojednaná ne prijateľná zmluvná podmienka v súvislosti s dohodnutím rozhodcovskej doložky v spojení s druhou vetou § 53 ods. 1 OZ. V prípadoch, ak sa spotrebiteľovi popri všeobecných obchodných podmienkach predloží rozhodcovská doložka s jasným obsahom, **uvedená na samostatnej listine tvoriacej nedeliteľnú súčasť zmluvy**, s ktorou bol spotrebiteľ ako zmluvná strana riadne oboznámený, by nemalo ísť o neprijateľnú zmluvnú podmienku. Rozhodujúce pre posúdenie, či išlo o **individuálne dojednané neprijateľné podmienky** preto bude, či **spotrebiteľ mohol ovplyvniť obsah zmluvy s vopred pripojenými všeobecnými obchodnými podmienkami pred podpisom zmluvy a či dodávateľ akceptoval jeho pripomienky k návrhu zmluvy a niektoré ustanovenia návrhu zmluvy so všeobecnými obchodnými podmienkami vynechal alebo upravil na základe pripomienok spotrebiteľa**.

Niektoré spoločnosti používajúce na riešenie sporov vyplývajúcich z lízingových zmlúv alebo nebankové subjekty poskytujúce pôžičky po prijatí novely OZ v § 53 ods. 4 písm. r) začali **používať alternatívne doložky**. V týchto uvádzajú, že spory vzniknuté z lízingovej zmluvy sa budú rozhodovať pred Stálym rozhodcovským súdom alebo pred všeobecným súdom. Takéto znenie doložky o rozhodovaní sporov vylučuje vo vzťahu k spotrebiteľovi možnosť vzniesenia námietky neprijateľnej zmluvnej podmienky, lebo spotrebiteľ nie je nútený pri riešení sporu podrobiť sa rozhodovaniu rozhodcovského súdu, ak tak nechce, ale má na výber medzi všeobecným a rozhodcovským súdom. Musí však tiež ísť o o individuálne dojednanie dohodnutého znenia zmluvy.

O neprijateľnú zmluvnú podmienku by išlo najmä v takom prípade rozhodcovskej doložky, ktorá **nebola individuálne dojednaná a spotrebiteľa uvádza do omylu, nie je jasne formulovaná a je skrytá v ostatnom texte podmienok, takže si spotrebiteľ neuvedomí dôsledky jej podpísania a nemohol ju ovplyvniť pri podpise zmluvy a najmä pri predložení návrhu zmluvy s obchodnými podmienkami nemohol ovplyvniť ich obsah**.

Súdny dvor ES v rozsudkoch z 27. 6. 2000 Océano Group Editorial a Salvaz Editores C 240/98 až 244/98 vyslovil, že systém ochrany spotrebiteľa podľa smernice 93/13 vychádza z toho, že sa **spotrebiteľ nachádza v nerovnom postavení voči predávajúcemu alebo poskytovateľovi**, čo sa dotýka jeho vyjednávacej sily, tak úroveň informovanosti, čo ho vedie k tomu, že pristúpi na podmienky vopred vyhotovené predávajúcim alebo poskytovateľom bez toho, že by mohol ovplyvniť ich obsah.

V súvislosti s úlohou vnútroštátneho súdu pri posudzovaní neprijateľných zmluvných podmienok pozri aj rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-237/02 z 1. apríla 2004 Freiburger Kommunalbauten GmbH Baugesellschaft & Co. Kg c/a Ludger Hofstetter and Ulrike Hofstetter.⁶

Pri riešení otázky, či v prípade dojednaní výlučného rozhodovania sporov medzi spotrebiteľom a dodávateľom v rozhodcovskom konaní ide o neprijateľnú podmienku uvedenú v spotrebiteľskej zmluve sa **preto musí vychádzať zo skutočnosti, či táto bola so spotrebiteľom individuálne dojednaná. Zo znenia § 53 ods. 4 písm. r OZ. v spojení s odsekom 1 tohto ustanovenia nevyplýva, že by dojednanie výlučného rozhodovania sporov medzi spotrebiteľmi a dodávateľmi automaticky predstavovalo neprijateľnú zmluvnú podmienku. Rozhodujúce pre posúdenie či ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku preto bude, či bola alebo nebola individuálne dojednaná. Musia sa preto skúmať všetky okolnosti pri jej individuálnom dojednaní a najmä, či spotrebiteľ mohol predložiť dodávateľovi pripomienky k návrhu zmluvy a či tieto boli akceptované**.

V súvislosti s posúdením otázky, či pri dojednaní podmienky výlučného rozhodovania sporov medzi spotrebiteľom a predávajúcim alebo poskytovateľom ide o neprijateľnú zmluvnú podmienku

6 „Je na národnom súde, aby s prihliadnutím na všetky okolnosti rozhodol, či sa konkrétna podmienka považuje za neprijateľnú alebo nie.“

ku, vyslovil zaujímavý názor Fekete v dodatku č. 2 Komentára k OZ na riešenie situácie uzavretej neprijateľnej zmluvnej podmienky v spotrebiteľskej zmluve.⁷

Podľa neho si spotrebiteľ aj v prípade dohodnutia rozhodovania sporov podľa rozhodcovskej doložky výlučne pred rozhodcovským súdom mohol pri uplatnení nároku voči predávajúcemu vybrať medzi rozhodcovským súdom a všeobecným súdom, aj keď to z rozhodcovskej doložky priamo nevyplýva. Podľa tohto názoru by sa dojednanie rozhodcovskej doložky považovalo automaticky za dohodu o alternatívnom riešení sporu umožňujúcim spotrebiteľovi výber rozhodnutia o rozhodovaní sporu buď pred rozhodcovským súdom alebo pred všeobecným súdom.

Fekete sa prikláňa k názoru, ktorý sa vyskytuje aj v súdnej praxi niektorých súdov, že dojednanie rozhodcovskej doložky v spotrebiteľskej zmluve **je automaticky neprijateľnou podmienkou**.

V súvislosti s tvrdením, že dojednanie rozhodcovskej doložky o výlučnom rozhodovaní sporov v rozhodcovskom konaní sa má posudzovať ako príslušnosť daná na výber medzi rozhodcovským súdom a všeobecným súdom však zo znenia § 53 OZ nevyplýva. Okrem toho sa Fekete nezaobrá skúmaním vzťahu dohody o výlučnej právomoci rozhodcovského súdu spotrebiteľom ako neprijateľnej podmienky a či bola neprijateľná podmienka individuálne dohodnutá. Podľa § 53 ods. 2 OZ. by sa za individuálne dojednané zmluvné ustanovenie nepovažuje také, s ktorými sa spotrebiteľ síce mohol pred podpisom zmluvy oboznámiť, ale nemohol ovplyvniť ich obsah.

Posudzovanie dohodnutej výlučnej právomoci rozhodcovského súdu za alternatívnu doložku by spôsobovalo pochybnosti najmä z hľadiska výkladu prejavu vôle, či naozaj chceli účastníci konania rozhodcovskú doložku a jej aplikáciu v takomto znení vyjadriť.

Domnievame sa, že **vhodnejšie je dohodnúť priamo v rozhodcovskej doložke alebo rozhodcovskej zmluve alternatívny spôsob riešenia sporov**, ktorý sme v predchádzajúcom spomenuli v súvislosti s lízingovými spoločnosťami, a umožnil by spotrebiteľovi aj dodávateľovi právo výberu konajúceho súdu, či už rozhodcovského alebo všeobecného.

Podľa nášho názoru je však dôležité, aby spotrebiteľ bol riadne upozornený na obsah a význam rozhodcovskej doložky a čo to preňho znamená a aby ho znenie doložky dohodnuté aj alternatívnym spôsobom nemohlo viesť do omylu. Dohoda o alternatívnom riešení sporov pred rozhodcovským súdom alebo všeobecným súdom **nepredstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku**, lebo sa spotrebiteľovi neukladá, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní.

Spotrebiteľ by mohol namietat nedostatok právomoci rozhodcovského súdu z dôvodu neprijateľnej zmluvnej podmienky len vtedy, ak dojednanie o rozhodcovskej doložke **nebolo individuálne dojednané. V prípade rozporu v tvrdeniach, či išlo o individuálne dojednané zmluvné podmienky je podľa § 53 ods. 3 OZ dôkazné bremeno preukázania, že išlo o individuálne dojednané podmienky na strane dodávateľa.**

Uvedený názor rieši problematiku neprijateľnej zmluvnej podmienky v časovom období uplatnenia nároku podaním žaloby na rozhodcovskom alebo všeobecnom súde, či už zo strany dodávateľa alebo zo strany kupujúceho v postavení spotrebiteľa.

Vhodnejšie sa nám preto zdá riešenie prijatia individuálne dohodnutej alternatívnej doložky, ako sme uviedli vyššie, čím je splnená podmienka smernice 93/13 na ochranu spotrebiteľa, tak, že sa nejedná o doložku, podľa ktorej sa vyžaduje od spotrebiteľa, aby predkladal spory výlučne rozhodcovskému súdu, ale spotrebiteľ mal právo výberu, či sa bude spor rozhodovať na všeobecnom súde, alebo na rozhodcovskom súde. Okrem toho naša vnútroštátna úprava chráni spotrebiteľa tým, že môže rozhodcovský rozsudok napadnúť na všeobecnom súde alebo podať námietky v rámci exekučného konania.

Vo vzťahu k dohodnutej rozhodcovskej doložke by však platilo, že ak by sa rozhodcovská doložka z hľadiska spôsobu dojednania považovala za neprijateľnú zmluvnú podmienku, neznamenalo by to neplatnosť celej zmluvy a nemalo by to žiadny vplyv na platnosť ostatných ustanovení základnej zmluvy.

V praxi sa však často vyskytuje nedostatok zo strany spotrebiteľa, keď pri uplatnení nároku predávajúceho na rozhodcovskom súde, na výzvu súdu o podanie žalobnej odpovede nereaguje, na vytýčenom pojednávaní sa nezúčastňuje a ani nenavrhuje vykonanie dôkazov na preukázanie svojich tvrdení a nevznesie ani prípadnú námietku neprijateľnej zmluvnej podmienky.

Vznikne tak situácia, že spotrebiteľ začne reagovať na rozhodcovské konanie až vtedy, keď je voči nemu uplatnený návrh na začatie exekučného konania na základe právoplatného a vykonateľného rozhodcovského rozsudku.

7 Ak by niektoré z ustanovení rozhodcovskej doložky zakladalo výlučne právomoc rozhodovať spor iba v rozhodcovskom konaní, takéto ustanovenie spotrebiteľskej zmluvy **by sa považovalo za neprijateľné**. To však nemá za následok zrušenie platnosti celej rozhodcovskej doložky. Spotrebiteľovi ako aj dodávateľovi ostáva možnosť riešiť spor v zmysle dojednanej rozhodcovskej doložky v rozhodcovskom konaní, avšak svoje práva voči dodávateľovi môže uplatňovať aj v občiansko-právnom konaní. Zmluvná podmienka, ktorá by mu v tom bránila, sa považuje za neprijateľnú. Ustanovenie § 53 ods. 4 písm. r OZ nemá teda za následok neplatnosť celej rozhodcovskej doložky“

In Fekete, I.: **Občiansky zákonník (komentár)**

– dodatok č. 2, s. 41,
ISBN 978-80-8057-814-5.
Epos Bratislava, 2009

Či sa majú všeobecné súdy, aj bez návrhu, v súvislosti so spotrebiteľmi zaoberať či dohoda predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku, ktorou môže byť výlučná dohoda v rozhodcovskej doložke o rozhodovaní sporov na rozhodcovskom súde, riešili viaceré rozhodnutia Súdneho dvora ES.

V súlade so spomínanou judikatúrou Súdneho dvora ES, exekučné súdy majú skúmať – aj bez návrhu – či pri výkone právoplatného rozhodcovského rozsudku nie je daný dôvod na zastavenie exekúcie podľa vnútroštátnych predpisov – u nás § 45 ZoRK, ak sú splnené dôvody na zastavenie exekúcie uvedené v tomto ustanovení. Naša právna úprava v zákone o rozhodcovskom konaní to v § 45 umožňuje. Takúto prax už aplikujú aj viaceré tuzemské súdy, aj keď rozhodovacia prax v tomto smere nie je jednotná.

Pasívna legitímácia v konaní na zrušenie rozhodcovského rozsudku

V súvislosti so žalobou na **zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ZoRK** sa v praxi vyskytli zo strany žalobcov nedostatky pri označení žalovanej strany. Vo viacerých sporoch na zrušenie rozhodcovského rozsudku **žalobca označil ako žalovaného rozhodcu v spore alebo Rozhodcovský súd**. Tento postup odôvodňoval tým, že Rozhodcovský súd nesprávne rozhodol z niektorého dôvodu uvedeného v § 40 ods. 1 ZoRK a požaduje zrušenie a tým nápravu tohto rozhodnutia.

Išlo o nesprávnu aplikáciu tohto ustanovenia, lebo účelom žaloby je zrušenie tuzemského rozhodcovského rozsudku, ak sú na to splnené zákonné podmienky a nie podanie žaloby voči orgánu, ktorý ho vydal, aj keď tento vydal rozsudok v rozpore s niektorým dôvodom uvedeným v § 40 ZoRK. Je to aj určitá obdoba občianskeho súdneho konania, kde účastník konania pri nesúhlase s rozhodnutím prvostupňového súdu nežaluje súd, ale podáva odvolanie proti rozsudku s označením druhej strany v spore.

Zo súdnej judikatúry slovenských súdov, ale aj českých súdov jednoznačne vyplýva, že žaloba na zrušenie rozhodcovského rozsudku **môže smerovať len voči účastníkovi rozhodcovského konania** a nie voči rozhodcovi alebo Rozhodcovskému súdu. Pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6 Cdo 89/2012.⁸ Najvyšší súd dovolanie žalovaného odmietol z dôvodu, že nebol zistený dovolací dôvod. Z odôvodnenia uznesenia vyplýva, že prvostupňový súd zamietol žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku smerujúcu voči rozhodcovskému súdu z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v konaní.⁹

8 Z logického výkladu § 43 ods. 1 ZoRK vyplýva, že žaloba o zrušenie rozhodcovského rozsudku musí smerovať voči subjektu, ktorý bol v rozhodcovskom konaní účastníkom konania a a nie voči rozhodcovskému súdu samotnému.

9 Pozri aj uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 32 Odo 217/2004 z 10. novembra 2004.

„Ak žalobca označí v žalobe o zrušenie rozhodcovského nálezu ako žalovaného rozhodcovský súd, nie je to dôvodom na zastavenie konania pre nedostatok súdnej právomoci podľa § 7 O. s. p.

Nie je totiž rozhodujúce ako žalobca vymedzil pre danú vec svojim návrhom okruh účastníkov konania. Má to však význam pre skúmanie ďalšej podmienky konania, či žalobcom označený účastník je spôsobilým účastníkom konania podľa § 19 O. s. p.“

Postavenie podnikateľov v rozhodcovskom konaní

Značnú časť sporov riešených pred rozhodcovským súdom predstavujú obchodnoprávne spory, do ktorých vstupujú subjekty, od ktorých sa predpokladá, že majú podstatne vyšší stupeň právneho vedomia ako spotrebiteľia.

Malo by sa to prejavovať pri príprave sporu, podaní žaloby s pripojenými návrhmi na vykonanie dokazovania, ako aj v podaní žalobnej odpovede. Účastníci konania by mali využívať všetky možnosti, ktoré im poskytujú pri vedení sporu vnútorné predpisy rozhodcovského súdu, najmä rokovací poriadok, ale aj znenie zákona o rozhodcovskom konaní v súvislosti s požiadavkami na spôsob vedenia konania, vznášania námietok predpojatosti rozhodcu. V prípade nesúhlasu s vydaným rozhodcovským rozsudkom môžu podať žalobu z dôvodov uvedených v § 40 ZoRK.

Rozhodcovský rozsudok zostáva právoplatný aj v prípade podania žaloby o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Účastník konania môže pri podaní žaloby požiadať o odklad vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku, v odôvodnení však musí uviesť vážne dôvody na odloženie vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku, najmä také, aby súd presvedčil, že nejde len o predlžovanie výkonu exekúcie, ale o skutočnosť, pre ktoré vykonanie exekúcie na majetok povinného môže viesť k situácii, že po zrušení rozhodcovského rozsudku veriteľ nebude schopný plnenie pre nemajetnosť vrátiť.

Na rozdiel od spotrebiteľa v rozhodcovskom konaní však platí, že dojednanie rozhodcovskej doložky v zmluve uzavretej medzi podnikateľmi sa nebude považovať za neprijateľnú zmluvnú podmienku.

Z hľadiska postavenia podnikateľov a úrovne ich právneho vedomia sa preto bude od nich požadovať, aby využili všetky právne prostriedky pri uzavretí rozhodcovskej doložky a pri uplatňovaní práv v rámci rozhodcovského konania najmä pri podaní žaloby s predloženými dôkaznými prostriedkami, pri podávaní rozličných návrhov, žalobnej odpovede, vzájomnej žaloby. Pri nesúhlase s rozhodcovským rozsudkom kvalifikovane odôvodnili žalobu na zrušenie rozhodcovského rozsudku. V tomto smere budú mať podnikatelia iné právne postavenie ako spotrebiteľa požívajúci osobitnú ochranu.

Pojem príslušný súd na podanie žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku

V zákone o rozhodcovskom konaní sa bližšie nevysvetľuje, ktorý súd je príslušným na podanie žaloby.

Miestna príslušnosť súdu je určená v poslednej vete § 88 ods. 2 O. s. p., podľa ktorého je na konanie **o zrušení rozhodcovského rozsudku vždy príslušný súd, v obvode ktorého sa nachádza miesto rozhodcovského konania**. Bližšia úprava miesta rozhodcovského konania je uvedená v § 23 ZoRK. Prednosť pri určení miesta rozhodcovského konania má vždy dohoda strán v rozhodcovskej zmluve alebo rozhodcovskej doložke. Ak sa strany dohodli na rozhodnutí sporu Stálym Rozhodcovským súdom, určenie miesta jeho konania sa spravuje rokovacím poriadkom rozhodcovského súdu. Spravidla to bude miesto jeho sídla.

Ak je však v konaní o zrušení rozhodcovského rozsudku **navrhovateľom spotrebiteľ**, je na podanie žaloby vždy príslušný súd, v obvode ktorého má spotrebiteľ bydlisko.

Podmienky procesného postupu v rozhodcovskom konaní

Práva a povinnosti účastníkov rozhodcovského konania na stálom rozhodcovskom súde vyplývajú z jeho rokovacieho poriadku, v neupravených otázkach postupuje súd podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní, môžu byť však podrobnejšie upravené v rozhodcovskej zmluve.

V rozhodcovskej zmluve si strany môžu upraviť postup v rozhodcovskom konaní najmä pri určení počtu rozhodcov na rozhodovanie sporu, postup pri ustanovení viacerých rozhodcov a predsedajúceho rozhodcu a najmä postup, kto o ňom rozhodne, ak sa na osobe predsedajúceho účastníci nedohodnú, vznášania námietky zaujatosti, predkladania dôkazov, lehotu na doplnenie žaloby, žalobnej odpovede alebo vzájomnej žaloby. V týchto prípadoch účastníci netvorí nové pravidlá a podmienky rozhodovania sporov, ale upravujú podrobnejšie zákonom určené podmienky na konanie pred rozhodcovským súdom, prípadne podmienky upravené v rokovacom poriadku rozhodcovského súdu.

V rozhodcovskej zmluve si môžu dohodnúť aj otázky súvisiace s platením preddavkov na trovy rozhodcovského konania. Pokiaľ ide o trovy rozhodcovského konania pred stálym rozhodcovským súdom, je však **rozhodujúca úprava platenia trov rozhodcovského konania vrátane zápisného upravená v rokovacom poriadku, alebo v samostatných pravidlách na trovy rozhodcovského konania, podľa ktorých postupuje rozhodcovský súd.**¹⁰

V § 29 ZoRK sú príkladným výpočtom vymenované trovy rozhodcovského konania a za ne sa považujú trovy na vykonanie dôkazov, poplatky za rozhodcovské konanie, odmena pre rozhodcov a hotové výdavky rozhodcovského súdu, náhrada za vykonanie znaleckého dokazovania, odmena tlmočníkovi.

Z hľadiska procesného postupu pri rozhodovaní sporov v rozhodcovskom konaní platí, že sa postupuje podľa zákona o rozhodcovskom konaní. Ak ide o rozhodovanie sporov na stálom rozhodcovskom súde, základným dokumentom na úpravu procesného postupu je jeho **rokovací poriadok**. Ak účastníci konania alebo jeden z nich nenavrhnú konanie v ústnej forme, tak o forme

¹⁰ V predpisoch Stáleho rozhodcovského súdu je upravená aj otázka platenia trov rozhodcovského konania. Môže byť upravená aj tak, že súd bude požadovať okrem vymenovaných trov konania aj zápisné, ktorým sa pokrývajú náklady súdu. Platí pritom, že určená časť trov sa použije na odmenu rozhodcom a zvyšok na náklady rozhodcovského súdu.

konania rozhoduje rozhodca najmä na základe posúdenia, či predložené a navrhnuté dôkazy sú dostačujúcim podkladom na riadne prerokovanie a rozhodnutie sporu.

Dôležitú úlohu pri uplatňovaní procesného postupu účastníkov konania ako aj rozhodcov má rozhodcovská zmluva, v ktorej si účastníci môžu podrobnejšie od znenia zákona dohodnúť celý procesný postup rozhodovania sporu od jeho prípravy až po samotné pojednávanie. Rozdielny postup však bude pri rozhodovaní sporov pred Stálym rozhodcovským súdom, pri ktorých musia účastníci predovšetkým akceptovať rokovací poriadok a pravidlá súdu. Pri rozhodovaní sporov pred zvoleným rozhodcom ad hoc majú väčší priestor na dohodnutie podmienok rozhodcovského konania.

Pri dohode strán o rozhodovaní sporu v písomnej forme sa musí poskytnúť rovnaký priestor oboj stranám na vyjadrenie k žalobe, prípadne k žalobnej odpovedi a najmä možnosť vyjadriť sa k predloženým písomným dôkazom. V prípade, že sporová strana nevyužije svoje právo na vyjadrenie k žalobe neznamena to, že sa nečinnosť účastníka môže považovať za uznanie tvrdení žalobcu. Rozhodcovský súd v takomto prípade pokračuje v rozhodcovskom konaní a rozhodnutie vydá na základe vyhodnotenia predložených tvrdení v žalobe a pripojených dôkazov.

Ak sa uskutoční pojednávanie v ústnej forme, žalovaný má právo dodatočne sa vyjadriť a predložiť dôkazy na svoje tvrdenia. Problémy môžu vzniknúť pri neospravedlnenej neúčasti žalovaného na pojednávaní, ak sa predtým k žalobe nevyjadril. Z hľadiska procesných podmienok rozhodcovského konania je pre posúdenie rovnakého procesného postavenia oboch účastníkov konania dôležité **riadne predvolanie sporových strán**. V niektorých rozhodcovských konaniach sa vyskytli prípady, že rozhodcovský súd mal síce v spise uvedené, že účastník nemal doručenie vykázané, ale rozhodcovia vychádzali z fikcie doručenia. Následne sa však zistilo, že predvolanie na pojednávanie bolo doručované na nesprávnu adresu sídla spoločnosti, takže sa nemala použiť fikcia náhradného doručenia.

Pri otázke doručovania je zákon o rozhodcovskom konaní prísnejší ako občiansky súdny poriadok, lebo v § 25 ZoRK sa pri doručovaní vyžaduje, aby rozhodcovský súd (rozhodca) **vynaložili primerané úsilie** na zistenie sídla adresáta alebo miesta podnikania a pri fyzickej osobe miesta jej trvalého pobytu, na ktoré sa doručujú písomnosti.

Fikcia doručenia nastáva až pri preukázaní, že sa ani **pri primeranom úsilí nepodarilo doručiť** písomnosť. V takom prípade sa považuje písomnosť za doručенú, ak bola zaslaná do posledného známeho sídla alebo miesta výkonu podnikania alebo miesta trvalého pobytu. V praxi sa vyskytujú nedostatky na strane účastníkov konania, ktorí neoznámia zmenu svojho sídla a nové sídlo nevie súd zistiť ani pri vynaložení primeraného úsilia. Doručenie zásielky na sídlo zapísané v obchodnom registri sa bude považovať za riadne vykonané.

Dôležitá je dohoda účastníkov v rozhodcovskej zmluve o lehotách na podanie žalobnej odpovede, prípadne vzájomnej žaloby.

Podanie žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku

V zákone o rozhodcovskom konaní sú uvedené dôvody na podanie žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku (§ 40 ZoRK) a lehota 30 dní, v ktorej musí účastník rozhodcovského konania podať žalobu.

Pri žiadosti o podanie obnovy konania podľa § 40 ods. 1 písm. h) ZoRK 30-dňová lehota na podanie návrhu na obnovu začína plynúť odo dňa, keď sa o dôvode dozvedel, alebo ho mohol uplatniť prvýkrát. Objektívna lehota je tri roky od doručenia rozhodcovského rozsudku. Zmluvné strany však môžu podanie žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku z dôvodu obnovy konania v rozhodcovskej zmluve vylúčiť.

Zákon o rozhodcovskom konaní neobsahuje náležitosti žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku. Treba preto vychádzať z primeraného použitia ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (§ 51 ZoRK), ktoré sa v konaní použijú, ak zo zákona o rozhodcovskom konaní nevyplýva niečo iné. Podanie žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku musí obsahovať všeobecné náležitosti podania podľa § 42 ods. 3 O. s. p.:

- označenie súdu, ktorému je určené,
- kto podanie robí,

- označenie veci, ktorej sa týka,
- čo účastník konania podaním sleduje.

Okrem toho podanie musí obsahovať podľa § 79 ods. 1 O. s. p. identifikáciu účastníkov konania, podľa toho, či ide o fyzickú osobu nepodnikateľa (meno, priezvisko, dátum narodenia, bydlisko, alebo právnickú osobu názov – obchodné meno, sídlo, IČO), pri fyzickej osobe podnikateľovi – obchodné meno, sídlo a IČO. V podaní musí účastník pravdivo opísať rozhodujúce skutočnosti a uviesť dôkazy, na ktoré sa odvoláva a uviesť, čoho sa domáha. K špecifikám podania žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku patrí z hľadiska primeraného použitia ustanovení Občianskeho súdneho konania uvedenie rozhodcovského súdu alebo rozhodcu, ktorý vydal rozhodcovský rozsudok, proti ktorému rozhodcovskému rozsudku podáva žalobu, spisovú značku pod ktorou bol rozsudok vydaný, mená rozhodcov, označenie Stáleho rozhodcovského súdu, ktorý ho vydal, miesto a dátum vydania rozhodcovského rozsudku.

V žalobe musia byť vždy uvedení účastníci rozhodcovského konania, lebo ,ako sme už uviedli, vyskytol sa nesprávny postup žalobcu, ktorý **v podaní na zrušenie rozhodcovského rozsudku uviedol ako žalovaného rozhodcu Stály rozhodcovský súd a nie účastníka konania.**

Označenie účastníkov pri podaní žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku sa zmení, ak žalobu podáva žalovaný v spore. V žalobe o zrušenie rozhodcovského rozsudku bude označený ako žalobca.

Pri podaní žaloby sa žalobca predovšetkým musí zamerať **na preukázanie oprávnenosti rozhodcovského konania** a predložiť dôkaz o spochybnení právomoci rozhodcovského súdu dohodnutého sporovými stranami v rozhodcovskej doložke alebo v rozhodcovskej zmluve, aby sa vyriešila otázka právomoci rozhodcovského súdu v prípade vznesených námietok žalobcom v súvislosti s právomocou rozhodcovského súdu. Námietku nedostatku právomoci rozhodcovského súdu pre neplatnosť alebo neexistenciu rozhodcovskej zmluvy môže účastník vzniesť najneskôr pri prvom úkone vo veci samej. V prípade, že ide o nedostatok právomoci rozhodcovského súdu v súvislosti s vylúčením veci z rozhodcovského konania podľa § 1 ods. 3 ZoRK, môže účastník predniesť námietku neplatnosti rozhodcovskej zmluvy zakladajúcej sa na tom, že o veci nemožno rozhodovať v rozhodcovskom konaní pri ústnom konaní až do jeho skončenia, pri písomnom konaní až do vydania rozhodcovského rozsudku.

V prípade, že rozhodcovský súd (rozhodca) vydali rozsudok vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania, alebo niektorý z účastníkov oprávnene popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy, je to dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku súdom § 40 ods. 1 písm. a) a c).

Žalobca musí **ako dôvod na zrušenie rozhodcovského rozsudku** uviesť niektorý uvedený v § 40 ZoRK. Nedostatkom podávaných žalôb na zrušenie rozhodcovského rozsudku spravidla býva, že sa žalobca zameriava **na dôvody vyplývajúce z porušenia hmotnoprávných predpisov, a na odôvodnenie ich porušenia, ale bližšie neuvedie procesné dôvody porušenia postupu rozhodcov v rozhodcovskom konaní.**

Skutočnosť, či pri vydaní rozhodcovského rozsudku došlo k porušeniu hmotnoprávných predpisov alebo nie, všeobecný súd okrem sporov, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, nemôže preskúmať v konaní o žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku, ale žalobu môže preskúmať len z dôvodov uvedených v § 40 ZoRK.

Všeobecný súd pri rozhodovaní o zrušení rozhodcovského rozsudku žalobu zamietne alebo rozhodcovský rozsudok zruší. Pri rozhodovaní súd spravidla preskúma dôvody žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku z hľadiska porušenia procesných podmienok a najčastejšie z dôvodu námietok účastníka pri porušení zásady rovnosti v rozhodcovskom konaní.

Porušenie hmotnoprávných predpisov súd skúma najmä pri sporoch, ktorých jedným účastníkom je spotrebiteľ v prípade žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku z dôvodu uvedenom v § 40 písm. j) ZoRK. Tento dôvod na podanie žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku nadväzuje na spomínanú úpravu § 33 ods. 2 ZoRK.

V tomto prípade sa súd pri rozhodovaní o žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku musí zaoberať aj otázkou, či pri rozhodovaní došlo k porušeniu všeobecne záväzných predpisov na ochranu spotrebiteľa. Pôjde najmä o posúdenie, či pri rozhodovaní rozhodcovského súdu došlo k porušeniu § 53 OZ, najmä v súvislosti s dojednaním neprijateľných zmluvných podmienok, ak **neboli dojednané individuálne** a § 7 a 9 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľov pri nekalých obchodných praktikách.

Porušenie hmotnoprávných predpisov v rozhodcovskom konaní môže byť dôvodom aj na napadnutie právoplatného rozhodcovského rozsudku návrhom na obnovu konania podľa § 228 Občianskeho súdneho poriadku, ak tento dôvod na podanie žaloby nebol dohodou účastníkov vylúčený § 42 ZoRK.

V prípade zrušenia rozhodcovského rozsudku z dôvodov uvedených v § 40 písm. a) alebo c) ZoRK (spor nemôže byť predmetom rozhodcovského konania, alebo v prípade námietky jedného z účastníkov konania, v ktorej popiera platnosť rozhodcovskej zmluvy) **bude súd pokračovať v konaní v rozsahu predmetu sporu podľa žaloby alebo vzájomnej žaloby.**

V prípade zrušenia rozhodcovského rozsudku súdom z iného dôvodu uvedenom v § 40, najmä porušenia zásady rovnosti účastníkov konania v rozhodcovskom konaní, to nemá vplyv na platnosť rozhodcovskej zmluvy alebo rozhodcovskej doložky. Bude sa pokračovať v rozhodcovskom konaní, pričom pôvodní rozhodcovia sú z rozhodovania sporu vylúčení. Účastníci konania sa musia dohodnúť na nových rozhodcoch postupom podľa § 8 zákona.

Zodpovednosť rozhodcov za spôsobenú škodu nesprávnym rozhodcovským rozhodnutím

V teórii vznikli úvahy nad možnosťou uplatniť nárok na náhradu škody voči rozhodcovi (rozhodcom), ktorí porušili pri rozhodovaní hmotnoprávne alebo procesné predpisy a rozhodnutím spôsobili účastníkovi rozhodcovského konania škodu.

Predovšetkým treba uviesť, že aj keď rozhodnutie v rozhodcovskom konaní vydá rozhodca (rozhodcovia) Stáleho rozhodcovského súdu a sú aj podpísaní v tomto rozsudku, pri nesprávnom rozhodnutí nejde o rozhodnutie rozhodcov, ale **rozhodcovského súdu**, v mene ktorého rozhodcovia konajú. Na zodpovednosť rozhodcovského súdu **nie je možné aplikovať ustanovenia zákona č. 514/2003 Z. z.** o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci orgánom verejnej moci. Tento zákon upravuje zodpovednosť orgánu verejnej moci, ktorým je aj všeobecný súd.

Rozhodcovský súd však **nekreuje štátna moc**, ale subjekty **súkromného práva**.

Ministerstvo spravodlivosti SR založené rozhodcovské súdy podľa § 12a ZoRK len eviduje a vedie zoznam stálych rozhodcovských súdov na základe údajov zverejnených v Obchodnom vestníku a nemá vplyv na ich založenie, ako aj na ich rozhodovaciu činnosť.

Zriaďovateľom Stáleho rozhodcovského súdu je preto **subjekt súkromného práva** – právnická osoba, ktorá rozhodcovský súd zakladá a udržiava na svoje náklady.

Dohodou o poverení rozhodcovského súdu na riešenie svojich sporov sa subjekty súkromného práva fyzické a právnické osoby, podnikatelia aj nepodnikatelia – môžu rozhodnúť, že spor, ktorý by inak rozhodoval všeobecný súd, prenechajú na rozhodnutie zvolenému rozhodcovi ad hoc, alebo stálemu rozhodcovskému súdu. Svoj prejav vôle o takomto rozhodnutí sporu musia vyjadriť v rozhodcovskej doložke alebo v rozhodcovskej zmluve. Ide o prejav vôle subjektov súkromného práva, ktorá zakladá právomoc rozhodcovského súdu alebo rozhodcu *ad hoc* na rozhodnutie sporu.

Na zodpovednosť za spôsobenú škodu vydaným rozhodnutím rozhodcovského súdu **nie je preto možné aplikovať** zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti štátu za škodu za nesprávne rozhodnutie alebo spôsobenú nesprávnym úradným postupom a **uplatňovať nárok na náhradu škody voči štátu.**

Z hľadiska zodpovednosti rozhodcu za spôsobenú škodu nesprávnym rozhodcovským rozhodnutím treba uviesť, že rozhodcovia stálych rozhodcovských súdov rozhodujú v mene príslušného súdu a nie vo vlastnom mene. Nezodpovedajú preto za prípadnú škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím ani podľa predpisov súkromného práva. Do úvahy by preto prichádzala len **zodpovednosť rozhodcovského súdu** za prípadnú škodu podľa predpisov súkromného práva. Táto otázka nie je predmetom nášho skúmania, ale uplatnenie takejto nároku podľa § 420 OZ by bolo problematické pre splnenie základnej podmienky uplatnenia nároku na náhradu škody a to preukázanie porušenia právnej povinnosti. Problém žaloby o náhradu škody voči rozhodcovi Stáleho rozhodcovského súdu riešil Najvyšší súd ČR tak, že ju zamietol pre nedostatok pasívnej legitímácie.¹¹

11 „Rozhodca Rozhodcovského súdu nie je pasívne legitimovaný v žalobe na náhradu (tvrdenej) škody spôsobenej rozhodcovským nálezom. Rozhodcovské nálezy vydávané rozhodcovskými senátmi, prípadne jednotlivými rozhodcami v rámci pôsobnosti Rozhodcovského súdu sú rozhodcovskými nálezmi tohto súdu a nie nálezmi rozhodcov. Z toho, že sa rozhodnutie rozhodcovského senátu pričíta Rozhodcovskému súdu, je zrejmé, že rozhodcovia nezodpovedajú za škodu vzniknutú rozhodovaním, lebo rozhodujú v mene rozhodcovského súdu.“
Rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 28. novembra 2007, sp. zn. 32 Cdo 1044/2005.

Ak však nejde o rozhodnutie rozhodcovského súdu, ale o **rozhodnutie ustanoveného rozhodcu, zodpovednosť za škodu spôsobenú rozhodnutím rozhodcu by mohla vzniknúť podľa § 420 OZ najmä v prípade, ak bol rozhodcovský rozsudok ovplyvnený trestným činom rozhodcu, za ktorý bol právoplatne odsúdený.**

Výkon tuzemského rozhodcovského rozsudku

Tuzemský rozhodcovský rozsudok má všetky právne účinky ako právoplatné a vykonateľné rozhodnutie všeobecného súdu. Špecifikom rozhodcovského konania je, že na rozdiel od rozsudku všeobecného súdu, ktorý pri podaní odvolania nenadobúda právoplatnosť, rozhodcovský rozsudok sa stáva právoplatným jeho doručením. Je to bez ohľadu na skutočnosť, či účastník rozhodcovského konania podá voči nemu žalobu na jeho zrušenie. Podľa § 40 ods. 2 rozhodcovský rozsudok **zostáva právoplatný aj pri podaní žaloby na jeho zrušenie**. Povinný účastník je oprávnený požiadať o odloženie vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku. Povinný musí žiadať o odloženie vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku riadne odôvodniť a musí uviesť vážne dôvody na odloženie vykonateľnosti rozsudku.

Medzi dôvodmi na odloženie vykonateľnosti rozhodcovského rozsudku by povinný mal uvádzať najmä skutočnosti, ktoré nasvedčujú tomu, že s prihliadnutím na dôvody podanej žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku je predpoklad jeho zrušenia, lebo sú naplnené dôvody uvedené v § 40 ZoRK. Môže ísť aj o prípad, ak by oprávnený bol v zlej finančnej situácii s hrozbou na vyhlásenie konkurzu a nepovolanie odkladu exekúcie by mohlo znamenať vážny zásah do majetku povinného.

Konajúci súd by mal skúmať aj otázku, či zo strany povinného nejde o obštrukcie, ktorými chce len oddialiť vykonanie exekúcie.

Druhým problémom je oprávnenie exekučného súdu **na zastavenie exekučného konania** podľa § 45 ods. 1 písm. a) a b) ZoRK. Podľa tohto ustanovenia exekučný súd exekučné konanie zastaví, z dôvodov uvedených v osobitnom predpise § 268 O. s. p., ak bol rozhodcovský rozsudok vydaný vo veci, ktorá nemôže byť predmetom rozhodcovského konania – (§ 1 ods. 3) veci vylúčené z rozhodovania v rozhodcovskom konaní, o ktorej už predtým právoplatne rozhodol všeobecný súd alebo iný rozhodcovský súd.

Exekučný súd rovnako zastaví exekučné konanie (§ 45 ods. 1 písm. c) ZoRK), ak rozhodcovský rozsudok zaväzuje účastníka na

- plnenie, ktoré je objektívne nemožné,
- právom nedovolené,
- na plnenie, ktoré odporuje dobrým mravom.

Treba uviesť, že vo všeobecnej úprave vydania rozhodcovského rozsudku rozhodcovským súdom v **§ 33 ZoRK**, sa určuje povinnosť súdu rozhodnúť o každom návrhu uvedenom v žalobe a v žalobnej odpovedi. Zároveň sa však súdu v rozhodcovskom konaní zakazuje prekročiť **medze uplatnených nárokov**, teda priznať žalobcovi vyššiu sumu ako uplatnil v žalobe, alebo priznať úroky z omeškania alebo zmluvnú pokutu, ktorú vôbec neuplatnil, alebo uplatnil v nižšej výške.

Okrem toho sa v tomto ustanovení uvádza, že rozhodcovský súd **nemôže prisúdiť to, čo odporuje zákonu alebo ho obchádza, alebo sa prieči dobrým mravom a plnenie, ktoré je nemožné.**

V súvislosti s ochranou spotrebiteľov treba poukázať na doplnenie § 33 ods. 2 ZoRK, podľa ktorého nesmie rozhodcovský súd prisúdiť plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy, ktorá je v rozpore s ustanoveniami všeobecne záväzných právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa, najmä ak obsahuje neprijateľnú zmluvnú podmienku. Rozhodcovský súd musí pritom pri rozhodovaní prihliadnúť na to, či sa takéto plnenie zo spotrebiteľskej zmluvy vzťahuje len na časť zmluvy, z ktorej ho nemožno prisúdiť, alebo či z povahy zmluvy vyplýva, že túto časť zmluvy nie je možné oddeliť od ostatného obsahu.

Problém vzniká z toho, že v § 45 ZoRK sú uvedené ďalšie dôvody, okrem dôvodov uvedených v § 40 ZoRK, a to ak rozhodcovský rozsudok zaväzuje účastníka na plnenie, ktoré je objektívne nemožné, právom nedovolené alebo odporuje dobrým mravom, ktoré **môže súd použiť na zastavenie exekúcie na základe právoplatného rozhodcovského konania.**

Z hľadiska systematiky právneho predpisu namietané dôvody priznania nedovoleného, nemožného plnenia alebo plnenia v rozpore s dobrými mravmi v exekučnom konaní, by mali byť medzi dôvodmi na podanie žaloby v § 40 ZoRK o zrušenie rozhodcovského rozsudku.

Dôvody na zastavenie exekúcie exekučným súdom uvedené v § 45 ods. 1 písm. c) ZoRK predstavujú vlastne **ďalšiu možnosť preskúmania** rozhodcovského rozsudku pred iným súdom a v inom konaní ako je žaloba na zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ZoRK.

Pri porovnaní úpravy rozhodcovského konania v Českej republike podľa zákona č. 216/1994 Zb. zisťujeme, že v tomto zákone sú medzi dôvodmi na podanie žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku uvedené v § 31 písm. f) zákona aj dôvody, ak bolo rozhodcovským rozsudkom priznané **plnenie, ktoré oprávnený nežiadal alebo plnenie nemožné, či nedovolené, ktoré v našej úprave podania žaloby zrušenia rozhodcovského rozsudku chýbajú**.

V každom prípade však platí, že súd pri podanej žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku môže skúmať porušenie procesných práv účastníka konania a spravidla **nemôže skúmať porušenie hmotnoprávnych ustanovení rozhodcom**. Neplatí to však v sporoch, v ktorých **jedným z účastníkov je spotrebiteľ**, lebo pri podaní žaloby na zrušenie tuzemského rozhodcovského rozsudku je jedným z dôvodov podľa § 40 ods. 1 písm. j) ZoRK porušenie všeobecne záväzných právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa – § 53 OZ a zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa. Obdobne to platí aj pri napadnutí právoplatného rozhodcovského rozsudku návrhom na obnovu konania z dôvodov uvedených v § 228 O. s. p.

V tejto súvislosti môže vzniknúť otázka, či povinný môže podať námietky voči exekučnému konaniu a požiadať o jeho zastavenie v prípade, ak nepodal žalobu na zrušenie rozhodcovského rozsudku súdom v zákonnej lehote 30 dní od doručenia rozhodcovského rozsudku.

Ako sme už uviedli, spotrebiteľ má podľa judikatúry SD ES a aj našich súdov osobitné postavenie ako slabší partner, ktoré zabezpečuje jeho ochranu pred zneužitím rozhodcovského konania.

Domnievame sa preto, že ak je povinný spotrebiteľom, môže podať v exekučnom konaní námietky, v ktorých požiada o zastavenie exekučného konania z dôvodov uvedených v § 45 ZoRK aj **v prípade, že nepodal žalobu na zrušenie rozhodcovského rozsudku**, ak sú dané niektoré z dôvodov na zastavenie exekučného konania uvedené v tomto ustanovení.

Niektoré konajúce exekučné sudy pri rozhodovaní o zastavení exekučného konania podľa § 45 ZoRK o výkon rozhodcovského rozsudku rozhodli tak, že ak išlo o neprijateľné zmluvné podmienky pre **dojednanie výlučnej rozhodcovskej doložky v zmluvách so spotrebiteľmi**, zastavili exekučné konanie v plnom rozsahu.

V takomto prípade by mohla vzniknúť situácia, že **oprávnený** síce má k dispozícii právoplatný rozhodcovský rozsudok, ale exekučný súd zastavením exekúcie z dôvodu, že rozhodnutím bolo priznané nedovolené alebo nemožné plnenie, prípadne plnenie v rozpore s dobrými mravmi, by vyvolal situáciu, že oprávnený sa **nemôže domôcť výkonu právoplatného rozhodnutia**.

K zastaveniu exekučného konania však môže dôjsť aj z dôvodu, že v rozhodcovskom konaní došlo k porušeniu zákonnej ochrany spotrebiteľa pri prijatí neprijateľnej zmluvnej podmienky, keď bola so spotrebiteľom uzavretá zmluva, pričom bolo dohodnuté výlučné rozhodovanie všetkých sporov na rozhodcovskom súde, čo podľa § 53 OZ **predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku, ak táto podmienka nebola dohodnutá individuálne**. Z tohto hľadiska nie je podstatné, či neprijateľná zmluvná podmienka bola dohodnutá v základnej zmluve alebo vo všeobecných obchodných podmienkach, ktoré boli nedeliteľnou súčasťou zmluvy. Na zodpovedanie otázky, či výlučné rozhodovanie sporu spotrebiteľa v rozhodcovskom konaní predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku, je však v súvislosti s predchádzajúcim výkladom **rozhodujúce posúdenie, či spotrebiteľ neprijateľné podmienky dohodol individuálne**, a či zmluvné ustanovenia, s ktorými sa mohol spotrebiteľ oboznámiť pred podpisom zmluvy, nemohol ovplyvniť. V prípade rozporu o takejto dohode je dôležité, či dodávateľ preukáže, že došlo k individuálnemu dojednaniu napadanej neprijateľnej zmluvnej podmienky vyžadujúcej v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom riešil výlučne v rozhodcovskom konaní. (§ 53 ods. 4 písm. r) OZ).

V súvislosti s aplikáciou § 45 ZoRK v sporoch, v ktorých je žalovanou stranou spotrebiteľ, exekučnými súdmi, chceme poukázať na rozsudok Najvyššieho súdu SR, v ktorom sa zaoberá otázkou rozsahu skúmania exekučného titulu a jeho oprávnenosti aj za podmienky, že žalovaný nepodal žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ZoRK.¹²

12 Exekučný súd nedisponuje právomocou rušiť či meniť rozhodnutie, ktoré je exekučným titulom. V exekučnom konaní je však za zákona oprávnený a povinný preskúmať rozhodcovský rozsudok z hľadísk, ktoré sú vymedzené v ustanovení § 45 zák. č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní. Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 26. septembra 2011, sp. zn. 3MCdo 11/2010.

Pri vydaní uznesenia o zastavení exekučného konania exekučným súdom dochádza k paradoxnej situácii, že na jednej strane má oprávnený exekučný titul – právoplatný rozhodcovský rozsudok – na druhej strane však nie je uspokojená jeho pohľadávka z exekučného titulu z dôvodu zastavenia exekučného konania.

Určitým návodom na riešenie tejto situácie je odôvodnenie Krajského súdu v Banskej Bystrici pri potvrdení rozhodnutia Okresného súdu o zamietnutí žiadosti exekútora na vydanie poverenia na vykonanie exekúcie, z dôvodu, že žalovanému spotrebiteľovi v rozhodcovskom konaní nebolo umožnené sa na tomto konaní riadne zúčastniť a nebol poučený o možnosti podať žalobu na zrušenie rozhodcovského rozsudku.

V odôvodnení potvrdzujúceho uznesenia odvolacieho súdu bola uvedená zaujímavá myšlienka o uplatnení nároku oprávneného pri zastavení exekučného konania.

„Prelomením materiálnej právoplatnosti rozhodcovského rozsudku zaniká aj prekážka právoplatne rozhodnutej veci a časový úsek konania pred rozhodcom sa do premlčacej doby nepočíta, pretože oprávnený, hoci nezdarne, ale predsa len do rozhodnutia odvolacieho súdu uplatňoval svoje práva spôsobom, ktorý právny poriadok za normálnych okolností dovoľuje. **Oprávnený tak nemá prekážku uplatniť vec na všeobecnom súde** rešpektujúc nariadenie rady ES/44/2001 o právomoci a uznani a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach“. Najvyšší súd dovolanie odmietol len z formálnych dôvodov a právnym názorom súdov sa nezaoberal.¹³

Otázkou materiálnej právoplatnosti rozhodcovského rozsudku v súvislosti so zastavením exekučného konania podľa § 45 ZoRK sa zaoberá aj Bajánková. Poukazuje na to, že aj ustanovenie § 35 ZoRK je potrebné redukovat tak, že účinkami materiálnej právoplatnosti doručeného rozhodcovského rozsudku nie je viazaný súd, ktorý tento rozhodcovský rozsudok preskúmava na základe žaloby podľa § 40 ZoRK.¹⁴

V súvislosti s vydaním uznesenia súdu o zastavení exekúcie na základe právoplatného rozhodcovského rozsudku vzniká aj otázka, či takéto rozhodnutie možno vydať aj voči časti uplatneného a priznaného nároku alebo sa musí zastaviť celé exekučné konanie.

Išlo o prípady, keď na jednej strane je časť nároku žalobcu vo vzťahu k spotrebiteľovi nespochybniteľná, ale v rozhodcovskom rozsudku sa žalobcovi priznáva úrok z omeškania, prípadne poplatky za uzavretie zmluvy v neprimeranej výške. Prvostupňový súd vydal poverenie na začatie exekúcie len na časť plnenia priznanej rozhodcovským rozsudkom týkajúci sa nezaplatených splátok a v časti o zaplatenie neprimerane vysokých úrokov z omeškania a poplatkov za uzavretie zmluvy exekučné konanie zastavil.¹⁵

Domnievame sa, že takýto postup exekučného súdu je vecne správny a aj spravodlivý, lebo poskytuje ochranu spotrebiteľovi ako slabšej strane v spore, v spojení s prijatím neprijateľných zmluvných podmienok v spotrebiteľskej zmluve a zastavením exekučného konania v časti týkajúcej sa neprimerane vysokých úrokov z omeškania.

Na druhej strane poskytuje ochranu aj oprávnenému, v časti nároku, ktorý je nesporný (nezaplatené splátky úveru, pôžičky, lízingové splátky).

V prípade zastavenia exekučného konania v celom rozsahu uplatneného nároku z dôvodov uvedených v § 45 ZoRK, by vznikla situácia, že oprávnenému kvôli neprimerane vysokým úrokom nebude povolená exekúcia ani na časť nároku z právoplatného rozhodcovského rozsudku, ktorá je nesporne oprávnená.

Niektoré všeobecné aj rozhodcovské súdy pri rozhodovaní sporov so spotrebiteľmi pri zistení dohodnutých neprimerane vysokých úrokov rozhodovali tak, že oprávnenému priznali len časť úrokov, ktoré považovali za primerané. Vychádzali pritom z posúdenia neprimerane vysokých dohodnutých úrokov za konanie v rozpore s dobrými mravmi podľa § 39 OZ a výšku úrokov znížili do výšky, do ktorej posúdili primeranosť uplatneného nároku. Obdobne postupujú aj niektoré všeobecné súdy pri rozhodovaní o neprimeranej výške v žalobe uplatnených úrokov.

Pre absenciu moderačného práva všeobecných aj rozhodcovských súdov sa posúdenie výšky úrokov korektívom dobrých mravov zdá východiskom z chýbajúcej právnej úpravy a spravodlivým rozhodnutím.

Najvyšší súd SR však v rozsudku pri posudzovaní neprimeranej výšky úrokov z omeškania rozhodol, že dohodnuté úroky v neprimeranej výške, sú **v rozpore s dobrými mravmi** a táto dohoda je absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 39 OZ. Celú časť žaloby týkajúcu sa úrokov dohodnutých v neprimeranej výške preto zamietol.

13 Uznesenie Najvyššieho súdu SR 2 Cdo 31/2012 Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 1 CoE 215/2011 zo 16. mája 2011.

14 Účinky materiálnej právoplatnosti rozhodcovského rozsudku v zmysle § 35 ZoRK je tak potrebné na účely § 45 ZoRK vylúčiť vo vzťahu k exekučnému súdu.
Pozri Bajánková, J.: **Ochrana spotrebiteľa vo svetle súdnej praxe**. In Zborník prednášok, Európske a národné civilné právo, etický rozmer a zodpovednosť právnických profesií, Justičná akadémia, 2011.
Bajánková, J.: **Vymožitelnosť práva v kontexte súdnej exekúcie – vybrané problémy, Vymožitelnosť práva v SR**. Zborník prednášok, Justičná akadémia 2011.

15 Pozri rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3CoE 29/2010 z 5. mája 2010.

V prípade, ak by v spore nešlo o spotrebiteľov, rozhodcovský súd by mohol znížiť neprimerane vysoké úroky aj za predpokladu, že účastníci rozhodcovského konania **výslovne súhlasia s tým, aby spor rozhodol podľa zásad spravodlivosti** v súlade s § 31 ods. 4 ZoRK.

Zásada spravodlivosti pri rozhodovaní v rozhodcovskom konaní sa môže použiť len pri rozhodovaní **obchodnoprávných sporov**, len , splnením podmienky, že účastníci rozhodcovského konania rozhodcovský súd na to splnomocnia.

V takomto prípade sa rozhodcovia pri rozhodovaní môžu odchyliť od znenia hmotnoprávných predpisov a výšku úrokov znížiť, ale riešiť aj iné otázky pri výklade ustanovení zákona odchylné od znenia hmotnoprávneho predpisu, lebo budú rozhodovať podľa zásady spravodlivosti, ktorá im zo zákona takúto odchýlku umožňuje.

Záver

V príspevku sme poukázali na niektoré problémy, ktoré sa vyskytujú v rozhodcovskom konaní najmä vo vzťahu k slabšiemu účastníkovi konania, ktorým je v spore spotrebiteľ. Rýchlosť rozhodcovského konania nesmie ísť na úkor jeho kvality, tým viac, že neúspešný účastník konania môže napadnúť rozhodcovský rozsudok z dôvodov porušenia hmotnoprávných predpisov v sporoch, ktorých účastníkom konania je spotrebiteľ, prípadne pri obnove konania z dôvodov uvedených v § 228 O. s. p., inak ale len z dôvodov uvedených v § 40 ZoRK, prípadne v exekučnom konaní z dôvodov uvedených v § 45 ZoRK.

Poskytnutie možnosti účastníkovi konania, voči ktorému bolo exekučné konanie zastavené z dôvodov neprijateľnej zmluvnej podmienky, aj keď mal právoplatný a vykonateľný rozsudok rozhodcovského súdu, aby podal žalobu v tej istej veci na všeobecnom súde, je preto v súlade aj so zásadou spravodlivosti. Je zároveň určitým prelomením zásady prekážky rozhodnutej veci pri posudzovaní oprávnenosti novo podanej žaloby, ak oprávnenému v exekučnom konaní nebolo priznané plnenie, ktoré bolo inak oprávneným plnením.

Naznačené nezrovnalosti pri podaní žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku a rozšírenia dôvodov uvedených v § 40 ZoRK, najmä ak je účastníkom konania spotrebiteľ, by mala riešiť novela zákona o rozhodcovskom konaní.

Z hľadiska ochrany spotrebiteľa treba uviesť, že podľa § 31 ods. 3, 33 ods. ZoRK je rozhodcovský súd povinný pri rozhodovaní sporov rešpektovať ustanovenia o ochrane spotrebiteľov, čím sa určitým spôsobom zasahuje aj do hmotnoprávných ustanovení, ako aj možnosťou podania žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku z dôvodu podľa § 40 písm. j) ZoRK.

Ochrana spotrebiteľa sa prejavuje aj v exekučnom konaní, v ktorom môže podať námietky proti uzneseniu o začatí exekúcie, aj keď nepodal žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku podľa § 40 ZoRK. Tento postup jednoznačne vyplýva z judikatúry Súdneho dvora EÚ, na ktorú sme poukázali.

Stanovisko, podľa ktorého všeobecný súd nie je **viazaný materiálnou právoplatnosťou** rozhodcovského rozsudku, chráni nielen spotrebiteľa, ale aj oprávneného, ktorý poskytol plnenie z rozličných zmluvných vzťahov, napríklad pri finančnom lízingu alebo zmluve o úvere. Spotrebiteľ, ktorý bol v omeškaní s platením splátok sa nezbaví povinnosti plnenia oprávnenému poskytnúť, ale bude chránený pred platením neprimerane vysokých úrokov, alebo neprimerane vysokých poplatkov v súvislosti s uzavretím týchto zmlúv. Umožnenie odchýlky od materiálnej viazanosti právoplatnosti rozsudku vyplýva z prejavenej zámeru zákonodarcu o umožnení súdneho preskúmania **právoplatného rozhodcovského rozsudku** podľa § 40 ZoRK. Pre oprávnený subjekt takýto postup pri opätovnom uplatnení práva znamená východisko z patovej situácie, keď na jednej strane došlo v plnom rozsahu k zastaveniu exekučného konania, aj keď oprávnený mal exekučný titul a v dôsledku zásady *res iudicata*, na ktorú sa prihliada pri právoplatne skončenej veci, už **nemohol uplatniť svoje právo voči spotrebiteľovi**. Pritom tieto práva mu vyplývali z uzavretej spotrebiteľskej zmluvy očistenej od neprijateľných zmluvných podmienok. Uvedený postup umožňuje riešiť prípady oprávneného subjektu, ktorý sa bude môcť domáhať uplatnenia svojho práva na všeobecnom súde, ak mal zo zákonných dôvodov uvedených v zákone o rozhodcovskom konaní odopretú súdnu ochranu pri výkone rozhodcovského rozsudku. Pôjde

najmä o prípady sporov, v ktorých jedným z účastníkov rozhodcovského konania je spotrebiteľ a v spotrebiteľskej zmluve boli dohodnuté **neprijateľné zmluvné podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté** (§ 53 ods. 1 OZ) a týkali sa dohody o výlučnej právomoci rozhodcovského súdu na prerokovanie sporov, ale aj dohody o neprimerane vysokých úrokoch z omeškania, alebo neprimeraných poplatkov za uzavretie zmluvy, na základe čoho konajúce exekučné súdy rozhodli **v celom rozsahu** o zastavení exekučného konania z dôvodov uvedených v § 45 ZoRK. Vo vzťahu k spotrebiteľovi sa bude prihliadať najmä na neprijateľnú zmluvnú podmienku v súvislosti s dohodou o výlučnom rozhodovaní sporov, ktorá nebola dohodnutá so spotrebiteľom individuálne v rozhodcovskom konaní za podmienok, ktoré sme vyššie rozoberali.

Na druhej strane treba uviesť, že vyžadovanie v rámci dojednanej rozhodcovskej doložky od spotrebiteľa, aby spory s dodávateľom boli riešené výlučne v rozhodcovskom konaní, ak došlo **k individuálnemu dojednaniu**, bez splnenia ďalších podmienok sa **nebude považovať za neprijateľnú zmluvnú podmienku**.

Určitým riešením problematiky ochrany spotrebiteľov je aj dohoda o alternatívnej možnosti prerokovania sporov na rozhodcovskom súde alebo všeobecnom súde, ktorá chráni spotrebiteľa pred zneužitím jeho postavenia ako slabšej strany, a poskytuje mu možnosť na rozhodnutie, či svoje právo na spravodlivý proces chce uplatniť na súde, alebo či bude súhlasiť s rozhodnutím sporu na rozhodcovskom súde. Zároveň tým poskytuje ochranu spotrebiteľovi ako slabšej stránke aj v súlade s judikatúrou Súdneho dvora ES, na ktorú sme v niektorých prípadoch poukázali. ■

Zoznam použitej literatúry:

- Bajánková, J.: **Vymožitelnost práva v kontexte soudní exekuce – vybrané problémy**. Vymožitelnost práva v SR. Zborník prednášok, Justičná akadémia 2011.
- Bělohávek, A. J. : **Rozhodčí řízení v zemích Evropy. 1. vydání**. Praha : C. H. Beck, 2012.
- Party Autonomy versus Autonomy of Arbitrators, Volume II. 2012, JURIS, ed. Bělohávek, A. J., Rozehnalova, N.
- Klein, B., Doleček, M.: **Rozhodčí řízení**. Praha : ASPI, a. s., 2007.
- Krajčo, J.: **Spotrebiteľská zmluva v aplikačnej praxi v SR a EÚ**. EUROUNION, 2011.
- Lisse, L.: **Přehled judikatury ve věcech rozhodčího řízení**. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s. 2011.
- Zámožník, J.: **Ochrana spotřebitele v rozhodcovském konaní – pár poznámok k aktuálnemu vývoju právnej úpravy a rozhodovacej činnosti súdov**, s. 203, in Súkromné právo v európskej perspektíve, eds Novotná, M., Jurčová, M., Trnava 2011, ISBN 978-80-8082-477-8

RESUMÉ

Problémy pri žalobách na zrušenie rozhodcovského rozsudku a uznávania výkonu rozhodcovských rozsudkov

V príspevku poukazujeme na niektoré problémy súvisiace so zrušením rozhodcovského rozsudku vo všeobecnosti z dôvodu porušenia zásady rovnosti účastníkov rozhodcovského konania. Nečinnosť účastníka pri predkladaní návrhov na vykonanie dôkazov a nereagovanie na výzvy súdu nemožno považovať za porušenie zásady rovnosti v rozhodcovskom konaní. Poukazujeme aj na problémy v súvislosti s dojednaním rozhodcovskej doložky v spotrebiteľských zmluvách, ktoré nie je možné automaticky považovať za neprijateľné zmluvné podmienky. V rozhodcovskom konaní, v ktorom je jedným z účastníkov spotrebiteľ sa pri žalobe na zrušenie rozhodcovského rozsudku prihliada aj na hmotnoprávnu stránku porušenia predpisov o ochrane spotrebiteľa. Ochrana spotrebiteľa sa prejavuje aj v exekučnom konaní, lebo aj bez podania žaloby na zrušenie rozhodcovského rozsudku môže za splnenia zákonných predpokladov požiadať o zastavenie exekučného konania.

SUMMARY

Problems Related to Actions for Annulment of Arbitration Awards and Those Related to the Recognition and Enforcement of Arbitration Awards

The author points to some problems related to the annulment of arbitration awards in general due to a breach of the principle of equality of parties in arbitration proceedings. The party's failure to act with regard to the submission of proposed evidence and the party's failure to respond to requests of the arbitration tribunal cannot be regarded as a breach of the principle of equality in arbitration proceedings. The author also points to problems related to the existence of arbitration clauses negotiated in consumer contracts, which cannot be automatically regarded as unacceptable contract terms and conditions. In arbitration proceedings where the consumer is one party, in cases involving an action for the annulment of an arbitration award a due account is also taken of the substantive nature of the breach of consumer protection rules. Consumer protection is inherent also in the enforcement proceedings because the consumer may apply for the discontinuance of the enforcement proceedings even without bringing an action for the annulment of the arbitration award.

ZUSAMENFASSUNG

Probleme bei Klagen auf Aufhebung eines Schiedsurteils und Anerkennung der Vollstreckung von Schiedsurteilen

Im Beitrag verweisen wir auf einige Probleme in Zusammenhang mit der Aufhebung eines Schiedsurteils im Allgemeinen wegen der Verletzung des Grundsatzes der Gleichheit der Parteien im Schiedsverfahren. Die Untätigkeit einer Partei bei der Unterbreitung der Anträge auf die Beweisnahme und keine Reaktion auf die Aufforderungen des Gerichtes kann man im Schiedsverfahren als Verletzung des Gleichheitsgrundsatzes nicht betrachten. Wir deuten auch auf die Probleme in Zusammenhang mit der Vereinbarung der Schiedsklausel in den Verbraucherverträgen hin, die automatisch als unakzeptable Vertragsbedingungen nicht bezeichnet werden können. Im Schiedsverfahren, in dem eine von den Vertragsparteien ein Verbraucher ist, wird bei der Klage auf die Aufhebung des Schiedsurteils auch die materiellrechtliche Seite der Verletzung der Vorschriften über den Verbraucherschutz berücksichtigt. Der Schutz des Verbrauchers zeigt sich auch im Zwangsvollstreckungsverfahren, weil auch ohne die Stellung der Klage auf die Aufhebung des Schiedsurteils nach der Erfüllung von gesetzlichen Erfordernissen der Antrag auf die Einstellung des Zwangsvollstreckungsverfahrens gestellt werden kann.

Z ROZHODNUTÍ NAJvyššieho súdu SR

Aval riaditeľa štátneho podniku

- 1.) Ak riaditeľ štátneho podniku na zmenke vyznačí aval, je síce (formálne) platná, avšak (materiálne) nezaväzuje štátny podnik, pretože právny úkon smerujúci k zaviazaniu štátneho podniku je absolútne neplatný pre nedostatok spôsobilosti právnickej osoby na takýto právny úkon z dôvodu obmedzenia spôsobilosti štátneho podniku na právne úkony podľa § 6 ods. 2 spojený s § 19 ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, spočívajúceho vo vylúčení vykonávania akýchkoľvek právnych úkonov ktoré majú zabezpečovaciu povahu a ktorých právnym dôsledkom je možnosť veriteľa uspokojiť sa v prípade uplatnenia týchto inštitútov z majetku štátneho podniku, ku ktorým nepochybne patrí aj ručenie vo forme avalu.
- 2.) Na samotné právne vzťahy vyplývajúce zo skriptúrneho aktu – zmenky ako listiny, a nie zo zmluvy, nie je možné aplikovať ustanovenia o relatívnej neplatnosti v zmysle § 267 ods. 1 ObZ, pretože zo samotnej zmenky nie je možné určiť, či záväzkový vzťah súvisí, resp. nesúvisí s podnikateľskou činnosťou, t. j. nie je možné určiť nevyhnutné kritérium na určenie relatívneho obchodného vzťahu v zmysle § 261 ods. 1 ObZ, preto sa na zmenkové vzťahy vyplývajúce zo zmenky ako cenného papiera aplikuje výlučne Občiansky zákonník.
- 3.) Ak odvolací súd predvolal na pojednávanie len účastníkov konania, avšak nie ich právnych zástupcov, hoci boli zastúpení právnymi zástupcami (t. j. neaplikoval § 49 ods. 1, veta prvá, OSP), pričom sa na odvolacom konaní zúčastnili aj právni zástupcovia účastníkov konania, nejde o vadu odvolacieho konania v zmysle § 237 písm. f) OSP, t. j. účastníkovi nebola odňatá možnosť konať pred súdom.
- 4.) Ak odvolací súd nedoručil podanie jedného účastníka druhému účastníkovi konania, resp. ich právnym zástupcom, pričom podania účastníkov doručil až na odvolacom pojednávaní „krátkou cestou“ a dal dostatočný časový priestor na oboznámenie a vyjadrenie na odvolacom pojednávaní, nejde o vadu odvolacieho konania v zmysle § 237 písm. f) OSP, t. j. účastníkovi nebola odňatá možnosť konať pred súdom.

*(Rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 Obdo V 31/2010
zo dňa 24. mája 2012)*

Dotknuté ustanovenia:

- § 38 ods. 1, 39 zákona č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník (ďalej len „OZ“)
- § 267 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb., Obchodný zákonník (ďalej len „ObZ“)
- § 32 ods. 2 zákona č. 191/1950 Zb., zákon zmenkový a šekový
- § 6 ods. 2, § 19 ods. 3 zákona č. 111/1990 Zb., o štátnom podniku

Žalobca (právny predchodca žalobcu) sa podaným návrhom domáhal voči žalovaným v 1. a 2. rade zaplata sumy 4 000 000 Sk so 6 % úrokom z omeškania od 18. 7. 2000 do zaplata sumy s odôvodnením, že s právnym predchodcom žalovaného v 1. rade uzatvoril zmluvu o úvere, ktorý bol zabezpečený vlastnou zmenkou na rad na sumu 4 000 000 Sk, vystavenou dňa 11. 2. 1998

**1 § 32 ods. 2 zákona
č. 191/1950 Zb.:**

„Závazok zmenečného ručiteľa je platný i vtedy, ak záväzok, za ktorý sa zaručil, je neplatný z iného dôvodu než pre vadu formy.“

**2 § 6 ods. 2 zákona
č. 111/1990 Zb.:**

„Podnik má právo majetok, s ktorým hospodári, držať, užívať ho a nakladať s ním v súlade s právnymi predpismi; podnik nemôže týmto majetkom zabezpečovať záväzky tretích osôb. Majetok sa môže podniku odňať iba v prípadoch a za podmienok ustanovených zákonom.“

3 § 39 OZ:

„Neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom.“

**4 § 19 ods. 3 zákona
č. 111/1990 Zb.:**

„Riaditeľ riadi činnosť podniku a ako štatutárny orgán koná vo všetkých jeho veciach; zodpovedá za hospodárnosť pri nakladaní s majetkom v správe podniku. Riaditeľ je povinný vykonávať svoju pôsobnosť s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami podniku, najmä je povinný zaobstarávať si a pri rozhodovaní zohľadniť všetky dostupné informácie týkajúce sa predmetu rozhodnutia, zachovávať mlčanlivosť o dôverných informáciách

a splatnou dňa 18. 7. 2000. Za túto zmenku sa zaručil ako avalista právny predchodca žalovaného v 2. rade – a to štátny podnik, v mene ktorého konal riaditeľ štátneho podniku.

Proti vydanému zmenkovému platobnému rozkazu Krajského súdu v Banskej Bystrici zo dňa 12. 12. 2000 podal žalovaný v 2. rade námietky s odôvodnením, že riaditeľ štátneho podniku porušil zákon č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, preto je tento úkon absolútne neplatný podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

Krajský súd v Banskej Bystrici, ako súd prvého stupňa, rozsudkom zo dňa 11. 9. 2008 ponechal zmenkový platobný rozkaz zo dňa 12. decembra 2000 v platnosti. Námietky žalovaného v 2. rade nepovažoval za relevantné s odôvodnením, že zmenkové ručenie, ktoré na zmenke vyznačil štatutárny orgán žalovaného v 2. rade, nie je ručením, na ktoré sa odvoláva § 6 zákona č. 111/1990 Zb. o štátnom podniku, ani inou formou zabezpečenia, ktoré má predmetné ustanovenie na mysli. Z § 32 ods. 2 zákona zmenkového a šekového¹ krajský súd vyvodil, že ide o špecifické ustanovenie, z ktorého vyplýva, že prípadné prekročenie rozsahu právomoci štatutárneho orgánu žalovaného v 2. rade, na ktoré bolo poukázané, nemôže byť na ujmu oprávneného zo zmenky.

Na základe odvolania žalovaného v 2. rade Najvyšší súd SR, ako súd odvolací, rozsudkom zo dňa 16. 2. 2010 zmenil rozsudok krajského súdu, tak, že zmenkový platobný rozkaz zo dňa 12. 12. 2000, vo vzťahu k žalovanému v 2. rade zrušil a návrh na vydanie zmenkového platobného rozkazu proti žalovanému v 2. rade zamietol.

Odvolací súd sa nestotožnil v celom rozsahu s názorom súdu prvého stupňa ohľadom výkladu § 32 ods. 2 zákona zmenkového a šekového a zdôraznil, že v preskúmvanej veci nejde o platnosť či neplatnosť záväzku, ktorý bol zabezpečený zmenkovým ručiteľom, ale o úkon ručiteľa vo vzťahu k majetku, ktorým mal ručiť štátny podnik za záväzok tretej osoby. Odvolací súd ďalej uviedol, že zmenku ako aval síce podpísal štatutárny orgán štátneho podniku, ktorý nesporne mal oprávnenie konať v mene podniku, avšak súd prvého stupňa nevzal na zreteľ, že § 6 ods. 2 zákona o štátnom podniku² obmedzuje spôsobilosť právnickej osoby na právne úkony vo vzťahu k majetku podniku (obmedzenie spôsobilosti na právne úkony pripúšťa i § 19 OZ). Poznamenal, že ak sa vychádza zo skutočnosti, že ak aj podpis avala na zmenke je platný (čo nespochybnil ani odvolací súd), nemôže však táto okolnosť vyvolať inak predpokladané účinky, a to ručenie majetkom štátneho podniku, pretože v tomto smere ide o úkon absolútne neplatný podľa § 39 OZ, nakoľko odporuje zákonu (§-u 6 ods. 2 zákona o štátnom podniku.), čo však nespôsobuje neplatnosť samotnej zmenky, ani podpisu osoby, ktorá prevzala zmenkové ručenie. K aplikácii § 267 ObZ poznamenal, že keďže ObZ nemá úpravu týkajúcu sa absolútnej neplatnosti právneho úkonu, použije sa na základe princípu subsidiarity § 39 OZ.³ Proti rozsudku odvolacieho súdu podal v zákonnej lehote dovolanie žalobca.

Najvyšší súd SR, ako súd dovolací, dospel k záveru, že dovolanie žalobcu nie je dôvodné.

Dovolací súd sa v danom prípade stotožnil s výkladom dotknutých ustanovení právnych predpisov odvolacieho súdu. K absolútnej neplatnosti právneho úkonu dovolací súd doplnil, že v zmysle § 6 ods. 2 v nadväznosti na § 19 ods. 3 zákona o štátnom podniku⁴ pojednávajúceho o zodpovednosti riaditeľa štátneho podniku ako jeho štatutárneho orgánu, je obmedzená spôsobilosť štátneho podniku, resp. jej štatutárneho orgánu, na právne úkony, ktoré by v dôsledku realizácie svojej zabezpečovacej povahy postihli majetok štátneho podniku. Jedným z dôvodov absolútnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 38 ods. 1 OZ⁵ je aj skutočnosť, ak právny úkon urobí osoba, ktorá naň nemá spôsobilosť. V súdenom prípade tomu tak bolo, pretože zákon o štátnom podniku obmedzil spôsobilosť na dotknutý právny úkon právnickej osobe – štátnemu podniku. Pokiaľ takýto právny úkon žalovaný v 2. rade vykonal, tento ho nezaväzuje, resp. je absolútne neplatný. Ide o synonymicky identickú právnu skutočnosť, ktorá vyplýva z jedného a toho istého tvrdenia, a to namietania absolútnej neplatnosti, ktorá môže byť založená z viacerých právnych dôvodov. Jedným je, že úkon vykoná osoba, ktorá ho zo zákona vykonať nemôže. O iný, resp. ďalší, odvolací dôvod by išlo v prípade, ak by žalovaný v 2. rade namietal iné skutkové okolnosti, ktoré však nenamietal. Z uvedeného dôvodu nie je možné hodnotiť rozhodnutie odvolacieho súdu za prekvapivé, ako to namietal dovolateľ.

Dovolací súd dospel k záveru, že argumentácia žalobcu, že na zmenkovo-právne vzťahy sa má vzťahovať podporne ObZ, a to § 267 ods. 1 ObZ⁶ o relatívnej neplatnosti, je nesprávnou. Zmenkový vzťah má osobitný charakter, ktorého právny základ spočíva v skriptúrnom akte – zmenke, a nie v zmluve. Pravdou je, že aj do zmenkových vzťahov vstupujú podnikatelia, ako aj nepodnikatelia, avšak zo samotnej zmenky nie je možné určiť, aký charakter má právny vzťah

pri vzniku záväzkového vzťahu, teda zo samotnej zmenky nie je možné určiť, či záväzkový vzťah súvisí, resp. nesúvisí s podnikateľskou činnosťou, čo je ďalšie kritérium na určenie relatívneho obchodného vzťahu v zmysle § 261 ods. 1 ObZ, ktoré v zmenkovo-právnom vzťahu majúcom pôvod v abstraktnom cennom papiere logicky nie je možné zistiť. Z tohto dôvodu na samotné zmenkové vzťahy je možné aplikovať podporne len OZ, nie ObZ a vzhľadom na neaplikovateľnosť ObZ na právne vzťahy vyplývajúce zo samotnej zmenky, nie je potom možné hovoriť ani o relatívnej neplatnosti v zmenkovo-právnych vzťahoch v zmysle § 267 ods. 1 ObZ.⁷

Neaplikovanie § 49 ods. 1 veta prvá OSP, podľa ktorého mal správne odvolací súd predvolať na odvolacie pojednávanie právnych zástupcov oboch účastníkov konania, a nie priamo účastníkov konania, keďže obaja mali zástupcov s platnými plnomocenstvami pre celé konanie, dovolací súd nepovažoval za takú vadu konania, ktorá by bola spôsobilou založiť zmätočnosť odvolacieho konania podľa § 237 písm. f) OSP, a to osobitne za situácie, keď sa právny zástupca žalobcu predmetného pojednávania zúčastnil.

Dovolací súd dospel k záveru, že ani postup odvolacieho súdu spočívajúci v doručení vzájomných podaní obom účastníkom konania, resp. ich právnym zástupcom, až na odvolacom pojednávaní krátkou cestou s tým, že im bol daný dostatočný časový priestor na oboznámenie sa a vyjadrenie na odvolacom pojednávaní,⁸ nemožno pokladať za vadu konania, ktorou by bola účastníkom konania odňatá možnosť konať pred odvolacím súdom v zmysle § 237 písm. f) O. s. p. Dovolací súd v tejto súvislosti upozornil aj na to, že Občiansky súdny poriadok vo svojich ustanoveniach neukladá súdu povinnosť zasielať vyjadrenia protistranám.

Vzhľadom na vyššie uvedené dôvody dovolací súd dovolanie žalobcu zamietol.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

*Právnu vetu a rozhodnutie spracoval: JUDr. Branislav Jablonka, PhD.
advokát a odborný asistent,
Ústav súkromného práva, Fakulta práva,
Paneurópska vysoká škola*

a skutočnostiach, ktorých prezradenie tretím osobám by mohlo podniku pôsobiť škodu alebo ohroziť jeho záujmy, a pri výkone svojej pôsobnosti nesmie uprednostňovať svoje záujmy alebo záujmy tretích osôb pred záujmami podniku.“

5 § 38 ods. 1 OZ:

„Neplatný je právny úkon, pokiaľ ten, kto ho urobil, nemá spôsobilosť na právne úkony.“

6 § 267 ods. 1 ObZ:

„Ak je neplatnosť právneho úkonu ustanovená na ochranu niektorého účastníka, môže sa tejto neplatnosti dovoliavať iba tento účastník. To neplatí pre zmluvy uzatvorené podľa druhej časti tohto zákona.“

7 Tento záver neplatí však na samotnú dohodu o vystavení zmenky, resp. dohodu o vyplnení zmenky, pretože tieto majú svoj základ v zmluvnom práve, nie v skriptúrnom akte.

8 Najvyšší súd SR v súvislosti s predchádzajúcou judikatúrou uviedol, že o takúto vadu by išlo vtedy, ak by odvolací súd rozhodoval o odvolaní bez pojednávania, preto sa na danú vec závery uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1 Obdo V 1/2010 zo dňa 25. 8. 2011 nedajú aplikovať.

Z ROZHODNUTÍ ÚSTAVNÉHO SÚDU ČR

Primeranosť výšky náhrady nemajetkovej ujmy a jej funkcie

- 1.) Ľudská dôstojnosť predstavuje najvyššiu hodnotu v základoch celého právneho systému i ústavného poriadku a je možné ju preto považovať za konečný účel právneho poriadku. Tým sa stáva objektívnou ústavnou kategóriou a pôsobí vo vzťahu k ostatným inak nehierarchicky usporiadaným základným právam ako hodnota nadradená a s ohľadom na to je potrebné akýkoľvek zásah či zníženie ľudskej dôstojnosti vnímať ako zásah veľmi závažný a teda ťažko reparaovateľný. Ľudská dôstojnosť je totiž hodnotou horizontálne neporovnateľnou s ostatnými ústavnými hodnotami či spoločenskými normami, je úplne nenahraditeľná iným statkom a tým menej hodnotou vyčísliteľnou v peniazoch.
- 2.) Primárnou funkciou náhrady nemajetkovej ujmy je funkcia satisfakčná, teda primerane s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, optimálne a tým účinne vyvážiť a zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu. Vzhľadom na to, že nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom zmysle slova ani nedá odškodniť a jej rozsah nie je možné ani exaktne kvantifikovať a vyčísliť, namiesto nej je možné len poskytnutie zadostučinienia.
- 3.) Zásah do práva na ochranu osobnosti je civilným deliktom a primerané zadostučinienie jednou z civilnoprávných sankcií, ktorá má odradzovať rušiteľa chránených osobnostných statkov a jeho potencionálnych nasledovníkov od protiprávneho konania a byť tak nástrojom špeciálnej a generálnej prevencie. To si vyžaduje, aby išlo o sankciu dostatočne dôraznú a primeranú i z hľadiska preventívno-sankčnej funkcie. Miera ochrany, vzťahujúca sa k právu na slobodu prejavu a slobodné podnikanie musí byť nevyhnutne oslabená či dokonca úplne vylúčená u subjektov, ktoré účel svojej existencie, činnosti a marketingovej stratégie zakladajú prevažne na publikácii difamačných, na cti utráhačných a ľudskú dôstojnosť znižujúcich informácií o osobách verejne činných, osobách známych či spoločensky významných (celebritách), keď účelom tohto chovania osoby je len sledovanie svojho majetkového prospechu a zvýšenie publicity použitého média.

(Nález Ústavného súdu ČR sp. zn. I. ÚS 1586/09
zo dňa 6. marca 2012)

Dotknuté ustanovenia:

- čl. 8 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd,
- čl. 10 Listiny základných práv a slobôd (zákon č. 23/1991 Zb., ktorým sa uvádza Listina základných práv a slobôd ako zákon ústavný),
- § 13 zákona č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník.

Ústavnou sťažnosťou doručenu Ústavnému súdu ČR sa sťažovateľ domáhal zrušenia rozsudku Mestského súdu v Prahe č. k. 34C 32/2005-93 zo dňa 16. 2. 2006, rozsudku Vrchného súdu v Prahe č. k. 1 Co 233/2006-118 zo dňa 21. 11. 2006 a uznesenia Najvyššieho súdu ČR č. k. 30 Cdo 2311/2007-139 zo dňa 26. 3. 2009 z dôvodu, že týmito rozhodnutiami bolo porušené jeho základné právo na zachovanie osobnej cti a dobrej povesti garantované čl. 10 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd¹ (ďalej len „Listina“) a jeho právo na ochranu súkromia garantované čl. 10 ods. 2 Listiny² a čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd³ (ďalej len „Dohovor“).

Sťažovateľ sa pôvodne ako žalobca žalobou v konaní o ochranu osobnosti domáhal od vydavateľa periodika ako žalovaného zaplattenia čiastky 5 000 000 Kč náhrady nemajetkovej ujmy za uverejnenie článku s názvom „Má tajnú milenkú!“ v časopise, ktorého vydavateľom bol žalovaný, spolu s jeho fotografiami a fotografiami jeho manželky s dieťaťom a údajnej milenkou, ktorý obsahoval nepravdivé informácie týkajúce sa súkromného života sťažovateľa, čím došlo k neoprávnenému zásahu do jeho osobnostných práv.

Rozsudkom Mestského súdu v Prahe č. k. 34C 32/2005-93 zo dňa 16. 2. 2006 bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi čiastku 50 000 Kč a vo zvyšnom rozsahu bola žaloba zamietnutá. Toto rozhodnutie Mestský súd v Prahe odôvodnil tým, že žaloba bola čo do základu dôvodná, nakoľko žalovaný publikoval v predmetnom článku nepravdivé informácie, ktoré zasiahli do osobnostných práv žalobcu. Pri určení výšky nemajetkovej ujmy Mestský súd v Prahe prihliadol predovšetkým na ospravedlnenie žalovaného sťažovateľovi, skutočnosť, že sťažovateľ je osobou verejného záujmu, krátkosť trvania negatívnych ohlasov na článok ako aj na skutočnosť, že v dôsledku článku sťažovateľovi nevznikli trvalé následky v podobe zmeny jeho postavenia v rodine a vo verejnom živote. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ odvolanie, v ktorom namietal, že výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy je vzhľadom na okolnosti prípadu neprimerane nízka.

Vrchný súd v Prahe rozhodol o podanom odvolaní sťažovateľa rozsudkom č. k. 1 Co 233/2006-118 zo dňa 21. 11. 2006, ktorým napadnutý rozsudok v zamietavom výroku zmenil tak, že žalovaný je povinný zaplatiť sťažovateľovi ešte 150 000 Kč. Z odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd pri určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy na rozdiel od súdu prvého stupňa vzal do úvahy aj ďalšie skutočnosti, najmä, že žalovaný si pravdivosť informácií neoveril a zverejnil ich v čase tehotenstva manželky sťažovateľa a že týmto článkom vzhľadom na masívnu reklamu a použité výrazové prostriedky sledoval dosiahnutie komerčného úspechu. Odvolací súd k určení výšky náhrady nemajetkovej ujmy ďalej uviedol, že zmyslom náhrady je len zmierenie následkov a vyváženie ujmy vzniknutej zásahom do osobnostných práv, preto námietka sťažovateľa týkajúca sa pomeru výšky čiastok vynaložených vydavateľmi bulvárnych časopisov na reklamu a ním požadovanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy nemôže obstať.

Proti tomuto rozsudku, v časti, ktorým bol rozsudok súdu prvého stupňa potvrdený, podal sťažovateľ dovolanie, o ktorom rozhodol Najvyšší súd ČR uznesením č. k. 30 Cdo 2311/2007-139 zo dňa 26. 3. 2009, ktorým toto dovolanie odmietol z dôvodu neprípustnosti.

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namietal nesprávnosť postupu súdov pri posudzovaní otázky primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu nezohľadnenia závažnosti a intenzity zásahu do jeho základného práva na súkromie. Sťažovateľ považoval výšku priznanej náhrady za neadekvátnu a okrem iného zdôraznil, že pri určení jej výšky sa treba zaoberať všetkými atribútmi účelu náhrady nemajetkovej ujmy, vrátane jej preventívnej funkcie.

Ústavný súd ČR po prejedaní veci ústavnej sťažnosti sťažovateľa vyhovel.

Vo vzťahu k určovaniu výšky náhrady nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 OZ,⁴ Ústavný súd v odôvodnení nálezu konštatoval, že s ohľadom na špecifiká každého prípadu nie je možné určiť exaktnú metódu výpočtu. Logicky preto stanovenie výšky náhrady je vecou voľnej úvahy súdu, ktorá však musí byť odôvodnená a musí mať svoj základ v zistenom skutkovom stave ohľadom oboch zákonných kritérií, rozhodných v súlade s § 13 ods. 3 OZ⁵ pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Podľa názoru ústavného súdu je nevyhnutné trvať na požiadavke, aby súdy vo svojej judikatúre rešpektovali určité všeobecné kritéria, ktoré je potrebné v každom prípade zohľadniť. Základným a určujúcim hľadiskom pri určení týchto meradiel musí byť hľadisko závažnosti a a intenzity zásahu do práv patriacich do súkromnej sféry jednotlivca, dotýkajúcich sa samotnej podstaty ľudskej dôstojnosti. Ľudská dôstojnosť totiž predstavuje najvyššiu hodnotu stojacu v základe celého českého právneho systému i ústavného poriadku a je možné ju preto

1 čl. 10 ods. 1 Listiny:

„Každý má právo na zachovanie svojej ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.“

2 čl. 10 ods. 2 Listiny:

„Každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.“

3 čl. 8 ods. 1 Dohovoru:

„Každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.“

4 § 13 ods. 2 OZ:

„Pokiaľ by sa nezдалo postačujúce zadosťučinenie podľa odseku 1 najmä preto, že bola v značnej miere znížená dôstojnosť fyzickej osoby alebo jej vážnosť v spoločnosti, má fyzická osoba tiež právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.“

5 § 13 ods. 3 OZ:

„Výšku náhrady podľa odseku 2 určí súd s prihliadnutím na závažnosť vzniknutej ujmy a na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo.“

považovať za konečný účel právnych poriadkov, ktorým dodáva legitimitu. Tým sa ľudská dôstojnosť stáva objektívnou ústavnou kategóriou a pôsobí vo vzťahu k ostatným inak nehierarchicky usporiadaným základným právam ako hodnota nadradená a vzhľadom na to je potrebné akýkoľvek zásah či zníženie ľudskej dôstojnosti vnímať ako zásah veľmi závažný, ťažko reparačiteľný. Ľudská dôstojnosť je hodnotou horizontálne neporovnateľnou s ostatnými ústavnými hodnotami či spoločenskými normami, je úplne nenahraditeľná iným statkom a tým menej hodnotou vyčísliteľnou v peniazoch.

Ústavný súd ďalej uviedol, že pri rozhodovaní o primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy je nutné prihliadnúť aj k samotnému účelu a funkciám tohto inštitútu pri ochrane osobnosti. Primárny význam má funkcia satisfakčná, teda primerane s ohľadom na všetky okolnosti konkrétneho prípadu, optimálne a tým účinne vyvážiť a zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu, keďže nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom zmysle slova ani nedá odškodniť a jej rozsah nie je možné ani exaktne kvantifikovať a vyčíslieť je možné namiesto nej len poskytnutie zadosťučinenia.

Ústavný súd v súvislosti s povinnosťou zohľadniť pri určení výšky náhrady subjektívny prvok zavinenia zdôraznil význam preventívno-sankčnej funkcie, ktorú by mala náhrada nemajetkovej ujmy taktiež plniť. V tomto pojatí pri určení výšky relutárnej náhrady je potrebné vziať do úvahy aj skutočnosť, že zásah do práva na ochranu osobnosti je civilným deliktom a primerané zadosťučinenie jednou z civilnoprávných sankcií, ktorá má odradzovať rušiteľa chránených osobnostných statkov a jeho potencionálnych nasledovníkov od protiprávneho konania a byť tak nástrojom špeciálnej a generálnej prevencie. To si vyžaduje, aby išlo o sankciu dostatočne dôraznú a primeranú i z tohto hľadiska. Odstrašujúca či odradzujúca funkcia tohto inštitútu ochrany súkromného práva sa spoločne s funkciou preventívnou prejavuje nielen vo všeobecnej rovine nepriamo, vychovávajúc k úcte k právam iných ľudí, ale aj vo vzťahu ku konkrétnemu pôvodcovi zásahu, ktorý ho má odradiť od myšlienky pokračovania alebo od myšlienky ďalšieho zásahu. Otázka miery zavinenia pôvodcu zásahu pre stanovenie výšky relutárnej náhrady podľa § 13 ods. 3 OZ sa tak stáva zásadným spôsobom spoluurčujúcim a nepochybne i jedným z kľúčových hľadísk pre navýšenie relutárnej náhrady, čo v konečnom dôsledku odpovedá aj satisfakčnej funkcii, keďže potreba finančnej satisfakcie narastá priamo úmerne s mierou zavinenia pôvodcu, lebo vyššou mierou zavinenia je vždy neoprávnenosť zásahu do osobnostných práv zosilnená.

Ústavný súd po preskúmaní napadnutých rozhodnutí súdov dospel k záveru, že všeobecné súdy nezohľadnili vyššie uvedené maximy a kritéria, ktoré je nevyhnutné rešpektovať pri úvahách o primeranosti výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Inak by totiž zákonite dospeli k vyššej čiastke tejto náhrady, čím v konečnom dôsledku neodstránili zásah do základných práv sťažovateľa vyvolaný konaním pôvodcu zásahu.

Ústavný súd ČR nesúhlasil s argumentáciou vrchného súdu o neprípustnosti uložiť pôvodcovi neoprávneného zásahu citelnú či dokonca likvidačnú sankciu a v tejto súvislosti vyslovil, že zo zásady, podľa ktorej výška relutárnej náhrady nesmie byť zrejším bezdôvodným obohatením pre poškodeného a zároveň by nemala byť pre pôvodcu zásahu likvidačná, je možné pripustiť odôvodnené výnimky. Aplikácie tejto zásady sa nemôže dovoľávať osoba, ktorej podnikanie je postavené, resp. často sprevádzané preukázateľnými, úmyselnými a závažnými zásahmi do základných práv jednotlivcov, či dokonca znížením ich ľudskej dôstojnosti. Miera ich ochrany, vzťahujúca sa k právu na slobodu prejavu a na slobodné podnikanie musí byť nevyhnutne oslabená či dokonca úplne vylúčená u subjektov, ktoré účel svojej existencie, činnosti a marketingovej stratégie zakladajú prevažne na publikácii difamačných, na cti utrhávacích a ľudskú dôstojnosť znižujúcich informácií o osobách verejne činných, osobách známych či spoločensky významných (celebritách), keď účelom tohto chovania osoby je len sledovanie svojho majetkového prospechu a zvýšenie publicity použitého média.

Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti preto Ústavný súd ČR dospel k záveru, že napadnutými rozhodnutiami všeobecné súdy neposkytli adekvátnu ochranu základnému právu sťažovateľa na rešpekt k súkromnému životu podľa čl. 10 listiny a čl. 8 Dohovoru a preto tieto rozhodnutia zrušil.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia

Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala: **Mgr. Tatiana Frištková**
advokátska koncipientka

Pýta(j)te sa predsedníctva

Advokát poskytol právnu službu pri založení spoločnosti s ručením obmedzeným pre občana Rakúska s pôvodom v Bulharsku, ktorú dopredu odkomunikoval iný občan Bulharska. Pri založení boli prítomní na Slovensku a vzhľadom na skutočnosť, že mali v pláne rozbehnúť niekoľko podnikateľských aktivít, advokát nepovažoval za správne požadovať preddavok. Pri založení spoločnosti sa advokát s klientmi dohodol, že faktúra bude vystavená na slovenskú spoločnosť a bude uhradená do 20 dní od doručenia. Faktúra bola vystavená za mesiac jún 2012 a nebola uhradená takmer rok. Pôvodný spoločník však priebežne elektronickou poštou stále uisťoval, že faktúra bude uhradená. Následne boli vystavené ďalšie faktúry na ďalšie služby avšak v nižšej hodnote, pričom tie uhradil priamo spoločník. Niekoľko mesiacov neskôr jediný spoločník previedol celý svoj obchodný podiel na iného občana Rakúska. Advokát e-mailom niekoľkokrát vyzval pôvodného spoločníka, osobu, ktorá sprostredkovala založenie a tiež nového spoločníka na úhradu faktúry. Súčasne treba uviesť, že pôvodný spoločník je do dnešného dňa konateľom spoločnosti. Doporučenou poštou advokát poslal aj výzvu priamo spoločnosti na úhradu predmetnej faktúry, avšak bezvýsledne. Advokát plánuje pripraviť návrh na vydanie platobného rozkazu voči spoločnosti a súčasne zvažuje niekoľko ďalších krokov:

- Každá zo zúčastnených fyzických osôb žije v zahraničí, a tak advokát cez partnerské kancelárie chce adresovať výzvu priamo na nich a ich spoločnosti.

- Informovať správcu dane o tom, že predmetná slovenská spoločnosť s ručením obmedzeným je dlžná s úhradou faktúry.

- Zvažuje podanie trestného oznámenia na neznámu osobu, či nedošlo k spáchaniu podvodu zúčastnenými osobami.

- Informovať príslušné veľvyslanectvá o tom, že spoločnosť s ručením obmedzeným na Slovensku, kde sú uvedené fyzické osoby, si neplní svoje povinnosti.

Je v rozpore s etikou advokáta takýto postup, pretože v zákone o advokácii a advokátskom poriadku advokát nenašiel podporu (zmierovacie konanie sa vzťahuje iba na spor medzi advokátmi)?

Advokát je oprávnený vymáhať svoje pohľadávky voči klientovi (v tomto prípade je ním zrejme slovenská spoločnosť, hoci z doložených informácií to nie je celkom zrejme – ďalej sa vychádza z tohto predpokladu) iba zákonnými prostriedkami rešpektujúc všetky povinnosti uložené mu právnymi predpismi. Medzi takéto prostriedky nepochybne patrí výzva klientovi, výzva jeho konateľovi, či spoločníkovi (ak ide o právnickú osobu), podanie žaloby o zaplatenie proti dlžníkovi a prípadne aj podanie trestného oznámenia na klienta (to však iba vtedy, ak je skutočne preukázateľné, že už v čase žiadosti o právnu službu mal klient úmysel odmenu advokáta neuhradiť). Všetky tieto prostriedky musia byť však primerané aj svojím obsahom tak, aby bola zachovaná dôstojnosť advokácie. Pokiaľ ide o ostatné spôsoby, ktorých podstata zahŕňa informovanie o dlhu tretie osoby, takýto postup je neprijateľný a porušuje právne aj etické povinnosti advokáta, pretože rozširuje informácie o klientovi, ktoré sú súčasťou tajomstva o poskytnutej právnej službe a to aj v prípade, ak by z nich nebolo výslovne zrejme, čo predmetom právnej služby bolo. Advokát svoj spor o zaplatenie odmeny s klientom musí vyriešiť výlučne s ním, nevťahovať doň tretie osoby, neoboznamovať ich so správaním klienta pri poskytovaní právnej služby. Aj výnimka z mlčanlivosti sa vzťahuje iba na palmárny spor advokáta s klientom žalobou na súd (§ 23 ods. 5 zákona o advokácii).

Publikačná súťaž Bulletinu slovenskej advokácie

Redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie
vyhlásila aj pre rok 2013

**XII. ročník publikačnej súťaže Bulletinu slovenskej advokácie
pre študentov právnických fakúlt, advokátskych koncipientov
a mladých advokátov do 35 rokov**

Konkrétnu tému si účastníci súťaže zvolia sami. Podmienkou je aktuálnosť témy z teórie alebo praxe slovenského, európskeho alebo medzinárodného práva. Súťažný príspevok nesmie mať popisný charakter. Príspevky v rozsahu maximálne 34 000 znakov (vrátane medzier) treba poslať na adresu kancelárie SAK, Kolárska 4, 813 42 Bratislava, resp. e-mailom na ondrisova@sak.sk s označením „Publikačná súťaž BSA“. **Termín uzávierky je 30. november 2013.**

Porota zložená z členov redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie príspevky vyhodnotí do konca decembra 2013. Pre autorov sú pripravené finančné ceny, porota má právo cenu neudelíť, resp. zvýšiť odmenu. Ceny budú autorom odovzdané na tradičnom Novoročnom stretnutí právnikov v Bratislave v januári 2014.

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Prezident SR prijal predstaviteľov SAK

Prezident Slovenskej republiky Ivan Gašparovič prijal dňa 9. júla 2013 nové vedenie Slovenskej advokátskej komory na čele s jej predsedom Ľubomírom Hreždovičom, podpredsedov Viktóriou Hellenbart, Jozefa Oleja a Juraja Veverku a jej ďalších predstaviteľov, člena predsedníctva Ondreja Mularčíka a tajomníka Andreja Popovca.

Stretnutie s prezidentom sa nieslo vo veľmi príjemnej, až kolegiálnej atmosfére, pričom hneď na úvod stretnutia hlava štátu zdôraznila významnú a nezastupiteľnú úlohu, ktorú podľa nej advokácia v demokratickej spoločnosti zastáva a súčasne vyjadrila uznanie profesionálnej práce advokátov.

Zástupcovia komory informovali prezidenta o počte advokátov a advokátskych koncipientov pôsobiacich na území Slovenska, osobitne informovali o podmienkach poskytovania právnych služieb občanmi iných štátov, ktorí sú advokátmi ako aj o tom, že i naši advokáti vykonávajú advokátsku prax v zahraničí.

Ako celospoločenský problém vnímali obe strany úroveň vzdelávania študentov právnických fakúlt, prezident ocenil doterajšiu činnosť Slovenskej advokátskej komory v procese výchovy budúcich advokátov a vzdelávania advokátskych koncipientov a vyjadril presvedčenie, že advokátska komora bude vyžadovať čo najvyššiu odbornú a morálnu úroveň od svojich budúcich členov.

Obraz slovenskej justície negatívne vnímaný domácou i zahraničnou verejnosťou, ovplyvňujúci nielen výkon profesie advokáta, ale aj celkový rozvoj našej ekonomiky, nízka vymožitelnosť práva a nízka dôvera v justíciu rezonoval u oboch strán ako vážny problém, ktorého riešeniu chcú napomôcť v rámci svojich kompetencií v oblasti justície.

Komora informovala prezidenta i o ďalšom páľčivom probléme, s ktorým sa advokáti boria, pričom dosiaľ necítia veľkú podporu zo strany štátnych orgánov a to je poskytovanie právnych služieb pokútnikmi. Pasivita štátu v boji proti nim nielenže ohrozuje občanov, ktorí prijímajú právne služby od osôb bez náležitej kvalifikácie a zodpovednosti za ich kvalitu, ale podporuje aj rozvoj čiernej ekonomiky a ohrozu-

je existenciu poctivo pôsobiacich advokátskych kancelárií a v neposlednom rade deformuje právne prostredie.

Diskusia sa nevyhla ani pripravovanej novele občianskeho súdneho poriadku, na ktorej sa advokáti aktívne podieľajú a tiež si od nej sľubujú zvýšenie kvality súdneho konania, jeho skrátenie, výsledok však závisí od úspešného zavrhnutia celého legislatívneho procesu, ktorý pri takom ťažiskovom právnom predpise, akým občiansky súdny poriadok je, nie je jednoduchý.

Obe strany sa zhodli, že pre zdravé fungovanie štátu je nevyhnutné pozdvihnúť kvalitatívnu úroveň spolupráce a komunikácie medzi advokátmi, vyšetrovateľmi, prokurátormi a sudcami, ktorá by sa mala konať na výsostne profesionálnej úrovni s primárnym cieľom naplniť obsah ústavného práva občana na spravodlivý súdny proces, prispievať k jeho skvalitňovaniu a celkovo zvyšovaniu právneho povedomia medzi občanmi a dôvery v justíciu a demokratické princípy.

Predseda Slovenskej advokátskej komory Ľubomír Hreždovič na stretnutí uviedol, že Slovenská advokátska komora našla pevné uplatnenie v medzinárodných štruktúrach, kde je ich platným a plnohodnotným členom, napriek tomu, že reprezentuje počtom advokátov malú krajinu a má veľmi dobrú spoluprácu so susednými advokátskymi komorami.

Ivan Gašparovič vyjadril presvedčenie, že presadzovanie nezávislosti, slobody, vážnosti a nezastupiteľnosti advokátskeho stavu posilnila aj novela zákona o advokácii, ktorá nadobudla účinnosť 1. januára tohto roku. So záujmom prijal informáciu, že bol spracovaný historicky prvý Komentár k zákonu o advokácii a aj Zbierka disciplinárnych rozhodnutí. Od advokácie ako slobodného povolania očakáva profesionálny prístup, otvorené a odvážne presadzovanie základných ľudských práv a princípov občianskej slobody a poukazovanie na nedostatky v činnosti štátnych orgánov v záujme ich zlepšenia a pevné zasadenie sa za zachovanie vysokých etických princípov advokátskeho povolania.

Na záver stretnutia predseda SAK odovzdal prezidentovi v mene všetkých advokátov ako vecný dar publikácie vydané pod záštitou SAK, Advokácia v spomienkach advokátov, Komentár k zákonu o advokácii a Advokát Pavol Országh Hviezdoslav, na ktoré môže byť komora právom hrdá.

Mgr. Viktória Hellenbart

Foto Garaj

INZERCIA
sa v elektronickej verzii nezobrazuje

Konferencia advokátov 2013

V dňoch 14. a 15. júna 2013 sa slovenskí advokáti po troch rokoch vrátili do priestorov Novej budovy Slovenského národného divadla v Bratislave, kde sa konala konferencia advokátov, ktorú na tento termín zvolalo predsedníctvo Slovenskej advokátskej komory v súlade s § 68 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii. Súčasťou konferencie bola aj výstava kníh vydaných za mandátu predsedníctva komory od roku 2010, konkrétne *Zbierka disciplinárnych rozhodnutí, Advokát P. O. Hviezdoslav, Advokácia v spomienkach advokátov* a napokon čerstvý *Komentár k zákonu o advokácii*.

V predvečer konferencie prihlásení advokáti navštívili predstavenie muzikálu *Rómeo a Júlia* v Divadle Nová scéna, po ktorom nasledoval koktejl.

Prvý deň sa od skorých ranných hodín prezentovali advokáti z celého Slovenska. Konferenciu moderoval JUDr. Valašik.

V dopoludňajšej časti programu vystúpil so správou predsedu a správou o hospodárení komory predseda SAK JUDr. Hreždovič, so správou o činnosti revíznej komisie jej pred-

seda Mgr. Karkó a so správou o činnosti disciplinárnej komisie jej predseda JUDr. Ondriš. **(foto 1)** Správy boli v predstihu zverejnené v mimoriadnom čísle Bulletinu slovenskej advokácie.

JUDr. Hreždovič na záver prednesu skonštatoval, že komora bude naďalej chrániť tradičné princípy slovenskej advokácie ako advokácie stredoeurópskeho typu s jednotnou samosprávnou komorou, povinným členstvom a nezávislosťou jej členov od štátnej moci. Bude zotrvať na princípoch vyjadrujúcich nezávislosť, slobodu, vážnosť a nezastupiteľnosť advokátskeho stavu vychádzajúc zo zásad etiky, morálky, slušnosti, kolegiality a zákonnosti. Bez aktivity a súdržnosti kolegov by sa tieto ambície realizovať nedali. Vystúpenie zakončil parafrázou výroku: „Nepýtajme sa, čo môžeme urobiť pre komoru, ale pýtajme sa, čo môžeme urobiť pre seba, lebo my všetci sme komora.“

V správe o hospodárení ubezpečil, že komora vynakladala finančné prostriedky na jednotlivé aktivity po náležitom a starostlivom zvážení opodstatnenosti výdavkov. Poukázal

Sprava: JUDr. Ondriš, JUDr. Hreždovič, JUDr. Valašik, JUDr. Olej a Mgr. Karkó sa pripravujú na prednes správ

na to, že v ekonomickej oblasti predsedníctvo postupovalo zodpovedne a efektívne a hospodárenie komory odovzdá nasledovníkom v poriadku.

Mgr. Karkó vo svojej správe poukázal na enormný nárast sťažnostnej agendy. Priestor na zvýšenie efektivity v práci revíznej komisie a na úsporu nákladov je stále v úplnej elektronizácii výkonu sťažnostnej agendy. Hlavným cieľom výkonu sťažnostnej agendy však nie je efektivita, ale kvalita a konzistentnosť rozhodovania. Vo svojom vystúpení vyslovil aj kritickejšie slová, poukázal na potrebu aktivizovať pôsobenie Rozhodcovského súdu SAK a Nadácie slovenskej advokácie a pokúsiť sa o profesionalizáciu sťažnostného aparátu komory.

JUDr. Ondriš poukázal na to, že s narastajúcim objemom sťažnostnej agendy automaticky narastá aj objem disciplinárnej agendy nielen vo vzťahoch advokát – klient a advokát – súdy, ale aj vo vzťahoch medzi advokátmi navzájom. Na pojednávaní sa senáty neraz stretávajú s tým, že advokáti vôbec nepoznajú obsah zákona o advokácii a interných predpisov komory, ktorými sú pri poskytovaní právnych služieb viazaní. Ich znalosť by nepochybne prispela k zníženiu počtu podaných návrhov na začatie disciplinárneho konania. Na záver vystúpenia zdôraznil, že advokáciu považuje za rodinu a všetci by sa mali snažiť o zachovanie honoru advokácie a ak predseda komory v závere svojho príhovoru prirovnal advokáciu k lodi, podľa vyjadrenia JUDr. Ondriša by sme mali vynaložiť úsilie, aby loď stále plávala v pokojných vodách.

Na záver pracovnej časti sa uskutočnili voľby do orgánov komory (foto 2). Fórum volilo zo zoznamu nominovaných advokátov do orgánov komory v počte 36 kandidátov do predsedníctva, 36 kandidátov do revíznej komisie, 123 kandidátov do disciplinárnej komisie a 39 kandidátov do odvolacej disciplinárnej komisie.

Popoludňajší program pokračoval druhou časťou, ktorú po vystúpení dychového kvinteta členov opery SND príhovorem otvoril JUDr. Hrežďovič.

2

Voľby do orgánov komory

Z množstva pozvaných slovenských hostí sa na konferencii osobne zúčastnili minister spravodlivosti JUDr. Borec (foto 3), z poverenia predsedu NS SR predsedníčka občianskoprávneho kolégia JUDr. Bajánková (foto 4), predseda Ústavnoprávneho výboru Národnej rady SR JUDr. Madej a viacerí poslanci Národnej rady Slovenskej republiky, dekan

3

Minister spravodlivosti **JUDr. Borec** v prejave akcentoval úlohu ministerstva – zlepšovať právne prostredie, zefektívňovať súdnictvo a postupne prinavracáť justícii dobré meno s tým, že jednou z podmienok celkového pozdvihnutia justície je fungujúca a dôveryhodná advokácia a že existenciu slobodného a nezávislého advokátskeho povolania vníma ako kľúčový nástroj ochrany ľudských práv a slobôd.

4

Podpredsedníčka Občianskoprávneho kolégia NS SR **JUDr. Bajánková** pozitívne zhodnotila novelu zákona o advokácii z hľadiska prípravy na výkon povolania a na komunikáciu so súdmi. Kvalifikované podania a profesionálne zastupovanie na odbornej úrovni sú nevyhnutné aj pre samotný súdny proces.

Dekan Právnickej fakulty Univerzity Komenského **prof. JUDr. Kubiček** poukázal na to, že previazanosť právnického vzdelávania a advokátskej profesie je daná aj predpokladom vstupu do advokácie – absolvovanie právnického štúdia. Narastajúca tendencia počtu študentov práva od 90. rokov pokračuje, preto je dôležité klásť dôraz na kvalitu vysokoškolského vzdelávania.

Dekan Právnickej fakulty BVŠP **prof. JUDr. Ivor, CSc.** poukázal na to, že advokáti tvoria silný pilier demokratickeho a právneho štátu. Záujmom právnickej fakulty BVŠP je pripravovať kvalifikovaných absolventov práva, z ktorých najlepší sa budú môcť uchádzať o pozície v advokácii. Spoločným záujmom oboch organizácií je skvalitňovať vedec-kú a pedagogickú právnickú prípravu.

Prodekanka Právnickej fakulty Trnavskej univerzity **JUDr. Mgr. Gajdošová, PhD.** poskytla krátky exkurz do dejín advokátskych komôr, na vývoj advokácie ako nezávislého povolania a na rôzne úskalía historického diania s dopadom na advokáciu. Od advokácie sa dnes očakáva nezávislý, slobodný, ale pritom zodpovedný postoj hľadajúci a brániaci spravodlivosť a mravnosť.

Sudkyňa Najvyššieho súdu SR **JUDr. Poláčková** uviedla, že hoci je spolupráca medzi sudcami a advokátmi v klasickom ponímaní nepredstaviteľná, je užitočné počuť názor druhej strany – neraz aj kritický. Práve stavovské organizácie slúžia ako fóra príslušné na diskusiu o zodpovednosti, deontológii, disciplíne a etike povolania. Vzájomná výmena skúseností umožňuje obojstranám profesionálne rásť pri zachovaní vzájomnej úcty a rešpektu.

Prezident Slovenskej komory exekútorov **JUDr. Ing. Paller** akcentoval, že advokáti sú už od čias antiky garantom pretavenia právnej teórie do praxe. Filozofický postulat demokratickeho a právneho štátu je potrebné preniesť do vedomia ľudí. Je to poslanie advokátov, ich cesta k občanovi, ktorému sú vždy k dispozícii, aby naplnili požiadavku zákonnosti a práva v sporovom aj mimosporovom konaní.

Prezident **Ing. Chovan** priblížil činnosť Slovenskej komory daňových poradcov. Poukázal na to, že daňové právo je charakteristické častými zmenami, preto je poskytovanie právnych služieb v prepojení na túto oblasť náročné.

Predseda Českej advokátskej komory **JUDr. Vychopeň** pozitívne hodnotil najmä vydanie prvého Komentára k zákonu o advokácii s uistením, že aj českí advokáti budú jeho závery a rozhodnutia používať pri argumentácii pred českými súdmi aj interne v kárnom konaní.

Predseda Slovenskej advokátskej komory **Roman Završek** zdôraznil, že samospráva na advokácia je kameňom, na ktorom sa dá budovať demokracia. Iba slobodný a nezávislý advokát môže pomôcť jednotlivcovi tvárou tvár voči silnému štátu. Veľmi dôležitá je aj interná právomoc komory v kontexte riadenia záležitostí stavovskej organizácie.

Člen predsedníctva Chorvátskej advokátskej komory **Ranko Pelicarić** pozdravil plénum konferencie v mene 4 500 chorvátskych advokátov a skonštatoval, že slovenská a chorvátska advokácia sú si veľmi blízke nielen schopnosťou jazykovo sa dohovoriť, ale aj vecami, ktoré riešia.

Hostia zo Srbska (sprava) podpredseda **Zoran Jevrić** a člen predsedníctva **Dragan Popović** v spoločnosti slovenského advokáta JUDr. Galla (v strede). Pán Jevrić sa vyjadril, že advokáti sú jedna rodina, čoho dôkazom sú spoločné stretnutia, vzájomné návštevy a podpora, ktorú si komory prejavujú. JUDr. Hreždovičovi odovzal Rád Srbskej advokátskej komory.

Právnickej fakulty UK prof. JUDr. Kubíček, CSc. (foto 5), dekan Právnickej fakulty BVŠP prof. JUDr. Ivor, CSc. (foto 6) a prodekan Právnickej fakulty Trnavskej univerzity JUDr. Mgr. Gajdošová, PhD. (foto 7). Pozvanie prijali aj predstavitelia partnerských organizácií – z poverenia prezidentky Združenia sudcov Slovenska sudkyňa Najvyššieho súdu SR JUDr. Poláčková (foto 8), prezident Slovenskej komory exekútorov JUDr. Ing. Paller (foto 9) a prezident Slovenskej komory daňových poradcov Ing. Chovan (foto 10).

Pravidelnými hosťami konferencií sú aj zahraniční kolegovia, ktorí sa pri výkone advokácie a v rámci činnosti komôr stretávajú s podobnými výzvami a čelia podobným problémom – predseda Českej advokátskej komory JUDr. Vychopeň (foto 11), predseda Slovenskej advokátskej komory Ro-

man Završek (foto 12), podpredseda Českej advokátskej komory JUDr. Poledník, podpredseda Srbskej advokátskej komory Zoran Jevrić, člen predsedníctva Srbskej advokátskej komory Dragan Popović (foto 13), člen predsedníctva Chorvátskej advokátskej komory Ranko Pelicarić (foto 14), zástupkyňa Poľskej advokátskej komory Malgorzata Kozuch (foto 15) a napokon z partnerskej Bambergskej advokátskej komory členka predsedníctva Christina Glück (foto 16) a tajomník Reiner Riegler.

JUDr. Hreždovič privítal hostí a poukázal na to, že účasť zástupcov širokej škály právnických povolání vníma komora

15

Zástupkyňa Poľskej advokátskej komory **Malgorzata Kozuch** poukázala na to, že poľská komora veľmi citlivo vníma nevyhnutnosť spolupráce medzi stredoeurópskymi stavovskými organizáciami s prihliadnutím na prenikajúce vplyvy anglosaského právneho systému. JUDr. Hreždovičovi odovzdala publikáciu o prínosoch poľských advokátov pre spoločnosť.

16

Členka predsedníctva Bamberskej advokátskej komory **Christina Glück** vystúpila spoločne s tajomníkom Rainerom Rieglerom. Obaja zdôraznili posilnenie spolupráce medzi partnerskými komorami v kontexte pripravovaného Nemecko-česko-slovenského advokátskeho fóra a zámeru výmenného programu pre mladých advokátov a koncipientov.

17

veľmi pozitívne a je dôkazom ich intenzívneho spolupôsobenia a úzkeho prepojenia na rôznych úrovniach života našej spoločnosti. Komora prešla od konferencie v roku 2010 významnými zmenami a zintenzívnila svoju činnosť vo vzťahu k domácim aj zahraničným partnerom. Na jednej strane sme na to hrdí, na druhej strane si uvedomujeme, že aktívne pôsobenie komory sa nezaobíde bez spolupráce s inými právnickými povolaniami. Komora má už teraz ďalšie ambície a vytýčené ciele a JUDr. Hreždovič vyslovil nádej, že spolupracujúce organizácie budú naďalej aktívne spolupôsobiť a sledovať ich napĺňanie. Podobné uistenie odznelo aj vo vystúpeniach hostí.

Po vystúpeniach hostí nasledovalo vyhlásenie výsledkov volieb do orgánov komory. Zoznam zvolených členov bol zverejnený v *Bulletine slovenskej advokácie* č. 6/2013 (s. 53). Členov novozvoleného predsedníctva a predsedov revíznej komisie, disciplinárnej komisie a odvolacej disciplinárnej komisie predstavujeme na s. 77.

Po náročnom pracovnom dni strávili advokáti príjemný spoločenský večer v Hoteli Bôrik (foto 17).

Druhý deň (15. júna 2013) sa niesol v duchu rokovaní o interných predpisoch komory (foto 18). Konferencia schválila po diskusii nové interné predpisy, ktoré budú v tlačenej podobe aj na CD-ROM distribuované všetkým advokátom.

-km-

Foto Vladislav Zigo

18

Novozvolené orgány SAK

Predseda SAK

JUDr. Ľubomír Hrežďovič

* 1. marca 1958

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 1. júla 1992

Iná právna prax:

- sudca Krajského súdu v Banskej Bystrici, v rokoch 1990 – 1992 podpredseda krajského súdu
- sudca Okresného súdu vo Zvolene, občiansko-právny a trestný úsek

Prax a činnosť pre SAK:

- predseda a podpredseda SAK
- člen skúšobného senátu
- člen pracovnej skupiny pre trestné právo
- člen disciplinárnej komisie
- prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

- predseda pracovnej skupiny pre trestné právo
- predseda a člen Vzdelávacieho kolégia
- prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

Iné aktivity:

- vysokoškolský pedagóg na Katedre trestného práva Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
- člen komisie pre novelizáciu trestnoprávných noriem Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

Mgr. Viktória Hellenbart

* 24. októbra 1972

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokátka od 1. júla 2001

Iná právna prax:

- vedúca právneho oddelenia katastrálneho odboru Okr. úradu v Lučenci

Prax a činnosť pre SAK:

- členka disciplinárnej komisie
- členka predsedníctva Slovenskej advokátskej komory
- členka pracovnej skupiny pre veci advokátske
- členka pracovnej komisie pre históriu advokácie
- členka skúšobného senátu
- členka Výboru pre ľudské práva v Rade európskych advokátskych komôr (CCBE)
- prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

Podpredsedovia SAK

doc. JUDr. Jozef Olej, CSc.

* 3. februára 1953

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Advokátska prax:

- advokát od 22. apríla 1991

Iná právna prax:

- poslanec Federálneho zhromaždenia ČSFR
- predseda Najvyššieho kontrolného úradu SR

Prax a činnosť pre SAK:

- podpredseda Slovenskej advokátskej komory

Mgr. Juraj Veverka

* 15. apríla 1972

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 3. júla 2001

Prax a činnosť pre SAK:

- člen predsedníctva Slovenskej advokátskej komory
- predseda pracovnej skupiny pre súkromné právo
- predseda skúšobného senátu
- člen Vzdelávacieho kolégia

- člen pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy
- člen pracovnej skupiny pre verejné právo
- prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

Iné aktivity:

- hospitačný pobyt v Nemeckej spolkovej republike
- prax v advokátskej kancelárii Von Büllow & Collegen, Rechtsanwälte, Heilbronn, Spolková republika Nemecko
- člen siete advokátov zastrešovanej Nadáciou pre medzinárodnú právnu spoluprácu (IRZ-Stiftung), Nemeckou advokátskou komorou (BRAK) a Nemeckým advokátskym spolkom (Deutscher Anwaltverein)

■ Členovia predsedníctva SAK

Mgr. Ivan Fiačan, PhD.

* 27. mája 1969

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 1. júla 1998

Iná právna prax:

- justičný čakateľ Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši
- sudca Okresného súdu v Liptovskom Mikuláši

Prax a činnosť pre SAK:

- člen predsedníctva Slovenskej advokátskej komory
- predseda Rozhodcovského súdu SAK
- člen pracovnej skupiny pre veci advokátske
- člen skúšobného senátu

JUDr. Ondrej Mularčík

* 16. apríla 1956

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 23. novembra 1992

Iná právna prax:

- referent, podnikový právnik a vedúci oddelenia v Západoslovenských tlačiarňach Bratislava

Prax a činnosť pre SAK:

- predseda a člen predsedníctva SAK
- člen pracovnej skupiny pre trestné právo
- člen redakčnej rady Bulletinu slovenskej advokácie
- člen skúšobného senátu
- predseda a člen Vzdelávacieho kolégia

- člen disciplinárnej komisie
- predseda odvolacieho senátu
- prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

JUDr. Ján Havlát

* 15. mája 1953

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 1. júna 1981

Iné aktivity

- rozhodca Európskeho rozhodcovského súdu v Košiciach
  - rozhodca Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky
  - prezident Združenia konkurzných správcov SR
- Prax a činnosť pre SAK:**
- podpredseda a člen predsedníctva SAK
  - predseda a člen revíznej komisie
  - člen Vzdelávacieho kolégia
  - predseda skúšobného senátu
  - člen pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy
  - prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

JUDr. Karol Šiška

* 8. decembra 1964

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 1. januára 2003

Iná právna prax:

- komerčný právnik od roku 1997

Prax a činnosť pre SAK:

- člen disciplinárnej komisie
- člen skúšobného senátu

JUDr. Peter Filip

* 16. júla 1962

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 3. mája 1999

Iná právna prax:

- okresný prokurátor Okresnej prokuratúry Bratislava III
- prokurátor Okresnej prokuratúry Bratislava III
- riaditeľ trestného odboru Generálnej prokuratúry SR

Prax a činnosť pre SAK:

- člen pracovnej skupiny pre trestné právo
- člen disciplinárnej komisie
- predseda skúšobného senátu

Náhradní členovia P SAK**JUDr. Andrea Havelková**

* 9. septembra 1977

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
- Advokátska prax:**
- advokátka od 1. júla 2004

JUDr. Boris Draškaba

* 14. augusta 1975

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
- Advokátska prax:**
- advokát od 1. februára 2003
- Prax a činnosť pre SAK:**
- člen predsedníctva SAK
- člen pracovnej skupiny pre zahraničné vzťahy
- člen komisie SAK pre založenie advokátskej poisťovne
- predseda skúšobného senátu
- prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

JUDr. Tomáš Illeš

* 24. augusta 1975

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach
- Advokátska prax:**
- advokát od 1. januára 2004
- Iná právna prax:**
- Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva PF UPJŠ v Košiciach
- Pracovisko právnych kliník PF UPJŠ v Košiciach
- Prax a činnosť pre SAK:**
- člen disciplinárnej komisie

Predseda revíznej komisie SAK**Mgr. Richard Karkó**

* 4. mája 1973

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 19. júna 2000

Prax a činnosť pre SAK:

- predseda revíznej komisie
- člen pracovnej skupiny pre veci advokátske
- prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

Predseda disciplinárnej komisie SAK**JUDr. Martin Čižmárik**

* 12. októbra 1973

Vzdelanie:

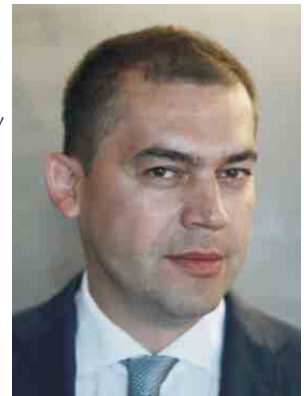
- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 12. novembra 2001

Prax a činnosť pre SAK:

- predseda disciplinárneho senátu

Predseda odvolacej DK SAK**JUDr. Štefan Ondriš**

* 11. novembra 1951

Vzdelanie:

- Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Advokátska prax:

- advokát od 1. júna 1981

Prax a činnosť pre SAK:

- člen disciplinárnej komisie
- predseda disciplinárnej komisie
- člen skúšobného senátu
- prednášateľská činnosť na vzdelávacích podujatiach organizovaných komorou

Spoločné rokovanie predsedníctiev

Dňa 17. mája 2013 sa v Trenčianskych Tepliciach konalo tradičné spoločné stretnutie predsedníctiev ČAK a SAK, ktorého cieľom býva diskusia o otázkach spoločného záujmu a upevňovanie a prehĺbovanie nadštandardných vzťahov. Šlo o posledné stretnutie predsedníctiev v aktuálnom funkčnom období, pretože v júni 2013 boli zvolené nové orgány SAK, ČAK bude nové orgány voliť na sneme v októbri 2013.

Rokovanie otvorili predsedovia oboch komôr JUDr. Vychopeň a JUDr. Hreždovič, vyslovili presvedčenie, že tak, ako predošlé rokovania, aj toto stretnutie bude zdrojom nových aktuálnych informácií prospešných pre život komôr.

Na úvod vystúpil JUDr. Hreždovič, ktorý v stručnosti referoval o praktických skúsenostiach SAK po nadobudnutí účinnosti novely zákona o advokácii so zameraním sa na kľúčové aspekty novely, ktoré majú dopad na praktický výkon advokácie a oboznámil českú delegáciu s filozofiou jednotlivých zmien. JUDr. Vychopeň informoval, že českému ministerstvu spravodlivosti bol do pripomienkového konania predložený návrh novely zákona o advokácii a oboznámil s návrhmi zásadných zmien. V parlamente sa nachádza aj druhý návrh novely zákona o advokácii, ktorý je formálny a z technického hľadiska terminologicky zosúladuje nový Občiansky zákonník platný od 1. januára 2014 so zákonom o advokácii. Predmetom diskusie oboch delegácií bolo aj vyhotovovanie zmlúv týkajúcich sa nehnuteľností advokátmi a praktické otázky s tým spojené.

JUDr. Vychopeň uviedol tému súvisiacu s úvahami o povinnom zastúpení v občianskom súdnom konaní. V súvislosti s novou civilnou legislatívou v ČR, t. j. novým Občianskym

zákoníkom a zákonom o obchodných korporáciách a pod., bude zložitá „napasovať“ existujúci Občiansky súdny poriadok na nový Občiansky zákonník. V súčasnosti sa pracuje na zložení rekodifikačnej komisie, ktorá by sa mala venovať procesnej rekodifikácii a zjednodušeniu českého Občianskeho súdneho poriadku. Za slovenskú stranu Mgr. Veverka informoval o úprave povinného zastúpenia, ktorá platí pre dovolacie konanie a správne súdnictvo pri rozhodovaní o žalobách proti rozhodnutiam správnych orgánov, o nových aspektoch novely Občianskeho súdneho poriadku, ktorá platí od 1. januára 2013 (najmä o § 27 ods. 3) a o možnostiach povinného právneho zastúpenia do budúcnosti. JUDr. Hreždovič v tejto súvislosti informoval o imidžovej kampani v kontexte Dňa advokácie, zameranej na zviditeľnenie advokácie vo verejnosti, ktorú SAK zrealizovala v apríli 2013, a na potlačenie negatívneho fenoménu – neoprávneného poskytovania právnych služieb.

Mgr. Veverka v samostatnom vstupe informoval o aktuálnom legislatívnom procese v SR v oblasti rekodifikácie Občianskeho súdneho poriadku, ktorý by mali nahradiť tri samostatné kódexy – Civilný sporový poriadok, Civilný mimosporový poriadok a Správny súdny poriadok, na prípravu ktorých rekodifikačná komisia intenzívne pracuje.

O priebehu advokátskych skúšok referoval za českú stranu JUDr. Miketa. Česká advokátska komora skúša v piatich termínoch ročne cca 200 uchádzačov na každý termín v Prahe a na pobočke v Brne. Informoval o úvahách ČAK zameraných na zlepšenie technickej úrovne advokátskych skúšok. O priebehu advokátskych skúšok SAK a o úspešnosti uchádzačov referovala JUDr. Biroščáková. Predsedníctvo SAK v roku 2010 vzhľadom na narastajúci počet uchádzačov kreovalo nové skúšobné senáty. Upozornila na pokles vedomostnej úrovne na písomných skúškach a informovala o rôznych úvahách zameraných na zmenu Skúšobného poriadku. Zatiaľ zostáva zachovaný súčasný model písomnej a ústnej skúšky bez možnosti používania počítačovej techniky a vzo-

rov právnych podaní. V krátkosti sa zmienila o minimálnych obsahových nárokoch praxe koncipienta, ktoré sú predpokladom prístupu k advokátskej skúške. Obe komory sa stretávajú s negatívnym javom, keď koncipient nevykonáva práx v mieste sídla školiteľa a školiteľ nedohliada na výkon praxe.

Tému spolupráce v oblasti disciplinárnych konaní voči advokátom v prípadoch, ak sa advokát dopustí disciplinárneho previnenia na území jedného členského štátu a o postupoch komory v domovskom členskom štáte prezentovala Mgr. Hellenbart. Je samozrejmé, že advokát podlieha právomoci komory v každom štáte, v ktorom je zaregistrovaný, ale objavili sa prípady, kedy advokát z jedného štátu poskytuje právne služby na území štátu, v ktorom registrovaný nie je, a práve tu nerešpektuje predpisy.

Problematiku stavovského odevu v daňových súvislostiach uviedol JUDr. Vychopeň. Téma súvisí s možnosťou uplatnenia výdavkov na odev ako daňovo odpočítateľných výdavkov v kontexte platných právnych predpisov. V tejto súvislosti poukázal úpravu platnú v Chorvátsku, ktorá tento postup umožňuje. O daňových predpisoch a aplikačných

skúsenostiach v Slovenskej republike informovala JUDr. Biroščáková.

Problematiku verejného obstarávania uviedol JUDr. Procházka. O zaradenie tohto bodu požiadala česká strana z dôvodu článkov, ktoré sa objavili v českej tlači v súvislosti s výberovými konaniami na dodávku tovarov a služieb pre verejnú správu, ktorých účastníkmi sú advokáti a v súvislosti s pravidlami pre verejné obstarávanie, ktorých cieľom má byť väčšia transparentnosť a zrýchlenie procesu obstarávania. JUDr. Procházka poukázal v tejto súvislosti na nové inštitúty zavedené do legislatívy verejného obstarávania.

Predmetom diskusie boli aj dve plánované podujatia: Nemecko-česko-slovenské advokátske fórum, ktoré sa uskutoční 22. a 23. novembra 2013 v Trnave, (Mgr. Veverka zreferoval návrhy tém s tým, že program sa sfinalizuje po konzultácii s partnerskými komorami) a jubilejná X. konferencia o histórii advokácie, ktorá sa uskutoční v Českej republike.

Na záver rokovania delegácie vyslovili presvedčenie, že tradícia spoločných stretnutí bude pokračovať bez ohľadu na výsledky volieb v oboch komorách.

Zapísala: -km-

Slovenská asociácia trestných obhajcov (SATO)

Vážení kolegovia advokáti, kolegovia obhajcovia,

prihováram sa Vám najmä vzhľadom na to, že na ostatnej Konferencii advokátov dňa 14. júna 2013 sa mi dostalo cti, že som bol zvolený za prezidenta Slovenskej asociácie trestných obhajcov. Pre tých, ktorí o tejto asociácii ešte nemajú dostatočné informácie, si dovoľujem ju stručne predstaviť. V roku 2010 bola pri Slovenskej advokátskej komore založená Slovenská asociácia trestných obhajcov (SATO) ako tematické združenie advokátov podľa § 47 Advokátskeho poriadku. SATO predstavuje platformu pre obhajcov v trestnom konaní, v rámci ktorej sa môžu podrobnejšie zaoberať problematikou obhajoby a obhajcov. SATO má ambíciu aktívne vystupovať v oblasti trestného práva, osobitne pri presadzovaní základných práv a slobôd, pri riešení konkrétnych problémov výkonu obhajoby, ako aj pri podpore statusu obhajcov. SATO v súlade s pôvodným cieľom vytvorila na webovej stránke komory priestor pre diskusné príspevky s cieľom zapojiť do svojej činnosti neformálnym spôsobom čo najväčší počet advokátov. Hlavným iniciátorom myšlienky založiť SATO bol JUDr. Milan Valašik, prvý prezident SATO, ktorému za to patrí veľká vďaka.

SATO pri Slovenskej advokátskej komore vystupuje ako združenie nezávislých trestných obhajcov pri presadzovaní základných práv osôb, ktoré vyšetrujú orgány činné v trestnom konaní, resp. ktoré sú podozrivé zo spáchania trestného činu, boli obvinené zo spáchania trestného činu alebo ktoré

ktoré boli usvedčené zo spáchania trestného činu a pri riešení problémov obhajoby v trestnom konaní v SR. SATO je založená na princípoch European Criminal Bar Association (ECBA) – Európskej komory trestných obhajcov a otvorene sa k nim naďalej hlási.

ECBA je komora nezávislých trestných obhajcov v členských štátoch Rady Európy so sídlom v Londýne, ktorej primárnym cieľom je podporovať základné práva trestne stíhaných osôb, podozrivých, ale aj odsúdených v európskych krajinách. ECBA sa aktívne zúčastňuje na diskusiách a prípravách právnych noriem týkajúcich sa trestného konania a základných práv v ňom, na ktorých sa pracuje na úrovni orgánov Európskej únie. ECBA je rovnako aktívna na mnohých projektoch, ktorých cieľom je garancia fundamentálnych práv v trestnom konaní, ako napríklad právo zadržaného na prístup k advokátovi, právo na svoj jazyk, atď. Členmi ECBA sú obhajcovia z celej Európy, no zastúpenie majú aj obhajcovia z ďalších krajín, ako napríklad z USA. ECBA organizuje dvakrát ročne konferencie na vždy aktuálne témy. Bližšie informácie o ECBA nájdete na webovej stránke ecba.org.

Tým, že som bol pred dvomi rokmi zvolený valným zhromaždením ECBA za člena orgánu predsedníctva ECBA, vyviním maximálne úsilie na presadzovanie záujmov slovenských obhajcov aj na európskej úrovni, a tým zároveň obohatovať členov SATO o poznania a aktivity ECBA. Členmi SATO sa môžete stať na základe písomnej alebo e-mailovej prihlášky a prístúpení k zmluve o združení. Podrobnosti nájdete na www.sak.sk. Teším sa na našu vzájomnú spoluprácu a výmenu skúseností.

JUDr. Ondrej Laciak, PhD.

advokát, prezident SATO, člen predsedníctva ECBA

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ SAK

Vrátenie odmeny advokáta klientovi zaplatenej advokátovi na základe zrušeného súdneho rozhodnutia

Advokát, ktorý nevráti klientovi odmenu za poskytnuté právne služby po zrušení právoplatného súdneho rozhodnutia, ktorým mu bola táto odmena voči klientovi priznaná, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia podľa § 56 ods. 1 zákona o advokácii, pretože takýmto konaním porušuje povinnosti mu uložené v § 18 ods. 1 a 2 zákona o advokácii.

*Rozhodnutie I. odvolacieho disciplinárneho senátu z 19. apríla 2013,
sp. zn. I. ODS-1/13:4092/2010*

*Rozhodnutie X. disciplinárneho senátu z 30. novembra 2011,
sp. zn. DS X. 40/11:4092/2010*

Dotknuté ustanovenia:

- § 18 ods. 2 a 3 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v platnom znení

Rozhodnutím I. odvolacieho disciplinárneho senátu z 19. apríla 2013, sp. zn. 1 ODS-1/13:4092/2010 v spojení s rozhodnutím X. disciplinárneho senátu z 30. novembra 2011, sp. zn. DS X. 40/11:4092/2010 bol disciplinárne obvinený advokát uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

sťažovateľovi A. B. ani po zrušení rozsudku Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 14/2006 z 18. 6. 2007 v spojení s uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 279/2007 z 24. 1. 2008, nálezom Ústavného súdu SR č. k. I. ÚS 407/08-43 z 30. 6. 2010, ktorý mu bol doručený listom sťažovateľa z 24. 1. 2011, tomuto nevrátil sumu 193 081 Sk (6 342,72 eur) ním zaplatenú 23. 8. 2007 z titulu náhrady trov právneho zastupovania s úrokmi z omeškania priznanú rozsudkom Okresného súdu Humenné č. k. 10 C 99/2005 po čiastočnej zmene v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 14/2006 z 18. 6. 2007,

čím porušil

povinnosti advokáta podľa § 18 ods. 2 a 3 zákona o advokácii,¹

za čo mu bolo uložené

podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne opatrenie – **peňažná pokuta** vo výške **500 eur**.

Podľa § 57 ods. 5 zákona o advokácii bola disciplinárne obvinenému advokátovi uložená povinnosť zaplatiť na účet Slovenskej advokátskej komory paušálne trovy disciplinárneho konania vo výške **317 eur** v lehote do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Z odôvodnenia:

Predseda Revíznej komisie SAK podal proti disciplinárne obvinenému advokátovi návrh na začatie disciplinárneho konania pre skutok uvedený vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

Disciplinárny senát rozhodnutím z 30. novembra 2011, sp. zn. DS X. 40/11:4092/2010 uznal disciplinárne obvineného za vinného z disciplinárneho previnenia pre skutok uvedený v návrhu a podľa § 56 ods. 2 písm. c) mu uložil disciplinárne opatrenie – peňažnú pokutu vo výške 1 000 eur a zároveň povinnosť nahradiť SAK paušálnu náhradu trov konania vo výške 317 eur.

Disciplinárny senát svoje rozhodnutie odôvodnil nasledovnými skutkovými a právnymi závermi.

Disciplinárny senát mal za preukázané, že skutok sa stal tak, ako bol popísaný v návrhu, keď na základe vykonaného dokazovania zistil, že medzi disciplinárne obvineným a sťažovateľom bola uzatvorená dohoda o poskytnutí právnej pomoci, týkajúca sa zastupovania v konaní o ochranu osobnosti s dojednaním podielovej odmeny vo výške 20 % z hodnoty veci, ktorá bola ukončená odstúpením od dohody zo strany sťažovateľa. Medzi zmluvnými stranami bolo dohodnuté, že v prípade odstúpenia od tejto dohody zo strany klienta je klient povinný zaplatiť advokátovi odstupné vo výške dovedy vynaložených nákladov zvýšených o 100 %. Sťažovateľ odmenu vyfakturovanú disciplinárne obvineným na sumu 197 985,40 Sk odmietol uhradiť, preto disciplinárne obvinený uplatnil svoju pohľadávku súdnou cestou, pričom prvostupňový súd žalobe disciplinárne obvineného v celom rozsahu vyhovel. Krajský súd v Prešove rozsudkom sp. zn. 1 Co 14/2006 z 18. 6. 2006 prvostupňový rozsudok v časti povinnosti odporcu zaplatiť sumu 162 366,70 Sk (5 389,58 eur) s úrokmi z omeškania potvrdil a v prevyšujúcej časti žalobu zamietol s odôvodnením, že navrhovateľ správne vyčíslil svoju odmenu za vykonané úkony právnej služby v celkovej výške 162 366,70 Sk (5 389,58 eur), nemá však nárok na odstupné vo výške 38 485,40 Sk, nakoľko odstupné nemá žiaden zákonný podklad v žiadnom ustanovení vtedy platnej vyhlášky č. 163/2002 Z. z. Na základe tohto rozsudku sťažovateľ dňa 23. 8. 2007 zaplatil advokátovi celkovo sumu 193 081 Sk (6 342,72 eur).

Proti tomuto rozsudku podali obaja účastníci konania dovolanie, ktoré však bolo uznesením Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 279/2007 z 24. 1. 2008 odmietnuté ako neprípustné. Keďže na základe ústavnej sťažnosti sťažovateľa bol rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 1 Co 14/2006 nálehom Ústavného súdu SR č. k. I. ÚS 407/08-43 z 30. 6. 2010 zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, sťažovateľ vyzval disciplinárne obvineného dňa 10. 9. 2010 na vrátenie sumy 193 081 Sk (6 342,72 eur) a následne listom zo dňa 24. 1. 2011 disciplinárne obvinenému doručil predmetný nálezh Ústavného súdu SR, na čo disciplinárne obvinený reagoval tak, že sťažovateľovi vráti prípadný rozdiel sumy, ktorú určí súd.

Disciplinárny senát vychádzal z toho, že po tom, čo disciplinárne obvinený nadobudol vedomosť o náleze Ústavného súdu SR, nemal žiaden skutkový ani právny dôvod nevyhovieť výzve svojho bývalého klienta na vrátenie predmetnej sumy, na čom nemení nič ani obrana disciplinárne obvineného založená na tom, že v tomto náleze nebola obsiahnutá jeho povinnosť vrátiť zaplatenú odmenu sťažovateľovi, keďže samotným zrušením rozhodnutia, z ktorého táto povinnosť sťažovateľovi vznikla, zanikol právny titul na plnenie pre sťažovateľa a teda aj dôvod toto plnenie ponechať na strane disciplinárne obvineného.

Disciplinárny senát nepovažoval tento postup disciplinárne obvineného za čestný ani svedomitý, ale naopak, neetický prístup advokáta nielen k sťažovateľovi, ale aj vo vzťahu

OBJEDNÁVKA Bulletinu slovenskej advokácie na rok 2013

Odberateľ: .....

.....
.....

IČO: .....

IČ DPH: .....

Číslo účtu: .....

Adresa, na ktorú majú byť posielané výtlačky: .....

.....
.....

Podmienky odberu:

1. Ročné predplatné 50 eur+ DPH (vrát. poštovného ab alného) je za 10 fyzických čísel. (Vyjde 12 čísel, z toho dve voľne.)
2. Objednávka sa vzťahuje na všetky čísla, ktoré už vyšli pred doručením. Predplatné sa v tomto prípade odpočítava znižujúco.
3. Na základe tejto objednávky Slovenská advokátska komora (SAK) vystaví odberateľovi faktúru na predplatné.
4. Bulletin bude odberateľovi odoslaný až po uhradení predplatného vo faktúrovanej výške.
5. Výtlačky budú odosielané na adresu uvedenú v objednávke. Jej menu musí odberateľ oznámiť písomne. Za zásielky nedoručené z dôvodu nepresnej adresy SAK neposkytuje náhradu.
6. Odber prípadných mimoriadnych čísel, ako aj čísel, ktoré vyšli pred doručením objednávky, je možné dohodnúť individuálne.
7. **Advokáti zapísaní v zozname advokátov SAK budú bulletin naďalej dostávať bezplatne, bez osobitnej objednávky.**

Závaznosť objednávame ..... výtlačkov *Bulletinu slovenskej advokácie* v roku 2013 (vyjde 10 fyzických čísel). Súhlasíme s podmienkami odberu uvedenými v tejto objednávke.

Dátum: .....

Podpis: .....

Vybavuje: .....

Telefón: .....

Vyplnenú objednávku odošlite na adresu:
Slovenská advokátska komora, Kolárska 4, 813 42 Bratislava,
alebo odfaxujte na číslo **02/5292 4056, 5296 1554**

k profesionálnej i laickej verejnosti, keďže disciplinárne obvinený odmietol rešpektovať nález ÚS SR, ktorý je záväzný pre všetkých. Disciplinárny senát upozornil aj na to, že už samotná skutočnosť dojednania odstúpeného v prípade odstúpenia od zmluvy o poskytovaní právnych služieb je nárokom nezákonným, nemajúcim zákonný podklad v žiadnom ustanovení stavovských predpisov, a teda konaním neetickým voči klientovi.

Pri rozhodovaní o disciplinárnom opatrení senát prihliadol najmä na závažnosť disciplinárneho previnenia a okolnosti, za ktorých došlo k jeho spáchaniu, keď disciplinárne obvinený svojím postojom k nálezu ÚS SR prejavil nezaujem o čestné finančné vysporiadanie so svojím bývalým klientom, na rozsah a povahu porušenej povinnosti, spôsob konania, následok, mieru zavinenia a osobu disciplinárne obvineného a dospel k záveru, že vzhľadom na potrebu represívneho a preventívneho účinku je potrebné uloženie prísnejšej sankcie.

Proti tomuto rozhodnutiu podal disciplinárne obvinený odvolanie, na základe ktorého vec prerokoval I. odvolací disciplinárny senát s nasledovnými závermi:

Odvolací senát sa v plnom rozsahu stotožnil so skutkovými a právnymi závermi disciplinárneho senátu. Odvolací senát skonštatoval, že podstatou skutku je, či advokát má alebo nemá povinnosť vrátiť peňažné plnenie, ktoré prijal na základe právoplatného rozhodnutia, ktoré bolo následne zrušené. Odvolací senát nespochybnil právo advokáta na odmenu za vykonané právne služby podľa zmluvy uzatvorenej s klientom, resp. pri absencii takejto zmluvy podľa vyhlášky č. 655/2004 Z. z., avšak toto právo nebolo disciplinárne obvinenému odňaté. V situácii, keď sám dohodol v zmluve s klientom zmluvnú odmenu vo forme podielovej odmeny, a to nejednoznačným a sporným spôsobom tak, že sa otázka stala predmetom súdneho sporu, bol viazaný rozhodnutiami súdov rovnako ako sťažovateľ, ktorý na základe zrušeného súdneho rozhodnutia odmenu zaplatil.

Keďže sťažovateľ neplnil advokátovi na základe zmluvy o poskytovaní právnych služieb, ale výlučne na základe rozhodnutia súdu, ktorému sa podriadil, keď bolo takéto rozhodnutie zrušené, je prijatie takéhoto plnenia nutné považovať za plnenie z právneho dôvodu, ktorý odpadol, a teda za bezdôvodné obohatenie na strane advokáta. Je nutné konštatovať, že za daného stavu, kým súd právoplatne nerozhodne o tom, aká odmena za právne služby advokátovi patrí, na jeho strane nie je daný nesporný právny základ pre jej prijatie, teda ani na zadržanie už prijatej odmeny, čím nie je ohrozené právo advokáta na odmenu za služby.

Vo vzťahu k prebiehajúcej súdnej konaní, v ktorom si sťažovateľ uplatnil nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu aj voči advokátovi ako žalovanému v 2. rade a jeho obrane založenej na vznesení námietky premlčania, odvolací senát poznamenal, že vznesenie námietky premlčania je nepochybne právom účastníka konania, teda aj disciplinárne obvineného, ktorý ako advokát má povinnosť pri výkone svojich práv postupovať v súlade s advokátskymi predpismi a v tejto súvislosti dodal, že aj takúto obranu advokáta možno považovať za neetickú, najmä, keď sa sťažovateľ

nemohol objektívne skôr dozvedieť o vzniku bezdôvodného obohatenia, ako z nálezu ÚS SR.

Odvolací senát sa nestotožnil ani s námietkou disciplinárne obvineného o prijatí predmetnej finančnej čiastky od inej osoby než je sťažovateľ, keďže dôvodom nevrátenia tejto čiastky sťažovateľovi nebol nedostatok súčinnosti sťažovateľa ani potreba vydať čiastku inej osobe.

Čo sa týka rozhodnutia o uložení disciplinárneho opatrenia, odvolací senát sa stotožnil s druhom uloženého disciplinárneho opatrenia, ktoré nie je neprimerané s ohľadom na rozsah a následok porušenia povinnosti, povahu porušenej povinnosti, spôsob konania disciplinárne obvineného a mieru jeho zavinenia, avšak nesúlhal s výškou peňažnej pokuty, ktorú vzhľadom na to, že disciplinárne obvinený nebol v minulosti disciplinárne postihnutý a na jeho osobné a majetkové pomery zmenil znížením peňažnej pokuty na sumu 500 eur, ktorú považoval za primeranú.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom

Poznámka

1 § 18 ods. 2 zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

§ 18 ods. 3 zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu. V záujme toho je povinný dodržiavať pravidlá profesijnej etiky a iné pravidlá, ktoré určuje predpis komory.“

*Právnu vetu a rozhodnutie spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Z DISCIPLINÁRNYCH ROZHODNUTÍ ČAK

Povinnosť advokáta informovať klienta o zákonnej lehote na podanie žaloby

Ak advokát na základe dohody s klientom vypracuje a odovzdá klientovi podanie bez toho, aby ho jasne poučil o lehote, v ktorej je nevyhnutné toto podanie odoslať alebo doručiť súdu, dopúšťa sa disciplinárneho previnenia.

Rozhodnutie disciplinárnej komisie ČAK z 24. mája 2002,
sp. zn. K 13/02¹

Dotknuté ustanovenia:

- § 16 ods. 2 a § 17 zákona č. 85/1996 Sb. o advokácii
- čl. 9 ods. 1 uznesenia predstavenstva Českej advokátskej komory č. 1/1997 Vestníka zo dňa 31. 10. 1996, ktorým sa stanovujú pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže advokátov Českej republiky (etický kódex) v platnom znení (ďalej len „Pravidlá profesionálnej etiky“)
- **obdobné ustanovenia slovenských právnych predpisov:** § 18 ods. 1, 2² zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii v platnom znení, § 6 písm. a)³ Advokátskeho poriadku SAK zo dňa 19. 6. 2010

Disciplinárne obvinený advokát bol uznaný za vinného z disciplinárneho previnenia, ktorého sa dopustil

tým, že

potom, čo prevzal právne zastúpenie N. P. vo veci určenia neplatnosti dohody o skončení pracovného pomeru, podľa ktorej sa mal tejto jeho klientke skončiť pracovný pomer ku dňu 4. 12. 2000, vypracoval žalobu, adresovanú okresnému súdu, ktorú odovzdal klientke s pokynom odoslať ju súdu bez toho, aby jej jasne a včas poskytol poučenie o dĺžke lehoty na podanie žaloby v súlade s § 64 zákonníka práce, v dôsledku čoho bola žaloba doručená súdu až po uplynutí zákonnej lehoty a rozsudkom okresného súdu bola preto zamietnutá,

teda

pri výkone advokácie nepostupoval svedomito a nechránil riadne práva a oprávnené záujmy klienta,

čím porušil

§ 16 ods. 2 a § 17 zákona o advokácii⁴ v spojení s čl. 9 ods. 1⁵ Pravidiel profesionálnej etiky advokátov ČR.

Podľa § 32 ods. 3 písm. c) zákona o advokácii disciplinárne obvinenému za to bolo uložené disciplinárne opatrenie – **pokuta** vo výške **10 000 Kč**.

Z odôvodnenia:

Disciplinárny senát na základe vykonaného dokazovania dospel k nasledovným skutkovým zisteniam a právnomu posúdeniu veci:

Z obsahu sťažnostného spisu a z výpovede disciplinárne obvineného disciplinárny senát zistil, že dňa 12. 12. 2000 sa na disciplinárne obvineného obrátila sťažovateľka, ktorá ho navštívila v jeho advokátskej kancelárii spolu s matkou, so žiadosťou o poskytnutie právnej služby v podobe spisovania žaloby o určenie neplatnosti dohody o skončení pracovného pomeru. Disciplinárne obvinený v ten istý deň prijal splnomocnenie na zastupovanie sťažovateľky a keďže informácie poskytnuté sťažovateľkou pre podanie žaloby neboli úplné, disciplinárne obvinený sa so sťažovateľkou dohodol, že tieto informácie doplní.

Po doplnení chýbajúcich informácií, potrebných na podanie žaloby disciplinárne obvinený dňa 29. 1. 2001 vypracoval žalobu, ktorú si sťažovateľka prišla vyzdvihnúť v jeho advokátskej kancelárii, pričom požadovala doplnenie žalobného návrhu a konečnú verziu žaloby si prevzala s tým, že túto žalobu zašle súdu sama. Súčasne so žalobou prevzala aj vyúčtovanie poskytnutej právnej služby a potvrdenie o úhrade. Žaloba však bola súdu podaná až po uplynutí zákonnej lehoty, v dôsledku čoho bola súdom zamietnutá.

Disciplinárne obvinený sa nevedel vyjadriť, či sťažovateľka bola ním alebo jeho zamestnancom riadne poučená o lehote, v ktorej je potrebné žalobu podať, bol však presvedčený, že bola poučená o nevyhnutnosti podať žalobu okamžite. Disciplinárne obvinený ďalej uviedol, že na žalobe zostalo uvedené jeho meno z dôvodu, že sa domnieval, že sa sťažovateľka naňho obráti so žiadosťou o ďalšie právne zastupovanie. Okrem rozhodnutia o zamietnutí žaloby iné vyrozumienie zo súdu neobdržal.

Disciplinárne obvinený pripustil, že v danom prípade išlo o neštandardný postup pri poskytovaní právnych služieb, lebo klientka bola dcérou jeho známej, a preto nedošlo k písomnému dojednaniu rozsahu požadovaných právnych služieb tak, ako to bolo bežné v iných prípadoch, čo viedlo k určitým nedorozumeniam ako aj k tomu, že žaloba nebola odoslaná súdu včas.

Disciplinárny senát na základe týchto skutkových zistení dospel k záveru, že disciplinárna žaloba je dôvodná a skutok disciplinárne obvineného posúdil ako porušenie povinností advokáta podľa § 16 ods. 2 a § 17 zákona o advokácii v spojení s čl. 9 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky advokátov, čím sa disciplinárne obvinený dopustil disciplinárneho previnenia v zmysle § 32 ods. 2 zákona o advokácii.

Pri rozhodovaní o druhu a výške disciplinárneho opatrenia disciplinárny senát na jednej strane vzal do úvahy, že disciplinárne obvinený sa dopustil svojím nezodpovedným prístupom závažného pochybenia, na druhej strane prihliadol aj k tomu, že disciplinárne obvinený pochybenie uznal a vzhľadom na tieto skutočnosti za primerané disciplinárne opatrenie považoval uloženie peňažnej pokuty vo výške 10 000 Kč.

Rozhodnutie je redakčne krátené, upravované a doplnené o odkazy na citované ustanovenia pod textom.

Poznámky

1 Preložené a spracované z publikácie **Bulletin advokácie – Sbíрка kárných rozhodnutí České advokátní komory 2002 – 2003** (zvláštné číslo/červen 2004). Česká advokátní komora, Praha 2004, s. 34-35

2 § 18 ods. 1 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta a riadiť sa jeho pokynmi. Ak sú pokyny klienta v rozpore so všeobecne záväznými právnymi predpismi, nie je nimi viazaný. O tom klienta vhodným spôsobom poučí.“

§ 18 ods. 2 slovenského zákona o advokácii:

„Advokát je povinný pri výkone advokácie postupovať s odbornou starostlivosťou, ktorou sa rozumie, že koná čestne, svedomito, primeraným spôsobom a dôsledne využíva všetky právne prostriedky a uplatňuje v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia považuje za prospešné. Pritom dbá na účelnosť a hospodárnosť poskytovaných právnych služieb.“

3 § 6 písm. a) Advokátskeho poriadku SAK:

„Advokát je povinný riadne a včas písomne informovať klienta, ako postupuje pri vybavovaní veci a posielat klientovi všetky písomnosti, z ktorých pre klienta vyplývajú práva a povinnosti, ak sa s klientom písomne nedohodne inak.“

4 § 16 ods. 2 českého zákona o advokácii:

„Pri výkone advokácie je advokát povinný jednať čestne a svedomito; je povinný využívať dôsledne všetky zákonné prostriedky a v ich rámci uplatniť v záujme klienta všetko, čo podľa svojho presvedčenia pokladá za prospešné.“

§ 17 českého zákona o advokácii:

„Advokát postupuje pri výkone advokácie tak, aby neznižoval dôstojnosť advokátskeho stavu; za tým účelom je najmä povinný dodržiavať pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže. Pravidlá profesionálnej etiky a pravidlá súťaže stanoví stavovský predpis.“

5 čl. 9 ods. 1 Pravidiel profesionálnej etiky:

„Advokát je povinný klienta riadne informovať ako postupuje pri vybavovaní jeho veci, a poskytovať mu včas vysvetlenia a podklady potrebné pre uváženie ďalších príkazov.“

*Právnu vetu a rozhodnutie preložila a spracovala
Mgr. Tatiana Frištková
advokátska koncipientka*

Správa z júnového zasadnutia Stáleho výboru CCBE

Z poverenia predsedníctva som sa 28. júna 2013 s tajomníkom komory JUDr. Popovcom zúčastnila na zasadnutí Stáleho výboru CCBE v Bruseli.

Na začiatku zasadnutia predseda CCBE vyjadril znepokojenie nad odpočúvaním optických podmorských káblov, ktorým dochádza k porušovaniu ľudských práv a z pohľadu advokácie aj k zásahu do princípu dôvernosti medzi advokátom a klientom. Delegácie jednotne navrhli, aby predsedníctvo v mene CCBE formulovalo obavy zo situácie listom adresovaným príslušným úradom.

Podpredsedníčka Maria Slazak podala správu o účasti na konferencii v Petrohrade. Advokácia v Rusku sa snaží o otvorenie vo vzťahu k západnej Európe, o čom svedčí aj účasť prednášateľov z viacerých európskych krajín a pozvanie pre zástupcu CCBE. CCBE víta snahu o posilnenie postavenia advokácie v štáte aj vzťahov s Európou, pričom jedným z pozitívnych krokov smerom k Európe je žiadosť Ruskej advokátskej komory o status pozorovateľa v CCBE.

V nadväznosti na publikáciu *Ročného prieskumu rastu* v novembri 2012, *Porovnávacieho prehľadu súdnictva* v marci 2013 a národných programov reforiem v apríli/máji 2013 Európska komisia publikovala odporúčania pre jednotlivé krajiny. CCBE dala delegáciám do pozornosti časti odporúčaní, ktoré sa týkajú oblasti služieb a fungovania súdnych systémov. Z dokumentu pre Slovensko vybrala odporúčenie zmeniť zákon o verejnej službe s cieľom posilniť nezávislosť verejnej služby, realizovať opatrenia na zlepšenie efektívnosti justičného systému, podporiť postupy alternatívneho riešenia sporov a zasadiť sa o ich častejšie využívanie.

CCBE informovala aj o zapojení sa do Pracovnej skupiny pre slobodné povolania Generálneho riaditeľstva pre podnikanie a priemysel. Cieľom skupiny je hodnotiť špecifické potreby predstaviteľov slobodných povolání v oblasti podnikania. Na prvom stretnutí sa diskutovalo o mnohých otázkach, ktorých sa týka aj správa konzorcium Panteia-Maastrichtskej univerzity.

Výbor pre hodnotenie smerníc stručne oboznámil prírodné delegácie so znením návrhu revízie smernice o uznávaní odborných kvalifikácií po skončení rokovaní medzi európskymi inštitúciami. Smernica by mohla byť prijatá počas prvého čítania v októbri 2013. Pripomienky CCBE boli väčšinou zohľadnené. Z pohľadu advokácie budú zaujímavé viaceré zmeny. Na princípe opt-in sa zaviedla možnosť vydávať profesijné elektronické preukazy domovským členským štátom, ktoré uľahčia príležitostné a dočasné poskytovanie služieb v iných členských štátoch (nebude potrebné predkladať

iné dokumenty). Ak osoba požiada o uznanie kvalifikácie v inom členskom štáte a príslušný orgán nevydá rozhodnutie do 4 týždňov, bude sa dosiahnutá kvalifikácia považovať za tacitne uznanú; Medzinárodný trhový informačný systém (IMI) bude pritom informovať o zákazoch vykonávať prax a o prípadných falšovaných dokumentoch. Spoločný základ pre vzdelávanie definuje minimálny stupeň kvalifikácie potrebnej na výkon profesie a dosiahnutie takej kvalifikácie bude automaticky uznávané. Platená aj neplatená prax sa na základe písomnej zmluvy budú považovať za rovnocenné; členské štáty môžu vydať usmernenia o uznávaní praxe v zahraničí a môžu obmedziť jej dĺžku. Povolí sa čiastočný prístup na trh služieb v hostiteľskom členskom štáte (v zmysle rozhodnutia SD EÚ C 330/03), odmietnutie bude možné vo verejnom záujme. Pre iné než medicínske profesie môže byť overenie jazykových schopností vykonané len vtedy, ak už bola uznaná kvalifikácia a ak existujú závažné a konkrétne pochybnosti o jazykových schopnostiach danej osoby.

CCBE dostala ponuku stať sa pozorovateľom v Poradnej rade európskych sudcov (CCJE), poradnom orgáne Rady Európy pozostávajúcom výlučne zo sudcov. Okrem iných úloh CCJE každoročne vydá stanovisko k niektorej z kľúčových tém týkajúcich sa justície, ktoré je adresované Výboru ministrov Rady Európy. Tento rok pripravuje stanovisko k vzťahu medzi sudcami a advokátmi a na CCBE sa obrátila so žiadosťou o príspevok k tejto téme. Stály výbor schválil znenie Vyhlásenia CCBE o vzťahu medzi sudcami a advokátmi. Odvoláva sa v ňom na Chartu základných princípov, dáva do pozornosti aktívnu spoluprácu CCBE so sudcami a súdmi na medzinárodnej úrovni a ďalšie dôležité aktivity (napr. pozorovateľské členstvo v CEPEJ, účasť v projekte e-CODEX). V stanovisku odporúča obzvlášť spomenúť možnosť ustanoviť procesné pravidlá a praktické usmernenia súdov, ktoré môžu pomôcť k dosiahnutiu konsenzu medzi sudcami a advokátmi a akcentuje význam vzdelávania sudcov v oblastiach, v ktorých rozhodujú v záujme odstránenia prieťahov v konaní.

Výbor CCBE pre ľudské práva predložil na schválenie projekt vytvorenia siete „Defence of Defence“ (DoD, vo voľnom preklade Obrana obhajcov) na podporu advokátov, ktorí sú obeť porušovania ľudských práv. Projekt vychádza zo záverov prvého stretnutia zúčastnených subjektov v októbri 2012, ktorými sú advokátske komory, medzinárodné organizácie advokátov a advokátskych komôr a neziskové organizácie. Delegácie schválili odporúčanie výboru ohľadom úlohy CCBE v projekte – byť koordinátorom rôz-

nych aktivít siete – a odporúčania týkajúce sa konkrétnych krokov, ktorých cieľom má byť zvýšenie informovanosti o porušovaní ľudských práv a podpora advokátov v konkrétnych prípadoch. Navrhovaná verzia projektu bude prezentovaná ostatným účastníkom na schválenie na októbrom zasadení.

Výbor CCBE pre medzinárodné právne služby (pôvodne Výbor pre záležitosti GATS) podal stručnú informáciu o stretnutí so zástupcami Európskej komisie pred začiatkom rokovaní medzi EÚ a USA o dohode o voľnom obchode. CCBE poskytla informácie o problémoch a bariérach, s ktorými sa európski advokáti stretávajú pri poskytovaní služieb v USA a informácie o poskytovaní právnych služieb v EÚ, ktoré môžu byť zaujímavé pre druhú stranu. Téma bude predmetom stretnutia CCBE s Americkou advokátskou komorou (ABA) v auguste.

Výbor pre trestné právo aktualizoval informácie o procese prijímania smernice o práve na prístup k advokátovi. Diskusie o znení návrhu boli ukončené a finálna verzia je pripravená na predloženie do formálneho legislatívneho procesu. Výbor pozitívne reagoval na skutočnosť, že Európsky parlament výrazne presadzoval pripomienky CCBE a mnohé z nich boli zapracované.

Pracovná skupina pre kolektívne uplatňovanie nárokov informovala o odporúčaní Európskej komisie, ktorým stanovila súbor spoločných nezáväzných zásad pre mechanizmus kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu. Zásady majú byť zavedené v členských štátoch, aby si občania a spoločnosti mohli presadiť práva získané v zmysle predpisov EÚ, pokiaľ dôjde k ich porušeniu. Cieľom odporúčania je pristupovať v EÚ ku kolektívnemu uplatňovaniu nárokov na nápravu konzistentne aj bez harmonizácie systémov členských štátov. Odporúčanie dopĺňa návrh smernice o žalobách o náhradu škody v dôsledku protisúťažného konania, čo pomôže obetiam porušenia protisúťažných pravidiel získať náhradu prostredníctvom konaní možných v členských štátoch.

Využitie sociálnych sietí na priblíženie práce CCBE komorám a iným užívateľom prezentovala referentka CCBE pre komunikáciu. Ťažisko spočíva na sociálnej sieti Twitter, kde sa pravidelne uverejňujú správy o aktivitách CCBE a súvisiace správy. Snahou nie je zamerať sa na kvantitu (na počet ľudí, ktorí si pozrú profil CCBE), ale skôr na kvalitu (na osoby hľadajúce seriózne informácie).

Mgr. Lucia Lackovičová
Information Officer

Druhá návšteva archívu Budapeštianskej advokátskej komory a Maďarského národného archívu

V nadväznosti na pozvanie predsedu Budapeštianskej advokátskej komory Dr. Lászla Rétiho členovia pracovnej komisie pre históriu advokácie Mgr. Viktória Hellenbart, JUDr. Martina Gajdošová, PhD. a JUDr. Peter Kerecman, PhD. po druhý raz navštívili Budapeštiansku advokátsku komoru 7. mája 2013 (prvá návšteva sa konala 10. októbra 2011, viď Bulletin slovenskej advokácie č. 11/2011).

Pracovné stretnutie s Dr. Rétiom v priestoroch knižnice a archívu Budapeštianskej advokátskej komory sa uskutočnilo v mimoriadne priateľskej atmosfére, pán predseda Réti odovzdal zástupcom Slovenskej advokátskej komory skeny vzácných historických publikácií zaoberajúcich sa minulosťou advokácie v Uhorsku. Jedna z publikácií, ktorá nie je v slovenských knižniciach dostupná, má pre výskum histórie advokácie na Slovensku veľký význam, pretože obsahuje všetky uhorské právne predpisy o advokácii platné aj na území Slovenska.

S veľkým záujmom Dr. Rétiho sa stretli publikácie vydané Slovenskou advokátskou komorou Advokácia v spomienkach advokátov a Advokát Pavol Országh Hviezdoslav, kto-

ré s vďakou prijal ako dar. Zástupcom Slovenskej advokátskej komore darovala Budapeštianska advokátska komora novú publikáciu o dejinách advokátskych komôr na území Maďarska, ktorá je s ohľadom na totožnú právnu úpravu postavenia komôr v celom Uhorsku pred rokom 1918 významným komparačným materiálom aj k dejinám advokátskych komôr na území Slovenska. Publikácie sú k dispozícii slovenským advokátom v knižnici Slovenskej advokátskej komory.

Pracovná cesta pokračovala návštevou Maďarského národného archívu. Pri poslednej návšteve archívu v roku 2011 bol nájdený fond obsahujúci spisy z advokátskych skúšok advokátov v rokoch 1875 – 1944 vrátane advokátov zo Slovenska. Po rôznych rozporuplných informáciách o jeho obsahu a rozsahu bolo cieľom návštevy ustáliť jeho časový rozsah o oboznámiť sa s možnosťami vyhľadávania v ňom pri neexistencii archívnej pomôcky. Zistilo sa, že fond obsahuje spisy z advokátskych skúšok, ktoré sa môžu týkať aj advokátov zo Slovenska, ale iba z rokov 1875 – 1878 a 1939 – 1944; okrem toho obsahuje aj spisy z rokov 1918 – 1938. Súčasťou fondu je dobový abecedný index pre jednotlivé roky podľa

mien advokátov, ktorí skúšku skladali, s odkazom na spisovú značku samotného spisu. K dispozícii boli indexy za roky 1875 – 1882 a 1918 – 1944. Žiaľ, nie všetky spisy uvedené v indexoch existujú aj fyzicky, niektoré zničil požiar. Jednotlivé spisy obsahujú žiadosť o vykonanie advokátskej skúšky žiadateľa s prílohami, určenie termínu skúšky skúšobnou komisiou (alebo rozhodnutie o odmietnutí udelenia termínu), zápisnicu o priebehu skúšky a v niektorých prípadoch aj písomné práce kandidáta z jednotlivých predmetov.

Význam pracovnej cesty spočíva nielen v podrobnejšom spoznaní obsahu archíválií Maďarského národného archívu

týkajúcich sa slovenských advokátov či v obohatení knižnice Slovenskej advokátskej komory, ale aj v potvrdení, že spoločná história právnej úpravy a fungovania advokácie a advokátskych komôr na území Uhorska zblízuje aj dnešných maďarských a slovenských advokátov. Je možné očakávať, že spolupráca oboch komôr pri odhaľovaní minulosti advokácie bude pokračovať. Maďarskí kolegovia už teraz prisľúbili zabezpečenie a zaslanie skenov kompletných spisov z advokátskych skúšok niekoľkých slovenských advokátov.

JUDr. Peter Kerecman, PhD.

Bulletin advokacie prináša...

Vyberáme z čísla 6/2013 českého *Bulletinu advokacie*

JUDr. Antoním Mokřý, podpredsa Českej advokátskej komory, v **úvodníku** venuje priestor vzťahu mediácie ako prostriedku riešenia sporov a advokácii.

V časti **aktuality** číslo informuje o nových podmienkach pre advokátov pri riešení nedostatkov v českých väzniciach a znovu vyzýva na registráciu na snem Českej advokátskej komory, ktorý sa bude konať 11. októbra 2013 v Clarion Congres Hoteli v Prahe.

Z disciplinárnej praxe ČAK číslo uverejňuje rozhodnutie kárneho senátu kárnej komisie ČAK z 21. septembra 2012, sp. zn. K 132/2011, podľa ktorého *ide o disciplinárne previnenie, ak advokát, určený komorou vo veci ústavnej sťažnosti, neumožní klientovi stretnutie k prejednaniu veci, a ak advokát ako právny zástupca neinformuje klienta o doručení výzvy na doplnenie blanketného odvolania, sám ho doplní, a potom neinformuje klienta o vykonateľnosti rozsudku.*

Rubrika **z judikatúry** je tak ako celé číslo zameraná na mediáciu. Obsah je vzhľadom na absenciu českej judikatúry tvorený výberom zo zahraničnej, prevažne americkej judikatúry zameraný na absenciu dobrej viery, prístup k súdu, porušenie mlčanlivosti a náklady mediácie.

Prehľad nových odborných publikácií prináša recenzie kníh *Omyl v českém a zahraničním trestním právu* (Simona Stočesová), *Správní uvážení* (Pavel Mates) a *Advokát Pavol Országh Hviezdoslav* (Štefan Jančo).

Z iných odborných periodík uverejňuje číslo excerpt článku *Skrátené konanie o niektorých priestupkoch podľa zákona o cestnej premávke* (JUDr. Bc. Pavel Vetešník), uverejnené v časopise *Právní rozhledy* č. 6/2013, s. 208.

V časti **z Európy** číslo okrem iného prináša komparáciu výkonu advokátskej samosprávy a počtu advokátov vo vybraných európskych krajinách.

Príspevky z odbornej teórie a praxe sú venované nasledovným problémom:

Mgr. et Mgr. Dana Prudíková, Ph.D.

Mgr. František Korbel, Ph.D.

Postavenie Ministerstva spravodlivosti pri príprave zákona o mediácii

Autori v príspevku približujú históriu vzniku českej právnej úpravy mediácie od roku 2007, kedy boli diskutované základné tézy, medzi ktoré napr. patrili oblasti práva, v ktorých bude môcť byť mediácia prevádzaná, požiadavky na osobu mediátora, požiadavky na vedenie mediačného procesu, účinky mediačnej dohody, povinnosť či dobrovoľnosť mediácie, jej väzby na súdne konanie, financovanie. Prvý parafráfový návrh bol predstavený na konci roku 2007. Úloha

Ministerstva spravodlivosti ČR podľa autorov spočíva po schválení právnej úpravy vo vedení zoznamu zapísaných mediátorov, organizácii skúšok, zaisťovaní dohľadu nad dodržiavaním povinností mediátorov. Vo vzťahu k advokátom v Českej republike skúšky a dohľad nad mediátormi vykonáva Česká advokátska komora. Autori vidia priestor na realizáciu Ministerstva spravodlivosti ČR aj v tomto prípade.

JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.

Základné princípy mediácie

(z právneho i neprávneho pohľadu)

Príspevok sa v úvode venuje právnemu rámcu mediácie. Reflektuje skutočnosť, že mediácia má najväčšie uplatnenie v oblasti rodinného práva. V ďalšom texte sa príspevok venuje jednotlivým princípom mediácie, princípu dobrovoľnosti, princípu dôvernosti, princípu nestrannosti a neutrality, princípu neformálnosti, princípu sebaurčenia a princípu prevzatia zodpovednosti. Uzatvára, že všetky základné mediačné princípy boli do novej právnej úpravy mediácie v Českej republike premietnuté.

JUDr. Martina Doležalová

Etický kódex advokáta – mediátora

Autorka nadväzuje na Etický kódex mediátora prijatý v roku 2008 Európskou úniou, ktorý zakotvil princípy správania mediátorov. Oboznamuje s úvahami Českej advokátskej komory o prijatí etického kódexu mediátora – advokáta pri súčasnom zachovaní povinností advokáta stanovených advokátskym etickým kódexom. Upozorňuje na základné odlišné črty správania mediátora a advokáta, zaraďuje medzi ne vymedzenie nezávislosti a nestrannosti a z toho vyplývajúcich konzekvencií, špecifiká samotného priebehu procesu mediácie a možnosti jej ukončenia na podnet mediátora, poučovaciu povinnosť pred začatím procesu mediácie a oblasť vlastnej reklamy mediátora, otázky nakladania s dôvernými informáciami od jednej zo strán v rámci oddelených rokovania a rozvedenie zákonom dovolenej formulácii možnosti vlastného právneho názoru mediátora v procese mediácie.

Mgr. Šárka Hájková

Mediácia v kontexte občianskeho súdneho konania

Článok sa venuje vplyvu mediácie na občianske súdne konanie, napr. prerušenie plynutia lehôt od okamihu uzavretia zmluvy o vykonaní mediácie. Venuje sa predpokladom vykonateľnosti mediačnej dohody a možnostiam dosiahnutia jej vykonateľnosti ako aj vzťahu mediátora k súdu a konaniu pred ním s ohľadom na jeho mlčanlivosť a povinnosť odvolať sa na povinnosti mlčanlivosti, ak by mal vo veci, v ktorej vykonával mediáciu vypovedať ako svedok alebo ako obvinený.

Patrick Van Leyenseele

Niekoľko úvah o odmene mediátorov za úspech

Príspevok v úvode upozorňuje na skutočnosť, že mediátor musí byť pri výkone mediácie absolútne nezávislý a teda ani odmena mediátora nemôže byť dohodnutá v závislosti od výsledku mediácie. Vzhľadom na skutočnosť, že autor považuje všeobecný zákaz viazať odmenu na úspech za príliš široký, pokúša sa formulovať zásady, pri zachovaní ktorých by

bolo možné pripustiť aj odmenu za úspech alebo nepredvídanú odmenu. V závere formuluje základné povinnosti mediátora, ktoré je potrebné dodržať, aby odmena za úspech prichádzala do úvahy. Zároveň upozorňuje na nevyhnutnosť zaistiť, aby záujmy mediátora neboli v rozpore so záujmami strán mediácie.

Mgr. Robert Cholenský, Ph.D.

Ako odmeniť mediátora, predovšetkým za úspešnú mediáciu

Príspevok sa v prvej časti venuje všeobecným otázkam spojeným s odmeňovaním mediátora podľa českej právnej úpravy, pričom upozorňuje na skutočnosť, že ustanovenie o odmene mediátora je povinnou náležitosťou zmluvy o vykonaní mediácie a uvádza možné spôsoby určenia odmeny mediátora. V druhej časti príspevku autor vymenúva podoby, v ktorých môže byť určená odmena mediátora, venuje sa aj rizikám, ktoré majú niektoré spôsoby určenia odmeny mediátora vo vzťahu k nezávislosti a nestrannosti mediátora.

Thierry Garby

Rokovať alebo nerokovať so stranami oddelene, to je otázka...

Článok má ambíciu ilustrovať, kedy má význam oddelené konanie so stranami mediácie, americký názov „caucus“. Venuje sa situáciám, kedy je caucus prekážkou dohody, a tiež situáciám, kedy je naopak caucus nevyhnutným nástrojom mediácie. Vyjadruje presvedčenie, že mediátor by sa mal pokúsiť o oddelené konanie vždy, keď bude mať pocit, že jedna zo strán nie je schopná, resp. váha s vyslovením nejakej skutočnosti. Naopak, za dôvod vyhnutia sa caucusu považuje, ak mediátor má pocit, že veci by mali byť povedané v pléne.

PhDr. Dana Potočková, MDR

Advokáti vo svete mediácie

Autorka sa v úvode venuje jednému z kvalifikačných predpokladov na výkon činnosti mediátora – skúške. V ďalšom texte sa venuje postaveniu advokátov v procese mediácie. Poukazuje na rozdielny prístup, ktorý spočíva na jednej strane v povahe advokátskeho povolania – chrániť záujmy klienta a na druhej strane v potrebe nestranného prístupu mediátora. Možnosti vidí v príprave klienta na možnosť mediácie a následnom výbere vhodného mediátora. V prítomnosti advokátov ako právnych zástupcov strán mediácie vidí pozitíva.

Dr. Vít Horáček

Mediácia vo veľkých advokátskych kanceláriách

Článok analyzuje základné aspekty výkonu v rámci advokátskych kancelárií. Zaraduje medzi ne potrebu predchádzania konfliktu záujmov, spísanie zmluvy o vykonaní mediácie s akcentom na jej predmet. Venuje sa aj dohode o odmene za vykonanie mediácie, odborným znalostiam mediátora, poisteniu výkonu povolania, konkrétnym mediačným prostriedkom (a to aj telekonferencii, internetu), možnostiam substitúcie mediátora, priestorom pre mediáciu a v závere samotnému ideálnemu výsledku mediácie – mediačnej dohode.

JUDr. Daniela Kovářová

Rodinná mediácia

Príspevok v úvode vymenúva najčastejšie rodinné spory, ktorými sú podľa autorky spory o deti a s deťmi spojené, spory majetkové a ostatné vzťahové spory. Venuje sa základným charakteristickým znakom rodinných sporov aj samotnému mediačnému procesu. Akcentuje skutočnosť, že rodinná mediácia je náročnejšia na čas, ktorého dostatok považuje za dôležitý. V závere upozorňuje na dôležitý aspekt rodinnej mediácie, za ktorý považuje skutočnosť, že uzavretím dohody o mediácii sa rodinné vzťahy spravidla nekončia.

Dr. Iur. Lucie Gertner, LL.M.

Mediácia on-line

v kontexte zákona o mediácii

Článok uvádza definíciu *mediácie on-line*, ktorá je mediačným konaním, aplikujúcim čiastočne alebo v plnom rozsahu prostriedky informačných technológií a diaľkovej komunikácie, ktoré môže nahradiť alebo doplniť veľa aspektov tradičného procesu offline. Vymenúva typy prípadov, pri ktorých je vhodné využitie mediácie on-line a venuje sa aj otázke, či nový český zákon o mediácii umožňuje mediáciu on-line. Uzatvára, že aj český právny poriadok, a to aj s ohľadom na špecifiká napr. českého Občianskeho súdneho poriadku, poskytuje priestor pre výkon mediácie on-line.

Mgr. Štěpán Holub

Barbora Molnár

Tlmočenie v rámci mediácie

Autori sa venujú významu a potrebe tlmočníka pri riešení medzinárodných sporov v rámci mediácie. Zdôrazňujú potrebu jeho profesionality a aj neutrality, ktorá musí dosahovať rozmer neutrality mediátora. Pre vylúčenie pochybností strán odporúčajú, aby tlmočníka vyberal samotný mediátor a jeho odmena by mala byť zahrnutá už v odmene mediátora, nie osobitne hradená stranami. Veľký význam prikladajú príprave tlmočníka a skutočnosti, aby samotný tlmočník poznal aspoň základné princípy mediácie.

PhDr. Lenka Holá, Ph.D.

Postavenie univerzity

ako vzdelávateľa v mediácii

Príspevok upozorňuje na analýzy, podľa ktorých vzdelávanie v mediácii v európskych krajinách nie je nastavené tak, aby vychádzalo z identifikovaných kompetencií pre výkon profesie a prax vzdelávanie je roztrieštená. Napriek tomu, že je pomerne veľký záujem o tému začiatočného vzdelávania v mediácii, chýba vzdelávanie zamerané na ďalší profesionálny vývoj mediátorov a vzdelávanie podľa ich špecializácie. Z prvých skúšok mediátorov a skúšok z rodinnej mediácie pritom vyplýva, že požiadavky na uchádzača o výkon povolania mediátora sú nastavené tak, že bez vzdelávania v mediácii je málo pravdepodobné, že uchádzač na skúške uspeje. Venuje sa tiež predstavám o vzdelávaní v mediácii na Univerzite Palackého v Olomouci.

Spracoval: JUDr. Peter Kalata
kancelária SAK

DO VAŠEJ KNIŽNICE

... dva pohľady na jednu knižku

Komentár, ojedinelá udalosť v advokácii

V úvode k môjmu textu ku Komentáru k zákona o advokácii treba predznamenať, že v rozpätí krátkej doby sme svedkami v súčasnej advokácii niekoľkých významných odborných udalostí, ktoré nám doteraz chýbali pre plnohodnotný profesionálny život.

Prvou je publikácia, zostavenie a vydanie závažného diela: *História advokácie na Slovensku* autorov P. Kerecmana a R. Maníka (2011). Druhou je prvá medzinárodná konferencia o histórii najmä slovenskej advokácie v Bratislave, s reprezentatívnou medzinárodnou účasťou a s presahom aj do susedných krajín (2012) a k nim sa v našej histórii svojím významom priraďuje aj vydanie Komentára k zákonu o advokácii (C. H. Beck 2013), ktorý sa nám práve po tieto dni dostáva na pracovné stoly. Neopomeňme, že kultúrnym sviatkom je aj vydanie životopisu P. O. Hviezdoslava ako advokáta (2012) od nášho zosnulého kolegu dr. Štefana Janča, ktorý si už dávnejšie dal námahu a štúdiom života, spisov a agendy nám priblížil život barda slovenskej poézie. Asi sa dá ťažko spojiť dnešná advokácia s literárnou tvorbou, lebo už takmer jedno storočie po P. O. Hviezdoslavovi nevyrástol z našich radov obdobný literát. Nebol by som celkom úplný, keby som k dôležitým hodnotám našej profesionálnej publicistiky nepriradil aj dielo *Advokácia v spomienkach advokátov* (2012), ktoré zachytáva jemné pavučiny stále nenávratnejšie miznúcich minulých desaťročí. Je to bohatá literárno-odborná žatva niekoľkých posledných rokov, ktorá nám spôsobuje radosť z odborného potenciálu našej profesie.

Mojou úlohou je však zaujať stanovisko k poslednému vydanému dielu, a tým je Komentár k zákonu o advokácii. Podmienkou vzniku dobrého komentára je najmä výber erudovaných autorov a v neposlednom rade dostatok judikátov a praktických poznatkov, ktoré sú nevyhnutnými podmien-

kami dobrého autorského textu, môžu vyvolať súhlasné alebo polemické úvahy a pomáhajú sa nám i zorientovať v praxi. Autorský kolektív bol zložený z overených autorov, akými sú doc. JUDr. J. Olej, JUDr. P. Kalata a JUDr. P. Kerecman a z hľadiska skúseností možno k nim priradiť aj doc. JUDr. R. Procházku. Po nich nasleduje silná stredná generácia, ku ktorej patria JUDr. P. Erben, JUDr. M. Galanda, JUDr. J. Havlát, JUDr. L. Hrežďovič, JUDr. M. Chrenková, JUDr. O. Mularčík a JUDr. Š. Ondriš. V peletóne kvalitného počtu autorov ich nasledujú najmladší publicisti JUDr. J. Biroščáková, JUDr. B. Draškaba, Mgr. I. Fiačan, Mgr. V. Hellenbart, Mgr. R. Karkó a Mgr. J. Veverka, ktorí preukazujú overené, ale aj perspektívne publikačné skúsenosti. Bolo určitým rizikom zladíť takýto rozsiahly autorský kolektív, ale považujem to zároveň za šťastie, keď sa spojila osvedčená skúsenosť starších s novým pohľadom na naše odborné problémy od mladších kolegov, ktorí prinášajú už aj svoj novší generačný pohľad. Považoval som za vhodné vymenovať všetkých autorov, lebo vytvorili dobré a hodnotné dielo, ktoré bude trvalým základom pri aplikácii nášho zákona. Robím to rád aj preto, lebo na skúsených autorov sa tlačí nová, mladšia nastupujúca generácia, ktorá zaručuje, že interpretácia alebo aj odborná publicistika má v advokácii schopných pokračovateľov, nielen v našom tradičnom a stále pútavejšom *Bulletine*, ale aj v inej odbornej tlači.

Mohol by som tradične pokračovať vo formálnej charakteristike diela a rozoberať jednotlivé kapitoly Komentára. Upustil som od toho, lebo nechcem tým unavovať čitateľa, ktorý takýto návod azda nepotrebuje. Možno len konštatovať, že každý čitateľ si tam nájde takmer všetko, čo potrebuje advokát, prípadne advokátsky koncipient. Komentár totiž obsahuje ešte takmer 200 strán príloh pozostávajúcich z najdôležitejších stavovských právnych predpisov, ktoré takto majú po ruke všetci konzumenti tejto odbornej tlače. Preto verím, že Komentár bude aj dobrým prostriedkom na zvýšenie informovanosti verejnosti o činnosti advokátov, i o práвах a povinnostiach klienta. Azda aj prostredníctvom tejto publikácie salepší pohľad verejnosti na advokátsky stav a zvýši sa jeho renomé.

Samotný text spomínaného Komentára považujem za podrobné a precízne dielo. Už len rozsahom, t. j. viac ako 500 strán ohromí každého a dúfam, že neodradí. Štruktúra

celého textu je prehľadná a zrozumiteľná. Po samotnej citácii konkrétneho ustanovenia zákona nasleduje dôvodová správa (možno aj nadbytočná), po ktorej prichádza samotný Komentár a napokon rozsiahla judikatúra nielen slovenských súdov, ale aj súdov Českej republiky. Obzvlášť zaujímavé sú pre čitateľa rozhodnutia disciplinárnych senátov Slovenskej advokátskej komory. Tu je viditeľné, že Komentár pripravovali autori znalí pomerov v slovenskej advokácii, ktorí majú, ako sa hovorí, ruku na tepe času.

Chápem, že z hľadiska rozsahu a teda počtu strán sa nemohla zmestiť do Komentára advokátska tarifa, hoci mnohé judikáty, najmä disciplinárnych senátov SAK a aj rozhodnutia súdov sa zaoberajú často aj otázkami odmeňovania advokátov. Zrejme dozreje čas aj na vypracovanie odborného Komentára k vyhláške Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Naliehavo ju potrebuje najmä naša prax, kde sa často stretávame s problematickým výkladom uvedenej vyhlášky.

Na záver si dovoľím vyjadriť presvedčenie, že prvý Komentár k zákonu o advokácii je priekopnícke dielo a pomôže zvedavým kolegom nájsť odpovede na mnohé doteraz nezodpovedané otázky, a preto mu prajem do vienka dlhoročnú aktuálnosť a autorom blahoželám k prospešnému dielu.

JUDr. Anton Blaha
advokát

Zákon o advokácii už nie je tabula rasa...

V Beckovej edícii *Komentované zákony* vychádza autorské dielo známych členov Slovenskej advokátskej komory, ktoré má ambíciu stať sa trvalou súčasťou knižníc nielen advokátov, ale i súdov a nadšencov práva. Sivá pevná väzba, už na dotyk príjemná, nám napovie, že v ruke držíme značkový tovar. A čo je jeho obsahom?

Osvedčená štruktúra sa začína zvýrazneným textom zákonného znenia, členeného podľa jednotlivých paragrafov, ktorý je prevzatý z oficiálneho znenia Zbierky zákonov. Už tradične je pri každom paragrafe v hranatej zátvorke uvedený názov, ktorý nás orientuje a navádza na obsah právnej úpravy. Nech legislatíva autorom odpustí, že takto vhodne zasahujú do textu zákona, ale mala by to tak sama robiť.

Poznámka len pre sudcov. V rozsudkoch prosím citovať znenie zákona zo Zbierky zákonov. Prípadné použité textu z Becka zahrňujúceho tento ergonomický prvok môže znamenať, že sudca sa neoboznámil s prameňom práva. Zákonný text je sledovaný trojicou odkazovacích priečinkov: *Súvisiace ustanovenia; Súvisiace predpisy; Súvisiace ustanovenia predpisov SAK*. Čítam to viackrát za sebou. S obavou, či už toho nie je moc. A súhlasím. Je to komplexné a prehľadné. Primerane napísané, menším písmom. Nasleduje prehľad literatúry, ktorý, nebyť autorského zákona, by nie právnicki považovali za nadbytočný. Žiaľ, inak sa komentáre písať nedajú, a tak hľadám už len ten komentár k zákonu. Cestu mi však skrížila dôvodová správa, ktorá určite nie je dielom autorov. Následný prechod na komentár môže pôsobiť duplicitným dojmom, ktorému sa autori obratne vyhýbajú. Po začítaní sa zrazu zabudnete na suchý text zákona. Objavuje sa epická línia deja advokáta, inštruujúceho svojho koncipienta, ktorý prejavil záujem vedieť, ako sa to robí. Autorizácia zmluvy o prevode nehnuteľnosti? *How do they do it? How it is made?* Jasná línia vás udrží v pozornosti i po prečítaní niekoľkých strán odborného textu a výsledkom je poznatok, ktorý sa vám v pamäti usadí. Nie, to nie je chvála, ale radosť z toho, že konečne niekto spracoval pozitívne právne vedomie do podoby, ktorá je odovzdateľná iným. Je to kvalitné *soft law, guidelines*, ktoré pramení z empirických skúseností.

JUDr. Ivan Rumana
Najvyšší súd Slovenskej republiky

Olej, J., Kerecman, P., Kalata, P. a kol.:
Zákon o advokácii. Komentár.
C. H. BECK : Bratislava, 2013, 736 strán

Blb nového typu

Advokát – spisovateľ, rodák zo Skalice, ktorý nielen rozpráva, ale aj píše len po „skalicky“, pretože, ako sám vraví „ináč to reknúť neviem“. **JUDr. Dušan Krivský** napísal niekoľko knižiek. Svoje obavy z nadvlády elektroniky, z ľudskej lenivosti a pohodlnosti popísal v knihe *Blb nového typu*, z ktorej uverejňujeme postupne niektoré kapitoly.

XI.

Blbnového typu páchá trestní činnosť

V minulej kapitoli sem písal o odhalení páchatelú trestních činú aj páchatela nevjery mobilem. Ešte lepší sa dá trestní činnosť (a asi aj nevjera) odhalit, keď sa páchá pomocú toho slávneho kompjútru. Keby sa tak blbo nechalo nachytat také počítačové tela jak su já, bylo by to normální. Enomže v tomto prípade byl pachatel zločinu výroby detskej pornografie podľa § 368 ods. 2 TZ programátor. Ten ví, alebo aspoň by vjedet mjel, čeho je taký kompjútr schopný a také co z neho sú schopní dostat ľudé, kerí temu rozumjá víc jak já.

Tento § 368 ods. 2 TZ neni nic dobrého. Je tam trestní sazba od sedem do dvanásť rokov. Teda, po lopate, najménej sedem rokov natvrdo. Je mi jasné, že pán programátor nemusel vjedet, že je to až tak prísne, ale určite vjedel, že to je trestné. Co je pro mja nepochopitelné, je to, že pán programátor nevjedel, jak lahko sa dá zistit páchatel tohoto trestního činu. Delal šecker proto, aby ho odhalili a usvjedčili.

Je jasné, že pán mjel dokonalý kompjútr aj programy v nem. Našel nejakú milú pani velice lahkých mravú, kerá nemjela ani vindru, ale zato mjela túžbu žit bohémským životem. Okrem tejto túžby mjela aj dvje decka, velice mladú cěru a ešte mladšího syna. To velice mladá znamená, že ešte nemjela ani deset rokov. Nevím, kde túto „vzornú“ maminku pán programátor napopácal, to je nakonec jedno. Hlavní vjec, že títo dvá ľudé sa stretli a dohodli. Pán programátor kúpil milej pani dokonalý mobil na fotení a posílaní týchto fotek na jeho kompjútr. Nejak mu nedošlo, že tento mobil je vedenný na jeho méno a keď budú policajti chcet, tak velice lahko zistá, komu mobil patří. Také mjel ešte svůj mobil na svoje méno, kerý byl též velice lahko identifikovatelný.

No a z toho svojého mobilu posílal milej pani na „svůj její“ mobil objednávky, kde byli jeho požadavky na fotky. Milá pani nafotila s oboma deckama požadované fotky a poslala mu ich do kompjútra. Vzhledem k mojému negativnímu vztahu ke kompjútrům aj k pornografii, nevím, nač mu tí fotky byli. Víam enom to, že byl velice prekvapený, keď jedného krásného dňa ho zbalili policajti aj s kompjútrům a s mobilem. Fakt nevím, jak si programátor mohel myslet, že mu na to nemožú dójít, keď já absolútný počítačový laik víam, že sa na to dójít dá.

Najvíc sem sa divil temu, že tá pani, kerá nebyla až tak zbjehlá v programování, nejak moc prekvapená nebyla, ba dá

sa reknúť, že to zbalení více-ménej každú chvílu čekala. To enom blb nového typu je tak skalopevne presvjedčený o užitečnosti a bezpečnosti moderní elektronickej komunikácie.

Né dicky má trestní činnosť blba nového typu až také tragické následky, ale příjemné to neni nikedy. V tomto dalším prípade ani nevím esli prejavil vječší blbosť náš slavný zákonodarný zbor alebo blb nového typu. V jednej z nespočetných novel trestního zákona, kerú ľudé volajú farmárský zákon sa zákonodarná blbosť (to je blbosť prastarého typu) prejavila v plnej dokonalosti. Dnes je to § 212 ods. 2 písm. d Trestního zákona. Podlá tohoto slávneho ustanovená Trestního zákona sa dopustí trestného činu krádeže každý, „kto odcudzí vec z úrody z pozemku, který patří do polnohospodárského pôdneho fondu, drevo z pozemku, který patří do lesného pôdneho fondu alebo rybu z rybníka“. Bez ohledu na výšku škody, teda aj za jedno jabko, keré zdvihne spod jablone čeká našinca súd a hrozba trestu odňatá slobody do 2 rokov. Já osobne na území Slovenskej republiky neutrhnu ani potentovanú trnku ze stromu pri cyklostezce. Teho sa na území Českej republiky obávat nemusím, tam ešte takúto blbosť neuzákoni. Zatát...

Nedivím sa temu, že moc lidí o tomto slavném ustanovení Trestního zákona neví. Nevjerá, že blbosť može dosáhnúť až tak velké rozmjery. Tak jeden postarší pán, kerý už nepotrebuje moc spat, sa nekedy ráno, keď bylo fajm počasí, vybral na koly do lesa a naložil si na paklák kola nejaké odpadové drevo. Zbral si malú pilku, kerú haluze narezal na rovnakú délku, tak aby ich mohel na paklák naložit a tú trochu dreva dopravit dom pro radost vnukom, kerí si z dreva udelali táborák.

Enomže tento pán je blb nového typu. Okrem zbírání dreva má dalšího koníčka a to je vysedávání pri kompjútri. Nenapadlo ho nic lepšího, jak sa na internete pochválit fotkama s drevem naloženým na paklák kola. K temu napísal text o tem jakú záslužnú robotu delá, protože čistil les. To je síce pravda, les čistil, enomže pravda je aj to, že týmto naplnil skutkovú podstatu trestného činu krádeže podľa § 212 ods. 2 písm. d Trestního zákona, protože „odcudzil vec – drevo z pozemku, který patří do lesného pôdneho fondu“. A jak správný blb nového typu svoju trestnú činnosť inzeroval a obeznámil s nů širokú veřejnosť, včetně policie.

Protože šecker pjekne popísal, nezostávalo policajtom nic inší enom jedného krásného dňa milého „zlodeja“ zastavit aj s kolem, na paklák kerého zase vézel trošku dreva. Drevo mu zabavili a znalec hodnotu odcuzeného dreva vyčíslil na horybilní sumu 3,46 eur (slovem triapúl eura, po starém 104 korun). A za tento trestný čin sa začalo normálné trestné stíhání a probjehel súd. „Zlodej“ byl nakonec rád, že vyvázel enom s peňažným trestem a súd mu neuložil trest prepadnutí kola, pomocú kerého trestní činnosť páchal. Ale ten peňažný trest, aj keď minimální, ho nepotešil. Bylo to 160 eur (slovem stošedesát eur). Márná sláva, za blbosť sa platí, aj za blbosť nového typu.

Ešte víc zaplatil údajný pachatel závažných zločinu, kerý sa skovával za hranicama. Dluho sa nepodarilo ho vypátrat. Až jedna slečna „zavjesila na facebook“ fotku ze společní dovolenky. Blbosť nového typu nepozná hranice.

Bulletin slovenskej advokácie

CENNÍK INZERCIE NA ROK 2013

Ceny a rozmery uvedené na schémach platia pre vnútorné strany čísla.

Druhá strana obálky

Vodorovná polovica strany 210 x 147 mm + 3 mm dookola na orez ..... 800 eur

Celá strana 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez ..... 1 600 eur

Pre 2. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Celostranová inzercia má na 2. strane obálky prednosť pred polstranovou.

Tretia strana obálky – detto ako 2. strana obálky.

Štvrtá strana obálky

Výlučne **celá strana** 210 x 297 mm + 3 mm dookola na orez ..... 2 400 eur

Pre 4. stranu obálky nie je rozhodujúca farebnosť inzerátu.

Zľavy pri opakovanom obsadení tej istej inzertnej plochy

Opakovaným obsadením sa rozumie **vopred** ohlásený počet, veľkosť, farebnosť a umiestnenie inzerátu. Samotný obsah sa pritom môže meniť, ak inzerent dodáva definitívne spracovaný tlačový podklad. Za opakovanie sa považuje **aj znovuobjednanie toho istého inzerátu** do nasledujúceho čísla, aj keď bolo ohlásené dodatočne; zľava za prvé uverejnenie sa započíta.

2 uverejnenia ..... 5 %

3 uverejnenia ..... 10 %

4 a viac uverejnení ..... 15 %

Vkladaná inzercia

– 0,20 eura/ks
Ide o distribúciu **inzerentom dodaných tlačovín** spolu s bulletinom. Maximálna veľkosť je formát A4.

Riadková inzercia sa neuverejňuje. Výnimkou sú žiadosti o zamestnanie advokátskych koncipientov a praktikantov, ktoré sú zverejňované a praktikantov, ktoré sú zverejňované v samostatnej kapitole čísla zadarmo.

Špeciálny inzerát výlučne pre advokátov, advokátske kancelárie a firmy, ktorého účelom **je ponuka práce pre koncipienta/koncipientku**, má jednotnú úpravu, rozmer štvrtiny strany (kvadrant), sa zverejňuje za režijnú cenu 17 eur.

Podklady

Podklady inzerátu sa prijímajú výlučne v elektronickej podobe, definitívne spracované pre tlač vo formátoch PS, EPS, PDF, JPG, TIF... Musia spĺňať technické parametre na požadovanú kvalitu tlače (nedegradované fotografie s rozlíšením cca 300 dpi, farebnosť v CMYKu, texty v krivkách a pod.). Pri osobitnej požiadavke na vernosť reprodukcie musí inzerent dodať nátláčok inzerátu v skutočnej veľkosti. Materiál na vkladajúcu inzerciu si zabezpečí inzerent sám a doručí ho priamo do firmy, ktorá finalizuje bulletin. Inzerent zodpovedá za obsah inzerátu i za kvalitu dodaných podkladov.

Ceny sú uvedené bez DPH 20 %.

Štvrtina strany
– kvadrant
82 x 125 mm
(š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Štvrtina strany – vodorovný pás
172 x 60 mm (š x v)

čb 170 eur
cmk 300 eur

Vodorovná
polovica strany
spadavka
210 x 145 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Vodorovná
polovica strany
zrkadlo
172 x 125 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
zrkadlo
82 x 258 mm
(š x v)

čb 340 eur
cmk 600 eur

Zvislá
polovica strany
spadavka
101 x 297 mm
(š x v)

+3 mm dookola na orez

čb 370 eur
cmk 660 eur

Celá strana
zrkadlo
172 x 258 mm
(š x v)

čb 680 eur
cmk 1 200 eur

Celá strana
spadavka
210 x 297 mm
(š x v)
+3 mm dookola na orez

čb 740 eur
cmk 1 320 eur

bulletin slovenskej advokácie

Recenzovaný právnický časopis SAK

Vydáva Slovenská advokátska komora
Kolárska 4, 813 42 Bratislava
IČO: 30 795 141

Vychádza desať ráz do roka
(8 riadnych čísel a dve dvojčísla)
Náklad 5 500 ks

Redakčná rada:

JUDr. Jozef Brázdil (predseda)

JUDr. Peter Kerecman, PhD. (podpredseda)

JUDr. Ing. Imrich Flassik (čestný
podpredseda)

Mgr. Marek Benedik

doc. JUDr. Milan Ďurica, PhD.

JUDr. Zuzana Ďurišová

doc. JUDr. Svetlana Ficová, CSc.

JUDr. Roman Hošovský

JUDr. Marek Kordík, PhD., LL.M.

prof. JUDr. Ján Mazák, PhD.

JUDr. Ondrej Mularčík

prof. JUDr. Oľga Ovečková, DrSc.

JUDr. František Sedlačko, PhD., LL.M.

JUDr. Alexander Škrinár, CSc.

JUDr. Marek Števček, PhD.

JUDr. Andrea Tomlainová, PhD.

prof. JUDr. Peter Vojčík, CSc.

Výkonná redaktorka:

PhDr. Nadá Ondrišová, tel.: 02/204 227 28

ondrisova@sak.sk

Administrácia:

Darina Stračinová, tel.: 02/204 227 26

darina.stracinova@sak.sk

Vizuálna koncepcia:

Ladislav Blecha

Predtlačová príprava:

Helondia, s. r. o., Bratislava

Tlač:

Print Hall, s. r. o., Bratislava

Objednávky bulletinu a inzercie:

Kancelária SAK

Kolárska 4, 813 42 Bratislava

fax: 02/204 227 42

reg. č. MK SR: 4161/10

ISSN 1335-1079

Uzávierka odbornej časti: 22. 7. 2013

Uzávierka redakčnej časti: 30. 7. 2013

Toto číslo vyšlo 22. 8. 2013

advokát
Slovenská
komora

Pokyny pre autorov odborných článkov

1. Do redakcie treba poslať rukopis (v elektronickej podobe), ktorý nebol publikovaný v inom periodiku.
2. Treba uviesť meno a priezvisko autora (autorov), vedecké a akademické hodnosti, povolanie, adresu pracoviska a trvalého bydliska, rodné číslo, kontakty (telefónne číslo, e-mailovú adresu).
3. Titulok príspevku má byť krátky, vecný, výstižný. Pri dlhších príspevkoch sa odporúča krátky úvod (perex) objasňujúci výber témy. Dlhý text je vhodné členiť medzitulkami.
4. V texte treba dôsledne dbať na presnú identifikáciu osôb a inštitúcií. U osôb nasleduje po akademických tituloch meno a priezvisko, v prípade potreby i vedecká hodnosť. Ak nie je známy slovenský prepis zahraničných hodností alebo ich uvedenie nie je podstatné vzhľadom na informačnú a protokolárnu potrebu, tak ich možno vynechať. Názvy zahraničných a medzinárodných inštitúcií sa uvádzajú v plnom pôvodnom názve (prípadne so skratkou v zátvorke). Ak existuje zaužívaný slovenský prepis, treba ho dôsledne používať, inak je potrebný čo najpresnejší preklad do slovenčiny.
5. Poznámky v texte treba označovať číslom bez zátvorčky a bez bodky. Pri citovaní bibliografických údajov treba dodržať nasledovnú schému:
Priezvisko1, M. – Priezvisko2, M.: **Názov diela. Prípadný podtitul.** Miesto vydania : Vydavateľ, ROK, s. XY.
6. Autor pripojí krátku **anotáciu** v rozsahu do 600 znakov vrátane medzier, v ktorej zhrnie problematiku článku, svoje stanoviská a vývody. Redakcia zabezpečí preklad anotácie do angličtiny a nemčiny.
7. Autor tiež napíše **stručnú informáciu** o svojom aktuálnom odbornom pôsobení a prípadne o iných skutočnostiach, ktoré považuje za dôležité v súvislosti s obsahom článku. Pripojí tiež **fotografu**, ktorá bude spolu s informáciou uverejnená na prvej strane príspevku v graficky odčlenenej ploške. Rozmer fotografie má byť aspoň 300 × 360 pixelov (to zodpovedá rozmeru 25 × 30 mm pri tlačovej kvalite).
8. Maximálny odporúčaný rozsah odborného článku je 34 000 znakov vrátane medzier, čo zodpovedá cca 6 stranám v bulletine. Maximálny odporúčaný rozsah recenzie, poznámky, správy z podujatia, úvahy na aktuálnu tému a pod. je 4 500 znakov vrátane medzier. K recenzii je potrebné dodať sken obálky knihy.
9. O zaradení príspevku do konkrétneho čísla a výške autorského honoráru rozhoduje redakčná rada Bulletinu slovenskej advokácie. Vyslovuje sa k obsahu a forme spracovania príspevku, prípadne konzultuje s autorom možné úpravy a doplnky. Môže požiadať autora o skrátenie príspevku alebo rozdeliť dlhý článok do viacerých čísiel. Vyhradzuje si tiež právo uverejniť svoj kolektívny názor k publikovanému príspevku.
10. Redakcia bulletinu si vyhradzuje právo upraviť názov príspevku, medzitulky, vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a technické úpravy.
11. Tesne pred publikovaním dostane autor svoj príspevok na odsúhlasenie redakčných zásahov a na prípadné doplnenie a aktualizáciu. Autorizovaný príspevok sa uverejní bez ďalších redakčných zásahov.
12. Príspevky sa uverejňujú na základe písomného súhlasu autorov na osobitnom redakčnom formulári. Nevyžiadané rukopisy redakcia nevracia.

bulletin slovenskej advokácie